

A  
ZSÁMBOKRÉTHYAK

CSALÁDTÖRTÉNELMI TANULMÁNY

IRTA

RUDNAY BÉLA



BUDAPEST  
FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA

1908





## ELŐSZÓ.

A Divék nemzetségből származó családok multjával foglalkozván, eredeti szándékom az volt, hogy több család történetét egyszerre fogom közrebocsátani; ámde az adathalmaz tömege késlelteti a feldolgozást és így a már elkészült részt önállóan adom ki; nagy igényeket nem fog kielégíteni és megelégszem, ha a magyar történetírásnak némi szolgálatot teszek vele.

A családok multjára vonatkozó levéltári adatokat többféle módon szokás közzétenni; egyes családok levéltáraik anyagát vaskos kötetekben jelentetik meg, persze az újabb századokból való okleveleket csak kivonatosan, vagy még úgy sem; mások egyes családoknak nemzedékrendi adatait igyekeznek feldolgozni és legfeljebb még a birtokviszonyok iránt érdeklődnek; vannak kik az oklevelek kivonatos ismertetését is elégségesnek tartják.

Az okleveleknek minden feldolgozás nélkül való kivonatos ismertetését a legkevésbé tartom czélszerűnek, mert ezen mód sem a szakembert, sem a nagy közönséget nem elégíti ki; a szakember rendszerint kevesli azt, a mit a kivonat nyújt; és ha alaposan akar dolgozni, kénytelen az eredetit felkeresni; a nagy közönséget pedig az összefüggés nélküli száraz anyaghalmaz kifárasztja és nem köti le érdeklődését.

Az oklevelek egész szövegének közzététele a milyen érdekes a történetíróra, épen olyan kevésbé vonzó a nagy kö-

zönségre nézve; még a magyar nyelvű oklevelek nagy halma is a nem szakemberre nézve fárasztó és értelmetlen.

Az olvasóra az sem valami vonzó, ha csak leszármazási és a birtokviszonyokra vonatkozó adatokat kap.

Mindezek figyelembevételével azok példáját tartom követendőnek, kik a található anyagot lehető részletesen igyekeznek feldolgozni; persze sajnos, hogy őseink leginkább csak a birtokjogokra vonatkozó okleveleket gyűjtötték, mert ezek gyűjtésére a viszonyok kényszerítették; a többi levélre nem helyeztek súlyt.

Ne kívánjuk azt, hogy az ily monografiákhoz vaskos oklevél kötetek csatoltassanak, ilyenekkel nagyon felemeljük a kiadási költségeket és nehezítjük a könyv eladását; elégedjünk meg azzal, ha a munkával néhány, a feldolgozott tárgyra nézve fontosabb oklevél adatik ki.

Egyet azonban feltétlenül követeljünk meg és pedig az oklevelek anyagának hűséges, lelkiismeretes feldolgozását; a történeteket sem szépítve, sem rontva, a levelek tartalmát az igazsághoz híven kell visszaadni.

Még csak annyit jegyzek meg, hogy a saját levéltáramból vett oklevelek régi kezelési jegyeire való hivatkozás ma már felesleges, mert a levelek évszám szerint vannak rendezve; az ezen levéltárból vett fontosabb adatokat tartalmazó okleveleket más alkalommal fogom közzé tenni.

Alsózsember 1908. évi május hóban.

*Rudnay Béla.*

## I. A különböző Zsámbokréthy családok és címereik.

A letűnt századok folyamán három Zsámbokréthy család szerepelt különböző előnevekkel a felvidéken: a nyitrazsámbokréti, a divékújfalusi és a kyszámbokréti Zsámbokréthyak; a két első Nyitra vármegyében, az utóbbi Trencsén vármegyében birt ősi otthonnal; mind a három család tagjai közül többen mint várkapitányok, várpræfektusok, alispánok, követek, országgyűlési kiküldöttek vittek szerepet a közéletben.

A kyszámbokrétiak a Trencsén vármegyében fekvő hasonló nevű községről vették előnevüket és ott egyenes fiágon ma is birtokosok, századról-századra viselvén közhivatalokat. Ezen család multjával most nem foglalkozom.

A nyitramegyei régi Zsámbokréthy család egyes ágai, majd utóbb az összes ágak fiágon kihalván, a leányágak vették fel az ősi családi nevet.

Kisfaludi Olasz János 1364 táján nőül vévén Zs. Ilonát, felesége a legközelebbi évek valamelyikében Nagy Lajos király által füsztatott és ők lettek az új nyitrazsámbokréti Zs. család megalapítóivá.

Divékújfalusi Boldizsár 1462 táján vette nőül Zs. Orsolyát és 1462-ben zálogba kapta ipjának és felesége nagybátyjának

zsámbokréti birtokát, ahhoz Mátyás király jóváhagyását is kieszközölte; utódai a divékújfalusi Zsámbokréthyak.

Nyitrazsámbokréten azonban más leányágak is birtokosok; — Nagy Lajos király 1372-ben Zs. Katalint, patvaróczy Zalay Péter nejét szintén füsította, — ennek ismét leányági utódai a csernikpalojtai Palojthayak, kik közül a XVI. század közepén élt Benedek Simonffynak is neveztetik és birtokos volt Nyitrazsámbokréten.

A XVI. században birtak még ott szintén leányágon bossányi, másként plavnói Horváth Miklós, Szabó András, záblati Hrussóy Mihály, az Irmélyek, nebojszai Balogh Ferencz, majd ennek révén a Ghyczyek. Ezen birtokos családok némelyik tagja a zsámbokréti előnevet is használta, sőt Hrussóy Mihály fia János 1590 táján ismételve «Zsámbokréthy alias Hrussóczy» név alatt szerepel.\*

Mindkét nyitramegyei Zs. család fiági birtokoknak vitatta Zsámbokrétet és a hozzátartozó trencsénvármegyei kis és felső, másként Rongyos Sztriczén lévő birtokokat; — a divékújfalusiak meg is védték azokat a fiág részére, de a másik család levelei elveszvéen, nem tudtak védekezni és osztályrészeket adtak a leányoknak is, de mindig azon fentartással, hogy ha megfelelő leveleket találnak, joguk lesz az osztályrészeket visszakövetelni.

A divékújfalusiak az 1642-ben lefolytatott perben a felperes leányágakkal szemben a bíróság előtt is igazolták a javak fiági természetét.

A zsámbokréti Zs. család utolsó físarja III. György, mint felperes perrel támadta meg a leányági Ghyczyeket és 1696-ban szintén pernyertes lett, — visszakapván a Ghyczyektől Zsámbokrét egyhatod részét.

Különös játéka a sorsnak, hogy mindkét családnak olyan tagjai védték meg per útján a birtokok fiági természetét,

\* Orsz. lvtl. NRA. fasc. 330. Nr. 33.

kikben a fiágak kihaltak; a birtokok pedig királyi adományok révén mégis egyes leányágakra szálltak.\*

A trencsénvármegyei Sztriczéken más régi birtokosokat is találunk; birtak ott a kaszavári, utóbb sztriczeti előnevű Kaszayak, a kyszámbokréti Zsámbokréthy és a nemes-miticzi Roson családok is.

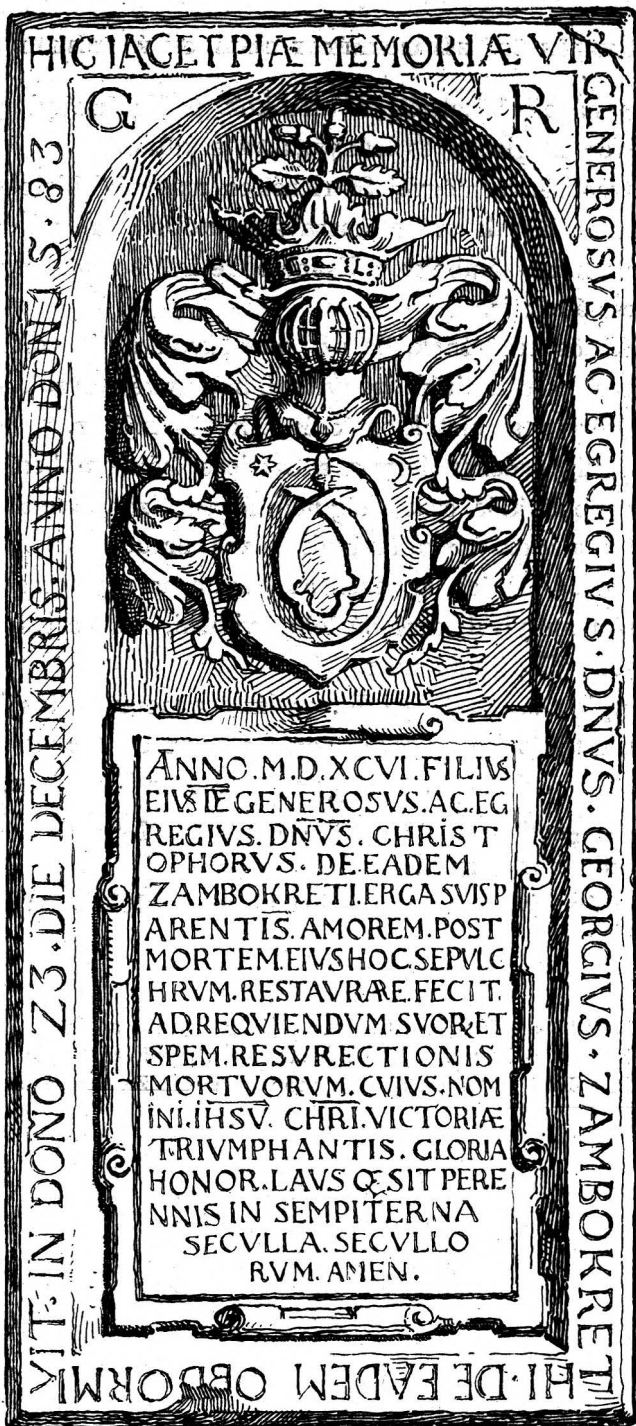
A közös eredetnek, ha azt okmányokkal igazolt leszámaztatással nem tudjuk bizonyítani, bizonyítékai szoktak még lenni a közös ősi birtokjogok és a közös czímer.

Bármily érdekes legyen a Sztricze községében észlelt régi közös birtoklás, ezzel még nem lévén bizonyítva az együtt birtokló családok birtoklásának közös eredete, a birtoklási jog ősi közös forrása, így ezen az alapon az egy törzsből való származást annyival kevésbé lehet vitatni, mert a czímer közösség sem állapítható meg.

A nyitra-zsámbokréti Zs. család czímerét teljes hitelességgel megtudjuk állapítani azon síremlékről, melyet az 1583 decz. 23-án elhalt Zs. I. György emlékére fia Kristóf 1596-ban a nyitra-zsámbokréti most róm. kath. templomban lévő sírbolt zárköveként emelt.

A szép kivitelű sírkő teljes mása a tuloldalon:

\* Az 1860-as években Schwarcz kapitánynak a fia József is felvette a Zsámbokréthy nevet és e név alatt országgyűlési képviselő is volt. Nagy Iván a XIII. kötetben tévesen mondja a régi Zs. család tagjának.



A sírkő felirata :

«Hic jacet piæ memoriæ vir generosus ac egregius dominus Georgius Zambokrethi de eadem, obdormivit in Domino 23 die Decembris anno Domini 1583.

Anno M. D. XCVI. filius eiusdem generosus ac egregius dominus Christophorus de eadem Zambokreti erga suis parentibus amorem post mortem eius hoc sepulchrum restaurare fecit, ad requiendum suorum et spem resurrectionis mortuorum, cuius nomini Jhesu Christi victoriæ triumphantis gloria, honor, lausque sit perennis in sempiterna seculla seculorum. Amen.»

A czímer leírása:

A pajzsban tojásdad mélyített mezőben álló farkashorog, keresztbe tett hegyei között makk; a pajzs felső jobb sarkában hatágú csillag, bal sarkában növény félhold. A koronás sisak dísz: czölöpösen állított tölgyág, fent három makk, alul két levéllel.

A sírkő felső sarkaiban látható G. R. betűk valószínűleg a képfaragó nevének kezdőbetűi.

A czímerképet egyes utódok a XVII. században ekevasakká, illetve csoroszlyákká és kaszákká alakították át;<sup>1</sup> Nagy Iván pedig — Budai Ferencz és Bél Mátyás nyomán — két kaszának tartja azt; vannak a kik birkanyíró ollónak mondták.

A külföldön elég gyakran találkozunk a farkashoroggal, mint czímerképpel és ha Retberg<sup>2</sup> szerint nem is a legrégibb czímerképek közé tartozik, de felvették azt ősrégi családok is; így az alsó rajnamelléki Loë vagy Lohe család, melynek 1438-ból eredő czímerét: ezüstben fekete farkashorog, Siebmacher így közli:<sup>3</sup>

<sup>1</sup> Turul VIII. kötet 214. lap.

<sup>2</sup> Die Geschichte der deutschen Wappenbilder aus Ralf von Retberg's Nachlasse, Adler Jahrbuch 1887.

<sup>3</sup> Siebmacher III. kötet II. rész 76. tábla.



Loë vagy Lohe család czímere.

Ezen czímerkép farkashorognak van elismerve, noha a Lohe név (Lohe=cser, cserlé, csercsáva) inkább a bőr cserzésénél használt, a farkashoroghoz hasonló, timár szerszámra utalna. Ilyen timár eszközt (Lohgerbereisen) találunk a Von Tausas család czímerében,<sup>1</sup> mely könnyen változtatott át a Loë családnak mostani farkashorgává.

A Loë czímernél reánk nézve sokkal érdekesebb a lengyel Prus czímerközösség czímere, melyet Siebmacher öt változatban közöl,<sup>2</sup> melyek közül a két elsőt átveszem:



Prus I.



Prus II.

Az első az eredeti Prus czímer vörösben kettős kereszt, melynek bal alsó karja hiányzik. Ezen czímerkép bővült a farkashoroggal és keresztbe tett hegyei közé lett csipetve az eredeti czímerkép, a csonkított kettőskereszt; ez a II. számú

Prus czímer, melyet Wilcze-Kosy néven is neveznek; Wilkfarkas, Kosy-kaszák, tehát farkaskaszák, farkashorog.

A szalaggal összekötött két kaszaalakot a czímerkép izonyára csak újabban vette fel és az alak eredetileg épen olyan farkashorog volt, minőt a Zsámbokréthi és a mostani Loë czímerben látunk.

A Prus czímer további változataiban is bent maradt a farkashorog, illetve a két kasza.

Mindenesetre feltűnő a Zsámbokréthi és a Prus címerekénél, hogy mind a kettőnél egyformán találjuk a hegyek közé csipetve, amott a makkot, itt a kettőskeresztet.

A Prus, illetve Wilcze-Kosy czímerközösséghez tartoznak a többek között a hg. Jablonowski és a gr. Bawarowsky családok.

<sup>1</sup> Ugyanott 154. tábla.

<sup>2</sup> Siebmacher IV. kötet, 14. rész, 27. tábla, 26. lap.



Nem lesz érdektelen még a keleti tenger melléki Sonnenberg család 1347. évi czímerét közölni.<sup>1</sup>

Siebmacher ugyan lókumetnek vagy két egymáson áthajlított szarvnak tartja a czímer-alakot, de én azt farkashorognak nézem.

Retberg idézett hátrahagyott művében a következőket mondja a farkashorogról:

«Wolfsangel (ndl. Wolfshengsel; lat: hamus luporum; frc. cornière) ein in der alter Wappenkunst kaum vorkommendes und selbst ältesten Geschlechtern, wie z. B. den rheinischen Loë oder Lohe erst später zugeeignetes, henkelähnliches, nach Art der Schafscheere federndes Eisen mit zwei ausgebogenen Spitzen, mit oder ohne Widerhaken, welches zusammengebogen in ein Stück Fleisch gedrückt wird, und wenn der Wolf dieses verschlingt, auseinander springt und denselben wie einen Fisch an der Angel fängt.»<sup>2</sup>



Sonnenberg  
család czímere.

Tehát a kérdéses alak azért hivatik farkashorognak, mert farkas fogásra használatban volt eszközt ábrázol, melyen összeszorított és szétugró hegyeire huzott hús segítségével, épen olyan módon fogódzott meg a farkas, miként a családtek segítségével a horgon a hal.

A magyar családoknak nyomtatásban megjelent czímerképei között nem találjuk párját a Zsámbokréthy czímernek és így ezzel új czímeralakot vezetünk be a magyar heraldikába; de hogy párja is volt, azt bizonyítja Roson László trencsényi alispánnak és meg nem nevezett társainak egy 1510. évi kiadványán<sup>3</sup> lévő három pecsét középsője, melynek mását itt mutatom be.

A pecséten feltüntetett czímert így írhatjuk le: nyitott

<sup>1</sup> Siebmacher III. 11. rész, 139. tábla.

<sup>2</sup> Adler Jahrbuch 1887. 55. lap.

<sup>3</sup> Orsz. lvt. Pecsétmutató 21993. sz.

1510. Vilcsiczky  
címer. (?)

farkashorogban álló farkas, mely első lábaival a horog jobboldali ágára kapaszkodik.

Tehát a címer a Zsámbokréthyak címerképét, a farkashorgot tünteti fel és pedig a nálunk annyira kedvelt jelképezéssel beleállították a farkast is.

Sajnos az oklevélből ki nem tűnik, hogy a pecsétet ki használta; a paizs fölött homályosan kivehető V. T. betűk figyelembe vételével én azt a Vilcsiczky család címerének tartom, melynek tagjai Trencsén vármegyében a XVI—XVII. századokban folyton viseltek közhivatalokat; vilk farkast jelentvén, ezen esetben beszélő címerrel van dolgunk.

Az 1701-ben magvaszakadt Zsámbokréthy György által használt címeres gyűrűspecsétek közül a címerkép későbbi alakulásának feltüntetése végett kettőt szintén bemutatok.\*



1686.



1695.

Zsámbokréthy György gyűrűs  
pecségei.

Még kell jegyeznem, hogy a farkashorgot a régi Zsámbokréthy család címerének tartom; az 1583 decz. 23-án elhalt György ugyan az 1372. táján fiúsított leányágból, a kisfaludi Olasz családból származik, de a fiúsítással együtt járt új család-

juk címerének átvétele; érdekükben is állott a világgal elefedtetni, hogy ők csak fiúsítás útján lettek Zsámbokréthyakká, mi nehezebben ment volna, ha saját címerüket megtartják. Valószínűleg ezért nem alkalmazták ily esetekben nálunk a címer törést sem.

A Zsámbokréthyakkal Sztriczén birtokló és onnan utóbb előnevüket is vevő Kaszayak címerét sajnos nem sikerült megszerezni; nevük és váruknak, a trencsénvármegyei Kaszavárnak, melyet korán vesztek el, neve kaszára utal

\* Rudnay lvtl.

és nem lehetetlen, hogy czímerükben a farkaskaszák szerepeltek. Kaszavár tót neve Koszecz, a mi szintén kaszát jelent.

A Sztriczén szintén birtokos miticzi Roson család czímerének több változatát adhatom.

Leírása: mezes kar kardot tart, a bal sarokban kardra dülő hold, a könyöklőben csillag.<sup>1</sup>

Bár a miticzi Roson László alispán és társai által 1495-ben kiadott okiraton második helyen szerepel az itt közölt pecsét, miután tudjuk, hogy a pecsétek sorrendjére súlyt nálunk nem helyeztek, részemről kétségtelennek tartom, hogy ezen pecsét Roson Lászlóé, mit igazolnak a családtagoknak későbbi czímerei.



1495. Roson  
László czímere.

A későbbi czímereken azonban már nemcsak a kardot tartó kar a czímerkép, hanem abban a fára kapaszkodó kecske — mely Trencsén vármegye czímere is — szintén látható.

Jeszeniczei és budetini Szu-nyogh Mózes emberei közúton súlyosan elervén Szilágyi András puchói kir. harminczadost, a felek fogott bírák döntésére bizták ügyüket; a fogott bírák között szerepelnek miticzi Roson Pál és Kristóf



1549. Roson  
Pál czímere.



1549. Roson  
Kristóf czímere.

(Cristoforus), kik gyűrűs pecséteiket is oda ütötték a Trencsénben 1549 nov. 5-én kelt oklevélre; innen veszem a két pecsét másolatát.<sup>2</sup>

Pál czímerének leírása: gyökereit mutató terebélyes fa, attól jobbra első lábaival a fára kapaszkodó kecske, balra kardot tartó kar.

<sup>1</sup> Országos levéltár pecsétmutatója 20272.

<sup>2</sup> Trencsén vm. levéltára 5. sz.

Kristóf pecsétében a fától balra van a kecske és jobbra a kardot tartó kar.

Egy későbbi Roson Lászlónak trencsényi alispánnak — az 1495. évi alispán unokája — 1590-ből való gyűrűpecsétjén a címmerkép teljesen hasonló Roson Kristóf címmerképéhez.<sup>1</sup>



1590.  
Rohon László  
címere.

A metszetek kezdetlegesek; a fára kapaszkodó kecske, mint összefüggő címmerkép egy mezőbe való, de már a kardot tartó kart külön mezőben kellett volna elhelyezni; azonban ezen időben a magyar címerekben csak elvétve találunk egynél több mezőt.

A Roson család firól-fira viselt Trencsén vármegyében közhivatalt, és úgy hiszem, hogy Trencsén vármegye címmerképét ezen tekintélyes család címereből vette át és nem megfordítva.

A Sztriczén közösen birtokló Zsámbokréthy és Roson családok között tehát a címér közösségét bizonyítani nem lehet.

Kiszsámbokréti Zsámbokréthy Istvánnak, gróf Illésházy Gábor udvari emberének 1649 ápr. 25-én kelt nyugtáján<sup>2</sup> látható gyűrűs pecsét leírása: jobbra néző növény szarvas, nyíllal átlőtt nyakkal. — A kiszsámbokréti családnak ennél régibb címmerét nem ismerem; a család tagjai ma is ugyan-ezen címmerképet használják.

A divékújfalusi Zsámbokréthy család címere a Divék nemzetség ismert címere: kékben gyökereit mutató fa alatt jobbra ballagó medve; sisakdísz: arany koronából növény medve. Takaró kék-arany.

<sup>1</sup> Rudnay lvt.

<sup>2</sup> Orsz. lvt. NRA. fasc. 534., 19. sz.

## II. A régi Zsámbokréthyak.

Nyitra-Zsámbokrét, Nyitra vármegyében, Trencsén és Bars vármegyék határán, a Nyitra folyó mellett fekvő régi mezőváros; a róla nevezett járás székhelye, határa termékeny. A városkában egy régi csonka donjon — Petrikovits tulajdon — ma is lakható állapotban van.

Vannak, kik a városka nevét a tót žaba kreči = béka-  
kuruttyolás szóból fejtik le, mások pedig a magyar zsombé-  
kos rétből, mely körülötte még ma is bőven található; ré-  
szemről is az utóbbi megfejtést tartom elfogadandónak.

A városkáról nevezett család állandóan birtokos volt a Zsámbokréttal határos, de már Trencsénmegyében fekvő Kis-Sztriczén és Felső- másként Rongyos-Sztriczén is, úgy, hogy az ottani birtokrészek állandó tartozékai voltak a zsámbokréti birtoknak.

Márton az első család tag, kit az okiratok említenek; ez 1291-ben «Martinus de Sabakerek» név alatt az Elefánthyak ügyében mint fogott bíró szerepel; <sup>1</sup> ugyancsak ő comesnek czímezve, «de Sabakrep» írva, a szintén «de Sabakrep» nevezett Mihály fia Tamással és Divéki Barla mesterrel (Bossányi ős) együtt mint szomszédok 1294-ben beleegyezésüket adják ahhoz, hogy Mikolai Péter Zay-Ugrócz várát tartozékaival Csák Máténak cserébe, illetve örökáron eladja. <sup>2</sup>

<sup>1</sup> Wenzel XII. 516.

<sup>2</sup> Fejér Cod. Dipl. VII. 3., 109. és Wenzel XII. 555.

Márton ispán még egy ízben 1315 körül szerepel, midőn mint becselő jár el Bossányi Iriszlónak Sutócz miatt Csornok fia Istvánnal fenforgott ügyében.<sup>1</sup>

Nagy Iván<sup>2</sup> Budai Ferencz és Bél Mátyás után megemlíti, hogy a családnak első tudható törzse Csák Máté ellen harczolt és a rajta kivívt győzelem hírért, tölgyfa ágakkal feldíszítve, kezében tartva a két harczyi kaszát, ő vitte meg Róbert Károly királynak, ki a két kaszát tölgyfadísszel címerül adta neki. Persze mindennek alapja csak családi hagyomány, mely akkor keletkezett, midőn már a czimer alak kaszává alakult.

Az azonban történeti tény, hogy Róbert Károly a Csák Máté elleni harczok alatt 1317. évi okt. 21-én megfordult Zsámbokréten.<sup>3</sup> Az is tény, hogy Bossányi Iriszló, ki 1315 táján a nevezett Zs. Mártont becselőnek nevezte, Csák Máté ellen harczolt és ez Iriszló családi várát le is rombolta.<sup>4</sup> De az ismét mese, hogy Róbert Károlynak vadász kastélya lett volna Zsámbokréten.

A következő családtag, kiről az okmányok megemlékeznek, «Comes Petrus de Sabakerek», ki a ghymesi vár egyik belleszi emberét megölvén, 1334 junius 2-án a nyitrai káptalan előtt István ghymesi alvárnagygyal szemben arra kötelezte magát, hogy három részletben, bécsi denárookban, 12 girát fog váltságul fizetni, mit ha elmulasztana, úgy párbajt kell vívnia az alvárnagygyal.<sup>5</sup> Péter fiaként 1344-ben Lászlót találjuk, mint a Széplakkal határos birtokost említve.<sup>6</sup>

Ugyancsak, mint Széplakkal határos birtokos 1344-ben említett<sup>7</sup> Mihály fia I. János «de Sabokrek» kizárólag leány

<sup>1</sup> Desewffy Cod. 188. 1.

<sup>2</sup> Nagy Iván M. orsz. cs. X. k. 25. 1.

<sup>3</sup> Fejér Cod. Dip. VIII. 2. 48.

<sup>4</sup> Hazai Okmánytár VI. 441., 461., 462., 463.

<sup>5</sup> Orsz. Ivl. Dipl. oszt. 2833. 1. függelékben.

<sup>6</sup> Apponyi Okmtár I. 127. lap.

<sup>7</sup> Apponyi Okmtár I. 127. lap.

gyermekkel birván, Nagy Lajos király a leányt a XIV. század közepén, midőn már férjénél volt, fiasította; sajnos az ezt felemlítő 1372-iki okirat<sup>1</sup> csak a tényt mondja ismételve el, de sem a leány, sem a férj nevét nem említi; kétségtelen azonban, hogy a fiasított leány Ilona, kiskaludi Olasz János (dictus Olaz de Kiskalud) neje volt.

Az 1372-iki okmány, mely Mihály fia I. János leányának királyi okirattal előzőleg történt fiasításáról megemlékezik, arról szól, hogy patvaróczi Zalay Gotárd, Péter fia (Patvaróczy cs.), hivatkozva arra, hogy az ő anyja nevezett fimagvaszakadt Zsámbokréthi I. Jánosnak nővére volt, kéri hogy ő és nővérei is örökölhessenek I. János után; Nagy Lajos király, tekintettel Gotárd atyjának jövevény voltára és Laczkfy Imre erdélyi vajda pártfogására, a kérést teljesítette és Barsson 1372 július 3-án kelt kiadványával megengedte, hogy Zs. I. János javaiban Gotárd és nővérei éppen úgy örököljenek, mint János édes leánya és ennek örökösei örökölnék.

Nagy Lajos király ezen engedélyét Diós-Győrött 1373 szept. 25-én a királyné ítélőmesterének Simon mesternek kérésére Zalay Péter özvegye és két leánya részére újból kiadta azzal, hogy kész azt privilegialis alakba is foglalni; nevezett Simon mester Péter egyik leányának volt a férje.

A Zsámbokréthi fiágnak a leány ág ellen folytatott perében 1697-ben kiadott, az egész peranyagot leközlő ítéletlevél<sup>2</sup> a Zsámbokréthi Ipoldnak nevezett István fia László kérésére 1465-ben a nyitrai káptalan által átírt oklevelet közöl 1064-iki kelettel, mely szerint Vasaffy (így) Péter és Péterffy (így) Olasz János fia János kiszabadítván rokonukat Zsámbokréthi Ipolyt a fogságból, ezért mások közbenjárására Ipoly nővérenek, Mihály leányának Katiczának, nevezett Péter feleségének, a Zsámbokréten levő, Chinorán felé eső

<sup>1</sup> Reviczky cs. lvt. 1102. sz. L. a függelékben.

<sup>2</sup> Rudnay cs. lvt. 2. pl. és a Ghyczy lvtban a Nemzeti Muzeumban.

kuriát két birtokrészszel, réttel és erdővel engedi át; a megállapodást megszegő fél 50 nehéz girát fizet.

Hogy ezen oklevél nem 1064-ből való, az természetes; korát megállapítja különben herczeg Eszterházy nádornak és kir. helytartónak Pozsonyban 1703 aug. 6-án kelt kiadványa, melylyel Bartakovics Imre kérelmére utasítva lett a nyitrai káptalan, hogy a sekrestyében vagy őrzési helyen, a jegyzőkönyvben, a másolatok és feljegyzések között Zsámbokrétre vonatkozólag őrzött iratokról és feljegyzésekről, különösen pedig az 1364-ben Ipoly és Katika között létrejött osztálylevélről hiteles másolatot adjon ki; a káptalan az 1364-iki oklevélről azonban másolatot nem adhatott, mert mint jelenti, azon évről és századról levéltárában semmiféle irat sem maradt fenn.\*

Az 1364. évet annyival inkább elfogadhatjuk az oklevél keltéül, mert az abban szereplő személyekben hamar felismerjük a fent már ismertetett 1372-iki okirat szereplőit; az 1364-iki Katika, Ipoly nővére és Mihály leánya, nem más, mint az 1372-iki Jánosnak, Mihály fiának nővére, ki patvaróczy Zalay Péter nejének mondatik itt; az 1465-ben átírt és 1697-ben újból átírt, 1364-iki oklevél a férjet Vasaffy Péternek nevezi ugyan, de kétségtelen, hogy ez csak hibás olvasásból iratott így.

Az átiratban szereplő Péterffy Olasz János fia János is hibás olvasás; az eredetiben valószínűleg «Joannes dictus Olaz de Kisfalud» áll, úgy miként a későbbi okmányok az itt szereplő Olasz Jánost nevezik; ez volt a férje az 1372 táján fiúsított Zs. Mihály fia I. János leányának, kit az alább ismertetendő 1408. évi okmány Ilonának mond.

Zalayné és Olaszné fiúsításakor a Zs. fiág Ipoly személyében még életben volt, de ez annyival kevésbé feltűnő, mert 1364-ben ő maga osztozott a leány ággal és az 1372-ben és 1373-ban királyilag történt fiúsítás ezen osztály alapján Ipoly fivérének Jánosnak vagyonára történt.

\* Orsz. lvtl. NRA. fasc. 387., Nr. 33.



Az 1364-ben szereplő Simon mester a csernikpalojtai Palojthay család tagja és róla nevezhették magukat az utódok a XVI. században Simonffyaknak.<sup>1</sup>

A Zs. fiág Ipoly fiában, I. Lászlóban folytatódott; ennek fia 1420-ban zálogba vette Névery Mihálynétól Borbálától, Zsámbokréthy Miklós leányától, a Zsámbokrét városban levő malmot 4 hold földdel, 8 magyar forinton kiváltásig;<sup>2</sup> az ezen okiratot rongált állapota miatt kihagyásokkal átíró 1697 évi ítéletlevélben a fiú neve kiírva nincs ugyan, de az nem lehet más, mint a későbbi okmányokban Ipoldnak nevezett I. István, mert csak Ipoly utódai nevezhetik magukat Ipoldoknak (dictus Ipold); így nevezi I. Istvánt a nyitrai káptalannak 1465. évi már idézett kiadványa; így nevezi őt a zabori conventnek ugyanazon évi<sup>3</sup> és a nyitrai káptalannak 1479. évi<sup>4</sup> okirata.

I. István fiai: Péter deák, II. János és II. László.

Péter deákot (literatus) először 1448-ban találjuk, mint zsámbokréti birtokost említve, 1453-ban pedig ő és fivére János egy ottani birtokrész miatt perlekedik nagyendrédi Zobonya Lászlóval;<sup>5</sup> 1459-ben mint kir. ember kiküldve.<sup>6</sup>

Péter után fiú nem maradt; leányát Orsolyát nőül vette a Divék nemzetség divékújfalusi ágából származó Boldizsár, Ujfalussy János ifjabbik fia,<sup>7</sup> és ezen házasságával megalapítójává lett a divékújfalusi Zsámbokréthy családnak; a zsámbokréti birtokba pedig úgy jutott bele, hogy fivérével Gáspárral együtt zálogba vette ipjának Péternek és ennek testvérének, II. Jánosnak, birtokrészeit, mely zálogba vételt Mátyás kir. jóváhagy és a király rendeletére a zabori convent

<sup>1</sup> Orsz. lvt. NRA. fasc. 1806., 4. sz.

<sup>2</sup> 1697 perirat.

<sup>3</sup> Kaprinay gyűjt. I. köt. 63—64. 1. Egyetemi könyvtár.

<sup>4</sup> Ugyanott 99. lap.

<sup>5</sup> Csak az elenchusban kivonat Rudnay lvt.

<sup>6</sup> Rudnay lvt.

<sup>7</sup> L. Turul V. kötet 115. 1.

1462 február 16-án zálogiog czimén Boldizsárt egymagát a birtokba be is iktatta.<sup>1</sup> Ugyanazon év decz. 10-én Oszlányi János és Elefánthy András Nyitra vármegye alispánjai és a nemesi bírák okmányt adtak ki arról, hogy az az napon tartott megyei birói széken megjelentek előttük Ujfalussy Gáspár és Boldizsár és bemutatták a Zsámb. Péter és János által kiállított záloglevelet, mely szerint ezek zsámbokréti birtokrészüket nevezetteknek 235 arany forintban elzálogosították; a birói szék rendben találván a záloglevelet, az ispánokat és a nemesi bírákat (szolgabírák) utasította, hogy a zálogbirtokosokat a kiváltásig védjék meg a birtoklásban.<sup>2</sup>

Péter fivére II. János már 1436-ban, mint kir. ember említetik.<sup>3</sup> Megemlékezik róla 1448-ban Bossányi György, Országh Mihály nyitrai főispánhoz és kir. tárnokmesterhez intézett levelében, panaszkodván, hogy őt Rédeky Benedek és Zsámbokréthy János ok nélkül vádolták be Ugróczy Miklós előtt, mintha ő vádaskodott volna ellene Hunyady János kormányzónál, sőt épen ezek voltak azok, kik őt a hussziták idejében elfogták, mely fogságából Pongrácz úr szabadította ki; anyját, nejét és nővérét is ők üzték ki saját házából; midőn pedig Giskra Ugrócz várát ostromolta, Giskrát Rédeky és Zsámbokréthy mindennel támogatták; kéri Oroszághot, járjon közben Pongrácz úrnál, hogy védje őt meg Ugrócz vára ellen.<sup>4</sup>

Ezen panaszból látjuk, hogy II. János, mint katona szerepelt.

II. János 1450-ben ismét királyi ember; <sup>5</sup> 1464 táján halhatott el, mert ezen évben egyik leányát Ilonát, kinek

<sup>1</sup> Perényi féle 1511. ítéletlevél Rudnay lvtban. Egész terjedelmű átiratok.

<sup>2</sup> Ugyanott.

<sup>3</sup> Rudnay lvt.

<sup>4</sup> Orsz. lvt. I. a függelékben.

<sup>5</sup> Apponyi Okmt. I. 303. lap.

férjéről nem tudunk, Ujfalussy Boldizsár a zobori convent előtt úgy Ilona anyja néhai Dorottya, mint saját nászajándékára és leánynegyedére nézve az ország szokása szerint kielégíti.<sup>1</sup>

II. János második leánya Anna, a bossányi, majd plávnói, későbbben zsámbokréti előnevű Horváth Miklóshoz ment feleségül; erről még alább szólok.

Az ezen időben a kisfaludi Olasz ágból élő László zsámbokréti birtokát, az ugyanazon ágból származó Mihály, ki guthi Ország Mihály akkor már nádor, tapolcsányi várának kapitánya volt, megakarván szerezni, 1465-ben Ujfalussy Boldizsár ipja Péter deák nevében, úgy vele Zs. I. István «dictus Ipol» fia II. László, ez fia II. István nevében is, eltiltják nevezett Mihályt a megszerzéstől, Lászlót az eladástól és elzálogosítástól, Mátyás királyt pedig az eladományozástól és jóváhagyástól.<sup>2</sup>

Az Ipol utódok közül nemcsak Péter és két saját leányának mellőzésével II. János, hanem a harmadik fivér II. László is Ujfalussy Boldizsár kezére igyekeztek juttatni a zsámbokréti birtokot; II. Lászlónak volt ugyan nejétől Rajcsányi Annától, R. István leányától származó István nevű fia, de ez betegeskedett és még atyja életében gyermektelenül elhalt; II. László még fia életében ennek nevében is, talán éppen az Olasz ág elleni védekezés céljából, kölcsönös örökösödési szerződést kötött Boldizsárral, ki szintén fia János nevében is szerződik; Mátyás kir. Budán 1465 junius 15-én egyszerű és junius 17-én privilegialis alakban hagyja jóvá a szerződést; a kölcsönös örökösödés fimagszakadás esetén II. László zsámbokréti birtokára és Boldizsár ottani zálogbirtokára vonatkozik; Boldizsár ágának kihalta esetén a

<sup>1</sup> Perényi nádor 1511. ítéletlevelében teljes átiratban. Az orsz. lvt. Dipl. oszt. 15788. sz. alatti átiratban Ilona apja hibásan Mihálynak mondatik; a korábbi 1511. évi átirat világosan Jánosnak nevezi.

<sup>2</sup> Kaprinay gyűjt. 2. k. 63—64. 1. Egyetemi könyvtár.

zálogban birt birtok minden zálogváltáságdíj fizetése nélkül szállt volna vissza az Ipolyd ágra.<sup>1</sup>

II. László fiát ezután csakhamar elvesztette; 1465-ön túl már nem lesz említve; ő maga — kit először mint királyi embert 1459-ben találunk említve<sup>2</sup> — hosszú életű lett, sokszor nevezik őt az okmányok «agh»-nak és «stari»-nak (öregnek); 1479-ben az Olasz ágból való Lászlóval, Pál fiával, mint osztályos rokonnal, tiltja ismét Mihályt, szintén az Olasz ágból, zsámbokréti birtokrészének megszerzésétől és Mátyás királyt az eladományozástól;<sup>3</sup> 1484-ben a Divék-Ujfalussyakkal együtt más Divék nemzetségbeliek ellen hatalmaskodást követ el;<sup>4</sup> 1487-ben mint királyi ember működik Vieszkán, a Vág mellett.<sup>5</sup> 1496 körül halt el; özvegye Rajcsányi Anna túlélte.

Az özvegyet Horváth Miklós — Zs. Anna férje — és az Olasz ágból való Pál fia László a vele hozott nászajándékra és leánynegyedre nézve kielégítették és az visszaköltözött az atyai otthonba Rajcsánba; — azután pedig felhasználták az akkor már elhalt Ujfalussy Boldizsár fiainak sanyarú helyzetét és nem törődve az 1465-ben királyilag jóváhagyott kölcsönös örökösödési szerződéssel, Ulászló királytól Budán 1496 május 21-én keltezve új adomány levelet eszközöltek a zsámbokréti birtokra ki, melybe belefoglalták saját birtokrészeik említése mellett, osztályos rokonuk néhai II. László — István fia — birtokát is.<sup>6</sup>

A beiktatást még ugyanazon évben a zobori convent Bossányi János kir. ember közbenjöttével eszközölte; látni fogjuk, hogy Ujfalussy Boldizsár gyermekei akkor más, reájuk

<sup>1</sup> Perényi féle 1511. ítélet levél. Rudnay lvt.

<sup>2</sup> Rudnay lvt.

<sup>3</sup> Kaprinay gyűjt. I. k. 99. lap.

<sup>4</sup> Rudnay lvt.

<sup>5</sup> Reviczky lvt.

<sup>6</sup> Orsz. lvt. NRA. fasc. 387., Nr. 34.

nézve súlyos következményű dolgokkal voltak elfoglalva és így a beiktatásnál senki sem mondott ellent.<sup>1</sup>

Az utódok ugyan későbbben megkisérelték per útján szerezni meg a birtokrészt, de helytelen alapon indították meg a pert; a királyilag jóváhagyott kölcsönös örökösödési szerződést a per során még csak nem is említették meg és per-vesztesekké lettek.

Hasonlóan jártak Boldizsár örökösei II. János birtokrészével is; II. János ifjabbik leánya Anna — miként említettük — Horváth Miklóshoz ment nőül, ki is Boldizsár halála után özvegyét Orsolyát és gyermekeit az atyai birtokrész kiadásáért a királyi Curiában perbe fogván, kedvező ítéletet kapott; ámde mielőtt az ítéletet kiadatta volna, érett megfontolás után, úgy többek — köztük zsámbokréti Olasz László — közbenjárására 1489-ben a garamvölgyi convent előtt kiegyeztek oly módon, hogy Boldizsár özvegye és gyermekei néhai II. János egyik kuriáját, melyben eddig Orsolya asszony lakott, a jobbágy telekkel és tartozékaival, úgy a zálogleveleket is, kiadták Annának; Orsolya és a gyermekek János hagyatékából mindössze két jobbágy telket tarthatnak meg.<sup>2</sup>

Horváth Miklós, illetve neje így módon birtokossá válván a zsámbokréti előnevet használják; Horváth a város birája is volt 1504-ben,<sup>3</sup> többször mint kir. ember lesz említve és gyermekei Bálint, Ilona, Katalin és Borbálya nevében 1504-ben beavatkozik a hidas Rác Fülöp és mutnoki Mór Péter által Ujfalussy Boldizsár fia János birtokai miatt indított perbe;<sup>4</sup> fiutódai többé nem említetnek, de leány ivadékai igen, és pedig leányainak egyike Szabó Andráshoz ment nőül, és ennek utódait zsámbokréti birtokosokként még később is említik.

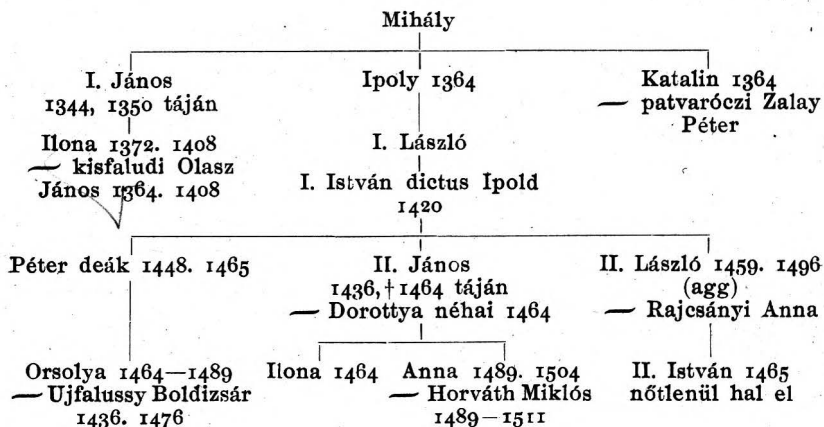
<sup>1</sup> Orsz. lvtl. NRA. facs. 387., Nr. 34.

<sup>2</sup> Ugyanott.

<sup>3</sup> Rudnay lvtl.

<sup>4</sup> Perényi-féle 1511. ítéletlevél Rudnay lvtl.

A régi Zs. család leszármazási tábláját így állíthatjuk fel:



A táblán nem tudjuk elhelyezni ezeket:

Márton c. szerepel 1291. 1315  
Mihály fia Tamás 1294  
Péter 1334 fia László 1344  
Miklós leánya Borbálya 1420  
— Névery Mihály

Ezekon kívül a kis- és nagy-barnolczi (Pozsonymegye) nemesek között fenforgó birtokperben 1375-ben Besse fia Péter és János fia Péter «de Sabakrekcy» a nagy-barnolczi alperesek javára tanuskodtak és tettek esküt; \* ezek azonban valószínűleg a kis-zsámbokréti Zs. családhoz tartozhattak.

\* Reviczky cs. lvt. 2156.

### III. A kiskfaludi Olasz utódok.

#### A mohácsi vész előtt.

A Bars vármegye oszlányi járásában fekvő Kiskfaludról származó Olasz család neve olasz származásra utal, de e részben bizonyítékunk nincs, — lehet különben, hogy az Anjouk olaszországi hadjárataiban való részvétel révén kapták a nevet.

Olasz I. János neje Zsámbokrétthy Ilona Nagy Lajos kir. által 1372 táján fiusíttatván, férje és utódai az első időben rendszerint «dictus Olaz de Sabokrek» név alatt szerepelnek; I. János ezen név alatt lesz 1407-ben, mint kir. ember kiküldve; <sup>1</sup> 1408-ban ő és fia I. Mihály egyszerűen «de Sabakreki» mondatnak; <sup>2</sup> 1411. és 1412-ben azonban fiai I. Mihály, II. János és I. András mint kir. emberek ismét «dicti Olaz de Sabokrek» név alatt szerepelnek.<sup>3</sup>

Midőn 1408-ban Hindy Bereczk és fiai Pál és Tamás, valamint neje Dorottya, továbbá Hindy László özvegye Magócz és Hindy István, Miklós fiai, panaszt emeltek a király előtt, hogy baragyányi (Brogyán Bars vármegyében, Zsámbokrét szomszédságában) Ponikova nevű erdejüket kiskfaludi Olasz János és neje Ilona, úgy Baragyányi Salamon és Pál öt zsámbokréti jobbágygyal letaroltatták és a fát elvitették, Zsigmond kir. Budán 1408 szept. 27-én kelt kiadványával a

<sup>1</sup> Rudnay Ivlt.

<sup>2</sup> Ugyanott.

<sup>3</sup> Ugyanott.

garamvölgyi conventet bizta meg, hogy a kir. ember közbenjöttével nevezettek idézze meg és a jobbágyok kérdőre vonása iránt is intézkedjék; a convent a knyezsiczi káplánt küldötte Kistapolcsányi Imre kir. emberrel ki, kik a nevezett Baragványiakat Baragványból, továbbá Olasz Jánost Kisfaludról és nejét Ilonát Zsámbokrétről a mindszei nyolczados bíróság elé megidézték, egyúttal utasítva őket, hogy jobbágyaikat vonják kérdőre.<sup>1</sup> A per további sorsáról nem tudunk, de az itt mellékes is.

A kisfaludi birtokot II. János fia, I. Pál idegenítette el, ki is 1460-ban megjelenván a nyitrai káptalan előtt, a Barsmegyében fekvő Kisfaludon lévő birtokrészét 10 arany frton magyar pénzben fizetve, kiváltásig zálogba adta Vessenyey István özvegyének Veronikának és fiainak;<sup>2</sup> ettől kezdve még csak egy ízben fordul a családban elő a «de Kisfalud» való nevezés.

Ugyanis, midőn Ujfalussy Boldizsár ipja, Zs. Péter deák nevében, úgy Zs. II. László, I. István fia a zobori convent előtt 1465-ben az Olasz ágból való II. Mihályt eltiltják az az ugyanezen ágból való I. Lászlónak, I. Pál fiának tulajdonát képező zsámbokréti birtokrész megszerzésétől, akkor II. Mihályt «de Kisfalud» nevezik.<sup>3</sup> Ámde ugyanezen II. Mihályt, midőn guthi Ország Mihály nádor őt 1478 pünkösdkor Csejthére sürgős ügyben magához hívja,<sup>4</sup> már «de Sambokrek» találjuk irva; úgy ő, mint pedig a többi családtagok ezentul állandóan csakis utóbbi nevet használják.

II. Mihály a nádor nagytapolcsányi várának volt a kapitánya, mint ilyennek irt levelet 1480-ban szuhodolei Tóth Mátyás, a nádor csejthei várnagya, közölvén, hogy a csejthei várnál foglalatoskodott két kőmives 7 frtot előre felvett, de

<sup>1</sup> A Zsámbokréthi leányág elleni 1697. ítéletlevélben átírva.

<sup>2</sup> A leányág 1697. pere.

<sup>3</sup> Kaprinay gyűjt. Egyetemi könyvtár. L. 63—64. lap.

<sup>4</sup> Ugyanott 82. lap.



hét napi munka után Tapolcsányba távoztak, kéri tehát, küldje őket vissza.<sup>1</sup>

Midőn Majthényi Gergely és fia Zsigmond, egyik kisugróczy jobbágya Zs. II. Mihály egyik sztricei jobbágyát megölte, II. Mihály a nyitramegyei bírósághoz fordult és 1479-ben Ungváry Mátyás és Nádasy Pál alispánok a nemesi bírákkal együtt úgy ítélkeztek, hogy a gyilkos atyjától, ki a zsámbokréti bíró és esküdtek előtt kezességet vállalt fiáért, II. Mihály behajthatja a vérdíjat, úgy szintén az ítélkező bírának járó 12 frtot.<sup>2</sup>

A nádorral való viszonyánál fogva a rokonok féltékenyek voltak II. Mihályra, féltek, hogy adományt szerez egész Zsámbokrétre, mint láttuk, már 1465-ben tiltották őt az Ujfalussy és a régi ágak birtokrészeiknek megszerzésétől; 1479-ben ismét a régi ágból II. László, az Olasz ágból való I. Lászlóval tiltják őt ugyanattól és a királyt az adományozástól.<sup>3</sup>

II. János fiának, I. Pálnak neje a trencsénmegyei Derskóczy Imre leánya, Borbálya, ki férjének halála után újból férjhez ment Hully Péterhez; ettől való gyermekeit Miklóst, Dorottyát és Zsófiát anyjuk jegyruhájára és nászajándékára nézve I. Pál fia I. László, valamint II. Mihály 1484-ben a nyitrai kápt. előtt 38 arany forinttal kielégítvén, az ennek fedezésére előzőleg Mihály által zálogba adott hat zsámbokréti jobbágyteket visszakapták.<sup>4</sup>

Ezen okiratból következtetni lehet, hogy II. Mihály I. Pálnak testvére és így II. János fia.

Ellenben azon II. Andrásról, ki 1499-ben az Ujfalussyak és a Rudnayak perében fogott bíróként szerepel,<sup>5</sup> nem tud-

<sup>1</sup> Ugyanott 105. lap.

<sup>2</sup> Ugyanott 82—83. l.

<sup>3</sup> Ugyanott 99. lap.

<sup>4</sup> A leányág elleni 1697-iki ítéletlevélben.

<sup>5</sup> Rudnay Ivít.

juk megállapítani, hogy I. János melyik fiának a gyermeke, valószínűleg I. Andrásé.

I. László 1487-ben kir. emberként, 1516-ban fogott bíróként szerepel; <sup>1</sup> ugyancsak ő 1496-ban Horváth Miklóssal együtt királyi újadományt szerez saját, valamint az «agh» II. László birtokára; <sup>2</sup> ezen utóbbi birtokra Zsámbokrétthy Anna, férjezett felsőelefánti Turóczy Benedekné is szerzett adománylevelet, de nem jutott birtokba; <sup>3</sup> Anna szintén I. János valamelyik fiának volt a leánya vagy unokája.

I. László 1503-ban beleavatkozott az Ujfalussy Boldizsár fiának, Jánosnak birtokait érdeklő perbe, és mint egyik alperes szerepel abban az 1511-iki ítélkezéskor is; <sup>4</sup> ezen perből folyólag az 1511. évi felperes hidasi Rácz Fülöp őt 1519-ben II. Lajos kir. jóváhagyásával — testvéréül, vejét Teszéry Miklóst pedig fiául fogadja, <sup>5</sup> kik azután együttesen előbbi alperes társaik az Ujfalussyak és Majthényiak ellen fordulnak; 1520-ban Rácz halála után még Ujfalussy Boldizsár fia Ambrus is hozzájuk csatlakozik, <sup>6</sup> de sikert így sem tudtak elérni.

I. László Felső-Atrakon szerzett birtokrészt, melyen mindkét ágú gyermekei osztottak. I. László neje Ilméry (Ürményi) András leánya Anna, Imre nagyváradai prépost és Ferencz nyitrai alispán testvére; ez a rokonsággal együtt megszerzi Patvaróczy Péter gyermekeitől 410 arany forintért Alsó-Lóczot Pozsony vármegyében és ezen megszerzéshez fiaik II. Pál és I. György, I. Ferdinánd királytól 1549 decz 28-án kir. hozzájárulást nyernek <sup>7</sup> és be is lettek ellentmondás nélkül iktatva. <sup>8</sup>

<sup>1</sup> Rudnay lvt. és Orsz. lvt. Dipl. oszt. 22856.

<sup>2</sup> Orsz. lvt. NRA fasc. 387. Nr. 34.

<sup>3</sup> Nyitrai kápt. fasc. I. Nr. 23.

<sup>4</sup> Rudnay lvt.

<sup>5</sup> Ugyanott.

<sup>6</sup> Ugyanott.

<sup>7</sup> II. Liber Regius 351. és 365. l.

<sup>8</sup> Orsz. lvt. NRA fasc. 273. Nr. 20.

Ilméry Anna 1509 szept. 24-én Ulászló királytól Nyitra vármegyéhez szóló birói parancsot eszközölt ki, hogy néhai atyja Székely (így) András és néhai Lély Mihály deméndi birtokrésze miatt járjon a megye el az azt zálogban biró maróti Székely György ellen.<sup>1</sup>

Az Ilméry-féle javak: Pozsony vmben Alsó-Lócz és Kis-Macsad; Nyitra vmben Ilmér, Ivánkafalva, Saágh és Petőfalv birtokok, úgy Venecz, Andocs, Besnyő, Kisóhaj, Tarány és Hethe (Hetmény) prædiumok; Komárom vmben pedig Kava és Ujfalu; 1575-ben I. László fia, I. György Ilméry Jánossal egyezkedvén, az anyai javak czimén kapta Saághot Nyitra vmben és Deméndet Hebech prædiummal Hont vmben; <sup>2</sup> ezen kielégítésnél I. László idősebb fia II. Pál ága nem szerepel, de több későbbi okirat tanúsítja, hogy az Ilméry-féle javakból az is kapott részt.

I. Lászlónak és Ilméry Annának az említett két fiun II. Pálon és I. Györgyön kívül Zsófia nevű leánygyermekük is volt, ki előbb Teszéry Miklós,<sup>3</sup> majd ennek 1520 után bekövetkezett halála után a gazdag bajnai Both Ferencz neje; ennek leánya Both Dorottya nebojszai Balogh Ferenczné révén került az I. László kezén volt zsámbokréti birtok egyharmad része a Ghyczy családra.

### **Zsámbokrét megvívása és a régi levéltár elpusztulása.**

Szapolyay János megmérhetetlen javai között szerepeltek Trencsén, Kasza és Bajmóc várak is; ezen várak környékén tekintélyes hivekkel birt Szapolyay, kik nagyrészt I. Ferdinándnak 1527-iki szerencsés hadjárata és királylyá választása után is kitartottak mellette, bár I. Ferdinánd ahogy alkalmazhatta, szigoruan alkalmazta az 1527-iki székesfejérvári koro-

<sup>1</sup> Ghyczy Ivlt. a Nemzeti Muzeumban.

<sup>2</sup> Ugyanott.

<sup>3</sup> Lásd Apponyi okmt. 467., 474. l.

názó országgyűlés azon végzését, hogy a ki 15 nap alatt hűségre nem tér, fej- és jószágvesztésre ítéendő. Nyitra- és Trencsénmegyékben Szapolyay legtekintélyesebb hivei közé tartoztak a kihalt Podmanini, majd Podmaniczky néven ismert család tagjai.

A család tagjai közül István mint nyitrai püspök koronázta meg Szapolyayt, de csakhamar átpártolt I. Ferdinándhoz és azt is ő koronázta.

Podmaniczky Ráfael és János azonban hiven kitartottak Szapolyay mellett és valóságos rablóhadjáratokat vezettek a felvidéken; velük maradtak rokoniak és barátai a miticzi Roson, zábláti Hrussóy, Sándor, Elefánthy, Terstyánszky, Rudnyánszky, Svehla és más családok tagjai.

Zsámbokréthy I. László fiai, II. Pál és I. György úgy látszik már előzőleg a Thurzók befolyása alatt állottak és kezdettől fogva I. Ferdinánd hiveiként viselkedtek; I. Ferdinánd még megkoronáztatása utáni napon 1527 nov. 4-ikén kelt adománylevelével a Szapolyay Jánostól elvett Bajmócz várat a Thurzóknak adományozván, a beiktatáshoz küldött kir. emberek közt találjuk említve Zs. II. Pált is<sup>1</sup> és a csak 1553-ban eszközölt beiktatásnál, tényleg ő volt a működő kir. ember;<sup>2</sup> ugyancsak királyi emberként működik 1537-ben azon alkalomból, hogy a Podmaniczky Jánoshoz való csatlakozás miatt Terstyánszky Gáspár tersztyei és Rudnyánszky Berecz dezseri birtokrésze tőlük elvétetvén, Thurzó Györgynek lett adományozva;<sup>3</sup> ezután több mint egy századon keresztül a Thurzók szolgálatában találjuk a Zs. család tagjait.

A divékujfalusi Zsámbokréthyak viszont a Podmaniczkyakkal állottak atyafiságos lábon; P. Ráfael és János nővérei közül Katalin Elefánthy Mihálynak, utóbb Guzych-Horváth

<sup>1</sup> Orsz. lvtl. NRA fasc. 419. Nr. 48.

<sup>2</sup> Ugyanott és NRA fasc. 927. Nr. 13.

<sup>3</sup> Ugyanott NRA fasc. 387. Nr. 33.

Miklósnak volt a felesége és az Elefánthyval kötött házasságából származó leányát, Elefánthy Magdolnát a divékujfalusi Zs. családból származó II. Boldizsár, Ambrusnak és Borcsicz (ma Borcsiczky) Borbálának fia, vette nőül, de Borcsiczky révén a rokonság már előbb is meg volt.

A két Zsámbokréthi-család különben is erős viszályban állott; említettem már, hogy a régi Zs. családból való, az «agh»-nak nevezett II. Lászlóval I. Boldizsár kölcsönös örökösödési szerződést kötött; ezen szerződés daczára az Olasz ágból való Zs. I. László Horváth Miklóssal együtt 1496-ban kir. adományt szereztek az agg László birtokára, megszerezvén azt végleg a maguk számára. Az ezzel táplált gyűlölködés erősen megnyilatkozott akkor, midőn Podmaniczky János a Ferdinánddal tartó Olasz ágbeli Zsámbokréthiakon bosszút vett.

Podmaniczky János 1536 nyarán vagy őszén, mert hiszen egy-két nap mulva kertjében fogadta Zs. Ambrus özvegyét, erős haddal megszállotta Zsámbokrétet és míg ő maga a Zs. II. Pál kezén lévő várkastély (castellum) vagyis kőház megvívása végett a városba hatolt, ozoróczi Svehla Jánost övéivel a városon kívül való kémleléssel (ad explorandum) bizta meg; Svehla a kémlelést elvégezvén, szintén bement a városba, honnan ekkor, úgy látszik, Podmaniczky személyesen már távozott, mert többé nem említik; Svehla egyenesen divékujfalusi Zs. Ambrus övegyének, mint egyik birtokáról nevezték, Krastyánszky Borbályának házába ment, oda érve, értesült, hogy valaki a tornyot, a részben ma is álló donjont, felgyújtani készül; saját vallomása szerint azonnal a kőházhoz sietett és megtiltotta annak felgyújtását, de ekkor Podmaniczky népei már behatoltak a toronyba és kőházba, azt kirabolták, a talált ingóságokat prédává tették, a ládákat szétzúzták, tartalmukat elhurczolták; Svehla belépve a házba, körülnézett és a még épen talált egy ládikát, továbbá egy iratokkal telt zacskót magához véve, visszaadta a tulajdonos

II. Pálnak, kit fivérével I. Györggyel és egy jobbágyukkal együtt a torony elfoglalásakor elfogtak.

A védelem erejét az 1549-ben kihallgatott tanuk nem említik, de kellett ellentállásnak lennie, mert a tanuk folyton a kastély megvívásáról (expugnatio) beszélnek; az elfogottak kiszabadulásának idejéről és körülményeiről sem találunk említést.

A megvívó sereg java része ezután a rabolt prédával, közte a Zsámbokréthyak családi leveleivel, Podmaniczkyak várába, a trencsénmegyei Beszterczére tért vissza, Zsámbokréten azonban őrség maradt.

A megvívásnál jelen volt szlavniczai Sándor Gáspár, miként 1549-ben vallja, a gyalogosoktól sok elrabolt oklevélet szedett össze és egy zacskóba téve, odaadta azokat Ambrus özvegyének.

Az özvegy — miként azt egy tanu vallja — személyesen is ott volt a toronyba hatoló gyalogosok között, de hogy ott mit művelt, azt a tanu a nagy tömeg miatt meg nem figyelte.

A sereg távoztával Borbálya asszony is — maga mellé vevén özv. Ispán Mihályné Apollónia nemes asszonyt — kocsira ült és a sereg után Podmaniczky várába Vág-Beszterczére utazott; útközben betért Alsóozoróczy Lászlóhoz. A várba érve, felkereste Podmaniczky nővérét Sárát, férjezett Szunyogh Mózesnét és — ennek 1549. évi vallomása szerint — őt és akkor még életben volt anyját, született Tarczay Katalint esdve kérte, jöjjenek vele P. János elé és kérleljék ők is, hogy az emberei által elhurczolt okiratokat adja neki ki; P. Jánost a kertben találták, ki is a kérésnek engedve, azonnal komolyan megparancsolta szolgálóinak, hogy a leveleket népeitől szedjék össze és adják ki Borbályának. Az 1549-ben szintén kihallgatott Bolgár Skraba Ádám trencsényi polgár, előbb P. udvari embere, szedte össze a leveleket és adta át Borbályának, ki is azokat egy ágylepedőbe (linteamine) kötve a várban lévő «Pöspek Háza» nevű palotába, bizonyára P.

István nyitrai püspök palátiuma, czipelte, ott kiválogatta, a reá nézve előnyösöknek vélteket megtartotta, a hátrányosokat ellenben elégette, — mely munkánál saját vallomása szerint Szunyogh Mózesné segített neki, — elégetvén többek között a Zsámbokrétre és Sztriczére vonatkozó 3—4 függő pecsétcsatolmányos hártya oklevelet is; maga Szunyoghné a leszedett viaszpecsétkekből 3—4 hétre való gyertyát olvasztott magának. A munka elvégzése után Borbálya asszony hálát mondott az Istennek, mert mint mondá, eddig fiainak nem volt biztos a birtoklásuk Zsámbokréten, de már most azzá tette.

Midőn a nevezett Bolgár kérdezte Borbályától, mire valók neki a zsámbokréti urak levelei, azt a választ kapta: «nem ők Zsámbokrét urai, hanem én.»

Visszajövet ismét betért Alsóozoróczy Lászlóhoz és dicsekedve mondá, hogy «a leveleket melyektől tartottam, Skraba Ádám kiadta».

Az egyik levelet, mely Viszocsányra vonatkozott, odaajándékozta az ott birtokos kísérőjének Ispánnénak.

Hazajövén, zsámbokréti házában nem láthatta biztonságban a megmaradt leveleket, mert azokat egy börtömben Baragyanba özvegy Baragányi Istvánnéhoz Dorottya-hoz vitte, és kérte bizalmas megőrzésüket; egy hét múlva azonban értök jött és László zsámbokréti segédlelkész, későbbben radosnai plébánost, nagy titokban egy polgár ember házába hívta, 2—3 levelet vele elolvastatott; de a segédlelkész szemére vetette, hogy a levelek Zs. Pált illetik és nógatta, adja vissza a tulajdonosnak!; Borbála bár beismerte, hogy a levelek nem az övéi, kijelentette, hogy a többi után küldi, vagyis megsemmisíti; ezután több levelet nem mutatott a papnak, hanem<sup>7</sup> fiával Boldizsárral olvastatta, de ez nem tudta jól olvasni és így elvitte komájához, János deákhoz Galgócra és azzal olvastatta; kérte, hogy magyarázza meg azokat. János deák vallomása szerint szintén figyelmeztette, hogy a levelek Zs. Páléi, köztük volt egy ennek nevére szóló adománylevél is; Bor-

bálya egy későbbi alkalommal bevallotta János deák előtt, hogy a leveleket elégette és midőn János szemére hányta: «miért tetted ezt, ezzel lelkedet megterhelted», — az asszony azt válaszolta: «ha bármiként tudok ellenségeimnek ártani, megteszem azt».

Visszajövet betért az Elefánton lakó Horváth Miklósné Podmaniczky Katalinhoz és ott is fiával olvastatta a leveleket, majd a kályha tűzébe dobott többet.

A függő pecséteket tartó selyemzsinórokból Péter zsámbokréti szabó nadrágműtőt készített Boldizsár részére, az egyik tanú látta is az övet.

Mindezekről Zs. Pál értesülvén, előbb sztriczzei Kaszay Gáspárt küldötte az asszonyhoz, ki előtt Borbálya tagadta a levelek elégetését; ekkor Zs. Pál Kisaponyi Pált és Korosi Bernátot maga mellé vivén, elment Borbályához és vissza kérte leveleit, de ez beismerte, hogy már elégette.

Így adják elő a történeteket az 1549-ben foganatosított tanúkihallgatáskor a már megnevezetteken kívül: Nedeczky József, Erazmus és Bálint, Szunyogh Mózes és felesége, Sándor Miklós, Brathoczky János, Egresdy László, Csalticzky Péter, Simonyi György, János, Sándor és Burián, Vizsocsányi Ferencz, Szabó András, Paloithay Benedek, Práznóczy Pál, Tökésufalussy Miklós, Zerdahelyi András, Kisapponyi Benedekné, Horváth Miklósné (előbb Elefánthyne) és Laszkár Pál iskolamester.

A tanúk vallomásaiból kitűnik Borbálya eljárásának elítélése, — nagy bűn is volt ez, a törvények szigoruan büntették az ilyesmit, — az oklevelek képezték a birtokjogok alapját és így természetes, hogy nagy súlyt is helyeztek rájuk; Borbálya lelke sem maradt nyugodt és Paloithay Benedek vallomása szerint halálos agóniájában mondogatta: «én Zs. Pál leveleit és igazát elégettem».

Borbálya asszony fia I. György 1549-ben mint felperes per útján követelte Zs. Pál öccsétől, szintén I. Györgytől a



régi Zs. családból való «agh» László hagyatékát, — az alperes azzal védekezett, hogy ő a birtoknak csak felét birja és azt is öröklési jogon, miről elegendő levele volt, de az ezen jogát bizonyító, valamint egyéb levelei néhai Podmaniry János népeinek kezére kerültek; úgy jogát, mint levelei elveszését tanukihallgatás útján kívánta bizonyítani; mi a kir. személyes jelenléti bíróság által elrendeltetvén, a nyitrai káptalannak 1549 nov. 27-én kelt jelentése szerint a levelek elveszését a tanúk kellően bizonyították. Ezen tanukihallgatás után Zs. Pál öccse I. György nyomban beperelte a kir. Curiában az akkor már halott Borbálya két fiát, II. Boldizsárt és I. Györgyöt leveleinek megsemmisítése miatt és kérésére a Jakab napi nyolczados bíraskodáskor a köztudomány vétele útján való bizonyítás lett el rendelve; — azonban ezen birói intézkedés ellen Borbálya harmadik fia, Miklós eltiltással élt és maga kért párhuzamos (collateralis) tanukihallgatást, melynek előnye a köztudomány vételével szemben az volt, hogy a párhuzamos kihallgatásnál az általa megnevezett tanúk lettek csak kihallgatva; remélte, hogy ezek kedvezően fognak vallani, nem hitte anyja bűnét, -- mint legfiatalabb fiú nem sokat tudhatott a történekekről, hozzá katona lévén, sokat volt távol hazulról és így sok dologról hallomásból sem értesülhetett; a párhuzamos tanúkihallgatás elrendeltetvén, Borcsányi Menyhért kir. ember, a nyitrai káptalan küldöttjével Tolnay Antal kanonokkal decz. 21-én Trencsén városban, 22-én Bude-tin várában, 23-án Szlavnicza-Kameniczán, karácsony elő-napján Alsó-Ozoróczon és Rezóczon, karácsony elsőünnepén Nagy-Sztriczén, Csalticzon, Vizsocsánban, Nádason, Simonyban és Baragyánban, a második ünnepen Zsámbokrétén, Práznóczon Tőkés-Ujfalun, Zerdahelyen és Apponyban, végül decz. 27-én Radosóczon és Galgóczon hallgatták ki a nevezett tanukat.

Érdekes, hogy mily gyorsan és rövid idő alatt milyen nagy utat téve végeztetett ezen alkalommal a kihallgatás és

a nagy ünnepnapokon is folytattatott az; lehet, hogy Miklós mint katona csak ekkor jöhetvén haza, kívánta — bár sok pénzébe kerülhetett — a gyors eljárást.

A kihallgatás azonban nagyon kedvezőtlenül ütött ki Miklós anyjára nézve és sem ő, sem bátyjai a kihallgatás eredményéről a tanusítványt ki nem vették; azonban az ellenfél 1550. év legelején Révay Ferencz nádori helytartótól kieszközölt birói parancs alapján a tanusítványt kikapta.<sup>1</sup> A per még 1574-ben is folyt, Borbálya asszony gyermekei akkor már nem éltek és utódaik, mint alperesek az országbíró birói széke előtt meg nem jelenvén, a szokásos birságban lettek marasztalva,<sup>2</sup> — de a per úgy látszik végleg elaludt, az iratok megsemmisítésére azonban még a XVII. századbeli perekben is történt hivatkozás.

Hogy befejezzem Zsámbokrét megvívásának történetét, el kell még mondanom, hogy I. Ferdinánd király czoborszentmihályi Czobor Gáspárt bizta meg a visszavétellel, ki oda gyalogos katonákat küldvén, azok harczzal visszafoglalták a várost. A király Prágában 1537 ápril 25-én kelt kiadványával Czobornak az «imént» visszavívott Zsámbokrét visszavétele körül felmerült költségei fejében elengedte a birtokai után fizetendő hadi adót, felhozván indokul azt is, hogy így majd szegény jobbágysai könnyebben fizethetik a hadi adónak reájuk eső részét,<sup>3</sup> ez annyit jelent, hogy bizony a jobbágyokat terhelte az úr adója is és ha az úr adója el lett engedve, ez nekik vált könnyebbségükre.

Zsámbokrét megvívásáért a büntetések sem maradtak el; a Podmaniczky Jánossal tartó Terstyánszky Gáspár és Rudnyánszky Berecz hűtlenségbe esetteknek lettek nyilvánítva

<sup>1</sup> Az 1697. évi leányági perben hozott ítéletlevél egész terjedelmében közli. Rudnay és Ghyczy levéltárakban.

<sup>2</sup> Rudnay lvtl.

<sup>3</sup> Orsz. lvtl. NRA. fasc. 1614. sz. 23.

és birtokaikat 1537. ápril 23-án Thurzó György kapta adományba.<sup>1</sup>

Az 1548-iki új adományról szóló levél az elpusztult várkastély helyéről beszél, — valószínű, hogy a Czobor által történt visszavételkor pusztult az el és csak a ma is fennálló csonka öreg torony maradt meg.

### I. György praefektus és alispán.

I. Ferdinánd király méltányolta I. László fiainak állásfoglalását és azok tőle 1548. nov. 8-án zsámbokréti kuriájukra, úgy pusztai várkastélyuk helyére és tartozékaira, továbbá Alsó és Felső Sztriczére, melyeket őseik is birtak és melyekről elégséges levelük és okmányuk volt, de azok részben a gonoszok által elraboltattak, részben pedig tűz által elpusztítottak, a kir. joggal együtt új adomány czímén kir. adománylevelet nyertek; a beiktatást a nyitrai káptalan Práznóczy Pál kir. emberrel 1549-ben ellentmondás nélkül eszközölte, midőn mint nagysztriczei birtokos Kaszay Gáspár is említették.<sup>2</sup>

Midőn Thurzó Ferencz volt nyitrai püspök, a püspöki javakat hitének változtatása és növelése daczára birlalta, a nyitrai vár és javak praefektusává a szintén protestáns hitre tért Zs. I. György lett. Praefektusságának idejében 1559. febr. havában a nyitrai püspökség egyik trebeti jobbágya a borii (Nyitra m.) községi pásztort oly súlyosan verte el, hogy az harmadnapra meghalt; ezért Bori község lakói a jobbágyot elfogták és lánczra verve a bíró házában elzárva tartották; ámde Zs. I. György, Bársony György püsp. tisztartóval és nyolcz jobbágygyal éjjel Boriba hatoltak, ott a bíró házában ajtóit és ablakait felfeszítve, a jobbágyot kiszabadították; a borii földesurak, divékujfalusi Zs. György és neje ezért a kir.

<sup>1</sup> Orsz. lvt. NRA. fasc 927. sz. 13.

<sup>2</sup> II. Liber Regius 300. lap és 1697-iki leányági per.

személyes jelenléti bíróság előtt panaszt emeltek Thurzó, Zs. I. György és a tiszttartó ellen, mely panasz 1557-ben lett tárgyalva, végelintézését azonban nem tudjuk.<sup>1</sup>

A következő 1558. és 1559. években I. György mint Nyitra vm. alispánja,<sup>2</sup> 1559-ben egyúttal országgyűlési követeként szerepel és mint ilyent az országgyűlés a Curiába nemesi bírónak választotta.<sup>3</sup> Mint királyi ember és fogott bíró sokszor, egy ízben pedig mint ügyvéd lesz említve; fogott bíró volt 1556-ban a divékujfalusi család részéről a nyitrai püspökség ellen indított határperben.<sup>4</sup>

Birtokot szerzett Hraboron, hol több mint négy jobbágytelke volt,<sup>5</sup> úgyszintén Sutóczon is.<sup>6</sup>

Ellenben nem tudván irataiknak elpusztulása miatt az atyai javak fiági természetét bizonyítani, kénytelen volt bátyjával együtt nővérük leányának panaszára, ennek osztályrészt adni; nővérük Zsófia már mint özvegy Teszéry Miklósné a nagyvagyonú bajnai Both Ferenczhez ment nőül, kinek ezen feleségétől való egyetlen gyermeke Both Dorottya szülei halála után II. Pál gyámsága alá került, majd nebojszai Balogh Ferenczhez ment férjhez; ekkor Révay Ferencz nádori helytartó előtt pert indított nagybátyjai, II. Pál és I. György ellen, követelve az atyai javakban való osztályt; majd a per eldöntését fogott bírókra bízta és ilyenekül lettek nevezve: Zermeghy János deák, bábi Thardy Gáspár, ghiczi Ghyczy József, Kislóniky Tamás deák, Kistapolcsányi György, Maróthy György, Sembery Boldizsár, Práznóczy Pál, Zerdahelyi András, Párutczay Sathvan és tepeni Bély István; kik Zsombokréten 1553-ban összejövén, meghallgatták a feleket, átnézték okmányaikat és őket barátságos, békés és jámbor

<sup>1</sup> Orsz. lvt. NRA. fasc. 1707. sz. 5.

<sup>2</sup> Rudnay lvt.

<sup>3</sup> Corpus Juris 1559 : 38. tcz.

<sup>4</sup> Rudnay lvt.

<sup>5</sup> Orsz. lvt. NRA. fasc. 1836. sz. 63. és Rudnay lvt.

<sup>6</sup> Rudnay lvt.

megegyezésre serkentve, a következő egyezséget hozták létre: miután a két nagybácsi a háborus időkben és vitás javaik védelmére és visszaszerzésére még Dorottya kiskorúságának idejében sokat fáradt és 1945 frtot költött, Dorottya és férje ezen 1945 frt  $\frac{1}{3}$ -adát magára vállalja és egyúttal volt törvényes gyámját, II. Pált nyugtatja az őt megilletett arany és ezüst pénz, ruha, drágaságok és marha iránt; a férj azon 386 frtból, melynek fejében II. Pál és I. György neki a két Sztriczén fekvő birtokrészt zálogba adták, 200 frtot elenged, ha azonban Dorottya gyermektelenül halna el, úgy az egész 386 frt Baloghnak visszafizetendő; viszont Pál és György az összes javakból, melyek őket Baloghnéval közösen illetik, így a zsámbokréti kuriából is  $\frac{1}{3}$ -ad részt adnak neki örökjogon, de fentartják maguknak a jogot, hogy amennyiben a birtokok jogi természetére vonatkozó iratokat találnának, úgy felléphessenek Baloghné és örökösei ellen.<sup>1</sup>

Ezen fogott birói döntést a nádor által is kiadványoztatták<sup>2</sup> ugyan, de azért Baloghné részét a fiuk részben visszatartották, úgy hogy az kénytelen volt a kir. Curiában 1559-ben a már akkor halott II. Pál özvegyét Pekry Zsuzsát, fiát III. Pált, valamint I. Györgyöt újból beperelni;<sup>3</sup> az ország-bíró 1568-ban utasította Nyitra vármegyét, hogy a felek között osztályt tegyen; végre a vármegyei eljárás alatt a felek fogott birák közbenjöttével 1570-ben újból kiegyeztek.<sup>4</sup>

A kiegyezés után I. György ki akarta az időközben özvegy-ségre jutott Baloghnétól a sztriczai birtokot váltani, de ekkor meg ez csinált nehézségeket; I. György 1570 márcz. 16-án elment az özvegynek zsámbokréti házához és az épen ott időző kir. helytartói ítélőmestert Aranyány (Aranyady) Döm-jént, ki a szomszédban Livinán és Sztriczén birtokos volt, fel-

<sup>1</sup> Rudnay lvt.

<sup>2</sup> Ghyczy lvt. és 1697. leányági per.

<sup>3</sup> Ghyczy lvt.

<sup>4</sup> Ghyczy lvt.

kérte, intse törvényesen meg özvegy Balognét, hogy a férjénél zálogban volt kis- és felső-, másként rongyos sztriczeti birtokrészt bocsássa vissza és a zálogösszeget, melyet egy összekötött pénzerszényben felmutatott, vegye fel; kijelentette, hogy az erszény a szükséges összeget hiány nélkül tartalmazza és bemutatta a fogott bírák 1553-iki döntését is. Az ítélőmester eleget tett a kérésnek, de az özvegy nevében szolgája János deák másolatot kért az 1553-ik levélről, mi Bornemissza Pál püspök és kir. helytartó kiadványaként 1570 márcz. 24-én meg is adatott.<sup>1</sup>

Sztriczét I. György tényleg visszakapta, de nem soká maradt a kezén, mert a divékujfalusi Zsámbokréthyak ellen 1578-ban valami hatalmaskodást követvén el, 1000 magyar frt bírságra lett ítélve és kielégítésül felsősztriczeti birtoka 775 forintban végrehajtásilag a divékujfalusi Zs. család kezére került; 1650 táján az utódok még perujítással éltek.<sup>2</sup>

A zsámb. Zs. és a divékujfalusi Zs. családok között különben is az összeütközések folytonosak voltak; láttuk, hogy 1536-ban miként pusztította el Ujfalussy Ambrus özvegye a másik családnak leveleit; midőn viszont Ambrus fiai I. Ferdinándtól 1564-ben javaikra adomány-megújítást szereztek, a beiktatáskor I. György saját, úgy II. Pál fia III. Pál és Balogh Ferenczné nevében ellentmondott,<sup>3</sup> mi ismét hosszas sikertelen perlekedésre adott okot.

A borii eset miatti 1555. évi perről már beszéltünk.

Ezen összeütközések mindaddig tartottak, míg végre I. György fia feleségül vette a divékujfalusi Zs. családból való Magdolnát.

I. György 1550 táján nősült, elvevén magyarádi Oroszy Ferencz és Apaghy, másként Füssy Dorottya leányát Klárát, ki ekkor már Gosztonyi Miklósnak volt az özvegye; úgy

<sup>1</sup> 1697-iki perirat.

<sup>2</sup> Rudnay lvtl.

<sup>3</sup> Rudnay lvtl. és orsz. lvtl. Dipl. oszt. 15,788.

Klára, mint nővére Anna, Posár Lukácsné, nem az atyjuk, de anyjuk családi nevét használták, bizonyosan az anyjukról reájuk szállott Füßsy-féle javak és birtokjogok miatt, de Deméndyeknek is találjuk őket írva.

Az első férj Gosztonyi Miklós Krencsen lakott, kinek halála után 1550-ben az özvegynek anyja, Oroszyné, a krencsi nemesi ház egyik szobájából a Gosztonyi árvák: István, János, Ferencz és Katalin tulajdonát képező 1200 magyar arany forintot elvitt és midőn ugyanazon évben elhalt, azt másik leányánál, a szintén Krencsen lakó Annánál, Posár Lukácsnénál hagyta, ki azt kiadni vonakodott; az időközben Zs. I. Györgyhöz újból férjhez ment Klára 1556-ig várt a panasszal, ekkor azonban Gosztonyitól való gyermekeinek nevében Nádasdy Tamás nádor birói széke előtt panaszt emelt nővére Posár Lukácsné és ennek férje ellen, kérve az 1200 frton kívül a pénz visszatartásával okozott 200 arany forint kár megítélését is; Posárék a nyitrai káptalan útján megidéztetvén, meg nem jelentek és makacsoltattak; ámde 1557-ben perujtással éltek és az újított per a kir. személyes jelenléti bíróság által 1501., 1602., 1615. és 1650. években tárgyalatott, — ekkor már Gosztonyi Miklós fia Ferencztől való Farkas fia Miklós volt a felperes, — alperesek pedig Posár Lukács fiának Lukácsnak fia Ferencz után maradt kiskorúak Lukács és Mária; utóbbinak a gyámja 1650-ben meg nem jelenvén, ismét makacssági ítélet mondatott őt illetőleg ki; a másik kiskorúra nézve pedig a tárgyalás elhalasztatott.<sup>1</sup>

A magyarádi Oroszy és a Füßsy-féle javak ezen időben Magyarádon, Deménden, Merén, Tompafalván, Pereskén és Szalatnán, Hont megyében, továbbá Ujfalun Barsmegyében és Prothán Trencsénmegyében feküdtek<sup>2</sup> midőn Léva vár

<sup>1</sup> Orsz. 1vlt. NRA. fasc. 37. sz. 3.

<sup>2</sup> Lásd Apponyi okmt. 370. lap.

és tartozékainak birtokába Dobó János és Miklós 1561-ben be lettek iktatva, az itt felsorolt javakba való beiktatás ellen Zs. I. György neje Klára, sógornéja Posárné és Demédy Farkas leányai Ilona és Orsolya nevében ellentmond.<sup>1</sup>

Zsámbokréthyné 1562-ben perlekedik Demédy Farkas nevezett két leányával, kik közül Ilona Borcsányi Ferenczné, Orsolya Csermeny Istvánné.<sup>2</sup> Füssy-féle birtokjogok voltak Nyitra-Apátin és Vicsapon is, melyeket azonban Füssy János és György anyjukkal együtt ludányi Cseh Jánosnak zálogba adtak és ezek halála után 1561-ben Zs. I. Györgyné tanukihallgatást eszközöltet ezen javak mibenlétéről; egyes tanúk szerint 6—7, mások szerint 12 jobbágytelekből álltak a zálogba adott javak és azok a zálogba adók unokáit, Zs. I. Györgynét és Posárnét illetik; akkor a zálogtartók Bábindály Györgyné Cseh Anna és Bosnyák Ambrusné voltak.<sup>3</sup>

I. György meghalt 1583 december 23-án és hálás fia Kristóf 1596-ban szép — már ismertetett — síremléket állított neki a zsámbokréti — akkor luteránus kézen lévő — templomban, melynek kriptájába lett temetve; Kristófon kívül János nevű fiú is maradt utána.

## II. Pál fia III. Pál alispán.

I. György idősebb testvére II. Pál már 1559-ben nem élt; a közéletben mindössze néhányszor kir. embernek lett nevezve. Csernik-palojthai Paloithay Benedektől és Szabó Andrástól 1553-ban kuriájának tőszomszédságában egy kuria pusztá telkét és kertet szerez, adván helyette 3 hold szántóföldet.<sup>4</sup> Birtokos volt Zsámbokréten és Sztriczén kívül Felső-Atrakon, Felső-Sókon és Rátonyon (Nyitra m.), továbbá pol-

<sup>1</sup> Orsz. lvt. NRA. fasc. 797. sz. 48.

<sup>2</sup> Rudnay lvt.

<sup>3</sup> Rudnay lvt.

<sup>4</sup> Orsz. lvt. NRA. fasc. 387. sz. 33.



gári kőháza volt Trencsén városában; neje Pekry Zsuzsa Kisujlakon is birt birtokjoggal. Két gyermek maradt utánuk: III. Pál és Katalin, záblati Hrussóy Mihályné. A genealogiai táblák Anna nevű leányát is említik, ki Fodoróczyné lett volna, de ennek nyomát az okiratokban nem találom.<sup>1</sup>

III. Pál abban az időben szokatlanul hosszú ideig volt Nyitra vm. alispánja, olgyai Olgyay Györgyöt követte 1574-ben az alispáni székhelyen és 1579-ig — augusztus 3-án még működött<sup>2</sup> — viselte azt, mely évben alsóelefánti Elefánthy Imre lett az utóda és ezután csakhamar, 1580-ban el is halt; persze — a tisztujítás azon időben egy-két évenként történvén — ismételve lett megválasztva és egy ily választás, illetve az azt megelőző lemondás alkalmából előfordult esetet mondunk itt el, mert az érdekes világot vet a vármegyei életre és az akkori jogi és birói felfogásra, de a használt ügyvédi furfangokra is.

Divékujfalusi Ujfalussy János a Hrussóyaktól felső Sutócson birtokot szerzett és szomszédságba került Bajmócz-vár akkori uraival Thurzó Szaniszlóval és Elekkel, kiknek várnagyuk szentmiklósi Pongrácz Pongrácz a felső sutóczi birtok egy részét a bajmóczai vár tulajdonának tekintette és Ujfalussy tiltakozása daczára erőszakkal elfoglalta; az Ujfalussy részről beadott panaszra gr. Báthory Miklós országbíró 1575-ben utasította Nyitra vármegyéet, hogy a határ helyreállítását az újabb törvények szerint rövid úton eszközölje; a vármegye Zs. Pál alispánt, Besznák Miklós és Chioky György szolgabirákat, úgy Thuróczy János és Neskenyey Ambrus esküdt ülnököket küldötte ki a helyszínére, kik 1576 okt. 16-ikán felső Sutócson a vitás területen megjelenvén, a szomszédos nemesek és jobbágyak jelenlétében elakartak járni; ámde az alperes Thurzók és Pongrácz képviselőjében Tarnóczy Bol-

<sup>1</sup> Ugyanott NRA. fasc. 35. sz. 27.

<sup>2</sup> Rudnay lvtl.

dizsár ügyvéd, ünnepélyesen tiltakozott az eljárás ellen azokból, mert Zs. Pál a legutóbbi megyei birói széken az általa viselt alispáni tisztet letette, arról lemondott és sem a vm. nemesi közönsége, sem a főispán által állásában meg nem erősítettett, sem újból meg nem választatott; csak arra lett felkérve, hogy ideiglenesen, míg a főispán által a vm. szokásaihoz képest a congregatio, mely szavazással (secundum vota) vagy az eddigi alispánt megerősíti, vagy újat választ, összehívatik, addig felügyeljen a megye közügyeinek menetére (publicis comitatus negotys aduigilaret); ezen közgyűlést a főispán okt. 23-ra már kihirdette és ezért kéri az alispánt, hogy az eljárástól álljon el.

Ez ellen ismét a felperes tiltakozott, mondván, hogy Zs. Pál törvényes alispán lévén, minden ügyben eljárhat.

Az eljáró küldöttség biróilag ki is mondotta, hogy az alperes kifogása súly nélküli, mert ha a tényleges alispán Zs. Pál le is mondott, a vármegyét «cum officio suo admonuisset», ámde a főispán és a nemesi közönség által a főispánilag hirdetendő közgyűlésig alispánnak elfogadtatott és megerősítettett; és így az előbb szokásos módon a törvényeket alkalmazhatja, ítéleteket végrehajthat, királyi és megyei adókat behajthat, megyei végzéseket keresztül vihet, úgy mint egy igazi, törvényes és kétségtelen alispán, miként ez a vármegyei jegyzőkönyvbe a nemesi közönség egyetértésével be is lett iktatva, és miként őt a vele működő jegyző, szolgabírák és ülnökök igazi és törvényes alispánnak tudják és elismerik, és ha nem volna az, úgy ők vele nem járnának el, nem jöttek volna ide, mert vele egyforma esküt tettek a vármegyének.

Alperes újból tiltakozott az ellen, hogy Zs. Pál megerősített vagy újból választott alispánnak tekintessék és épen azért bármit tegyen ezen perben, azt eleve kifogásolja és bárhogy döntsenek, a döntés érvénytelennek lesz tekintendő; kéri egyuttal a hivatkozott megyei jegyzőkönyv felmutatását;

és miután az eljáró bíróság maga is úgy mondja, hogy az alispánt választó közgyűlésnek a főispán által való kihirdetéseig gondolja a régi alispán a vm. ügyeit, így tekintsenek el a további eljárástól.

Az alispán és társai az alperes kérésére, de a saját határozatuknak nagyobb erőssége kedvéért is, miután a jegyzőkönyv: liber seu prothocolon (így) velük volt, szószerint felolvassák a megyei határozatot:

«Deliberatum est Communi consensu vuiversitatis Nobilium comitatus Nitriensis, ut Egregius dominus Paulus Sambokrethy Modernus Vice Comes, et si cum officio suo admonisset Comitatum, tamen vsque ad futuram Congregationem Comitatus per Reuerendissimum dominum Supremum Comitum publicandam et Judicandam, idem dominus Modernus Vice Comes, debito modo, sicut prius fungatur officio suo, habeatque plenariam Authoritatem et omnimodam potestatem sicut prius, tam in exequucionibus omnibus peragendis et perficiendis, quam in exactione omnium Restantiarum, dice videlicet Regie et Comitatus, literasque omnes quas potest, adjudicatorias pariter et exmissionales finali demandet executionj, vt autem idem dominus Modernus Vice Comes premisse petitionj Comitatus obtemperet, Comitatus diligenter habet Rogatum id, quod domino Vice Comitj Comitatus Majorj beneuolencia refundere et recompensare euitebatur.»

Alperes újból tiltakozik az eljárás ellen és kéri az alispánt, hogy tartózkodjék az eljárástól, várja be újabb megerősítését, és kijelenti, hogy semmi ítéletet tőle el nem fogad.

A bíróság ezután a következő döntést hirdette ki: előző határozatukhoz képest az alispán nem a közgyűlés kihirdetéseig, hanem annak megtartásáig lett választva és megerősítve, miként ezt a jegyzőkönyv is mondja; a mi pedig a kérést illeti, hogy az alispán tartózkodjék az eljárástól, azt ő nem teljesítheti, mert az alperes jól tudja, hogy az alispán-

nak és társainak esküjükhöz képest minden kedvezéstől, kéréstől, gyűlölködéstől, félelemtől és szeretettől tartózkodniok kell.

Alperes kéri tiltakozásának a jegyző által való hűséges feljegyzését és áttér azon kifogás előadására, hogy a peres ügyekben küldöttségileg nem lehet itélkezni, hanem csak a megyei bíróság teljes ülésében; a további tárgyalás folyamán a per érdemébe az alperes nem akart bocsátkozni és a küldöttség a felperes Ujfalussy javára döntött, de az ítélet végrehajtását kivont karddal való ellenszegüléssel alperes megakadályozta; miről azután a küldöttség az okt. 23-iki — tehát az alispánt választó — közgyűlésen jelentést tett és arról a eleknek tanusítvány adatott.<sup>1</sup> Zs. Pál ezen közgyűlésen újból meg lett választva.

III. Pál anyjával, Pekry Zsuzsával együtt 1568-ban nagybátyját, I. Györgyöt beperelte atyai vagyonának kiadása iránt,<sup>2</sup> mi a mellett bizonyít, hogy atyja fivérével közösen kezelték örökölt vagyonukat; neki magának 1576-ban Kis Behinczen is volt birtoka.<sup>3</sup> Nősült 1568 után, neje levéldi Rausár Éva, Rausár Sebestyén és Jósa Borbála leánya, előbb Rummy Farkas, mosonyi alispán özvegye, ki Mosonymegyében Hegyeshalmon, Levélden és Oroszvárrott birt birtokokkal; első férje tulajdonosa volt a rumi vár és tartozékai egyharmad részének, mely birtokok mind első férjétől való fiára, Rummy Mihályra szálltak.<sup>4</sup>

III. Pál magtalanul halván el, vagyona nővérének Hrusóy Mihálynénak gyermekeire, János, György, Magdolna és Zsófiára szállt, kik 1592-ben osztottak; az osztály Ghyczy Pál — ki Nyitramegye alispánja is volt — és neje Balogh Borbála zsámbokréti házában nebojszai Balogh Gergely ország-

<sup>1</sup> Rudnay lvt.

<sup>2</sup> Ugyanott.

<sup>3</sup> Rudnay lvt.

<sup>4</sup> Orsz. lvt. NRA fasc. 1857. Nr. 3. és 5.; fasc. 1769. Nr. 1.

birói ítélőmester előtt történt és az osztály tárgyát képezték: Zsámbokréten egy nemesi kuria «in modum Castelli erecta», 2½ jobbágy telekkel, 2 zsellér telek, melyek egyikén Barbi borbély lakott, 2 mézárszék, úgy szőlők, földek, erdők és legelők; Kis- és Felső-Rongyos-Sztriczén két jobbágy telek; Felső-Atrakon egy új kuria és egy pusztá kuria földekkel, három jobbágy és két zsellér telek, szőlők hegy joggal; Felső-Sókon négy jobbágy telek és hegyjog; Rátonyon egy jobbágy telek, végül Trencsénben egy polgári kőház; későbbben az osztály mégis perlekedésre adott okot és azt 1601 és 1616-ban megújítják, midőn is a leányok egyike, Hrussóy Magdolna már Viszocsányi Ferenczné, Zsófia pedig Littvay Miklósné.<sup>1</sup>

Előzőleg 1589-ben a Hrussóy gyermekek I. László leányának unokájával Ghyczy Pálné Balogh Borbálával cseréltek, adván Zsámbokréten és Felső-Atrakon egy-egy jobbágy telket és kapván Felső-Atrakon egy negyed nemesi kuriát.<sup>2</sup>

Midőn pedig 1583-ban Hrussóy Mihályné és Dióssy Kristófné Boronkay Anna elakarták adni az Ilméry-féle javakból reájuk maradt óhaji és ondrohói birtokrészeket, ettől Ghyczy Pál, Dombay Pál és Koronthály Akáczné Ghyczy Anna eltiltották.<sup>3</sup>

A Hrussóyak még a XVIII. század végén is birnak Zsámbokréten, így Kürthy Pál neje, Hrussóy Katalin 1650-ben Mérey Jánosnak és nejének Révay Zsuzsannának egy ottani zsellért ad 356 frtban zálogba.<sup>4</sup>

### I. György utódai.

Györgynek Füssy Klárától való fiai közül az idősebbik Kristóf javai kezelésével foglalkozik; 1590-ben kir. em-

<sup>1</sup> Orsz. lvt. NRA fasc. 338. Nr. 48. és 49.

<sup>2</sup> Ugyanott NRA fasc. 1862. Nr. 3.

<sup>3</sup> Ugyanott.

<sup>4</sup> Ugyanott NRA fasc. 1096. Nr. 57.

ber;<sup>1</sup> 1606 szept. 4-én Rudnay László özvegyének Divéky Katalinnak újabb férjhezmenetelekor tanuskodik;<sup>2</sup> 1608-ban nádori emberként van említve,<sup>3</sup> 1614-ben fordul elő neve utoljára, midőn az Ujfalussyak egy határperükben reá mint tanura hivatkoznak.<sup>4</sup> Felesége kálnai Kálnay Zsuzsa, Bars vmből, gyermektelenek.

A fiatalabbik fiu, III. János 1610-től 1630-ig Nyitra vm. szolgabirájaként szerepel; nőül vette divékujfalusi Zsámbokrétthy Ferencz és Vizkelethy Borbála leányát Magóczot, Kenessey János özvegyét; Magócz még mint utóbbinak a neje 1610 és 1611-ben bátyjától, divékujfalusi Zs. Györgytől a fiági Zsámbokrét, Pecsényéd és Tepkó (Miklósfalva) birtokokból leánynegyedet, a leányági Bori birtokból pedig 3<sup>1/2</sup> ház jobbágyot, erdőket és zálogban levő két ház zsellért kap;<sup>5</sup> midőn bátyja elhalt, Magócz már mint III. János neje 1633-ban úgy első férjétől való Kenessey Mihály és András nevű fiai, mint második urától való II. György, IV. Pál és Erzsébet nevében is tiltakozik a bátyja elhunytával a koronára szállt pecsenyédi és miklósfalvai birtokoknak divékujfalusi Ujfalussy Gergely részére történt eladományozása ellen.<sup>6</sup>

Midőn 1641-ben III. János neje, Magócz bátyja, György zsámbokréti birtoka iránt — annak leányági voltát vitatva — keresettel lépett fel, férje már nem élt és a pert első férjétől való fia, Kenessey András vitte édes testvére és már említett mostoha testvérei nevében is;<sup>7</sup> a per kedvezőtlenül ütött reájuk nézve ki. A borii egész birtokot a leányág azonban megkapta.

III. János fiairól Gyurkáról és Palkóról anyjuk sógor-

<sup>1</sup> Rudnay lvt.

<sup>2</sup> Ugyanott.

<sup>3</sup> Ugyanott.

<sup>4</sup> Ugyanott.

<sup>5</sup> Orsz. lvt. NRA fasc. 69. Nr. 11. §. 22. és 23.

<sup>6</sup> Ugyanott NRA fasc. 1175. Nr. 22.

<sup>7</sup> Orsz. lvt. Dipl. oszt. 15788.

nője, az 1641-ben elhalt divékujfalusi Zs. Györgyné Révay Erzsébet végrendeletében megemlékezik, hagyván nekik a Gutay Andrástól 600 frtban zálogban birt zsámbokrėti, úgy a szintén 600 frtban zálogban birt sághi birtokokat;<sup>1</sup> a leányról nem emlékezik meg, hajadonul halt el, mert ezentul nem említettik.

III. János idősebbik fia, II. György 1660-ban Rongyos Sztriczén egy jobbágyot ad 150 frtban zálogba Hidvéghy Mihálynak.<sup>2</sup> Neje Gosztonyi Ferencz özvegye, Zermegh Magdolna, Zermegh János kamarai tanácsos, történetíró és Báby Dóra leánya, a ki jóval öregebb volt második férjénél, hiszen először 1563-ban ment férjhez,<sup>3</sup> midőn II. György még a világon sem volt; fiú gyermek nem maradt, leányaik: Éva, Tarnóczy Bálintné és N. Dióssy Imréné.

A másik fiu, IV. Pál 1682-ben lett a vágújhelyi járás szolgabírájává választva és 1690-ig ismételt választás útján viselte a tisztelet; Vágújhelyen, Csejtén és Borin is birtokos volt.

IV. Pál perújítással élt a családjától bírság fejében 1578-ban lefoglalt Sztricze miatt;<sup>4</sup> fivére vejétől Dióssy Páltól «eöcsém uramtól» 1688 decz 10-én hat drb régi levelet — köztük egy hártýára írt függő pecsétet — vett át, az elismervény szerint áttekintésre azzal, hogy ha hasznára valók, becsületes emberek előtt illendően kielégíti ő kegyelmét, különben visszaadja; midőn Dióssy visszakövetelte a «tanquam ad fideles manus» adott leveleket, IV. Pál azt válaszolta, hogy fiánál, Györgynél vannak, ki viszont azzal tért ki, hogy azokra a családfa összeállításánál szüksége van; 1696-ban Dióssy sógorait Dávid Gábort és Bartakovics Imrét bizta meg a levelek visszaszerzésével és György azok egy részét a leányág ellen 1696-ban lefolyt perben felmutatta.<sup>5</sup>

<sup>1</sup> Rudnay lvtl.

<sup>2</sup> Orsz. lvtl. NRA fasc. 1096. Nr. 57.

<sup>3</sup> Századok 1907. évf. 113. l.

<sup>4</sup> Orsz. lvtl. NRA fasc. 365. H. 8.

<sup>5</sup> 1697. ítéletlevél.

IV. Pál utoljára 1691 jan. 23-án kelt bizonyítványon szerepel, melyet a Kürthyek javára állított ki egy jobbágyról.<sup>1</sup> Neje Emődy Rozina, Emődy György és Szelezsényi Mária leánya, kitől egy fia és két leánya született.

Fia III. György 1686 ban lett a bajmóczi járás szolgabírájává választva és viselte ezen tiszte 1701-ben bekövetkezett haláláig.<sup>2</sup>

### III. György pere a leányág ellen.

III. György nővérei Mária, turócszentpéteri Dávid Gáborné és Anna, kisapponyi Bartakovics Imréné részt követeltek Györgytől a zsámbokréti birtokból, mely a sok leányági osztály miatt úgyis nagyon el volt már darabolva; a birtok egyharmadát — az 1702. évi adománylevél szerint egész Zsámbokrét  $\frac{1}{6}$ -odát — az 1553-iki osztály alapján I. László leánya Zsófia révén a Ghyczyek; egy másik hasonló részt az 1592-iki osztály alapján II. Pál leánya, Katalin révén a Hrusóyak birtak, úgy hogy a fiág kezén csak az ezen családot illető zsámbokréti birtok  $\frac{1}{3}$ -ada, vagyis az egész Zsámbokrét  $\frac{1}{6}$ -od része maradt.

Az 1553-iki osztálylevél azon kikötésére, hogy a mennyiben a fiág a birtok jogi természetére vonatkozó megfelelő iratokat találna, úgy visszakövetelheti a leányágnak kiadott birtokrészt, támaszkodott III. György akkor, midőn 1696-ban a Zsámbokréthi Zsófiától, férjezett Both Ferencznétől származó Ghyczy családot a kezén lévő zsámbokréti birtok visszaadása iránt perrel támadta meg; a leszámazást a családfa mutatja, mely szerint Both Ferenczné leánya, Dorottyának nebojszai Balogh Ferencztől született leányát, Balogh Borbálát Ghyczy Pál vette nőül és vele a Ghyczyek kezére került a nagy Both-féle vagyon tekintélyes része és Bothné zsámbokréti örökrésze is.

<sup>1</sup> Orsz. Ivl. NRA fasc. 999. H. 44.

<sup>2</sup> Orsz. Ivl. NRA fasc. 273. H. 21.



III. György mint felperes Maholányi János kir. személynöki helytettstől Bécsben 1696 ápr. 17-én kelt birói parancsot eszközölt ki, mely szerint Orbán Pál nádori ítélőmester mint kiküldött bíró lett a peres ügy helyszini elbirálásával megbizva.

A birói küldés után az ítélőmestert Apony-Nagyszegen felkeresték a Ghyczy örökösök közül Rajmannus Mátyás, nyitrai helyettes alispán, kinek neje Pongrácz Katalin, Ghyczy Ferencz dédunokája, valamint Ghyczy György és sürgették a határnap kitűzését, majd az ítélőmester közlésére beleegyeztek a tárgyalásnak aug. 16-ra történt kitűzésébe, miről az ítélőmester a felperest levélileg értesítette és augusztus 16-án tényleg megjelent Zsámbokréten; midőn is az ily alkalmakkor szokásos módon a szomszédok közül megjelent Hunyady András barsi alispánt, Kvassay Isvánt, Bossányi Gábor barsi aljegyzőt, Simonyi Ádámot, Bossányi Miklóst és Námény Jánost birótársakul vette maga mellé.

A felperes ügyvédével Demkovics Ferenczcel jelent meg.

Elsőrendű alperesek: assakürti Ghyczy István fia Pál; Paláस्थ्य Gábornak néhai Ghyczy Annától való gyermekei István, Borbála és Mária; másik Ghyczy Pál fia György; assa és ablanczkürti id. Ghyczy István; néhai Ghyczy Ferencznek és Révay Ilonának gyermekei Farkas és Eleonóra; ügyvédjük Spáczay János.

Másodrendű alperesek a Bakó Pál ügyvéd által képviselt: Dávid Györgyné, Molnár Dorottyának első férjétől, Fabriczius Jánostól való leányai: Rozina és Éva.

Harmadrendű alperesek a Baross Ádám ügyvéd által képviselt Marsinay Ferencznek első nejétől, Gosztonyi Máriától — Ferencz leányától — való fia Ferencz és Bucsányi Mária, most Ordódy László, előbb Gosztonyi Ferencz özvegye.

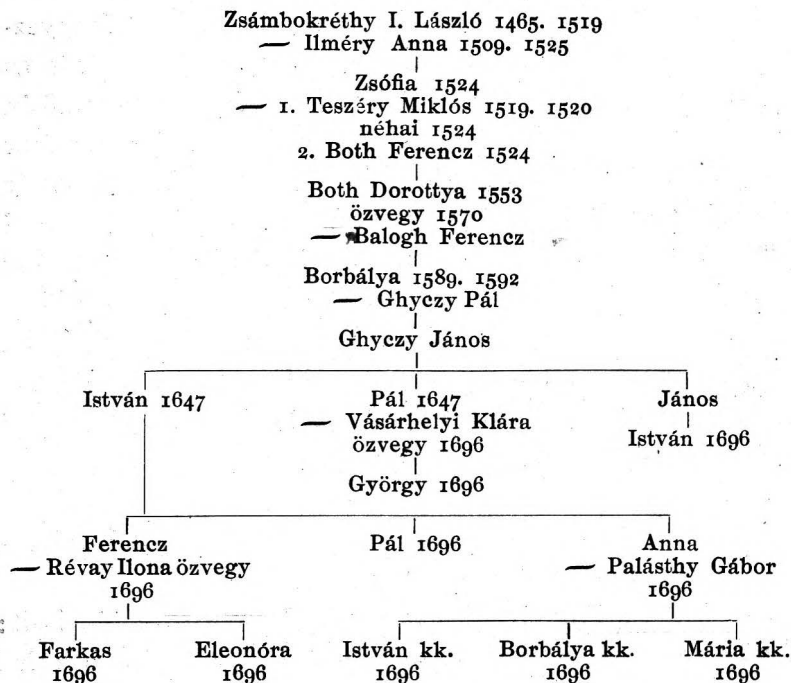
Negyedrendű alperesek a Majthényi János ügyvéd által képviselt Majthényi Borbálának első férjétől Gáffor Jánostól való gyermekei: Miklós, Péter, Márton, Katalin és Eszter;

ugyancsak második urától, néhai szlavniczai Sándor Ádám-tól született gyermekei: Ferencz, Miklós és Erzsébet.

Ötödrendű alperesek Zerdahelyi Jánosné Ghyczy Borbála, Rudnay Miklósné Rajmannus Magdolna (Mátyás leánya) és Emődy Zsigmondné Ghyczy Magdolna.

Ezekén kívül alperes még két jobbágy, kik földeket birnak zálogban.

A Ghyczyék leszármazási táblája:



A tárgyaláson mindenekelőtt a felperes bemutatja a Both—Balogh—Ghyczy-családnak kiadott osztályrész kiadására vonatkozó 1553. és 1568. okiratokat.

Alperesek kifogásolják az eljáró bíróság illetékességét, hivatkoznak a különböző törvényekre, hogy mindenki csak illetékes bírása elé idézhető; felperes azon válaszára, hogy Ghyczy György már eleve beleegyezett a mostani tárgyalásba,

alperesek azt válaszolják, hogy Ghyczy György nem volt jogosítva az alperesek nevében terminust kérni és azt elfogadni; kifogásolják, hogy a mai határnap csak július 25-én tűzetett ki és így a szavatossággal terheltek egy része, kik a harmadik vármegyében laknak, nem voltak értesíthetők.

Az ítélőmester ezen kifogások dolgában úgy döntött, hogy Ghyczy György előző beleegyezése mostani kifogásait megdönti, de részéről beleegyezés nem volt a többi alperes nevében is adható, így az erre vonatkozó kifogás elfogadtatik és a tárgyalás okt. 1-re halasztatik. Miután a nem nemes zálogtulajdonosok közül a Podmaniczkiak meg nem jelentek, így ezek makacsoltatnak és a végrehajtásnak ellenükben való keresztülvezetésére Hancsok György táblai jegyző küldetik ki, ki is aug. 28-án a kezükön volt földeket III. Györgynek végrehajtásilag tényleg átadta.

Okt. 1-én az ítélőmester társbiráiként neveztetnek: Dúló Ádám, Andrassy Ferencz, Bossányi János, Kvassay István, Csuty Gáspár, Simonyi Ádám és ifj. Bossányi Gábor.

Ekkor az alperesek közt Ghyczy Pál özvegye Vásárhelyi Klára is megjelent.

Dávid Györgyné egyik zálogtulajdonos alperes bemutatja Lipót királynak Bécsben 1696 május 11-én kelt birói parancsát, hogy a szavatossággal terheltek is perbe vonassanak; a szavatosság igazolására bemutatja a nyitrai káptalan 1647 kiadványát, mely szerint Ghyczy István és Pál jutalmazni kívánták ügyvédüket Fabriczius Ágostot, ki egész életén át ügyeiket hasznukra vitte, zsámbokréti — Zelezniczki nevű — nemesi curiájukat egy zsellér házzal és tartózékaival mindkét ágra három nemzedékre 1000 m. frtban neki beírják.

Bemutatja továbbá Ghyczy Jánosnak bevallását, ki fiai István és Pál terhét is vállalván, 1638-ban 30 évre három földet zálogba adott, miután fiainak a bányavárosokban való nevelésének költségeire pénzre van szüksége, 34 arány dukátban, 147 császári és 50 m. frtban Zsámbokréthi Jánosnak és

Huszár Istvánnak, kiktől azokat Sándor László, a kir. tábla bírāja, majd ennek fiától Sándor Mihálytól Fabriczius Ágost váltotta magához.

Bemutat még két más 1643. és 1650. évi hasonló levelet.

Ekkor Zerdahelyi Jánosné Ghyczy Borbála, Rudnay Miklósné Rajmannus Magdolna és Emödy Zsigmondné Ghyczy Magdolna kifogásolják szavatosokként való perbe vonatásukat, mert Zsámbokréten ők Ghyczy-féle jogon mit semkaptak.

Ordódy Lászlóné, előbb Gosztonyi Ferencz neje és nedeniczi Marsinay Ferencz császári birodalmi lovag kéri szavatosaikat perbe vonni, ezek: néhai Sándor Mihály fiai Menyhért és László, úgy Fronk András, mint néhai nejétől Sándor Mihály leánya, Klárától való leányának Máriának gyámja, továbbá Gáffor János és Sándor Ádám özvegye, Majthényi Borbála, mint kk. gyermekei gyámánya; bemutatják Lipót királynak erre vonatkozó, Bécsben 1696 szept. 3-án kelt birói parancsát, valamint Sándor Mihálynak és Ádámnak Gosztonyi Miklós és Ferencz részére adott 1658. évi zálogleveleit.

A most hivatkozott szavatosok viszont 1688. és 1694. évi záloglevelekkel igazolják, hogy Gáffor János «kegyelmes uram ő Felsége zsámbokréti postamestere» és neje Majthényi Borbála Nozdroviczky Andrásnétól 500 frtban vették zálogba a kérdéses jobbágyot és a földeket és a szintén megjelent Nozdroviczkyé a szavatosságot rögtön vállalja.

Dávid Gábor jobbágya alperes, szintén a zálogba adó Sándor Ádám özvegyére mint szavatosára hivatkozik.

A Ghyczy alperesek kívánják, hogy velük együtt Ghyczy Magdolna, Éva, Borbála, Zsuzsanna és Rajmannus Magdolna is szavatosoknak tekintessenek.

Felperes az alperesek érdemi védekezését kéri előadni.

I. r. alperes követelvén a felperes okiratainak bemutatását, maga részéről bemutatja: Zsámbokréthy Pál 1688. évi elismervényét a leányág iratairól és Dióssy István 1696. évi nyilatkozatát, hogy azokat vissza nem kapta.

Ezen levelek közül a felperes bemutatja az általam már ismertetett, állítólag 1064-ből eredő, 1465-ben átírt nyitrai kápt. kiadványt és ugyanennek I. Pál neje kielégítéséről szóló 1484. évi, valamint Kisfalud zálogba adását tárgyzázó 1460. évi kiadványait.

I. r. alperes a bemutatott okmányoknak vele való közlését kéri, mihez felperes azzal járul hozzá, hogy a közlés a kir. tábla egy jegyzőjének jelenlétében történjék, ki az észrevételeket azonnal átvehesse.

A tárgyalás másnapra halasztatván, másnap az I. r. alperes feleslegesnek találja az iratok közlését, de kéri felolvasni az általa szerzett királyi parancslevelet.

A felperest ezt mindaddig ellenzi, míg az általa bemutatott három levél sorsa el nem dőlt.

I. r. alperes csak azért kérte ezen három levél előmutatását, hogy azokkal szükség esetén élhessen.

Felperes a levelek egyszerű felolvasásában megnyugszik, mi megtörtént.

I. r. alperes felhívja a felperest, hogy miután a Hk. II. rész 32 cz. szerint a bizonyítás kötelessége őt terheli, adja elő bizonyítékait.

Felperes válaszolja, hogy a rendes nyolczados táblai bíraskodáson kívül a fi- és a leányág közötti ügyekben a fiág részéről privilégiumok nem mutatandók be, ellenben a leányág mindenütt köteles jogait igazolni, és így a királyilag küldött bíróság előtt is.

I. r. alperes viszont Mátyás király 6. t.-cz. 17. szakaszára hivatkozik, mely szerint az, ki valamely bíróság elé idéz valakit, köteles szintén odaállani, mire nézve bemutatja Lipót királynak Bécsben 1696 aug. 13-án kelt parancslevelét, mely szerint meghagyatik az eljáró ítélőmesternek, hogy miután a levelek megőrzése a fiágot illeti, és a leányoknak a Hk. I. r. 42. cz. szerint csak a levelek hiteles másolata adatik ki, és mert a leányágtól bizonyítás nem várható, így arra a fiágot

kötelezi annyival inkább, mert a Hk. II. r. 32. cz. szerint a fiág köteles bizonyítani és bizonyítékait fejvesztés büntetésének terhe alatt el sem titkolhatja; ha a fiág nem bizonyítana, úgy a leányág felmentését kéri.

Az előadott királyi parancslevélre felperes megjegyzi, hogy ő a törvényekből annak tartalmával ellenkezőt is tudna bizonyítani, tudniillik azt, hogy a rendes nyolczados biráskodáson kívül a fiág mit sem tartozik felmutatni, de ennek daczára felmutatja a nyitrai káptalan 1611-iki átíratában az új adományozásra és a beiktatásra vonatkozó — a perbeszédekben sűrűn említett — 1548. és 1549. évi leveleket és kér kedvező ítéletet.

I. r. alperes nem átíratban, de a Hk. I. r. 37. és 73. cz. értelmében eredetiben követeli az okleveleket; szerinte az új adomány óta is történt már osztály a leányággal, az 1647. évi 136. t.-cz. szerint pedig a folytonos gyakorlat irányadó.

Felperes szerint az adomány alapján történt tiszta beiktatást nem lehet támadni és e részben több törvényczikket idéz.

I. r. alperes hosszasan vitatja, hogy ezen törvényczikkek nem új, hanem eredeti adomány alapján történt tiszta iktatásokról szólnak.

Felperes vitatja az új adomány alapján történt tiszta beiktatás erejét.

I. r. alperes sürgeti az összes levelek hit alatti közlését; az új adománynak csak idegenekkel szemben van hatálya, de nem az osztályos atyafiakkal és a nőaggal szemben; az ellentmondás elhanyagolása a beiktatáskor nem foszt meg jogoktól.

Felperes felhívja az alperest, hogy bizonyítsa be, hogy a nőág nem köteles ellentmondani, ő a Hk. I. r. 111. és 128. czimeivel ellenkezőt kész bizonyítani. Különbösen annak igazolására, hogy a fiág jogát a rendes nyolczados bíróság is már megállapította, bemutatja Perényi Imre nádornak Zavary János javai miatt hozott, általam későbbben ismertetendő, 1511. évi ítéletlevelét, valamint I. Ferdinánd királynak 1556.

évi kiadványát, mely az aggnak nevezett Zsámbokréthy László vagyona iránt folytatott perben hozott ítéletet tartalmazza. Felperes ezekkel bizonyítja, hogy a leányágnak mi sem lett odaitélve és bizonyítja régi leveleinek elveszését is.

I. r. alperes újból sürgeti az összes leveleknek hit alatti felfedezését.

Felperes ellenveti, hogy csak a birtokszerzés czimeinek igazolására, nem pedig eskütételre lett idézve. Leveleinek hit alatti felmutatására csak akkor volna kötelezhető, ha ő volna az alperes és a leányág a felperes.

A többi alperesek fentartják jogukat nyilatkozatuknak utóbb való előterjesztésére.

Az ítélőmester döntőleg kimondja, hogy a jog helyes rendje és a fennálló perrend szerint a felperes eleget tett az iratok közlése tekintetében fenforgó kötelességének és felhívja az alpereseket, hogy a kir. parancslevél szerint ők is mutassák be bizonyítékaikat.

I. r. alperes ezen döntés ellen tiltakozik és kívánja, hogy felperes köteleztessék leveleinek felmutatására, annyi-  
val inkább, mert az új adományozás alapján történt beiktatáskor néhai Both Dorottya még kiskorú volt és épen az adományos Zsámbokréthy Pál gyámsága alatt állott, ezért mulasztotta el a tiltakozást; erre nézve bizonyítékul bemutatja Bornemisza Pál kir. helytartó 1570. évi kiadványát, mely a Both-féle 1553. évi osztálylevelet tartalmazza; ez Both Dorottyt mint évekkel előzőleg volt kiskorut említi. Alperes ennek következtében hivatkozik a Hk. I. r. 123. czimére, mely szerint Zsámbokréthy Pál mint gyám a tiltakozás elmulasztásával büntetendő cselekményt követett el; nemlehet tehát ereje a beiktatásnak. Ha nincsenek levelei felperesnek, úgy bizonyítsa ezt esküvel, de ha vannak, úgy mutassa fel.

Felperes hivatkozik arra, hogy a levelek felmutatása iránt már döntés történt, és a gyámság fennállása 1549-ben már nem bizonyítható.

I. r. alperes kifogásolja, hogy a beiktatáskor nemesek jelen sem voltak, csak nem nemesek, és így bizonyítva van, hogy ahhoz nemesek idézve sem lettek.

Felperes további erősebb bizonyítéknak felmutatja a nyitrai kápt. 1550. évi kiadványát, mely a levéltár kirablása iránt eszközölt tanukihallgatást tartalmazza, bizonyítván ezzel, hogy a levéltár legnagyobb része elraboltatott és a leányág kezére kerülén, meg lett semmisítve.

Alperes szerint egyes levelek elveszhettek, de kérdés, hogy azok a peres birtokokra vagy csak a fiágaikra vonatkoztak-e? Ragaszkodik a megmaradottaknak hit alatt való felfedezéséhez.

Éjjelre fordulván az idő, az ítélőmester a tárgyalást másnapra halasztotta.

Másnap I. r. alperes kiemeli, hogy a beiktatáskor jelen volt nem nemesek között nem volt egy zsámbokrédi lakos sem. A felperes által felmutatott okmányok nagy része a Rácz, Móré, Majthényi és Ujfalussy közötti ügyre vonatkozik; az agg Zsámbokréthy László hagyatékára vonatkozó levél nem mondja azt, hogy a birtok csak a fiági utódokra száll. A két Zsámbokréthy család közötti per sem bizonyít a leányág ellen, mert ebben a leányág szóba sem került. A Podmaniczky idejében elveszett levelek mifélesége sem lett bizonyítva, de ezen időt megelőzőleg is birtokos volt a leányág, Katika osztozott Ipolylyal és Olasz János neje Ilona zsámbokrédi birtokáról lett idézve; az egyik Zs. leány Borbálya, Zs. László özvegyének vagy leányának malmot és egyebet ad zálogba, mire nézve bemutatja a garamvölgyi convent 1408. és a nyitrai káptalan 1696. évi átiratában az 1420. évi leveleket. Az így bizonyított békés birtoklás megfelel a Hk. I. rész 67. czíme feltételeinek.

Felperes tiltakozik az ötletszerű bizonyítás ellen, alperes nem ad választ az ő bizonyítékaira, nem bizonyítja, hogy a kérdéses iktatás előtt békés birtokban lett volna, sem azt,



hogy mily czímen birtokolt. Az Ujfalussyakról tudjuk, hogy zálog czímén jutottak birtokba.

I. r. alperes az iktatást illetőleg hivatkozik az 1647. évi 137. t.-cz.-re és Zsigmond kir. VI. t.-cz. 9. pontjára. A levelek elrablása ügyében kihallgatott tanuk nem lettek eskü alatt kihallgatva. Superstites alatt nőág is értetik, ellenben heredes alatt csak fiág és így a felperes által hivatkozott ítélet kétes tartalmu, mert egy izben superstitesekről beszél. Az iktatáshoz a zsámbokréti nemeseket és nem nemeseket is meg kellett volna hívni, mert az idegenek nem tudhatták, hogy miről van szó.

Felperes arra nézve önként ajánl esküt, hogy az eredeti adománylevél, minőt az alperes a Hk. I. r. 30. cz. alapján követel, nincs kezénél, azt nem látta, nem tudja van-e valahol, mely mindkét ágra szólana.

Az I. r. alperes az így felajánlott esküt el nem fogadja, mert csak arról van szó, hogy a zsámbokréti és a két sztriczai birtokrész Zsámbokréthi Pált és Györgyöt Both Dorottyával egyforma jogon illette-e? Ehhez nem kell privilegiális levél, elég ha az ellenkezőt a felperes egyezséglevéllel bizonyítja.

Felperes nem kíván válaszolni.

Az ítélőmester ismételve egyezkedésre intette a feleket és e célból másnapra halasztotta az eljárást.

Másnap azután az ítélőmester az érdeklődőkkel és a szomszédokkal megbeszélvén és megfontolván az ügyet, tekintettel a nagy terjedelemre és arra, hogy bővebb tanulmányozás szükséges, az ítélet kihirdetését a Galgóczon október 16-án tartandó határnapra halasztja, melyen költségkimélés végett a feleknek személyesen nem kell megjelenniök, hanem csak ügyvédeknek.

Október hó 16-án az ítélőmester a szomszédokkal és a határosokkal összeülvén, a felperes a kérdés összefoglalása végett három körülményt emel ki: 1. az iktatás megelőzte a törvénycikkeket, melyekre az alperes hivatkozik. 2. Azt,

hogy az iktatáskor Both Dorottya kiskoru lett volna, alperes nem igazolta, de azt sem igazolta, hogy Zs. Pál Both Dorottya javait is gondozta volna, nem csak a személyét; Both Dorottya anyja Zsófia sem volt az ingatlan birtokában. 3. A tanu kihallgatás a levelek megsemmisítéséről súlylyal bir, már csak azért is, mert az az alperes leányág kérésére történt.

I. r. alperes szerint a mai határnap csak az ítélet kihirdetésére tüzetett ki és így a felperes mai perbeszéde semmis. Kér ítéletet.

Felperes hivatkozik arra, hogy még az ítélet kihirdetése után is lehet kiigazítás czéljából felszólalni.

Ezután a felek egyes részletekre ujból kilettek kérdezve és a szomszédokkal és határosokkal történt megbeszélés és tanácskozás után a törvények és indokok megfontolásával az ítélőmester a következőleg ítél:

Bár alperes a tiszta beiktatás ellen felhozta, hogy 1. az iktatólevél eredetije felmutatva nem lett, 2. az iktatás nem történt a szomszédok és határosok jelenlétében, 3. hogy néhai Balogh Ferenczné szül. Both Dorottya, néhai Both Ferencznek és Zsámbokréthy Zsófiának — Zs. György és Pál nővérének — leánya az iktatáskor Zs. Pál gyámsága alatt állott és így ellent nem mondhatott, azt meg nem támadhatta; — ámde ezzel szemben Mátyás kir. VI. decr. 27. czíme, úgy a Hk. I. 131. és II. 12. czíme, továbbá az 1563: 46. t.-cz. és más törvények az ellenmondást feltétlenül követelik; az alperes által hivatkozott törvények az uj adományokra a nőággal szemben nem vonatkoznak és a későbbi törvények nem érinthetik a korábbi iktatást. Az eredeti adománylevél felmutatására, vagy e részben a felfedező eskü letételére felperes nem kötelezhető, mert iratainak elveszése bizonyítva lett, — midőn is a Podmaniczkyak által elrabolt levelei a nőág kezére kerültek és meglettek semmisítve; ha a kihallgatáskor a tanuk kora igazolva nem is volt, de a körülmények és a személyek által a tanuskodás teljes hitelt nyert. Az 1511. évi ítéletlevél is

kimondotta a Zsámbokréthy fiág öröklési jogát szemben az Ujfalusyakkal és csak a zálogjog íteltetett utóbbiaknak meg. A Both Dorottyára nézve gyakorolt gyámság a kereseti javakra nem igazoltatott, de a bemutatott egyezséglevél is igazolja az ingatlanok vitás voltát és azt, hogy Both Dorottya anyja nem volt azok birtokában; de Both Dorottya a Hk. I. 128. czime szerint férhezmenetele és nagykorúsága után sem lépett fel a fiág ellen. Az alperesek által bemutatott levelek sem igazolják a leányág gyökeres jogát és perbeszédeik sem döntötték meg a felperes által előadottakat, miért is a kereseti javak a fiágnak és a fiági örökösöknek íteltetnek oda és az elsőrendű alperesek kezéről a birói küldés jogán azonnal elvétetvén, a fiágnak adatnak át élvezetre és bírásra.

Felperes meg van elégedve az ítélettel és kívánja, hogy mielőtt végrehajtást kérne, a többi rendű alperesek is nyilatkozzanak és kéri, hogy az ítélet azokra is kiterjesztessék.

I. r. alperes tiltakozva, felebbez a táblához és kéri az egész peranyag és ítélet kiadását.

II. r. alperes költségeit és az épületek becsárát kéri.

III. r. alperes hivatkozik törvényes szavatosaira, kéri ezek szavatosságát megállapítani és esetleg azok egyéb javainak átadását, úgy 150 frt költséget is kér; a szavatosok közül Fronk András meg nem jelenvén, kéri azt távollétében is marasztalni.

Az I. r. alperesek kéri a szavatosságban részt venni nem akaró Ghyczy leányok meghallgatását.

Emődy Zsigmondné Ghyczy Magdolna és társai kijelentik, hogy a mennyiben a tábla helyben is hagyná a mostani ítéletet, ők csak azután viselhetnek terhet, a ki után örököltek; miután pedig ők a kereseti javakból nem örököltek, így szavatosság czimén mire sem kötelezhetők.

A Ghyczy fiág válaszolja, hogy a most meghallgatott Ghyczy leányág kiakarja magát vonni a Fabritius örökösök kielégítése alól; pedig ha a kereseti javakból nem is kapott

osztályrészt, de társörökös volt azokban és azok fejében a szülők egyéb vagyonából kapott részt; a mi pénzt elődeik a zsámbokréti birtokból a néhai Fabritius Ágostonnak történt beírásakor kaptak, az közös adóssága az összes Ghyczy örökösöknek és az nem terhelheti csakis a fiágot. Döntést kíván arra nézve is, hogy a Sándor Ádám özvegyétől követelt 50 tallért 30 vagy 40 garassal számítsák-e? A Ghyczyek által a zsámbokréti birtok zálogbaadásával kölcsönvett pénzek egy része a fiuk nevelésére lett ugyan felhasználva, de 1000 frt Fabritius Ágostonnak jó szolgálataiért iratott be, melyeket a Kürthy-féle örökség megszerzése érdekében tett, pedig ezen örökség a Zsámbokréthi fiágot érdekli elsősorban, mert az csak a fiág magvaszakadása után száll a leányágra, — ezen okból a Zs. fiág osztozhatik a szavatosság terhében is.

Felperes megjegyzi, hogy a kinek kényelme van, annak a kényelmetlenséget is kell viselnie; a hogy a leányág örökölt, oly arányban, viselje az ősi terheket is.

III. r. alperes szerint ahhoz kétség nem férhet, hogy a Sándor Ádám féle kölcsön 30 vagy 40 garassal fizetendő-e vissza. Nem nyugszik meg abban, hogy a szavatosok csak a tábla döntése után fizessenek, mert a zálogbirtokosok birtokon kívül jűtván, nem várhatnak pénzükre.

II. r. alperes fentartja keresetét azon esetre, ha újabb bizonyítékokat talál.

Felperes kéri, hogy a végrehajtásra egy kir. táblai fel-  
esketett jegyző küldessék ki. Ha a kereseti javak kiváltási költségeihez hozzá kellene járulnia, akkor viszontkereseti jogát fentartja. Kéri megállapítani, hogy ítéletileg elismert jogait az sem érintse, ha Both Zsófia netalán néhai Zsámbokréthi Pálnak és Györgynek nem édes, de mostoha testvére volt.

I. r. alperes kéri, hogy a végrehajtás ne 15-öd napon, hanem a táblai ítélet meghozatala után történjék és kéri, hogy hátralékaikat a parasztoktól és jobbágyoktól behajthassák,

hogy egyéb hasznokat és az őszi vetéseket is még megkapják, mert a ki vet, az arasson is.

Felperes kifejti, hogy a felebbezés az ország szokása szerint csak birtokon kívül történhetik és a haszonélvezet sem illetheti meg a joggal nem bírót, legfeljebb a vetőmagot kívánhatják vissza.

I. r. alperes viszont azt mondja, hogy ítélethozatalig jó hiszemű birtokos lévén, addig a haszon is őt illeti.

III. r. alperes bárhogY dőljön el a per, költségeit is kéri a beírási összeghez hozzáadni.

Szavatosok szerint, ha az alperesek birtokban maradnak, akkor költség részükre meg nem ítéltető.

III. r. alperes viszont arra hivatkozik, hogy a szavatosok védelemre vannak kötelezve és így a perköltségek minden esetben a szavatosokat terhelik.

Szavatosok válaszolják, hogy védelmet úgy is adtak és e részben megegyeztek.

Az ítélmester következőleg ítelt:

A felebbezés csak birtokon kívül engedtetik meg; az előbbi ítélet kiterjesztetik az összes alperesekre; a diadalmaszkodó felperes részére való végrehajtáshoz egy táblai jegyző küldetik ki és ezen perirat és ítéletek minden félnek kiadatnak. A szavatosok köteleztetnek, hogy a kötelezvényekben foglalt összegeket azok tartalma szerint az illetőknek a védelmi költségekkel együtt megfizessék, mit is a kiküldött jegyző fog szintén végrehajtani. A mennyiben a Ghyczy nőág örökölt, annyiban tartozik a fiágot támogatni. Miután az alperes békés birtokló volt, így a vetések és a jobbágyságok hátralékai kezén hagyatnak.

Úgy felperes, mint az I. r. alperes ezen ítéletben megnyugszanak.

Ghyczy György [mint szavatos elecskei, Ghyczy Pál ujlacskai, Ghyczy István pedig elecskei és ürményi birtokrészeiket ajánlják fel a II. alpereseknek kárpótlásul, mit ezek

azzal fogadnak el, hogy ha elégségesek nem volnának, úgy további kielégítést fognak kérni. — Ghyczy Ferencz özvegye a végrehajtáskor fog birtokot kijelölni.

Az ítélmester újabb ítélete:

A jegyző a szavatosokkal szemben is kiküldetik a végrehajtásra. Ordódyné és Marsinay Ferencz költségei címén 110 frt tőke követelésükhöz iratik. Fronk András szavatos meg nem jelenvén, távollétében is marasztaltatik.

A végrehajtásra kiküldött Hancsok György táblai jegyző október 19-én Zsámbokréten megjelenvén a szomszédok és határosok jelenlétében eszközölte a végrehajtást és pedig elvett néhai Fabriczius Jánosnétól, illetve Dávid Györgynétől egy nemesi curiát három elpusztult zsellérséggel és tartozékaival, továbbá Ghyczy Györgytől egy jobbágytelket; Ghyczy Páltól és Palásthy Gáborné gyermekeitől egy zsellér és egy jobbágytelket; Gáffor János árváitól egy jobbágytelket; Marsinay Ferencztől és Ordódynétől két fél jobbágytelket és egy zsellérséget; Sándor Ádám árváitól egy fél jobbágytelket, úgy valamenynyitől földeket, réteket, erdőket, irtványokat, négy mészárszéket, a vásárjog egyhatod részét és más jövedelmeket, melyeket Both Dorottya által Zsámbokréthy Páltól és Györgytől elköveltettek, elvette és Zsámbokréthy Györgynek vissza és átadta.

A táblai jegyző azután okt. 23-án Ujlacsán járt el és átadta Molnár Dorottyának a Ghyczy-családot illető volt Ürményi-féle javakat: egy nemesi curiát két jobbágytelekkel, de a szőlők kivételével 1000 rh. frtban; a tartozás a költségekkel együtt még további 740 frt lévén, ennek fejében Molnár Dorottyának Ghyczy Pál részéről Ujlacsán egy jobbágy 123 frt 33<sup>1</sup>/<sub>2</sub> dénár értékben, — Ghyczy Révay Ilona és fiai részéről Kiskürtön egy jobbágy hasonló értékben és Ghyczy György részéről Elecskén egy jobbágy 246 frt 60<sup>1</sup>/<sub>2</sub> dénár értékben adatott át.

Borovszky László táblai jegyző pedig okt. 18-án Alsó-Récsényben jelent meg és Ordódyné, valamint Marsinay

Ferencz római birodalmi lovag fia, Ferencz részére átadott Sándor Menyhért és László tulajdonából  $\frac{3}{4}$ -ed jobbágytelket 182 frt 20 d.-ban és özv. Sándor Ádámné tulajdonából  $\frac{1}{4}$ -ed jobbágytelket 126 frt 66 d. és egy obulus erejéig.

Ugyanazon jegyző okt. 25-én Pozsonyban Lupkay György városi kapitány, Baán Ignác senátor, Effinger Mátyás, a kovács czég mestere és még két kovács jelenlétében Fronk Andrásnál, mint Sándor Klára után maradt hajadon leánya gyámjánál egy 80 tallerra becsült lovat 66 frt 66 d. és egy obulus, továbbá a nagyobb távolság miatt 33 frt 43 d. és egy obulust kitevő végrehajtási költségek erejéig foglalt le; a ló átadatott Ordódynénak és Marsinaynak, de Fronk azt azonnal készpénzzel visszaváltotta.

Az így végrehajtott ítéleteket Orbán Pál nádori ítélőmester a per egész anyagával vaskos kötetben 1697 január 29-én adta ki a feleknek,\* de a Ghyczyek által bejelentett felebbezés daczára a per nem került a tábla elé; a felek Bossányi Ádám és Okolicsányi Pál közbenjárására 1697 aug. 29-én egyezséget kötöttek, mely szerint a Ghyczyek elismerték, hogy a zsámbokréti birtok Zsámbokréthi Györgyöt illeti, de ha ő és özvegye fiutód nélkül halnak el, úgy a Zsámbokrét egyhatodát kitevő birtok a Ghyczyekre száll; Zs. György a befektetések fejében a Ghyczyeknek 1000 frtot és 1000 tallért fizet, halála után azonban ezen összegek még további 1000 frttal özvegyének, leányainak vagy hagyományosainak a Ghyczyék által kifizetendők.

Ezen egyezséget a nyitrai káptalan által hiteles kiadványba is foglaltatták.

Zsámbokréthi György 1701 végén elhalván, Lipót király már 1702. febr. 10-én Bécsből keltezve a most hivatkozott egyezés szószerinti közlésével Zsámbokrét egyhatod részére

\* Rudnay levéltárban 2 pl., Ghyczy levéltárban a Nemzeti Muzeumban egy példány.

Zsámbokréthy Zsófia utódai: szlavniczai Sándor Menyhért esztergomi alispán, assakürthi Ghyczy Pál, György, István és Borbálya Zerdahelyi Jánosné, Marossányi Krisztina Gosztonyi Andrásné, végül Raymannus Magdolna Rudnay Miklósné javára adománylevelet állít ki.<sup>1</sup>

III. György azon zsámbokréti javait, melyek a fiág kezén voltak, úgy borii és hontmegyei birtokait a fiscus foglalta le, a jogügyi igazgató még 1737-ben is keresett utána egyes birtokrészeket és Balogh Sándor akkori szolgabíró által Kis-Bossányban 1737 máj. 14-én bizonyítványt állíttatott ki arról, hogy Zsámbokréthy György 1701 körül halt el, mit onnan tud, hogy a szolgabírói tiszten utódja Huszár János 1703-ban a Rákóczi-mozgalmak alatt Bajmócson mint szolgabíró bebörtönöztetett.<sup>2</sup>

Ezen időben Bajmóc vára a császáriak kezében volt és így csak ők vethették börtönbe Huszár János szolgabírót, ki utóbb — 1711 — ismét szolgabíróként működik.<sup>3</sup>

III. Györgynek zsámbokréti birtokát a fiscus kezelésre Simonyi Mihálynak és Miklósnak adta át, kik III. György nővérétől Annától, Bartakovics Imrénétől származtak; ugyanis ennek leánya Bartakovics Mária Simonyi Józsefné a nevezett Simonyiak anyja volt.

Lenkey Sándor 1705 szept. 14-én a pozsonyi kamarához beadott kérvényében igényt emelvén a Nyitra és Hont vármegyékben található hagyatéokra, azt állítja, hogy ő III. Györgynek vérszerinti maradéka,<sup>4</sup> de ezt nem igazolja.

Matyasovszky György is felkérte a kamarától a hagyatékot, a Rákóczy időkben hozott pénzáldozataira és szolgálataira hivatkozva.<sup>5</sup>

<sup>1</sup> Ghyczy levéltár a Nemzeti Muzeumban.

<sup>2</sup> Orsz. levéltár, NRA. fasc. 273. Nr. 21.

<sup>3</sup> Rudnay levéltár.

<sup>5</sup> Orsz. levéltár, NRA. fasc. 996. Nr. 77.



Palugyay Leonard debreczeni vámszedő hasonló kérelmét 1707 szept. 9-én a Rákóczi mozgalomban szenvedett fogságával indokolja.<sup>1</sup>

Simonyi Mihály és Miklós a kamarához 1710 máj. 2-án adták be kérvényüket, elmondva, hogy a boldogult III. György neje Námény Klára feleségeiknek testvére volt, és hogy feleségeik hozománya is a birtokban fekszik; mentegetődznek, hogy katonáskodás miatt eddig nem tudták az okmányokat megszerezni.<sup>2</sup>

Ma is birtokosok a Simonyiak Zsámbokréten és így sikerrel kérték fel a hagyatékot.

Midőn divékujfalusi Ujfalussy László fimagvának szakadtával 1748-ban a pecsenyédi és miklósfalvi birtokrész Uzovics Sándor ezredesnek lett adományozva, Zsámbokréthi jogon Dávid János — Dávid Gábornak és Zsámbokréthi Máriának a fia — mondott ellent, de sikert nem ért el.<sup>3</sup> Ezen tiltakozással végleg eltűnik a cselekvés színpadáról a zsámbokréti Zsámbokréthi család neve.

II. Rákóczy Ferencz rendeletéből Kassa város lakosságára 1708-ban a dica kivettétvén, az erről szóló összeírásban Sámbockréti János sajátkezű aláírásával és pecsétével vette tudomásul magára nézve a kivetést; a róla szóló bejegyzés szerint öt terheli numerus dicarum  $3\frac{3}{4}$ , solutio cuprea 12.

Czímerpaizsában két kasza keresztben hegyével lefelé látható; a sisakdisz három legyezőszerűen elhelyezett száras makk és S. J. betük.<sup>4</sup>

Tehát a címér az általunk tárgyalt családból való származásra utal, de a címér használóját a családfán elhelyezni nem lehet; abban, hogy a család fiága 1701-ben György

<sup>1</sup> Ugyanott, fasc. 990. Nr. 71.

<sup>2</sup> Ugyanott, fasc. 990. Nr. 77.

<sup>3</sup> Orsz. levéltár, NRA. fasc. 1175. Nr. 22.

<sup>4</sup> Turul 1907. évf. 199. lap.

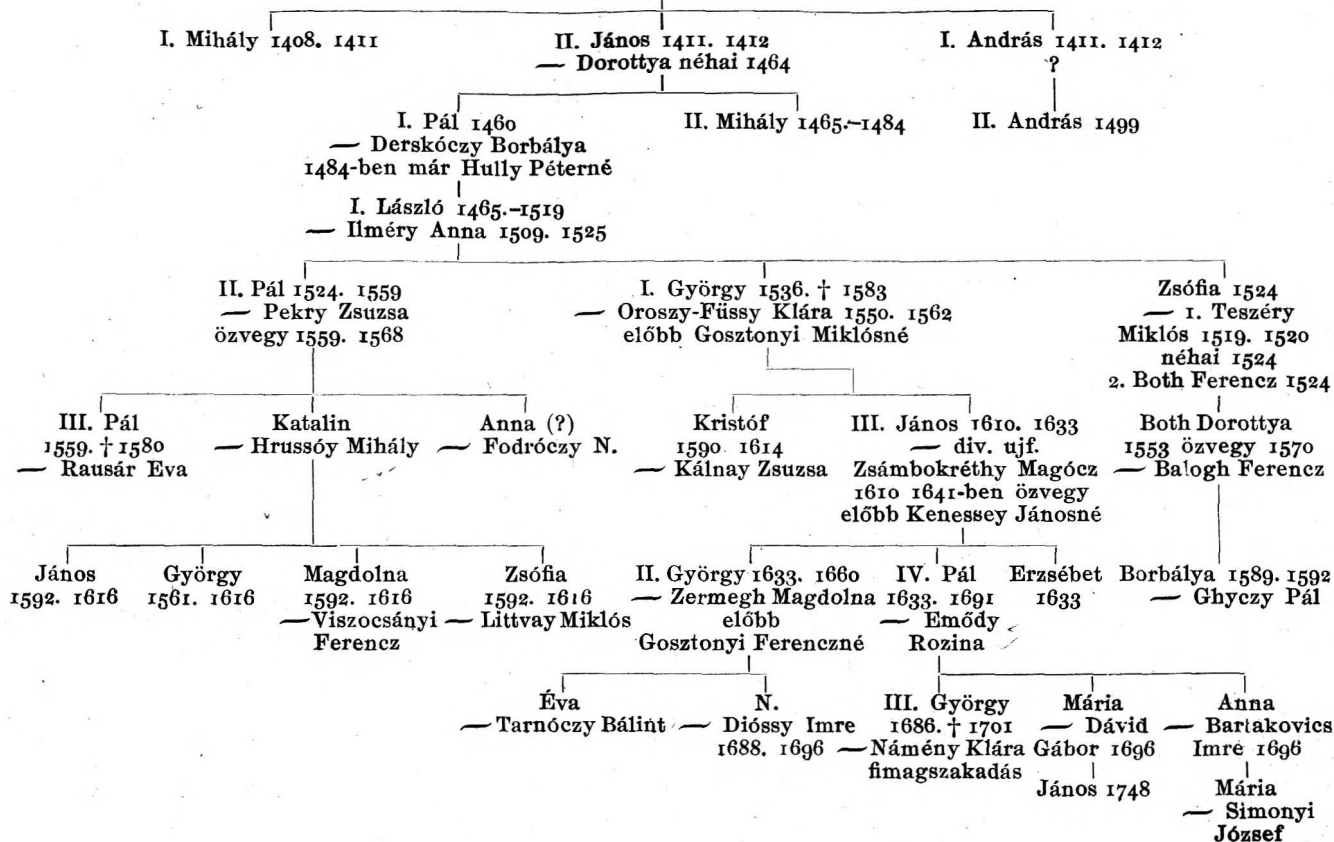
személyében kihalt, az elmondottak után nem kételkedhetünk.

Sámbokrétthy Mihály, a ki 1689—1691 között pozsonyi polgármester, előzőleg és utólag 1706-ig városi főbíró volt, szintén nem ezen családból származott, hanem valószínűleg a kistsámbokrétiakból.

## A zsámbokréti Zsámbokréthi család nemzedék rendje.

Kisfaludi Olasz, utóbb Zsámbokréthi I. János 1364. 1408.

— Zsámbokréthi Ilona 1372. 1408



## IV. A divék-ujfalusi Zsámbokréthyak.

### Zavary Boldizsár és Zavar elvesztése.

A család törzse, mint már elmondottam, a Divék nemzetség divékujfalusi ágából származó Boldizsár, Ujfalussy Jánosnak és Majthényi Ilonának ifjabbik fia; az idősebb fiú Gáspár utódai folytatták az Ujfalussy családot.

I. Boldizsár atyai örökül kapta a zavari birtokot Pozsonyvármegyében és a zuki (Suk, ma Zslkócz) birtokot Nyitra vármegyében; továbbá igényelt birtokjogokat az ősi javakból is Kis-Bosányban, Ujfalun, Rudnón, Nikón, Lehotkán, Egyházas-Divéken, Mocsolnokon, Terestyénfalván és Belán.

Elmondottam, hogy nőül vette Zsámbokréthy Péter leányát Orsolyát és ipja valamint ennek testvére János zsámbokréti birtokrészét ő és bátyja Ujfalussy Gáspár 235 aranyfrton zálogba vették; abba őket a zobori convent Mátyás király parancsára 1462 február 16-án beiktatta és annak birtokában Nyitra vármegye alispánjai és nemesi bírái 1462 decz. 10-én a kiváltásig védeni rendelték. Ugyancsak a harmadik Zsámbokréthy testvérrel Lászlóval is királyilag 1465 június 15 és 17-én jóváhagyott, fimagszakadás esetére szóló kölcsönös örökösödési szerződést kötött.

I. Boldizsár 1436-ban fordul az okmányokban először elő; atyja említi egyik peres ügyében fiait: Gáspárt, Menyhértet, Boldizsárt és Lászlót; \* utóbbi anyjáról mostoha testvér.

\* Rudnay Ivlt.

Boldizsár az Ujfalussy család peres ügyeiben azután sokszor szerepel, de ezen szereplése most nem érdekel bennünket; a Zsámbokréthyakkal kapcsolatban 1462 óta lesz említve, midőn már a 30 éves koron jóval túl lehetett és nem régen nősülhetett, mert legidősebb fia 1477-ben még kiskorúnak mondatik.

Bár a zsámbokréti birtokot bátyjával együtt vette zálogba, az osztály alkalmával bátyja abból részt nem kapott és így bátyját pénzzel elégíthette abból ki. Hogy Boldizsár milyen tiltakozásokkal igyekezett Zsámbokrétet illető jogait biztosítani és miként elégítette ki a leánynegyedre és a jegyajándékra nézve 1464-ben Zs. János leányát Ilonát, arról már megemlékeztem.

Atyja Ujfalussy János sógorával Majthényi Gergelyvel együtt Csejte vár várnagya volt és a két sógor ezen minőségben úgy Stibor életében, mint annak halála után, midőn a vár Stibor fimagvának szakadása czímén a koronára szállt, tetemes áldozatokat hoztak [a vár fentartása, illetve visszaszerzése körül, mely áldozatokat Zsigmond király Majthényi részéről 1000, Ujfalussy részéről 500 arany forintra becsülte és ezen összesen 1500 arany forint fejében Nagyszombatban 1435 június 10-én kelt kiadványával zálogba adja nekik a fenti arányban a pozsonymegyei Zavar várost és a Nyitra-megyei Zuk birtokot; kikötve, hogy a kiváltáskor csak hasonló értékű készpénz ellenében lesznek azok a koronának visszaadandók és egyúttal a békés birtoklásért a király a maga és utódai részéről szavatosságot vállal.<sup>1</sup>

Ugyanazon kelettel ugyancsak a Majthényi levéltárban<sup>2</sup> egy másik oklevelet is találunk, melyből Ujfalussy János kihagyatván, zálogtulajdonosokul Majthényi Gergelyt és Miklóst, valamint Baskafalvay Dénest, mint csejtei várnagyokat találjuk említve, — a névcserén kívül a két oklevél — négy

<sup>1</sup> Majthényi lvt. 1. a füzet végén és a mellékelt lenyomatot.

<sup>2</sup> Ugyanott 1. a füzet végén és a mellékelt lenyomatot.

másolási hibától eltekintve, szóról-szóra egyezik; az eltérések: az utóbbiban «nostri» kimaradt; «predictare» írva «predictarum» helyett; továbbá «impeditores» írva «impetitores» helyett és a pecsét alatt «de Baymocz» kimaradt.

Egy tekintet az utóbbi oklevélre meggyőz bennünket, hogy ezen második oklevél hamisítvány, az nem került ki Zsigmond király kanczelláriájából; épen ennek feltüntetése végett közlöm a két oklevél fénynyomatát is.

Hogy pedig hamisítvánnyal van dolgunk, erre az oklevél külalakján kívül tárgyi bizonyítékaink is vannak.

Zsigmond király a záloglevél kelte utáni másodnapon, 1435 junius 12-én ismét Nagyszombatból utasítja a pozsonyi káptalant, hogy a Majthényi Gergely és Ujfalussy János csejtei várnagyoknak bizonyos összegért zálogba adott Zavar és Zuk birtokába nevezetteket beiktató kir. ember mellé küldje ki hites személynek egyik tagját, kik a szomszédok és a határosok jelenlétében járjanak el és az ellentmondókat a nádor elébe idézzék, eljárásukról pedig jelentést adjanak; a a kijelölt kir. emberek: Apay László és Sebestyén, Csepeni Domokos, Iván és János, Breszti Márton és János.<sup>1</sup>

A káptalan ezen megbízatás elvégzéséről ugyanazon évi julius hó 19-én ad Zsigmond királynak jelentést, jelentvén, hogy Apay László királyi ember Mátyás káptalani jegyzővel julius 3-án szállt ki Zavarra és Zukra és ott a királyi ember a szomszéd és határos községek bíráinak, valamint isztei Vincze Miklósnak, Imre fiának, jelenlétében a beiktatást minden ellentmondás nélkül eszközölte.<sup>2</sup>

Ezen királyi parancs levél és beiktatás kétségtelenül bizonyítja tehát, hogy Majthényi Gergely zálogtulajdonos társa Ujfalussy János volt, nem pedig Majthényi Miklós és Baskafalvay Dénes.

<sup>1</sup> Majthényi lvt. I. a füzet végén.

<sup>2</sup> Ugyanott. Lásd a füzet végén.

Igaz ugyan, hogy Majthényi Gergely 1437-ben fivérével, Majthényi Miklóssal és osztályos rokonával, Majthényi János fia Dénessel<sup>1</sup> Zavarra és Zukra 100 arany forint felülfizetését adván, a Zsigmond király által erről Prágában 1437 június 28-án kelt kiadvány az eredeti zálogtulajdonos társaknak is nem Ujfalusst, hanem a most nevezett Majthényi Miklóst és Dénest mondja,<sup>2</sup> ámde valószínű, hogy a Prágában kelt ezen okiratba készakaratosan lett a tényállás ferdítve bemondva, hogy a későbbi fejleményeknek útja előkészítették.

Ujfalusyak igaza mellett szól azon körülmény is, hogy az 1435. évi királyi záloglevél és a tiszta beiktatás alapján Majthényi Gergelylyel a birtokokon megosztottak és az ő részüket 39 éven át mindaddig békésen bírták, míg Majthényiak az időt elérkezettnek nem látták arra, hogy az Ujfalusyakat a birtokokból kizavarják. A 39 éves békés birtoklást egyebek között igazolja az is, hogy Ujfalusy János fia Boldizsár, ki atyja halála után Zavart és Zukot örökölte, állandóan Zavaron lakott, azért ő és egyideig fiai Zavaryaknak neveztetnek; ezen név alatt Boldizsár 1464-ben, mint királyi ember beiktatja Pély Balázst és Biby Györgyöt a Mátyás király által nekik adományozott Közép Zéle birtokába, midőn mint szomszédos birtokos is meglett a beiktatásról szóló jelentésben nevezve;<sup>3</sup> ez a szomszédos birtok csak Zavar és Zuk lehetett.

Arra nézve, hogy Bacskády Dénes Zavar és Zuk valamely részének birtokába beiktattatott, vagy ott valaha tényleges birtokos lett volna, egyetlen adatot sem találunk; ha az ő nevére is szóló 1435. évi koholt oklevél valódi lett volna, bizonyára nem tűrte volna, hogy az ő birtokrészét 39 éven át az Ujfalusyak békében birtokolják.

<sup>1</sup> Bacskády ős, az 1435. évi hamisítványban és ismét későbbben is Baskafalvaynak írva.

<sup>2</sup> Majthényi lvt. Lásd a füzet végén.

<sup>3</sup> Bátor Lajos lvt. E. 1 f. 1. sz. 37. l. a függelékben.

Az Ujfalussyak békés birtoklása 1474-ig tartott; ezen év elején a még élő Majthényi Gergely fiaival Zóráddal, a turóczi convent prépostjával, úgy Zsigmonddal és Ráfáellel, a turóczi convent egyik tagját hozták ki Zavarra és minden királyi parancs, úgy királyi ember közbenjötté nélkül magukat Boldizsár birtokrészébe beiktatták; Boldizsár 1474 január 13-án jelent meg a nyitrai káptalan előtt és a «sötét czélok» által vezetett Majthényiak eljárása ellen, mely az ország szokásjogába ütközik, ünnepélyes óvást emelt, úgy saját, mint gyermekei János, Ambrus és Margit, valamint az osztályos atyafiság nevében is; eltiltotta őket egyúttal a birtok megtartásától.<sup>1</sup>

Ezen tiltakozás és eltiltás azonban nem sokat használt; Majthényiak még 1474-ben Mátyás királytól új adományt szereztek Zavarra és Zukra, továbbá Dukra, Herboltfalvára és Olaszira,<sup>2</sup> és Boldizsár kénytelen volt tiltakozását 1475-ben megismételni, sőt ugyanazon évben Mátyás királytól is a zavari birtokrészt illetőleg a Majthényiakkal szemben védlevelet eszközölt ki; majd Báthory István országbíróhoz fordulván, onnan bírói parancs ment a nyitrai káptalanhoz, mely szerint a Majthényiak eltiltattak attól, hogy a turóczi conventnél őrzött vonatkozó okleveleknek Zavary Boldizsárral való közlését megakadályozzák. Mindez sikerre nem vezetvén, Boldizsár perutra lépett és a nyitrai kápt. útján ugyancsak 1475-ben az országbíró elé idéztette a Majthényiakat, kik siettek a nyitrai káptalan által tanukat hallgattatni ki arra nézve, hogy ők Boldizsár zavari kuriáját fegyveres kézzel nem foglalták el.

Boldizsár végre maga is erőszakhoz nyult és még 1475-ben vissza foglalta a zavari birtokot, miért ismét a Majthényiak

<sup>1</sup> Rudnay lvtl. Átirva a Perényi-féle 1511. ítéletlevélben; az ott átirrt oklevelek kinyomatását más alkalomra tartom fen.

<sup>2</sup> Majthényi lvtl.



idéztették őt a kir. Curiába, honnan Pozsonymegye útján tanukihallgatás lett rendelve.<sup>1</sup>

Boldizsár atyja az 1435-ki királyi zálog és beiktató levelet — úgylátszik bizva sógorában, Majthényi Gergelyben — nem vette ki és azok csak a Majthényiaknál voltak meg, — épen azért azok felmutatását követelte; 1476 január 7-én úgy ő, mint Majthényi Gergely és Zsigmond megjelentek a turóczi convent előtt és előadták, hogy Szilágyi baccalaureus András, Patvaróczy Péter, Kosztolányi Mihály, Bucsányi Osvát, Baskafalvay Dénes, Hindy Balázs, végül Simon, zavari plebános közbenjárására abban állapodtak meg, hogy a legközelebbi vasárnapon Kosztolányban, nevezett Kosztolányi Mihály házá-  
nál összejönnék és ott a Majthényiak Zsigmond kir. zálog-  
levelét fel fogják mutatni, ha abban Boldizsár, illetve atyja, mint zálogjogosultak megvannak említve, akkor a Majthényiak a birtok felének békés birtoklásában Boldizsárt és örököseit bent hagyják; ha ellenben nincsenek megemlítve, úgy a birtokot teljesen átengedik a Majthényiaknak.<sup>2</sup>

Hogy mi végeztetett a kosztolányi nemesi kurián, arról ismét csak kivonatos értesülésünk van, ugyanis rövid idő múlva 1476-ban ismét Boldizsár emel panaszt a kir. Curiában, hogy daczára a megegyezésnek, hogy a felek az eddig birt birtok-  
részüket kölcsönösen megtarthatták, a Majthényiak mégis a Dudvág folyóban birt halászati jogot teljesen maguknak fog-  
lalták le; ezen panasz alapján az idézések ismét megtörténtek.<sup>3</sup>

<sup>1</sup> Az 1475-ben történekről a Rudnay lvt. régi elenchusa szerint 7 drb. okmány őriztetett a levéltárban; sajnos ezek elvesztek, de az elenchus teljesen megbízható, mit az előző és a későbbi eredeti okmányok igazolnak.

<sup>2</sup> Eredeti a Majthényi lvtban.

<sup>3</sup> Rudnay lvt. régi elenchusa. A levéltár a XIX. század elején — midőn az Ujfalussy család levelei át lettek véve — a közös tulajdonjog fentartásával, az egyes ágak által leendő őrzésre, szétosztatott; az egyik ágra bizott Ujfalussy levelek roncsait ezen sorok írója az 1870-es évek végén egy nyitott padláson szedte össze; ott sok oklevél pusztult el, melyekről csak az elenchusból szerezhetünk tudomást.

Kétségtelen, hogy a Majthényiak Kosztolányban nem mutatták fel a Zsigmond-féle eredeti záloglevelet, mert ha ezt felmutatják, a per hamar eldőlt volna; sem Boldizsár, sem utódai nem tudtak az eredeti okirathoz hozzájutni, úgylátszik az a királyi kancelláriából sem volt kikaptható és utódai még 1546-ban is keresik a birtoklás alapjául szolgáló okiratot, de eredménytelenül; a Majthényiak levelei között megvolt az oklevél, ma is ott van, de azt nem mutatták meg.

Akkor, midőn a Majthényiak az Ujfalussyak kezén lévő zavari és zuki birtokok megszerzése iránt a lépéseket megtették, Boldizsár már beteg ember, ki a történetekre talán jól már nem emlékezett és 1476 közepe táján elhalt; halála után könnyű dolguk volt a Majthényiaknak és özvegyét az akkor még fiatal korban lévő gyermekeivel csakhamar kidobták a birtokokból; közvetlenül férje halála után az özvegy a kir. Curiába idézteti őket azért, mert a Dudvágon való halászás jogából őt kizárták; a kir. Curiában az országbíró ítélőszéke előtt úgy egyeztek meg, hogy a két fél által választott 8 fogott bírónak mutatják be leveleiket és azok döntsenek; a 8 fogott bíró Zsámbokréten 1476 szept. 26-án összeülvén, a felmutatott leveleket átnézték és miután Ujfalussy János nevét a záloglevélben nem találták, Boldizsár özvegye Zsámbokréthy Orsolya kérésre fordította a dolgot és keserves könyörgésére a Majthényiakat képviselő Zsigmond, Gergely fia, az özvegy és gyermekei irányában «emberies indulat által indítatva» megengedte, hogy még egy évig, a jövő évi Szent Mihály napig haszonélvezhetik Zavart, mely év leteltével onnan teljesen kivonulnak és azt átadják a Majthényiaknak, kik 100 arany forintot fognak négy részletben és pedig 20 arany frtot azonnal lefizetve, nekik fizetni; ha Orsolya át nem adná a birtokot, úgy 300 arany frt birságot fizet. A fogott bírák előtt kötött ezen egyezséget másnap szept. 27-én a nyitrai káptalan által hiteles kiadványba foglaltatták.\*

\* Perényi-féle 1511. ítéletlevél Rudnay lvtl.

Ezen 1476 szept. 26. oklevélből kitünik, hogy az 1435. évi eredeti oklevél a fogott bírának felmutatva nem lett, azt a Majthényiak rejtve tartották; az oklevél megmondja, hogy az arbiterek Zsigmond király levelét megtekintették, de persze nem az eredetit, mert ha ezt látják, nem kellett volna Orsolya asszonynak a 100 arany forint kifizetéseért keservesen könyörögnie.

Orsolya gyermekei nevében is a nyitrai káptalan előtt 1477 jan. 6. és okt. 5-én nyugtatta a 100 arany frtból hátramaradt részleteket és átadta a zavari birtokot, melyet az utóbbi okirat szerint Majthényi Gergely csak «jó akaratból engedett volt át birtoklásra rokonának Ujfalussy Boldizsárnak».\*

Egy nagyértékű birtokot azon időben sem volt szokásos 39 éves békés birtoklásra valakinek átengedni és ezzel kitenni magát a birtok végleges elvesztése veszélyének; különben az 1435. évből beiktató oklevél ezen beiktatási jogcímét nem említi, hanem jogcímül Zsigmond király rendeletét idézi.

Hogy ki írta a koholt oklevelet, erre bizonyítékunk nincs, legfeljebb gyanunk lehet.

A Majthényi Zórád prépostnak — Gergely egyik fiának — főnöksége alatt álló turóczi conventnek mindenképen kifogásolható szerep jutott a történeknél; egy odaváló barát megbízatás és királyi ember kísérete nélkül kiszállt Zavarra és beiktatta az Ujfalussy birtokrészbe prépostjának atyját, őt magát és testvéreit; 1476-ban ismét a convent előtt történik a megállapodás a záloglevél felmutatására nézve, pedig a prépostnak nagyon jól kellett tudnia, hogy családja levéltárában őriztetnek az Ujfalussy névre is szóló eredeti 1435. évi záloglevél és a nyitrai káptalannak a beiktatást tanúsító és az azt elrendelő királyi mandátumot átíró oklevele.

Az Ujfalussy utódok, miként alább erről még meg fogok emlékezni, ismételve megkisérelték a Zavarra és Zukra vonat-

\* Perényi-féle 1511. ítéletlevél Rudnay lvi.

kozó eredeti okiratok megszerzését, de eredménytelenül, a két birtokot végleg elvesztették.

### **Zavary, másként Zsámbokréthy János.**

I. Boldizsár 1476 közepe táján elhalván, Orsolya asszonytól maradt gyermekei: I. János, Ambrus és Margit; 1464-ben egy oklevélben,<sup>1</sup> melyben fiai felsorolása szükséges volt, csak két fiut nevez meg: Jánost és Györgyöt, utóbbi azonban későbbben nem említettén, még atyja életében kellett elhálnia; Boldizsár 1460 körül nősülvén, visszamaradt gyermekei 1477-ben joggal kiskorúaknak, anyjuk gyámsága alatt állóknak voltak mondhatók. A leány Margit 1477 jan. 6-án még hajadon, okt. 5-én már kawai Posár Domokos neje;<sup>2</sup> a Posárok mint tudjuk, a Koppán nemzetségből származó, komárommegyei család voltak és Szakálasról, meg Marczelházáról is nevezték magukat.

I. János korán lépett a közszolgalatba, még fiatalon Mátyás kir. fiának Korvin János herczegnek támokmesterévé, kincsei gondozójává lett; «in officio scilicet tavernicali et conservacione rerum eiusdem fuisset constitutus» mondja Mátyás kir. 1489. okirata;<sup>3</sup> ekkor még nem tölthette be a 30-ik életévét, tehát fiatalon jutott előkelő és felelősségteljes állásba.

Bizonyára ez a gyors emelkedés is kápráztatta őt; lehet hogy emberi szenvedélyek, esetleg rossz környezet befolyása alatt állt; de kétségtelen az is, hogy a királyi udvar fénye, a Mátyás király által saját és fia részére gyűjtött óriási vagyon, a meghódított gazdag nyugati szomszédokkal való érintkezés, kincsszomjasokká, de pazarlókká is tette a magyarokat; elég

<sup>1</sup> Rudnay lvt.

<sup>2</sup> Perényi-féle itéletlevél.

<sup>3</sup> Ugyanott.

az hozzá, Zavary I. János a bűn lejtőjére tévedt és hozzányult a Korvin herczeg által reá bizott kincsekhez, lopásokat követett el és alattomosan tékozolt azokból: «in argentariis et iocalibus, ceterisque rebus preciosis eiusdem filii nostri, plurima furta et clandestinas dissipationes tenere fecisset», találjuk Mátyás királynak már hivatkozott okiratában.

A hiányok 1489 elején kiderülván, I. János megbilincselten — valószínűleg Bécsben — börtönbe lett vetve és ellene a fej és jószágvesztési eljárás folyamatba tetetett; a kárt maga nem tudta megtéríteni, azonban közbelépett mutnoki Móré Péter, királyi tárnokmester és az ellopott és eltékozolt kincsek visszaszerzése és értéküknek megtérítése fejében 2000 arany forintot fizetett le készpénzben; ennek lefizetése után egyéb fáradozással is kieszközölte, hogy I. János néhány napi fogság után kiszabadult. Kiszabadulása után fivérével Ambrussal, úgy Móré Péterrel azonnal megjelent Mátyás király előtt és a Bécsben 1489 febr. 5-én kelt királyi levél\* szerint János a Móré Péter által eszközölt fizetés, úgy fáradozásai és zsenge kora óta irányában gyakorolt számtalan jótétemény fejében érzett hálából, Móré Pétert és fivérét Imrét testvéreikül fogadta és összes ingó és ingatlan javait reájuk ruházta.

A felsorolt birtokok: Zavar, Zuk, Zsámbokrét, Kisbósány, Ujfalu, Rudnó, Nikó, Lehotka, Egyházasdivék, Mocsolnok, Terestyénfalva és Bela.

Ugyanazon okiratban Ambrus kijelentette, hogy maga részéről is hozzá kíván járulni fivérének, Jánosnak kiszabadításához és a fenforgó nagy veszélytől, az elítéltetéstől való megmentéséhez; — elismeri a Móré Péter által hozott nagy áldozatokat, őt és fivérét, Imrét szintén testvéreikül fogadja és hozzájárul ahhoz, hogy a felsorolt javakból a Jánost illető felerész nevezetteknek és összes örököseiknek örökjogú tulajdonába átadassék, miről együttesen örök val-

\* Perényi-féle ítéletlevélben átírva.

lást adnak, szavatolva a békés birtoklásért; ha nem tudnák őket a birtoklásban megvédeni, úgy Mórée Ambrus javait is elfoglalhatják; ha pedig nem akarnák megvédeni, vagy ellenük cselekednének, úgy ezenfelül hatalmaskodás vétségébe esetteknek lesznek tekintendők; ha perre kerülne a sor, a per nem lesz halasztható, hanem már az első nyolczados határnapon ezen királyi levél alapján elbirálandó; magszakadás esetére kölcsönös örökösödés lett megállapítva.

Ha ezen királyi okirat tartalmát vizsgáljuk, elsősorban feltűnik az, hogy Móre Péter kir. kincstárnok az azon időben igen nagy összeget képviselő 2000 arany frtot volt hajlandó egy idegenért fizetni; ezt az okirat eléggé nem indokolja és mi csak találgatásokba bocsátkozhatunk; ha Móre ajánlta tárnokmesternek Jánost és érte szavatolt volna, úgy értenők az áldozatot, de ez az okiratban okvetlenül megemlíttetnék; János vagyona nem nyújthatott neki kárpótást, az osztályos atyafiak részéről bizton előre látható perekből eltekintve, Ambrus vagyonát hozzávéve, sem ütötte meg az érték a 2000 arany frtot; Zsámbokrétet 235 arany frtban és az akkor már különben is elvesztett Zavart és Zukot 500 arany frtban birták zálogban János és testvérei; az ősi javakból reájuk jutott rész pedig aligha ért abban az időben további 500 arany frtnál többet. A feltevés, hogy együtt követték el a bűnöket, helyt azért nem foghat, mert akkor az oklevél nem kötné le Móre javára oly erősen a Ujfalussyakat. Az a lehetőség még a legvalószínűbb, hogy a hatalmaskodni szerető, saját és fia anyagi érdekei védelméhez nagyon értő király parancsolt reá Móréra, kinek állása ért annyit, hogy annak biztosítása végett a nagy áldozatot meghozhatta.

Már az Ujfalussyak erős megkötése kevésbé feltűnő, akkor még az országos okiratokban is élet-halálra kötötték le magukat a szereplők, de azért helyt nem állottak. Mint látni fogjuk, az adott esetben is megtörtént, hogy a szerző-

déshez hozzájáruló Ambrus maga is, 1511-ben mint perbe avatkozó, az okirat erejét támadók közé állott.

Mátyás idejéből különben hasonló sikkasztásra már találunk példát; laki Kis Tamás kir. tárnokmester a kir. kincstárban követett el lopásokat és ezért a király 1486 szept. 29-án részjóságait a kincstár részére elkobozta.<sup>1</sup> Az Ujfalussy esetben nem így cselekedett, bizonyára tudva, hogy ennek javai nem ütik meg az okozott kár értékét.

Az osztyályos atyafiak közül az Ujfalussyak voltak az első tiltakozók; Boldizsár bátyjának Gáspárnak fia Imre saját és testvérei János, Lázár és Péter nevében a nyitrai káptalannak 1489 aug. 22-én kelt kiadványával eltiltotta Mátyás királyt Boldizsár fiainak, Jánosnak és Ambrusnak örökségutján reájuk szállható zavari, ujfalusi, kisbossányi, terestyénfalvai, rudnai, lehotkai, léstyéni, nikói, belai és szebedruzsí birtokrészei eladományozásától, Jánost és Ambrust az elidegenítéstől, az erdélyországi Móré Péter kir. tárnokmestert pedig a megszerzéstől.

Móré Péter nem is jutott a birtokokba és csakhamar Korvin János szolgálatába lépven, ezen szolgálata annyira lekötötte, hogy ideje sem volt a kérdéses javaknak birtokba vételével foglalkozni; épen azért 1497 decz. 2-án megjelenvén vingárti gróf Geréb Péter országbíró előtt, jogait felerészben jó barátjára és segítő társára hidasi Rác Fülöpre ruházta,<sup>2</sup> öt testvéréül fogadja, és reá bizza az ügy szorgalmazását.

Rác Fülöp Móré nevében is Ráskay Balázs kir. tárnokmestertől, ki Ulászló által a nádor elé tartozó ügyekben kiküldött bíróként (judex deputatus) működött, 1503-ban a nyitrai káptalanhoz szóló beiktató rendeletet eszközölt ki, melynek alapján Nyitrai György kanonok és Apay Gáspár

<sup>1</sup> Gróf Teleky, Hunyadyak kora. XII. 329. lap.

<sup>2</sup> Perényi-féle ítéletlevél.

kir. ember a beiktatást 1504 elején megkísérelték, de Zavart illetőleg a Majthényiak, Zsámbokrétet illetőleg Zsámbokrétthy László és Horváth Miklós gyermekei, a többi ősi birtokokat illetőleg pedig Ujfalussy Imre képletileg fegyveresen szembeszállva, ellent mondtak,<sup>1</sup> kik is rögtön megidéztek a kir. Curiába.

A beiktatás Ulászló kir. parancsára 1505-ben és 1507-ben ugyancsak a nyitrai kápt. közbenjöttével újból megkíséreltett; a kir. emberek: Rokoncay János mester, jegyző a kir. Curiából, Ilméry Sebestyén, azután ismét Apay Gáspár és Kisapponyi György; az ellentmondókhoz még csatlakoztak Egyházasdivéket illetőleg Egyházasdivéky János és Mocsolnokot illetőleg Vaskóy Albert. Ezen két kísérlet is úgy végződött, mint az első.<sup>2</sup>

A szokásos három beiktatási kísérlet sikertelensége után az ellentmondás okainak előadása, valamint az ítélet meghallgatása véget a feleknek a kir. Curiában kellett megjelenniök.

A per az 1511. évi Szt. Mihály-napi nyolczados bíraskodás idejéig húzódott, midőn is Perényi Imre nádor ítélőszéke foglalkozott az ügygel és november 15-én ítélet is hozatott.

Az ítéletlevél<sup>3</sup> elmondja, hogy az eltiltó ellentmondás következtében az ellentmondók még az 1507. évi Szt. György napi nyolczados bíraskodásra a királyi személyes jelenléti bíróság elé idéztettek, — mely határidőről az ügy az azon évi Mihály-napi nyolczadra halasztatott; ekkor a felperes Rác Fülöp és Móre Péter ügyvéde Báthory János az eltiltó ellentmondás okainak előadását kívánta.

A felperes Majthényiak nevében Veseley Miklós, Hor-

<sup>1</sup> Rudnay lvt.

<sup>2</sup> Ugyanott.

<sup>3</sup> Nagyterjedelmű hártyaokirat, a Rudnay lvtban, melyben 17 okirat van átírva.



váthék, továbbá Divéky István és Vaskóy Albert nevében pedig Simonyi Mátyás ügyvédek előadták, hogy ők azért éltek az ellentmondás jogával, mert az illető birtokok bizonyos jognak őket illetik; miről elegendő levelük van, melyeket egy későbbi határnapon készek bemutatni.

A bíróság döntésében felhozta, hogy minden peres ügy négy nyolczados bírósági határidő alatt végzendő el és a beiktatás háromszor kísérelendő meg és csak azután tárgyalatnak a felmerült ellentmondási ügyek, miután pedig a bizonyítékok előterjesztésére kért ilyféle halasztás mindenkor megadatik, így a további eljárást a következő Szt. Györgynapi nyolczadra halasztotta.

Ekkor újabb halasztás rendeltetett a kir. személyes jelenlét által, de különben is időközben Móré Péter elhalván, a felperesség fiára Jánosra szállt; így került az ügy a mostani határidőn — 1511. — elbírálásra, midőn is a kir. személyes jelenlét átküldötte azt a nádori birói székhez.

A nádori szék előtt Rácz Fülöp és Móré János felperesek ügyvéde Báthéy Antal deák; az alperesek: Ujfalussy Imre, Majthényi Ráfael és János, úgy Horváth Bálint — Miklós fia — ügyvéde Veszeley Miklós, végül Divéky Istvánnak és Horváth Miklós három leányának ügyvéde Báthory János. Vaskóy Albert meg nem jelent és magát nem képviseltette, miért is külön ítéletlevélben lett a szokásos birói büntetéssel sújtva.

Ezután a felperesek felmutatják Mátyás királynak 1489 febr. 5-én és vingárti Geréb Péter országbirónak 1497 decz. 20-án kelt, általam már ismertetett kiadványait, melyek szó szerint beirattak az ítéletlevélbe.

A felperesek kívánván, hogy az alperesek is mutassák be okirataikat, ezek bemutatják: 1. a nyitrai káptalannak 1476 szept. 27-én, 2. ugyanannak 1477 jan. 6-án, 3. 1477 okt. 5-én, és 4. 1489 aug. 22-én kelt, általam már szintén ismertetett kiadványait, melyek az ítéletlevélbe beiktattattak.

Ujfalussy Imre részéről előadatott, hogy neki még sok vonatkozó irata van, de azok, nem tudja mily uton, a felperes kezére kerülván, tőle visszakapni nem tudja.

Ezek után a bíróság ítéletet akart hozni, de Zavary Boldizsár fia Ambrus a perbe avatkozott és nevében debreki Huszár István ügyvéd bemutatja :

1. Zsigmond kir. 1411-iki új adomány levelét, a beiktató és az ünnepélyes adomány levelekkel, melyek az Ujfalussy-Rudnay családok részére szólnak.<sup>1</sup>

2. Mátyás királynak már ismertetett 1465 jun. 15. és 17-iki okleveleit.

3. A nyitrai káptalannak 1473 máj. 3-án kelt kiadványát, mely szerint az Ujfalussyak és a Rudnayak birtokaikból leány-negyedet, hitbért és nászajándékot fizettek.

4. Ugyanannak 1474 jan. 13.;

5. a zobori conventnek 1464 jul. 5.;

6. ugyanannak 1462 febr. 16. és

7. Nyitra vmnek 1462 decz. 10-én kelt, általam a 3. számú kivételével már előbb ismertetett kiadványait, melyek közül a 6. számú kivonatilag, a többi egész terjedelemben beirattott az ítéletlevélbe.

Ezen okiratok közlése után elmondja az ítéletlevél, hogy az alperesek ügyvédei hivatkoztak arra, hogy Móré Péter nem volt jogosítva jogait felerészben Rácz Fülöpre ruházni, mert a Mátyás király előtt 1489 febr. 5-én Zavary János és Móré Péter között létrejött egyezség szerint magszakadás esetén a túlélő fél az elhalt után örökösödik.<sup>2</sup>

Miután mindkét fél ítéletet kért, a nádori bíróság az ítéletben következőképen összegezte a tényállást:

Zavary János Mátyás kir. személyes jelenléte előtt 1489-ben az akkor részletesen elmondott okokból birtokait

<sup>1</sup> Eredetie a Rudnay lvtban.

<sup>2</sup> Ezen védekezés azt bizonyítja, hogy Zavary János 1511-ben még életben volt.

örökjogon Móré Péternek és Imrének engedte át, — Móré Péter pedig a neki átengedett birtokjogok felerészét Báthory István országbíró előtt 1497-ben Rácz Fülöpre ruházta azon joggal, hogy Rácz Fülöp a maga érdekeit védheti. Ezen átruházások kiindulási alapja az volt, hogy Zavary János fej- és jószágvesztésre lett ítélve, mi azonban semmiféle okirattal nincs bizonyítva és ez elfogadhatóan nem is bizonyítható; a birtokok átengedésekor kikötetett az is, hogy a túlélő fél a magvaszakadt fél után örököl. Bizonyíttatott az is, hogy Zsigmond király 1411-ben új adománylevelet adott a Ujfalussy-ágnak, mely a birtokokban rejlő királyi jogok adományozását is magában foglalja és ezen új adomány levél alapján a beiktatás tisztán eszközöltetett is; bizonyítva lett, hogy az ezen adománylevélben foglalt birtokokból az Ujfalussy ág 1473-ban leánynegyedre, hitbért és nászajándékot fizetett. A zsámbokréti birtokot illetőleg Zsámbokréthy László és fia, valamint Zavary Boldizsárék közt 1465-ben létrejött szerződés igazolja, hogy magszakadás esetén egymásközi kölcsönös öröklés lett kikötve és ehhez királyi hozzájárulást eszközöltek ki; igazolva lett, hogy 1464-ben Zavary Boldizsár Zsámbokréthy János leányát hitbérré és leánynegyedre nézve kielégítette, továbbá Zavart illetőleg Boldizsár özvegye és gyermekei a Majthényiakkal 1476-ben egyezséget kötöttek és 1477-ben őket a kifizetett 100 arany frtra nézve nyugtatván, nekik Zavart örökjogon átengedték. Megemlékezik az ítélet Ujfalussy Imrének 1489. évbéli tiltakozásáról is és mindezekre kivatkozva, hatálytalannak, minden erőt nélkülözőnek nyilvánítja a Zavary János és Móré Péter között 1489-ben létrejött egyezség azon részét, melylyel Zavary János birtokait örökjogon Mórénak átengedte és így az ítélet nem ad helyt Móré Péter fia János azon kérésének, hogy Zavary János birtokai örökjogon neki átadassanak; épen úgy elutasítatik hasonló kérésével Rácz Fülöp is, mert a Móré Péter és Rácz Fülöp között kötött szerződés egyoldalulag megdőntené az

előzőleg 1489-ben Zavary Ambrus hozzájárulásával kötött szerződést. A Zuki birtokrészre nézve azonban alperesek és a beavatkozó Zavary Ambrus mit sem igazolván, az felpereseknek ítéltetik oda; a többi birtokok közül a zavari birtokrész a Majthényiak végleges tulajdonának mondatik ki; — miután a zsámbokréti birtokrész a Zsámbokréthy Lászlóval kötött szerződésben a Zavaryak magszakadása esetére lekötetett, így annak örök tulajdonjogát a Zavaryak nem veszíthetik el és így az Zavary Ambrusnak ítéltetik oda, — épen úgy az Ujfalussy-ág örökjogához tartozó Kis-Bossány, Ujfalu, Rudnó, Nikó, Lehotka, Egyházas-Divék, Mocsolnok, Terestyénfalva és Bela birtokokban Zavary János által birt birtokrészek Zavary Ambrusnak visszaadtnak, azután pedig az országos szokás szerint megbecsülendők és Zavary Ambrus köteles lesz a becsárat Móré Péter fiának Jánosnak kifizetni, ha pedig Ambrus erre képtelen volna, úgy Divékujfalussy Imre lesz jogosítva, mint vér- és osztályos rokon a becsáron az Ujfalussy-birtokokat magához váltani.

\*

Az ítélet kihirdetése után 1511 decz. 3-án Divékujfalussy Imre és zsámbokréti Horváth Bálint Ulászló királytól parancsot eszközöltek ki, mely szerint a budai káptalan a kir. Kuriából kiküldött kir. emberek egyikével nemes Rác Fülöp budai polgárt hívja fel, hogy nevezettek leveleit, melyeket Móré Péter és Zavary János adtak át neki, adja ki, mit ha megtagadna, idézzék őt a kir. személyes jelenlét elé. A káptalan a parancsnak eleget tett és Hethey János kir. emberről Rácot a budai Mindszentek-utcájában lévő lakházából megidézte.\*

Ugyancsak Divékujfalussy Imre fiai nevében is ugyan az nap — 1511 decz. 3-án — Perényi Imre nádor előtt el-

\* Rudnay Ivlt.

tiltotta a szintén ott megjelent Zavary Ambrust az ősi birtokok, továbbá Horváth Bálint nevében a zsámbokréti birtokrész elidegenítésétől, hidasi Rácz Fülöpöt és bárki mást a megszerzéstől, a királyt a hozzájárulástól és a hiteles helyeket a beiktatástól.<sup>1</sup>

Mint látjuk az osztályos atyafiak erélyesen védekeztek és Rácz Fülöp nem csak a neki odaitélt Zukot nem tudta birtokba venni, de még a Perényi-féle ítéletlevélnek azon csekély kedvezését sem tudta végrehajtatni, hogy a birtokok megbecsültessenek és neki a becsár kifizetessék; ily körülmények között az addig szintén alperesként szereplő másik Zsámbokréthy-család szövetségét kereste, mit el is nyert, mert ezen időben a zsámbokréti és a divékujfalusi Zsámbokréthy-családok folytonosan pereket folytattak egymás ellen.

A szövetség formája az volt, hogy hidasi Rácz Fülöp elvállalván fogadott gyermekeinek, mutnoki Móré Péter fiának János Szt. Ferencz-rendi barátnak és leányának Margitnak ercsii Kornis János özvegyének terhét, 1519 febr. 19-én Budán Ujlaky Lőrincz országbíró előtt Zsámbokréthy Lászlót testvéreül, ennek vejét Teszéry Miklóst pedig fiául és örököseiül fogadja, és a Móré által reá ruházott Zavary-féle birtokjogokat az oklevelekkel együtt nekik átengedte azzal, hogy őt kötelesek védeni és támogatni; indokul az örökbe fogadottak iránti szeretetét és ragaszkodását hozta fel, valamint azt, hogy Zsámbokréthy és Teszéry nevezett fogadott leányát Margitot anyagilag támogatták, érte áldozatokat hoztak, ő maga pedig már aggkorban van, betegeskedik.<sup>2</sup>

Ezen örökbefogadást Lajos kir. Budán 1519 okt. 28-án kelt levelével — tekintettel Teszéry és Zsámbokréthy érdemeire — a birtokokban rejlő királyi jogok adományozásával azzal hagyta helyben, hogy miután Móré János a világi

<sup>1</sup> Rudnay lvt.

<sup>2</sup> Rudnay lvt.

javakról lemondott, különös királyi kegyként megengedi, hogy a Perényi-féle ítélet levél alapján Zukot és a nekik megítélt egyéb jogokat birhassák, gyakorolhassák és azok iránt felléphessenek.<sup>1</sup>

Egy — 1524. évi — alább ismertetendő okirat azt mondja, hogy ezen ügylet zálog fejébentörtént, mit persze az örökbe-fogadásnál elhallgattak.

A szövetkezett társak a pert mint felperesek csakhamar újból megindították; már 1520-ban a Szt. György-napi nyolczados biráskodásakor Báthory István nádori ítélőszéke előtt le lett tárgyalva az ügy, perbeszédék és okiratok lettek előadva és felmutatva, sőt a felperesek részére kedvező ítélet is hozatott, mely sajnos nem maradt fenn, de elmondja ezt Lajos királynak Budán 1520 jul. 14-én kelt okirata;<sup>2</sup> ugyanis az alperesek: Majthényi Ráfael fia István, és János fia Márton, továbbá Divékujfalussy Imre, Vaskóy Albert és Egyházasdivéky Tamás fia György, a reájuk nézve hátrányos ítélet végrehajtásának megakadályozása végett eltiltó rendeletet eszközöltek ki, mi ellen a felperesek tiltakoztak és az említett napon a nyitrai káptalanhoz szóló újabb parancslevelet szereztek a királytól, hogy az ország törvényei ellenére kiadott eltiltó rendeletet hagyja figyelmen kívül és hajtsa végre a nádori ítéletet, mert az ország szokása szerint eltiltás (inhibicio) csak a meg nem jelenés alapján hozott marasztaló ítéletek ellen fogadható el és adható ki.

Ezen királyi parancslevélről Ujfalussy Imre 1520 aug. 24-én kelt királyi engedély alapján másolatot vett ki.<sup>3</sup>

Még két ezen perre vonatkozó okiratot találunk; mint az okirat nevezi, Zavary Boldizsár fia Zsámbokréthy Ambrus 1524 decz. 23-án Lajos királytól a nyitrai káptalanhoz szóló idéző levelet eszközölt ki, mely szerint birtokára vonatkozó

<sup>1</sup> Rudnay lvt.

<sup>2</sup> Ugyanott.

<sup>3</sup> Ugyanott.

leveleit, melyeket ő fogadott atyjának, Rácz Fülöpnek, ez pedig azokat bizonyos zálogösszeg fejében néhai Zsámbokréthi Lászlónak és vejének néhai Teszéry Miklósnak adott megörzésre át, Zsámbokréthi László özvegyétől és fiától Páltól, valamint leánya, Teszéry özvegyétől Zsófiától, most férjezett Both Ferencznétől visszakapni nem tudja, így őket a király személyes jelenléte elé idézteti.

A káptalan 1525 január hó 10-én kelt jelentése szerint a panaszlottakat Zerdahelyi Péter kir. ember közbenjöttével megidézte és a jelentés hátlapjára vezetett feljegyzés szerint 1525-ben két tárgyalás is tartatott.\*

Zavary János vagyona miatt folyó pernek az lett tehát a vége, hogy a Majthényiak birtokában maradtak a zavari és zuki birtokrészek, — Ujfalussy Imre kezébe kerítette az ősi javakat, melyek miatt, mint látni fogjuk, csakhamar perlekedtek, és Zavary Boldizsár másik fiának Ambrusnak kezén csakis a zsámbokréti birtokot találjuk, melyről ezentúl magát a «divékujfalusi» előnévvel állandóan nevezte is. De a per a zsámbokréti és zavari érdekek védelmében is feszélyezte Ambrust és csak ezen pernek kell betudnunk, hogy a régi Zsámbokréthi-családból eredő fimagszakadt László javai megszerzésére, daczára a kölcsönös örökösödési szerződésnek, ő maga még csak lépéseket sem tett.

Maga Zavary János, bár ekkor még életben volt, többé tevőleges szerepet nem vitt.

### **Zsámbokréthi Ambrus fiai.**

#### **a) II. Boldizsár.**

Miként Zsámbokrét megvívásánál elmondottam, Ambrus neje Borcsicz Borbálya, a trencsénmegyei Borcsiczon és Kamencsánban birtokos Ferencz leánya; Ambrus 1525 után

\* Orsz. Ivt. Dipl. Oszt. 24037.

nincs többé említve, özvegyéről a megvívást és a levéltár elpusztítását tárgyzó fejezetben eleget beszéltünk. Gyermekei: II. Boldizsár, II. György és I. Miklós.

II. Boldizsár 1536-ban felnőtt ember, kivel anyja a másik Zs. családnak kezébe került iratait olvastatta; nőül birta Elefánthy Magdolnát, E. Mihály és Podmaniczky Katalin leányát, kivel Elefánton, Beéden és Szalakuszon kapott részfőszágot jobbággyokkal.<sup>1</sup>

1548—1558. évtizedben a guti Országh Kristóf kezén levő Csejthe vár,<sup>2</sup> 1558—1560 közt pedig az ugyanannak kezén lévő tapolcsányi vár praefektusa;<sup>3</sup> a vár praefektusok abban az időben nemcsak a várhoz tartozó uradalmak vagyoni igazgatói, de katonai kormányzók is, kik alatt a várnagyok és más tisztek szerepeltek.

1567-ben Trencsén vármegye alispánja, és mint ilyen adott ki Ujfalussy János részére egy oklevelet, magát divék-ujfalusi Sambokrétthy Boldizsárnak írva.<sup>4</sup> Trencsénmegyében Sztriczén volt birtoka, de anyja jogán is kapott részfőszágot. — 1569-ben már nem él, ekkor gyermekei: II. János, III. Miklós, Tamás, Anna és Borbálya, mint árvák soroltatnak fel,<sup>5</sup> gyámjuk anyjuk fivére Elefánthy Ferencz. Özvegye 1570-ben újból férjhez megy nagyemőkei Deseő Menyhérthez.<sup>6</sup>

Boldizsár mint csejthei praefektus 1554-ben kellemetlen kalandba keveredett; ugyanis Országh Kristóf megbízásából Turcsányi János — ki várnagyi vagy másféle tiszet viselhett — 1554 aug. 10-ike táján az azon időtájban örökösök nélkül elhalt Tóth Farkas kisujlaki birtokát fegyveresekkel

<sup>1</sup> Rudnay lvtl. 1677. évi tanuvallatás és Zsámbokrétthy István végrendelete.

<sup>2</sup> Orsz. lvtl. NRA. fasc. 460. Nr. 35., fasc. 293. Nr. 39., fasc. 426. Nr. 12. Reviczky lvtl.

<sup>3</sup> Rudnay lvtl. és Orsz. lvtl. Dipl. oszt. 15788.

<sup>4</sup> Rudnay lvtl.

<sup>5</sup> Ugyanott.

<sup>6</sup> Ugyanott.



elfoglalta, onnan özv. Pekry Istvánné Spáczay Margit és Spáczay Márton két szolgáját elűzte; — majd szept. 10-ike táján maga Zs. Boldizsár Turcsányi társaságában ismét fegyveresekkel 12 jobbágytelket is elfoglalt és a jobbágyokat Országh iránti hűségre felesketve, őket a szintén Országh tulajdonát képező surányi vár erődítési munkálatainál foglalkoztatta; — Pekryné és Szpáczay Márton ezen hatalmaskodásért Országh, Zsámbokréthy és Turcsányi ellen Nádasdy Tamás nádor és kir. helytartó előtt 1557-ben ügyvédjük Kápolnay Mihály útján panaszt emeltek, előadván, hogy ők Tóthtal közösen birtokolták Kis-Ujlakot, így a birtok őket illeti, pedig a hatalmaskodók kezükön csak a nemesi curiát és 4 zsellér-telket hagytak; kárukat 200 ar. frtra tették.

A Pozsonyban 1557 jan. 28-án tartott tárgyaláson a panaszlottakat Kubinyi Kristóf képviselte és Turcsányira nézve előadta, hogy helytelenül lett idézve Tapolcsányból, mely nem is Országhé, holott ő ennek a tiszteje, mely helytelen idézésből látható, hogy a panasz őt nem illeti; ezen alapon Turcsányi ellen a további eljárás tényleg be lett szüntetve. Országh és Zsámbokréthy nevében az lett előadva, hogy a Spáczayak Tóthot mint rokonukat tartották és nevelték és midőn elhalt, birtokát egyszerűen lefoglalták; pedig azt Országh Kristóf elődei Tóth elődeinek fiági öröklésre adományozták és most a fiág kihalván, a birtok visszaszáll Országhra; miről azonban levele nincs, mert midőn a háborus években Országh László, Kristóf atyja, leveleit és más ingóit az ország más távoli vidékéről ezen részekbe hozatta, azokat János király követői gyarmati Balassa Zsigmond és néhai Basó Mátyás elrabolták; de levelek hiányában előadását köztudomány vételével kívánja igazolni, mely tanukihallgatáshoz a panaszló felperesek is hozzájárulván, az az esztergomi káptalan útján elrendeltetett. Ámde a nádor Livi-náról 1557 április 23-án értesítette a káptalant, hogy a köz-tudományt ne vegye ki, mert Országh Kristóf nógrádi fő-

ispán és Zs. Boldizsár képviselője Zsámbokréthy György nem remélvén attól sikert, azt beszüntetni kéri, készek lévén magukat az új határnapon ítéletnek vetni alá.

Az új határnapon 1558 febr. 3-án Országh ügyvédje útján megjelent, Zs. Boldizsár azonban, bár reá az ellenfél több napig várt, sem nem jött, sem nem küldött képviselőt; mint az ítélet mondja, ezen tiszteletlenségért és mert ezzel bűnösségét elismerte, a 12 jobbágytelek panaszlóknak Zs. Boldizsár részéről visszaadandó rendeltetik, továbbá utóbbi 200 arany forint kár megtérítésére köteleztetik és a nagy erőszakoskodásért másoknak adandó példa végett is, ellene fej és jószágvesztési ítélet mondatik ki; egyúttal az esztergomi káptalan utasítva lett, hogy egy kir. emberrel adja vissza a Spáczayaknak a kisujlaki birtokot, azután írja össze és becsülje meg Zs. Boldizsár javait, az ingókból elégítse ki a 200 arany frtot, ha azokból nem telnék, úgy a hiányzó összeget az ingatlanokból hajtsa be, a fenmaradó javakat pedig kétharmadban a nádor, egyharmadban a panaszlók javára foglalja le és zálogként adja megbízható kézre.\*

A szigorú ítélet végrehajtásáról adatot nem találunk; minden valószínűség szerint egyezség lett a vége; Zs. Boldizsár, illetve helyette Országh bizonyos összeget fizetett a nádornak is, a panaszlóknak is és azzal az országos szokás-jog szerint az ügy elintézését nyert.

Néhány évvel előbb Boldizsár Országh Kristóffal birtokot is cserélt, ő átadta Eözdöghén — Nyitra vármegye — fekvő részbirtokát, ki azt a surányi várhoz csatolta, viszont Országh átengedte neki az eddig a tapolcsányi várhoz tartozó vitkóczi részjóságot; ugyancsak Vitkóczon a temesvári hős Losonczy István adományozott neki egy birtokrészt, mely jóságokba magát Báthory András országbírónak Po-

\* Orsz. Ivl. NRA. fasc. 426. Nr. 12., fasc. 293. Nr. 39., fasc. 299. Nr. 28. és fasc. 12. Nr. 48.

zsonyban 1555 júl. 16-én kelt kétrendű parancslevelével a nyitrai káptalan által még 1555-ben ellentmondás nélkül be is iktattatta<sup>1</sup> és Vitkóczot családja a fimagszakadásig birta.

Boldizsárt testvéreivel együtt I. Ferdinand pártján látjuk és midőn fiainak Vitkóczra, mely 7 jobbágytelekből állott, Bornemissza Pál püspök és kir. helytartó Nyitrán 1579 decz. 15-én adománylevelet állított ki, abban felemlíti, hogy azt a Boldizsár által a koronának és Ferdinándnak tett jó szolgálatok jutalmául és ebből folyólag gyermekei iránti pietásból teszi.<sup>2</sup>

Petrőczy Pál fia Miklós, királyi apród (aule regie puer) 1548-ban bepanaszolta Révay Ferencz nádori helytartó előtt Boldizsárt és fivérét Györgyöt, hogy 1546 pünkösdtáján a galgóczi vásárról hazatérő 3 kaszavári jobbágyát Vágszentkeresztnél a közuton fegyveres szolgálkival elfogatták és nekik 50 frt kárt okozva, Csejthe várában több napon át fogva tartották. Az esztergomi kápt. által történt idézéskor a kanonok Boldizsárt 1549 jan. 19-én Csejthén a vár kapuja előtt találta, Györgyöt pedig jan. 22-én zsámbokréti kuriájából idézte meg.<sup>3</sup> Az ügy 1564-ig húzódott, midőn is Mérey Mihály nádori helytartó előtt febr. 10-én Pozsonyban tárgyalás tartatván, Petrőczy ügyvéde Rakovy János, Zsámbokréthyaké pedig bödi Gallus György deák; utóbbi azon alapon kifogásolta Zsámbokréth György megidéztetését, hogy az «de Sambokreth» előnévre szól, holott ő «de Divékuj-falu», — a bíróság ezen alapon el is ejtette a vádat György ellen. Boldizsár tagadta, hogy az ő emberei követték el a hatalmaskodást és ez iránt a helyszínen köztudomány vétele lett rendelve, mi végből kir. emberek és az esztergomi káptalan lettek kiküldve azzal, hogy pünkösdt utáni kedden és a következő két napon eszközlendő a kihallgatás.<sup>4</sup>

<sup>1</sup> Orsz. lvt. NRA. fasc. 1776. Nr. 11.

<sup>2</sup> Ugyanott.

<sup>3</sup> Orsz. lvt. NRA. fasc. 460. Nr. 35.

<sup>4</sup> Orsz. lvt. NRA. fasc. 528. Nr. 40.

Ámde Boldizsár már április 22-én Oláh Miklós primás és kir. helytartótól rendeletet eszközölt ki, mely szerint a köztudomány vétele elejtetett, mert az e nélkül hozandó ítéletnek is aláveti magát; az újabb idézéskor Boldizsár kisbossányi kuriájából lett idézve.<sup>1</sup>

Az úgy további sorsáról adatunk nincs, de feltehetjük, hogy az egyezséggel végződött.

Boldizsár felesége Elefánthy Magdolna zálogba vette Elefánthy Ferencznek a Divék-völgyben Verbényben, Mácsón és Bankán fekvő ősi birtokrészeit.<sup>2</sup> A Divékujfaluról az egyik birtokra, Verbénybe vezető utat Ujfalussy Gergely és János gazdatisztje Iván több jobbágygyal — urai parancsára — 1553-ban felárkoltatta; Boldizsár e miatt panaszt emelt Révay Ferencz nádori helytartó előtt, állítván, hogy az régi nyilvános királyi közút; közben Nádasdy Tamás lévén nádorrá és kir. helytartóvá, ez 1554-ben a helyszínén kiveendő köztudomány vételét rendelte el; Bossányi Péter kir. ember és a nyitrai kápt. egyik kanonokja még azon évben eszközölték a felvételt, midőn is a tanuk úgy vallottak, hogy a kérdéses út nem közút, hanem az Ujfalussyak magánútja, melyet át helyeztek azért, mert a régi utat az árvíz elrontotta; ilyen tényállás mellett Boldizsár kiegyezett az Ujfalussyakkal és költségeikre 20 frtot fizetett.<sup>3</sup>

Rudnay Bernát fia Péter a kisbossányi birtoknak és az ahhoz tartozó Vészka praediumnak általa ősi jogon birt egy-negyed részét, nagybátyja Osvát és ennek fia György tiltakozása és eltiltása daczára, 1520-ban örökjogon Egresdy Kilián-nak 200 m. arany forinton eladta; Egresdy halála után ennek fiai közül az ifjabbik János, ismét bátyjának, Egresdy Lászlónak tiltakozása és eltiltása daczára ezen birtokrészeket szavatos-

<sup>1</sup> Ugyanott NRA. fasc. 460. Nr. 20.

<sup>2</sup> Rudnay lvt.

<sup>3</sup> Rudnay lvtban két okirat.

ság vállalása mellett 300 m. frton örökjogon Zsámbokréthy Boldizsárra ruházta.<sup>1</sup> Rudnay György felajánlotta Boldizsárnak a 300 m. frtot, és kívánta a birtok visszabocsátását, de Boldizsár az ajánlatot el nem fogadván, Rudnay György pert indított,<sup>2</sup> melyre még, Boldizsár gyermekeiről szólva, visszatérek.

Ugyancsak Rudnay György mostohaanyja Zerdahelyi Zsófia 1557-ben egy kisbossányi birtokrészt zálogba adott 50 m. frton Boldizsárnak;<sup>3</sup> ezt azután Rudnay 1560-ban Aranyány Dömjén nádori ítélőmester jelenlétében egyezségileg visszakapta, oly módon, hogy egy cseplést örökjogon engedett át Boldizsárnak, ki viszont az 50 frtra további 15 frtot reá fizetett.<sup>4</sup>

Utóbbinak fia Tamás 1590-ben a visszatartott cseplést is egyezségileg visszaadta a Rudnayaknak.<sup>5</sup>

## b) II. György.

Atyja halálakor — 1536 — még kiskorú: felnővén, szintén tevékeny részt vesz a közéletben. 1550-ben az árvák pénzének a kezelője,<sup>6</sup> 1559-ben Nyitravármegye adószedője (dicator),<sup>7</sup> 1563-tól 1567 husvétig pedig alispánja; az alispáni székben elődje Zerdahelyi András, utódja pedig Bucsányi Zsigmond. Alispáni tevékenységét bizonyítja a rengeteg okirat, melyen nevét olvassuk.

Neje kisjéczi (Kisjáczi), illetve rédeki Gruska Anna, Gruska Andrásnak és Bory Annának leánya; ipja vagyont gyűjtő ember, ki Rédeken, Kis-Jéczen és Borin — Nyitravár-

<sup>1</sup> Rudnay lvtl.

<sup>2</sup> Rudnay lvtl.

<sup>3</sup> Ugyanott.

<sup>4</sup> Ugyanott.

<sup>5</sup> Ugyanott.

<sup>6</sup> Orsz. lvtl. NRA. fasc. 69. sz. II. § 10.

<sup>7</sup> Rudnay lvtl.

megye, valamint Ruszkóczon — Trencsénvármegye — szerzett részben örök jogon, részben zálog birtokokat. Ipjának 1559-ben bekövetkezett halála után a Gruska gyermekek: Anna Zsámbokrétthy Györgyné, Katalin — Bossányi Lőrincz menyasszonya, Dorottya — bessei Farkas Mihály menyasszonya — és Borbálya Korossy Zsigmondné, Trencsénvármegye kiküldöttjei által Ruszkócz birtokába beiktattatták magukat, ellentmondás nélkül.<sup>1</sup> Ezekből a György nejére jutott részjóságokat gyermekeik is bírták.

Már megemlékeztem arról, hogy György atyja Ambrus, halálakor az örökölt javakból csak Zsámbokrétet bírta, az Ujfalussy örökséget képező többit pedig leginkább fivére János hibájából elvesztette; ezen javak visszaszerzése érdekében Boldizsár és György úgy együttesen, mint külön-külön fáradoztak. Ezek az Ujfalussy-féle javak kétfélék voltak: az ősiék és a Zavaron és Zukon szerzett birtokok. Az ősi javak fele eredetileg a Rudnayakat, a másik fele az Ujfalussyakat illette, mely utóbbi fél rész ismét az Ujfalussyak és a Zsámbokrétthyak között lett volna osztandó és azok így fel is lettek I. Boldizsár életében osztva; ámde midőn I. János 1489-ben az azokból reá eső részt Móré Péterre ruházta, az Ujfalussyak maguk kezére vették a Zsámbokrétthyak részét is és mindaddig visszaadni nem akarták. II. Boldizsár és II. György Révay Ferencz nádori helytartó által az osztály újabb megételére Aranyány Dömjén ítélőmestert küldették ki, ki is 1543 ápr. 15-én megjelenván Divék-Ujfalun, az osztályt megkísérelte, de Ujfalussy Gergely szolgája a Jancsinak nevezett János (Joannes Janchy dictus), ura Gergely, valamint Ujfalussy János és Gáspár nevében mesztelen kard felmutatásával ellentmondott és így képletileg fegyveresen elűzéssel élt; általa urai azonnal a nádori szék elé idéztetvén,<sup>2</sup> az első tárgyalá-

<sup>1</sup> Orsz. lvtl. NRA. fasc. 69. sz. 11. § 12.

<sup>2</sup> Rudnay lvtl.

son az alperes Ujfalusssyak meg nem jelentek, a másodikat elhalasztották és a harmadik tárgyaláson, mely Pozsonyban 1544 jun. 7-én tartatott meg, a felek jámbor és nemes férfiak közbenjárásával békére és egyezsége léptek oly módon, hogy az Ujfalusssyak kisbossányi birtokrészüket egészben átadják a Zsámbokréthynak és ha annak elzálogosított részét nem tudnák János napig átadni, úgy Lipovnok birtokukat adják oda; a többi ősi birtokok és a zavari és zuki szerzett birtokok iránt Kis-Dovoránban Mindszentkor összejönnek és ott a felek által nevezendő 4—4 nemes, mint fogott bíró fog közöttük bíraskodni.<sup>1</sup>

A fogott bírák eljárásának eredményét megtudjuk Révay nádori helytartónak Pozsonyban 1545 jan. 25-én kelt kiadványából, mely szerint a Zsámbokréthyak Kis-Bossányon és a hozzátartozó Vesztenszke praediumon — Kis-Bossány és Nadlány közt feküdt — kívül Lehotkát (Rudnó Lehota) kapták kikötöten fiági birtokokként és mindkét fél az I. Boldizsár által (így) szolgálataiért kapott Zavart és Zukot közös költségen vállalkozott kiperelni, melyeken azután szintén osztoznak.<sup>2</sup> Zs. Miklós az egyezségből kimaradván, 1547-ben ellentmondott.

A visszaszerzett ősi birtokokra Kis-Bossányra, Vesztenszkére és Lehotkára, valamint Zsámbokrétre II. Boldizsár és II. György Ferdinánd királytól Pozsonyban 1563 szept. 13-án keltezve új adományt szereztek, befoglalva az összes királyi jogokat is.<sup>3</sup> A beiktatás iránt Mérey Mihály nádori helytartó 1564 aug. 22-én rendelkezett és a nyitrai káptalan Bossányi Lőrincz királyi emberrel Markóczy János kanonokot küldötte ki, kik a beiktatást eszközölték; ámde Bossányt és Lehotkát illetőleg Rudnay György és fiai, továbbá maguk az Ujfalusssyak nevében Gergely szolgálja Tajnay Gáspár, Zsámbokrétet illető-

<sup>1</sup> Rudnay lvt.

<sup>2</sup> Rudnay lvt.-ban 2 pl.

<sup>3</sup> Orsz. lvt. Dipl. oszt. 15788.

leg pedig zsámbokréti Zsámbokréthy György rokonsága nevében is, ellentmondottak.<sup>1</sup>

Ezen ellentmondásoknak nem lett folytatásuk és így azok vissza lettek vonva.

A megkötött béke azonban nem sokáig tartott, 1552-ben Ujfalussy Gergely valami gabona elvitelével elkövetett hatalmaskodás és erőszakoskodás miatt emelt a királyi személyes jelenléti bíróság előtt panaszt Zsámbokréthy II. György ellen;<sup>2</sup> a panasz Nyitravármegye törvényszéke által Zerdahelyi Pál alispán elnöklete alatt 1554 máj. 29-én tárgyalatik, midőn is az alispánnak és Nagyapponyi Jánosnak, úgy más rokonoknak és barátoknak közbenjárására ismét 4—4 fogott bíró döntésében állapodtak meg, kik az ügyet Jakab napján (jul. 25.) Rudnón barátságosan elintézték.<sup>3</sup> Ugyanezen időre esik II. Boldizsárnak a verbényi út miatti már elmondott panaszának elintézése.

Zavar és Zuk visszaszerzése érdekében II. Boldizsár és II. György 1546-ban a pozsonyi káptalanhoz szóló királyi parancsot eszközöltek ki, mely szerint ősük Boldizsár és néhai Majthényi Gergely Stibor vajdától közösen adományba nyerték a két birtokot, de az adomány, beiktató, a királyi hozzájárulást megadó és a bevalló leveleik Majthényi Uriel turóczi prépost és rokonai kezén maradtak; miután azok panaszlókat is illetik, így azokat a káptalan követelje be Urieltől és adjon róluk panaszlóknak másolatokat, ellenesetben Uriel a személyes jelenlét elé idézendő.<sup>4</sup> Hasonló parancsot eszközöltek ki Várday Pál érsek, kir. helytartótól 1549-ben, de ebben az van mondva, hogy I. Boldizsár özvegye Zavart és Zukot a Majthényiaknak zálogba adta.<sup>5</sup>

<sup>1</sup> Ugyanott és Rudnay lvt.

<sup>2</sup> Rudnay lvt.

<sup>3</sup> Ugyanott.

<sup>4</sup> Ugyanott.

<sup>5</sup> Ugyanott.



A pozsonyi káptalan a Majthényiaknál mindkét esetben eljár, de azok leveleiket nem mutatták meg; ezen panaszok eléggé bizonyítják, amit már állítottam, hogy Zavart és Zukot azért nem tudták a Zsámbokréthyak megvédeni, mert a Zsigmond-féle 1435-ki záloglevelet ki nem vették; a tényállást is ezért adták teljesen helytelenül elő panaszaikban; nem Stibor adta azt adományba I. Boldizsárnak, hanem Zsigmond adta zálogba I. Boldizsár atyjának Ujfalussy Jánosnak a Majthényiakkal együttesen.

II. Boldizsár és testvérei az anyai nagyatyjuk Borcsicz Ferencz által bohuniczi Skraba Ádámnak zálogba adott kamencsányi — Trencsénvármegye — birtokrész kiváltása iránt is intézkedtek.<sup>1</sup>

II. György gyarapította neje borii birtokát és ott borii Thewrewk György nejétől, revistyei Hencz Katalintól, valamint fiai Gergely, Ferencz és Lászlótól 1550-ben, 1556-ban és 1559-ben földet, egy jobbágytelket, halastavakat, Ruszkóczon pedig birtokrészt vesz zálogba és örökjogon; Thewrewk Gergely 1556-ban azzal indokolja a zálogba adást, hogy midőn anyjával és rokonaival Erdélyben volt távol, nem tudta megművelni a borii birtokot és a megművelésre Zs. György adott kölcsön 32 frtot.

Az Ujfalussyakkal 1545-ben történt osztály után 1546-ban II. György, mint lehотkai birtokos, harmadik alperesként lett bevonva a Petrőczyek, mint Kasza vár tulajdonosai által, a fekete hegyek miatt az Ujfalussyak és Rudnayak ellen indított perbe, de utóbb a perből kihagyatott.<sup>2</sup>

György a közügyekben szerzett érdemeiért adománynyal is lett jutalmazva; farkasvarbóki Varbóky Ferencz fia György

<sup>1</sup> Ugyanott.

<sup>2</sup> Orsz. lvtl. NRA. fasc. 528. sz. 39. és Rudnay lvtl. A Petrőczyek minden valószínűség szerint a Nádasd nemzetségből származnak, I. Ferdinándtól kapták adományba Kasza várát és a birtokbavétel után azonnal a határok miatt hosszú perbe keveredtek az Ujfalussy és Rudnay családokkal.

elhalván, fimagszakadás következtében széplaki birtoka Nyitra-megyében, mely még Varbóky Ferencz által záblati Trencsény másként Hrussóy Lőrincznek lett zálogba adva, a koronára szállt; ezen birtokot Nádasdy Tamás nádor és kir. helytartó Pozsonyban 1555. jul. 18-án kelt adománylevelével a haza és a király iránti jó szolgálataikért pusztaszentmihályi Csúzy Jánosnak és div. ujf. Zs. Györgynek adományozta. A Rédeky András kir. ember és Ilméry Orbán nyitrai kanonok által történt beiktatáskor Kistapolcsányi Tamás és fia János nevében a hrussói vár tiszttartója, Gyéredy Márton ellentmondott; azonban az országbírói szék előtt 1575-ben — akkor már György nem élván, fia Ferencz jelent meg — tartott tárgyaláskor a Tapolcsányiak meg nem jelentek és így az ügy végelintézést nem nyert.<sup>1</sup>

György, a Pecsényéden] és Miklósfalva (Mikosfalva) pusztán — Nyitravármegye — vásárolt birtokára is szerzett adománylevelet; ezen falu és puszta felét kükeházai (kewkeházai) Chyoka Gáspár és János, István fiai, gr. Báthory András országbíró előtt örök jogon vallották be Zs. Györgynek és Nádasdy Tamás nádor a király távollétében mint kir. helytartó Pozsonyban 1561 nov. 10-én keltezve utasítja az esztergomi káptalant, hogy miután egy másik kiadványában ezen átruházáshoz és örök bevalláshoz már hozzájárult, és tekintettel Zs. Györgynek a korona és a király iránt szerzett érdemeire, a birtokban rejlő összes királyi jogokat is odaadományozta neki, így iktassa be ezen birtokba; kir. embereknek, kijelölve: petőfalvai, másként keszihóczi Palásthy Tamás, bori Bory Lajos és Pál, úgy bessei Farkas Mihály. Ezek közül Palásthy Mihály, Welyke János kanonokkal 1562 ápr. 15-én a beiktatást ellentmondás nélkül eszközölte.<sup>2</sup>

<sup>1</sup> Orsz. lvt. NRA. fasc. 107. sz. 33. és fasc. 112. sz. 15.

<sup>2</sup> Rudnay lvt. Az orsz. lvt.-ban NRA. fasc. 1175. sz. 22. alatt lévő másolatban a nevek elferdítve, így az eladók külveházai Chiehának írva.

Még meg kell emlékezmem a II. Boldizsár és II. György közötti osztályról. György bepanaszolta gr. Báthory András országbíró birói széke előtt bátyját Boldizsárt, hogy az általuk közösen birt atyai, szerzett és zálogként birt kishossányi, vesztenszkei, zsámbokréti, vitkóczi, lehotkai, verbényi, dob-rocsnai és sutóczi birtokokból, továbbá az arany, ezüst, kész-pénz és más ingó javakból osztályrészét kiadni vonakodik; hivatkozva arra, hogy a testvérek közötti osztályperek a tör-vény és a szokás szerint nem bocsátandók a hosszú (rendes) per útjára, hanem az alispánok és a szolgabírák által inté-zendők el, a Kaplaton 1558 okt. 3-án kelt országbírói kiad-vánnyal útasítva lettek Nyitravármegye alispánja és szolgál-bírái, hogy az alispán és egy szolgabíró kiküldésével, vala-mint a szomszédok és a határosok megidézésével az osztályt a helyszínen eszközöljék és ellentmondással nem törődve, Györgynek osztályrészét adják ki.\*

Mielőtt a vármegye eljárt volna, ugyancsak az ország-bíró előtt 1558 nov. 17-én II. Boldizsár valamint saját nevében Palojthay Benedek Nyitravármegye szolgabírája emelt panaszt, előadván, hogy II. Boldizsár a tapolcsányi vár praefectusa és fivére György az elmúlt időben, úgy ingatlanait, mint ingói-kat nemes emberek közbenjöttével egymás között felosztván, Boldizsár köteles volt 400 m. frt. készpénzt fizetni György-nek, továbbá a nyáját és barmot vele megosztani, Zsámbokré-ten közösen egy lakházat építeni és a birtokok felosztása iránt is történt intézkedés; ezen egyezséget Boldizsár betar-tani kívánta és a 400 frtot két zacskóban elhelyezve Palojthay Benedek útján Györgynek kisjéczi — neje által örökölt — kuriájára küldötte; Kisjéczen lakott Olgyay György orszá-gbírói ítélőmester is, ennek, továbbá Bossányi Máténak és Ráfaelnek, úgy Zerdahelyi Andrásnak jelenlétében a nemesi kuria ebédlő szobájában letette a pénzt György elé és őt a

\* Rudnay lvt. és átírva orsz. lvt. Dipl. oszt. 15788.

pénz átvételére megintvén, kérte, fogadja el a fogott birák által eszközölt osztályt; ámde György a pénz átvételét azon okból megtagadta, mert az osztályos egyezség nem minden részében lett teljesítve, hanem részben még függőben van; ezen kijelentéséhez György részéről még más szavak is kapcsolhatván, Palojthay Benedek is válaszolgotott; György haragra gerjedt, a szolgabíró a jelenlévők hallatára igazságtalannak és bestiának nevezte és gyalázta, majd egy borral telt ólomkancsót az asztalról felkapott és a szolgabíró felé hajította; Palojthay saját és Boldizsár jogainak védelme érdekében vétette fel tiltakozás mellett az okmányt.<sup>1</sup>

Nov. 12-én a vármegye előtt lett az osztály tárgyalva, de érdembe nem bocsátkoztak és csak másolatokat adtak az országbírói kiadványról.<sup>2</sup> Boldizsár is, György is rég halottak voltak és fiaik még mindég perlekedtek az osztály miatt,<sup>3</sup> mindaddig, míg György ága unokájában fiágon kihalt.

Györgynek nem ártottak a szolgabíróval és a másokkal szemben tanusított hatalmaskodásai, mert 1563-ban a vármegye alispánjává választotta.

György 1560-ban Zsámbokréten egy fél udvar helyet vett zálogba, egy nyelvészeti szempontból is érdekes magyar nyelven kiállított okirat szerint galántai Balogh Mihályné Bács-megyei Annától, ki ezen házhelyet nagyatyja Irmély Mihály jogán bírta; a zálogösszeg 40 frt.<sup>4</sup>

Meghalt György 1573—1574-ben. Gyermekai: I. Ferencz, I. András és Eufrozina.

#### c) I. Miklós.

Róla, a legfiatalabb testvérről a legkevesebbet tudunk, de a kevés is bizonyítja, hogy érdemes vitéz katona volt.

<sup>1</sup> Orsz. lvt. Dipl. oszt. 15788.

<sup>2</sup> Rudnay lvt.

<sup>3</sup> Rudnay lvt.

<sup>4</sup> Rudnay lvt.

Katonáskodván, kivette a haza védelmében részét a törökök elleni harcokban, vitézsége által szerzett érdemeket, melyek jutalmazásául két királyi adománynyal lett kiöntetve.

Már 1548 nov. 8-án Ferdinánd királytól saját zsámbokréti birtokára és a birtokában rejlő összes királyi jogokra új adományt szerez.<sup>1</sup>

Ismét I. Ferdinand király Bécsben 1551 jul. 11-én kelt adománylevelével<sup>2</sup> Zolthay Lőrincznek és Zsámbokréthy Miklósnak, úgy utóbbi által az ő egy testvéreinek, Boldizsárnak és Györgynek és örököseiknek adományozta — idegen jog sérelme nélkül — a néhai Korcsvay másként Horkay Máté és Gergely fimagszakadása folytán a koronára szállt, körülbelül 60 telket kitevő Korcsva, Bozos, Eőr, Budaháza és Horka birtokokat, úgy a Duran pusztabeli birtokrészt, két nemesi kuriával, Ung vármegyében.

Ezen tekintélyes adományról több adatot nem találunk. Tudjuk, hogy az adományban osztályosa Zolthay Lőrincz az érsekújvári vár vitéz kapitánya és a közös adomány bizonyítja, hogy Miklós vele együtt vitézkedett.

Miklós még előbb 1549-ben a másik ág leveleinek elpusztításával vádolt anyja jó hírnevének megmentése érdekében — mint már megírtuk — perbe száll, — de ekkor kudarcot vallott, mert a tanuk anyjára nézve terhelően vallottak.

Még 1552. legelején ellentmondott a testvérei és az Ujfalussyak közt kötött egyezségnek, melyből őt kihagyták, bizonyára azért, mert mint katona távol időzött.<sup>3</sup>

Azután nyomtalanul eltűnik, — valószínűleg az 1552-ki török hadjáratban esett el; nősüléséről nincs adat és utódai sem jelentkeznek; — bár nincs kizárva, hogy Erdélybe ke-

<sup>1</sup> Liber Regius II. Pag. 293.

<sup>2</sup> Ugyanott II. Pag. 482.

<sup>3</sup> Rudnay ívlt.

rülvén, ott nősült meg, mely esetben az ő utódai volnának a magukat székelyudvarhelyi Zsámbokréthynak nevező Pál, ki 1581-ben Báthory Kristóf udvari irnoka, — továbbá Miklós, ki 1620-ban Udvarhelyszék bírása<sup>1</sup> és 1621-ben Bethlen Gábor fejedelem udvari embere.<sup>2</sup>

Esetleg utóda lehet az a János is, kire a II. Rákóczi Ferencz rendeletéből 1708-ban Kassán kivetett adó<sup>3</sup> szintén kivettetett és kiről már megemlékeztünk, — habár a czimer, melyet használt, nem a Divék czimer, hanem a másik ág czimere; ezen Györgyöt egyik családfán sem tudom elhelyezni.

## II. Boldizsár gyermekei.

Midőn atyjuk 1569 elején elhalt, a gyermekek II. János, II. Miklós, Tamás, Borbálya és Anna anyjuknak és anyai nagybátyjuknak Elefánthy Ferencznek gyámsága alá kerültek. Közülök II. János csakhamar meghal, 1571. után mint néhai említettik.

II. Miklós 1573-ban már testvéreit képviseli, de ő sem hosszú életű, 1595. előtt nőtlenül hal el.

A leányok közül Borbálya Zermegh Györgyné, Anna pedig Bossányi Sándorné; utóbbi is 1577. táján elhalt, mert ezen évben a harmadik fivér Tamás a nővére Bossányiné után maradt kk. leányt Annát kielégíteni ígerte, sőt ez iránt fogott bírák előtt meg is egyeztek; ámde Miklós halála után Bossányi Sándor 1595-ben panaszolta a vármegye előtt, hogy ígéretét be nem tartotta.<sup>4</sup>

A fiuk közül csak Tamás alapított családot, nőül vévén koplányi Orbonás Ilonát, Orbonás András leányát, kivel

<sup>1</sup> Nagy Iván Magyarország Családai X. kötet 28. lap.

<sup>2</sup> Szilágyi Sándor Bethlen Gábor fej. lev. 186. lap.

<sup>3</sup> Turul. 1907. évf. 199. lap.

<sup>4</sup> Rudnay Ivlt.

Nógrád vmben Szügyön, Koplányban, Ilinyen, Egyházás Romhányon és Kaladnán, Hont vmben pedig Cserin és Szelestyénben kapott birtokrészeket, melyeket azonban 450 m. frton zálogba adtak Tarjány, másként Nagy Fabián korponai kapitánynak; Tamás neje javára ezen 450 m. frt erejéig a nyitrai káptalan előtt 1590-ben lekötötte Nyitra és Trencsén vmegyei összes javait, kikötvén, hogy a mennyiben ő előbb halna el, mint neje, senki sem legyen jogosítva saját örökölt birtokaiból özvegyét előbb kizárni, míg ezen 450 frtot neki meg nem adja.\*

Fia István 1669. évi végrendeletében azt mondja, hogy Tamás ezen 450 frton építette fel a kisbossányi nemési kőházat, addig ott csak faház állott.

A nógrádi és honti Orbonás-féle jószágokra Tamás fiai Ferencz és István ismételve vettek fel felpénzt és utóbbi Szelényinek adta azokat ujból zálogba, leányági örökösei azonban kiváltották és birták.

Rudnay György II. Boldizsár gyermekei ellen is folytatta a Kis-Bossány miatti pereit; 1569 ápr. 13-án beperelte az özvegyet és gyermekeit Nyitra vm. ítélőszékén, panaszolván, hogy II. Boldizsár életében panaszló kisbossányi berkeit kiírtotta, azokat, továbbá szántó földeinek egy részét, valamint egy vejszet (halászó hely) és a közös legelőket elfoglalta. Bucsányi Zsigmond alispán és bírótársai ápr. 26-ra idézték meg II. Boldizsár özvegyét, ki két idősebb fiával jelent meg az alispán, szolgabírák, esküdt ülnökök és a megjelent nemesek által tartott birói széken és ott állította, hogy a kérdéses ingatlanok és jogok ősidők óta az ő tulajdonukat képezik, minek igazolására köztudomány szerzésének elrendelését kérték, mi is az alispán és a szolgabírák kiküldésével el lett rendelve. Időközben pécsi Luka János lett alispánná és ez Makray János szolgabíró, Maróthy Mihály,

\* Rudnay lvtl.

Biró Ferencz, Vathay András és Zomory Ádám esküdt bírák kíséretében június 19-én megjelenvén kis Bossányban, kihallgatott sok szomszédost és határost, nemest és nem nemest, kik valamennyien Rudnay György javára vallottak. II. Boldizsár gyermekeit gyámjuk Elefánthy Ferencz és ügyvédjük Elefánthy Simon képviselték; miután pedig az eljáró bíróság a tanuk vallomásával a felperes keresetét kellően igazoltnak találta, viszont pedig az alperesek bizonyítani nem tudtak, így ezek pervesztéseknek nyilvánítottak és a perelt ingatlanok azonnali visszaadása, a netaláni ellentmondás figyelmen kívül hagyásával, lett ítéletileg elrendelve. Az ítélet kihirdetése után a gyám teljes felhatalmazást adott a továbbiakra nézve ügyvédjének, és ez Rudnay Györggyel úgy egyezett meg, hogy elfogadják a bíróság döntését, de az árvaik az alispán és a szolgabírák szokásos utiköltségeinek (pro solito viatico) csak  $\frac{3}{4}$ -ed részét, Rudnay pedig  $\frac{1}{4}$ -ed részét fogják viselni, — utóbbi egyuttal elengedi a neki előbből járó bírságot. Ezen ítélet és egyezés az alispán és társai által az aug. 24-én tartott megyei birói széken be lett jelentve.\*

A Rudnay Péter által 1520-ban Egresdyeknek eladott és ezek révén II. Boldizsár kezére jutott kisbossányi birtokrész visszaszerzése érdekében Rudnay János — György fia — 1574-ben a kir. személyes jelenléti bíróság előtt perbe idézte Boldizsár két fiát; II. Miklós képviselte öcscsét is; miután a birtokrész — mint már említettem — II. Boldizsárra Egresdy János révén jutott, így Miklós Egresdy Lászlóra és Jánosra mint szavatosokra hivatkozott és ezen hivatkozását a bíróság elfogadván, ezek is mint szavatossági alperesek perbe vonattak; a nyitrai kanonok a két Egresdyt Ribény falu mellett az országuton találta meg és onnan idézte. Azután hosszú halasztások következtek, — és csak 1588-ban folytatódott érdemileg a per; ekkor az Egresdyek már nem

\* Rudnay lvtl.



éltek, de Egresdy Lászlónak két fia Gáspár — később trencséni alispán — és Boldizsár jelentek meg, tagadva a szavatosság fennállását, mert János atyjuknak tiltakozása ellenére adta el a kisbossányi birtokrészt II. Boldizsárnak; Pozsonyban 1589 okt. 18-án a bíróság tényleg ítéletileg kimondotta, hogy miután László az eladáshoz hozzá nem járult, sőt már másnap tiltakozott és az eladásból haszna nem volt, úgy fiait szavatossági kötelezettség nem terheli, — az ingatlanok pedig oda ítéltettek Rudnaynak.<sup>1</sup> Az ítéletet a nyitrai káptalannak Turcsányi László kir. emberrel 1590-ben kellett volna végrehajtania, de II. Miklós elhunyt következtében az egyedüli alperes Tamás nevében szolgálja Nyitrai Gáspár kivont karddal elűzéssel élt. A káptalan erre Tamást 15-öd napra a személyes jelenlét elé idézte és a meghagyást pecsétfejjel lezárva visszaküldötte.<sup>2</sup>

Az elűzés indokainak előadása végett kitűzött tárgyaláson a személyes jelenléti bíróság előtt az alperes meg nem jelenvén, ezért a szokásos birói birság, vagyis egy nehéz márka=72 arany frt fizetésére lett kötelezve, melynek  $\frac{2}{3}$ -ada a bíróságé,  $\frac{1}{3}$ -ada a felperesé, — egyuttal az előbbi érdemi ítélet újból megerősített és a káptalan a kir. emberrel újból kiküldetik végrehajtásra.<sup>3</sup>

Még az ítélet végrehajtása előtt 1591-ben megjelent a személyes jelenléti bíróság előtt az alperes ügyvéde kisapponyi Horváth János, lefizette a birságot és az ítéletről másolatot kért és kapott;<sup>4</sup> egyuttal perujítást eszközölt 1590-ben ki,<sup>5</sup> melynek során az alperes úgy vélt magán segíthetni, hogy a peres birtokot el akarta adni; Rudnay Pál a nyitrai káptalan előtt 1596-ban tiltakozik az eladás ellen, és eltiltja egyuttal csalló-

<sup>1</sup> Rudnay lvtl.

<sup>2</sup> Ugyanott.

<sup>3</sup> Ugyanott.

<sup>4</sup> Ugyanott.

<sup>5</sup> Ugyanott.

közi Zerdahelyi István ítélőmestert a megszerzéstől, a királyt az eladományozástól és a hiteles helyeket a beiktatástól.<sup>1</sup>

Végre is — mint majd minden ügyben — ebben is egyezséggel lett a per befejezve; 1597 jun. 23-án a nyitrai kápt. előtt jelentek meg a felek és előadták, hogy békét óhajtó jámbor és nemes emberek közbenjöttével egyezséget kötöttek, mely szerint a Rudnay Péter curiájához tartozó szántóföldeket, réteket és 4 telket a Rudnayak visszakapták, — ezek viszont lefizettek Zs. Tamásnak 260 frtot és átengedtek neki bizonyos cserjést, erdőket, földeket és réteket.<sup>2</sup>

Az Ujfalussyak által a Zsámbokréthyaknak Lehotkán átengedett birtok határai miatt támadt perben az Ujfalussyak és Rudnayak mint felperesek, II. Miklós és Tamás mint alperesek 1577-ben a nyitrai kápt. előtt 4—4 fogott bíró döntésében állapodtak meg,<sup>3</sup> mely döntésről azonban nem tudunk.

Midőn a nagytapolcsányi vár tartozékaival 1596-ban gróf Forgách Zsigmondnak lett adományozva, az adományban Vitkóczis befoglaltatott; láttuk, hogy azt II. Boldizsár részben csere, részben adomány czimén 1555-ben megszerezte, és arra 1579-be új adományt is nyert; — épen azért Forgách beiktatásának 1601-ben Tamás szolgái nemes Siska Jeromos és nemes Horváth György útján ellentmondott, — ellentmondott egy podhragyi szőlő miatt is.<sup>4</sup>

Nagybátyjuk II. György Boldizsár fiai ellen is folytatta az országbíró előtt az osztály miatti pert, de nem nagy erélyel; Boldizsár fiai 1574-ben meg nem jelenésért lettek a szokásos bírói birsággal sújtva;<sup>5</sup> 1612 márcz 28-án II. György

<sup>1</sup> Rudnay lvtl.

<sup>2</sup> Ugyanott.

<sup>3</sup> Ugyanott.

<sup>4</sup> Orsz. lvtl. NRA. fasc. 1776. Nr. 13. fasc. 496. Nr. 20. és fasc. 567. Nr. 19

<sup>5</sup> Rudnay lvtl.

unokája szintén György (III.) a vármegyéhez fordult, kérve, hogy az országbírónak 1558-ki — fent ismertetett — birói parancsa értelmében az osztályt Boldizsár fia Tamással szemben eszközölje, és a vármegye Zerdahelyi Mihály alispánt, a szolgabírákkal és az esküdt ülnökökkel küldötte ki az osztály megtételére; de 1616-ban a vármegye birói széke előtt III. György ügyvédje Geréczy István révén panaszkodik, hogy a kiküldöttek nem tettek eleget tisztüknek, — midőn is a kiküldetés megújítatott.<sup>1</sup>

Az 1622-iki és 1623-iki tárgyaláskor Tamás már nem élt; III. György megismétli panaszát és kéri az alispán és társai újból való kiküldését Tamás fiai: III. Boldizsár, II. Ferencz, II. András és István ellen; mi megtörtént, de a kiküldöttek ekkor sem jártak el és 1632-ben III. György gyermektelenül elhalván, az osztály kérdése végleg elesett.<sup>2</sup>

Tamás lehotkai 8 szegény embere (általánosan használt elnevezése a jobbágyoknak) 1607-ben letévén az uradót, (terragium), a szolgabíró és esküdt által «elbucsuztak alóla és Rudnay István alámentek»; Tamás sietett egyezkedni Rudnay Istvánnal, mert különben pusztán maradtak volna telkei; a Lehotkán, 1607 jun. 9. kelt irat szerint, mely mint Nyitra megye nemesi családai körében a XVI. század második felétől kezdve kiállított majdnem minden hasonló magán okirat, nem többé latin, hanem magyar nyelven lett kiállítva, az egyezés oly módon jött létre Rudnay Istvánnal, hogy ez 400 frton zálogba vette Tamástól a 8 szegény embert, persze telkestől; a felek és az egyeztetők: ifj. Tarnóczy János és Dióssy István Nyitra vm. szolgabírái, öregebb Tarnóczy János esküdt, Ujfalussy András, Zsámbokréthy György, Bossányi Imre, Turcsányi János és Latkóczy alias Kozák János állították ki az okiratot és részben gyűrűs pecséteikkel is ellátták.<sup>3</sup>

<sup>1</sup> Ugyanott és orsz. lvt. Dipl. oszt. 15,788.

<sup>2</sup> Ugyanott.

<sup>3</sup> Rudnay lvt.

Tamásnak és testvéreinek Dobrocsnán is volt, valószínűleg Elefánthy jogon, birtokuk, mely ismételve említettetik.<sup>1</sup>

## II. György utódai.

Gyermekei: I. Ferencz, I. András és Eufrozina, utóbbi Bossányi András neje, ki későbbben Nyitra megye alispánja.

I. Ferencz 1574—1585. közt szerepel, — neje Vizkelety Borbálya. Fivére I. András csak 1574-ben említettetik, azután már néhai.

I. Ferencz unoka fivéreivel, II. Boldizsár fiaival együtt folytatta zsámbokréti Zsámbokréthi György ellen a kir. Kuriaiban az országbiró előtt folyó pert,<sup>2</sup> mely pernek egyik részlete, hogy az utóbbi György 1578-ban 1000 m. frt bírságra lett hatalmaskodásért ítélve és kielégítésül felső-sztricezi birtoka 775 frtban Tamásnak adatott át.<sup>3</sup>

Nyitra vmegyének 1585 ápr. 27-én tartott közgyűlésén és birói székén felszólalt I. Ferencz nejének rokona Vizkelety Tamás, nagy tekintélyű ember, ki utóbb báró lett, és panaszt emelt I. Ferencz ellen, hogy őt a birói szék színe előtt a következőleg megvádolta: «Énnekem penigh nálad ládám volth, és te azt föl teorted, levelemeth beleole ky wöted és másnak attad és abbwol perelnek ellenem». Vizkelety még előadta, hogy ő soha sem volt olyan, minőnek Ferencz mondja, hanem mindég tisztos életet élt és mert ezen szavak sértik és becsületének a legnagyobb mértékben kárára vannak, kéri Zs. Ferenczet kérdőre vonni, tőle szavainak bizonyítását kívánni és kéri megbüntetését. A bíróság érett megfontolás után, mivel egy tisztességes embert nem szabad indok nélkül sérteni és birái előtt kisebbíteni, Zs. Ferenczet 25 néhez gira, vagyis 100 m. frt büntetésben marasztalja, melynek

<sup>1</sup> Rudnay lvt. és orsz. lvt. NRA. fasc. 529. Nr. 39.

<sup>2</sup> Rudnay lvt.

<sup>3</sup> Orsz. lvt. NRA. fasc. 365. Nr. 8.

$\frac{2}{3}$ -ada panaszosé és  $\frac{2}{3}$ -ada a biráké; a behajtás előbb az ingókból és ha azok nem elégségesek, a marasztaltnak Nyitra megyei ingatlanaiból lett rendelve. Miután a marasztalt felebezett, bozóki Tardy István alispán és a négy szolgabíró az ügyet a kir. Kuriába a személyes jelenléti bíróság elé terjesztette.<sup>1</sup> A kérdéses levelek bizonyosan a bori birtokra vonatkoztak; Vizkelethy unokahuga, Bory Imrének volt a neje.

Ferencz Gyermekai: III. György és Magóc (Magdolna), ki előbb Kenessey János, ennek halála után a zsámbokréti Zsámbokréthi ágból származó János neje; Kenessey Jánostól való gyermekei Mihály és András, — Zsámb. gyerekek pedig: György, Pál és Erzsébet; az utóbbi házasság egyenlítette ki a régi ellentétet a divékujfalusi és a zsámbokréti Zs. családok között.

Említettem, hogy Ferencz apja György, Csuzy Jánossal 1555-ben adományba kapták Széplakot, de a beiktatáskor a Tapolcsányiak ellentmondottak; az ellentmondás igazolása iránti per az adományosok, illetve György elhunytával fia Ferencz felperessége mellett az országbíró, mint a magszakadásokban hivatott bíróság előtt 1575-ben is folyt még, midőn Kistapolcsányi Tamás fiai János, Ferencz és Imre, kikre az ügy testvérükről Mihályról szállt, az idézésre meg nem jelenvén, a szokásos birói teherben lettek marasztalva.<sup>2</sup>

Ezen perrel kapcsolatos Ferencznek azon cselekedete, hogy Tapolcsányi Jánosnak és Imrének 3 szölcsényi (Szolcsány) jobbágját, midőn azok 1584 decz. 15. körül a zsámbokréti nyilvános rendes heti vásáron megjelentek, elfogatta, vasra verette és tömlöczbe vetette; ezen hatalmaskodást a Tapolcsányiak Nyitra vm. birói székén feljelentették és az ott 1585 ápr. 29-én lett tárgyalva.<sup>3</sup> Az ügy befejezését nem találom.

<sup>1</sup> Rudnay lvt.

<sup>2</sup> Orsz. lvt. NRA. fasc. 107. Nr. 33.

<sup>3</sup> Ugyanott NRA. fasc. 189. Nr. 37.

Egy másik része Széplaknak az, melyre Szolcsánynyal együtt Bossányi Márton és fiai kaptak 1590-ban adománylevelet, melynek szintén a Tapolcsányiak mondtak ellent.\*

### III. György.

Fiatalon vesztette el apját, ki 1586 táján halt el, midőn György még kiskorú volt; az okmányokban neve csak 1600-tól fordul elő, ami addigi kiskorúsága mellett szól.

A Thurzók szolgálatában magas állásokat töltött be: Galgócz, Sempte és Bajmócz-várak, majd ismét az összes Thurzó-féle uradalmak praefektusának mondják őt az oklevelek.

Természetesen — úgy miként közvetlen elődei — ő is a protestáns vallás követője, a buzgó protestáns Thurzók aligha bízták volna javaikat egy katolikusra abban az időben, midőn a hatalom gyakorlásával a vallás terjesztése együtt járt.

Előkelő állásában az akkori nagy politikai mozgalmaktól és küzdelmektől nem maradhatott távol; a Thurzókkal együtt Bethlen Gábor híve volt, — de midőn Bethlent a német protestáns fejedelmek és rendek is cserben hagyták, midőn 1619-ben a fehérhegyi csatában Bethlen cseh szövetségesei — éppen a német protestáns fejedelmek segélyével — tönkre lettek verve, midőn a külföldi szövetségesek nyeresére irányuló minden törekvés eredménytelen maradt, de az ország az évekig tartó küzdelemben ki is merült és általános csüggedés állott be, Zs. III. György egyike volt az elsőeknek, kik belátták, hogy a legdicsőbb hősiesség sem vezethet sikerre, — a viszonyok kényszere előtt meghajolva, azokhoz állott, kik a koronás királlyal való kibékülést ajánlották; 1621-ben Nyitramegye rendei részéről Szászy András, a megyei felkelő sereg alkapitánya, és Zs. III. György jártak For-

\* Ugyanott NRA. fasc. 1797. Nr. 2.

gách Zsigmond nádornál, hogy vele a megye meghódolása iránt tárgyaljanak, — a nádor biztató levelet adott velük és ahhoz csatolta II. Ferdinánd királynak május 2-án kelt diplomáját, melyben bűnbocsánatot hirdet mindazoknak, kik a hónap végéig hűséget fogadnak, — a sérelmek elintézése céljából pedig az országgyűlés összehívását megígérte. Nyitra-megye sietett közgyűlést tartani és a május 12-én tartott gyűlésen a megyei rendek, Thurzó Szaniszló főispán, Litassy Pál és Csuthy Gábor kivételével a hűségi határozathoz hozzájárultak, és a határozatot küldöttségileg jelentették a nádornak; a küldöttség tagjai: Zerdahelyi Mihály alispán, Apponyi Balázs, Sándor László főjegyző és Hathalmy Miklós. Ámde Thurzónak — Bethlen hadai közeledésével — a jún. 15-én Nagy-Tapolcsányban és a júl. 20-án Zsámbokréten tartott megyei gyűléseken újból sikerült a vármegye rendeit Bethlen mellé térítenie; az 1622 január 6. és 7-én aláírt nikolsburgi békekötés után azonban maga Thurzó Szaniszló is II. Ferdinánd pártjához csatlakozott és 1622 jún. 3-án nádorrá választatván, 1625-ben bekövetkezett haláláig — Bethlent végleg elhagyva — II. Ferdinándhoz hű maradt.

Az 1630-iki országgyűlésen Sándor László alispán és Zsámbokréthy III. György voltak a vármegye követei; — ezen országgyűlés legfontosabb határozatai: újból megerősítettett a vallásgyakorlás szabadságát biztosító törvény és hitlevél, — továbbá a magyar kancellária önállósága, a végvárok ellátása és jókarban tartása iránt történtek intézkedések.

Mint Thurzóék praefektusa sokszor szerepel az okmányokban; egy-két szerepléséről itt megemlékezünk.

Thurzó Szaniszló — a hasonnevű nádor fia — 1627-ben elhalván, özvegye Czobor Anna férje hagyatékából való kifizetését szorgalmazta; a férj fivére gr. Thurzó Ádám nevében, Zs. III. György Bajmócz várából 1627 decz. 27-én kelt levelében az özvegyet biztosítja, hogy a kezén lévő ingókat és

pénzt 6 hét alatt felosztja, a nála levő levelekről valamely hiteles hely előtt vallást tesz és az ingók egyharmad részét az özvegynek kiadja; ezért György személyes szavatosságot vállal és leköti 20,000 frt erejéig Magyarország bármely vármegyében fekvő javait, melyeket — ha ígérését be nem tartaná — 20,000 frtig lefoglalhat.\*

A Thurzóknak valami bajuk támadt a Nyitra vármegyei Űrményben birtokos Űrményi (Irmely) Istvánnal, — rajta Szaniszló nádor fiai, Ádám és Mihály parancsából III. György nagy kísérettel 1628 máj. 3-ika táján bosszút vett.

A hatalmaskodásban Zs. III. György Galgócz és Sempte várak és birtokok praefektusának vezetése alatt részt vettek:

Beniczky Miklós, Plathy Ferencz és Forgách István a Thurzók belső udvari emberei, utóbbi Thurzó Mihály kamarása; Fánchy György főkapitány, Ujlaky György alkapitány, Ernő Lukács semptei fővárnagy, Szabó Márton u. o. alvárnagy; Végh György fővajda, Homoky Imre alvajda; Mészáros másként Sopornay János; Dömsödy Ambrus lovászmester; Baranyay Bálint, Rudnay Zsigmond, Thury István, Zerdahelyi András, Koronthály István, Szép János, Beke György, Kerekes János, Tanyi Ferencz, Miskolczy Boldizsár, Forgách György, Komáromy Mihály, Cserey Ferencz, Bezerédy György, Stubics Tamás, Ényi János, Temetvény várnak tisztje, Török Márton, Horváth György, Stubiczkay István gazdatiszt, Trombitás János, Buday György, Hegedüs János, Vésztőy Jakab és István, Soóky Ferencz, Földváry István és Űrminczy Demeter; továbbá Thurzók két szolgálja: Csiághi István és Csizmazia András, bizonyára loápolók.

Ebből a névsorból látjuk, hogy katonailag szervezett erős bandériumot tartottak a Thurzók, a felvidék nemes családjainak tagjai ott szolgáltak.

A lovas csapat Űrményi Istvánt Űrmény határában a

\* Orsz. 1vlt. NRA. fasc. 504. Nr. 2.



Nagyhat mezőn érte, midőn lóháton két lovas szolgája: Kis János és Palotás András kíséretében békésen haladt; megtámadták őt, a lovát megölték, magát elverték, két szolgáját pedig lovastól elfogták és Sempte várába vive, börtönbe vetették.

Ürményi ezen hatalmaskodásért bekenyi gróf Alaghy Menyhért országbíró előtt panaszt emelt Thurzó Ádám és Mihály, valamint embereik ellen; az országbíró Nagy-Szombatban 1628 máj. 15-én kelt kiadványával valamennyiöket 15-öd napra a nyitrai káptalan útján beidézte és rendelte, hogy a két szolga: Csiághi és Csizmazia ellen maguk a Thurzók járjanak — mint illetékes földesuraik — el.

A nyitrai káptalan Gyöngyössy Mihály örkanonokot kiküldvén, az Thurzó Ádámot Galgócz várából Fekete Tamás hajdu útján, Mihályt Sempte várából Jakab és Győri Pál kapusok révén, továbbá Zsámbokréthyt — protunc praefectus bonorum dominorum Thurzóionum — zsámbokréti kuriájából, a többit is nagyrészt saját kuriáikból, így Forgáchot Ghymes várából, Rudnayt Kis-Bossányból stb. idézte meg, — kiadván a Thurzóknak az országbíró meghagyását, hogy a két szolgát büntessék maguk meg.

A káptalannak különben latin jelentése szerint Végh György az idézéskor azt mondotta: «noh megh keöll tanitanj», — a két Vésztőy közül pedig az egyik úgy nyilatkozott: «vagjon teöbje barátomnak, chiak megh felelhessen».

A határnapon sem a Thurzók, sem Zsámbokréthy, sem a többiek az országbíró előtt meg nem jelentek; és midőn ismételt idézésre sem tartották szükségesnek a megjelenést, az országbíró birói székén Pozsonyban 1628 október 28-án együtt lévő főpapok, bárók és ítélőmesterek meghallgatása után távollétükben hozatott az ítélet; a panaszló felperes képviseletében Horváth Pál ügyvéd a vádat csak a két Thurzó, továbbá Zsámbokréthy, a két Vésztőy és Soóky ellen

tartotta fenn, kik a meg nem jelenéssel tanusított tiszteletlenségért, valamint a nagy hatalmaskodásért fejvesztésben és összes javaik elvesztésében marasztaltattak el; a nyitrai káptalanhoz nov. 6-án bírói parancs ment, hogy a kiküldött királyi emberek egyikével írja össze javaikat, foglalják le kétharmadát a bíróság és egyharmadát a panaszló javára és azokat, kik a javakat magukhoz kívánják váltani, tizenötöd napra idézzék az országbíró elé.

Az ítéletlevél hátlapján Roskovics Lukács országbírói ítélőmester aláírásával olvassuk, hogy a két Vésztőy és Soóky kivételével a marasztaltak, tehát Thurzó Ádám és Mihály, valamint Zs. III. György nov. 6-án — tehát az ítélet kiadványozásának napján — megjelentek az országbíró előtt és a szokásos bírói tehernek (onus), valamint birtokaik eskű melletti becsárának a bíróságot illető részét lefizették és így a bírósággal szemben eleget tettek az ítéletnek.<sup>1</sup>

Ürményi kielégítésével már nem siettek; Zsámbokréthy György részéről csak ennek halála után özvegye egyezett ki vele; a nyitrai kápt. előtt 1636-ban jelent meg Irmely István és vallást tesz, mely szerint néhai Zsámbokréthy György ellen azért, mert midőn gróf Thurzó Ádám semptei várának és javainak praefektusa volt, őt elfogatta és letartóztatta, a kir. táblán, a rendes nyolczados bíróság előtt pert indított, mely per Zs. György halála után ennek özvegyére, Révay Erzsébetre szállt; ezen pert a hozott ítéletekkel együtt most az ország sok főrendének kérésére és közbenjárására elejti és nyugtatja az özvegyet, hogy jelentékeny költségeire és munkájára neki 200 m. frtot fizetett.<sup>2</sup>

III. György nemes Bartha Mihály ellen is követett el hatalmaskodást, őt szolgája Falussy Miklós által elfogatta és lánczra verette; ezért Bartha őt és szolgáját panaszolván,

<sup>1</sup> Orsz. Ivl. NRA. fasc. 344. Nr. 47.

<sup>2</sup> Rudnay Ivl.

gr. Alaghy Menyhért országbíró bírói széke 1628-ban a Lukács napi nyolczados bíraskodáskor fej- és jószágvesztésre lettek úgy György, mint szolgája (tehát ez is nemes ember volt) ítélve; ámde az elítéltek ügyvédjük Beniczky Miklós által gr. Esterházy Miklós nádortól és kir. helytartótól — kellő védekezhetés elmulasztása miatt — perujítást eszközöltek még ugyanazon évben ki, minek következtében az esztergomi káptalan kanonokja Babóthy Ferencz, soklyósi szentháromsági apát, azon év november 7-én Barthát a perujításról szokásos lakhelyén Nagyszombatban értesítette és az országbíró elé újból idézte; a per azután 1635-ig húzódott, mely évben gr. Rákóczy Pál országbíró széke előtt az időközben elhalt Bartha Mihály felperes jogutódaként kk. fiának, szintén Mihálynak gyámánya Kerecseny Erzsébet képviselőjében Huszár Péter ügyvéd jelent meg; az alperes III. György özvegye Révay Erzsébet, valamint a fiági örökösként helytelenül beidézett Ujfalussy Miklós meg nem jelentek; az alperesek távolléte mellett hozott országbírói ítélet szerint Falussyra nézve az eredeti ítélet egész terjedelmében fentartatott; ellenben Zsámbokréthy özvegyére nézve kimondatott, hogy bár férje, ha élne, fej- és jószágvesztésre volna nagyobb hatalmaskodásért ítélendő, mégis az özvegy férje bűnéért nem szenvedhet és így csakis a férje után maradt javak elvesztésére ítéltetik, ámde a gyermekek és rokonok javai érintetlenül hagyandók; a mostani meg nem jelenéssel tanusított tiszteletlenségért az özvegy és Falussy egyenkint 3 nehéz gira, vagyis 12 frt teherben marasztaltatnak. Az ítélet végrehajtására az esztergomi káptalan kiküldöttje mellé Zsarnóczay István, Fejor Miklós, Vanyay András és Ribenszky Ferencz, a kir. Kúria ítélőszékének jegyzője, neveztetnek meg; a lefoglalandó javak kétharmada a bíróságé, egyharmada pedig a felperesé. — Az ítéletlevél hátlapjára zombori Lippay Gáspár orszb. ítélőmester odavezette, hogy az alperes özvegy ügyvéde, Litvay Miklós az ítélet kihirde-

tése után azonnal lefizette a bírói terhet és az ítéleti értéket.<sup>1</sup>

III. György 1622 decz. 29-én Révay Mártonnal és Bossányi Mihállyal együtt osztóztatók a div. ujf. Ujfalussy János és Gergely közötti osztálynál.<sup>2</sup>

Midőn Thurzó Szaniszló nádorrá lett, még azon évben — 1622-ben — a Thessényi György magvaszakadtával a koronára szállt turóczmegyei Thuránban és Szucsányban fekvő birtokokat Zs. III. Györgynek adományozta.<sup>3</sup>

Atyjáról különben is szép vagyon szállt reá, — birtokos volt Zsámbokréten, Rédeken, Kis-Jéczen, Borin, Ruszkócson, Kis-Bossányban, Lehotkán, Pecsényeden és Miklósfalván, mely utóbbi két birtokot nagyatyja, II. György — mint említettem — 1562-ben vétel útján szerezte, de III. György 1600-ban magát azokba újból beiktattatta.<sup>4</sup> Széplak iránt perlekedett.

Midőn Bory, másként Nehéz Imre özvegye Vizkelety Magdolna — Pál leánya — 1602-ben elhalt, néhai férjének általa élete fogytaig haszonélvezett borii ingatlana a Nehéz jogon osztályos atyafiaira III. Györgyre, Korossy Istvánra és Bossányi Istvánra szállt, és pedig azon a réven, mert Zs. II. György feleségének Gruska Annának anyja Bory Anna volt; a rokonság ez: (Lásd 119. oldalon.)

Az örökség egy nemesi kuriából és tartozékaiból állott, melynek egyharmada Zs. III. Györgyre, egyharmada Korossy Istvánra és egyharmada Bossányi Istvánra szállt; utóbbiak azonban 1602-ben a maguk részét 300 frton és 275 frton eladták III. Györgynek, kinek készpénze nem lévén, kénytelen volt a vételár kifizethetése végett Szelessy Jánostól a zálogba adott 3 borii jobbágytelekre 600 frtot felvenni. Ámde ezzel még nem volt a dolog rendezve, mert a boldogult Bory Imre

<sup>1</sup> Rudnay lvt.

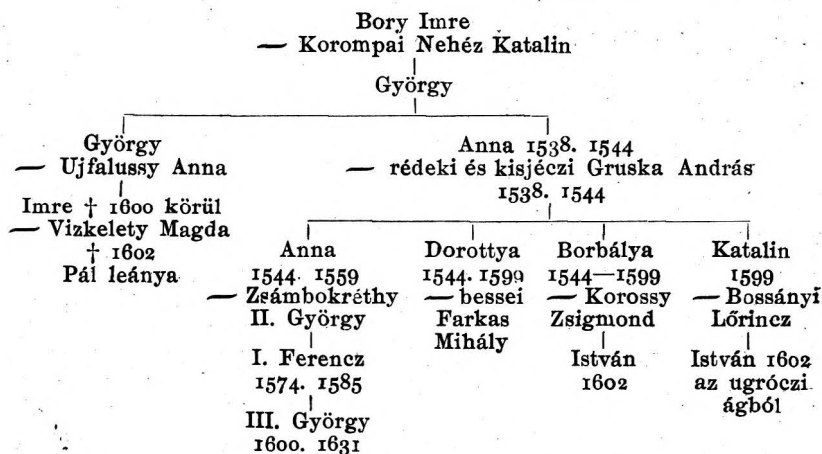
<sup>2</sup> Ugyanott.

<sup>3</sup> Nyitrai káptalan I.

<sup>4</sup> Rudnay lvt.

az örökölt birtokot 1598-ban ipjának Vizkelety Pálnak adta zálogba 600 frtban, — hogy ezt visszafizethesse, Szelessy Jánostól 1605-ben újabb 600 frtot vett kölcsön; — egy részét a zálogba adott javaknak 500 forint visszafizetésével 1607-ben kiváltotta, de 1610-ben újból 400 frton zálogba adta.<sup>1</sup>

György nővére Magócz, akkor férjezett Kenessey Jánosné az atyai javakból örökrészét követelvén, György Boriban 1610 decz. 20-án úgy egyezett ki vele, hogy a fiági birtokokból kiadja neki a törvényes kifizetést, a leányági Boriban



pedig három és fél ház jobbágyot és erdőket Magócz, a Trebete felé fekvő kuriát 4 ház jobbággyal, földdel, réttel III. György kapja, a malmot pedig, úgy zálogban lévő négy zsellért és rétet megfelezik; ezen megállapodás véglegesítésévégett 1611-ben az esztergomi kápt. előtt kellett volna megjelenniök, de III. György nem jött oda.<sup>2</sup>

Miután nagyatyja bátyjától II. Boldizsártól annak idején nem kapta ki teljes osztályrészét, ellene pert kezdett és miként már elmondottam III. György is folytatta 1612—1623 között azt, de befejezni nem tudta.<sup>3</sup>

<sup>1</sup> Rudnay ívlt.

<sup>2</sup> Orsz. ívlt. NRA. fasc. 69. Nr. 11.

<sup>3</sup> Ugyanott fasc. 32. Nr. 19 és Dipl. oszt. 15788.

Bory Gábor a háborús időkben irányában gyakorolt számtalan jótéteményekért és különösen a Tuhinszky-féle fenyítő ügyben tett szolgálatokért, saját és neje Szelessy Katalin halála esetére III. Györgynek 1618-ban Boriban fekvő két nemesi sessióját a pozsonyi káptalan előtt örökjogon bevallotta, — mely bevallást Bory halála után gróf Thurzó Szaniszló nádor Galgócz várából 1624 ápr. 26-án kelt kiadványával megerősítette; Thurzó őt «Bonorum Arcis Nostrae Galgócz Praefectus»-nak nevezi.<sup>1</sup>

III. György nőül vette Révay István és Dersy Margit leányát Erzsébetet, ki előbb Petrőczy Mártonnak volt a felesége. Gyermekek nem maradt utána; épen ezen magtalanságának volt a következménye azon szerződés, melyet nejével Alaghy országbírónak 1627 júl. 13-án kelt kiadványa szerint kötött; ez arról szól, hogy Zs. György, Semppte és Galgócz várak és uradalmak praefektusa nejével, kinek első férje és szülei is meg vannak nevezve, úgy szerződtek, hogy halál-esetre kölcsönösen egymásra ruházzák ingó és ingatlan javait, és ha valamelyikük végrendeletileg hagyományokat rendelne, úgy ezek csak a túlélő házastárs halála után elégítenődők ki; a fái javakat azonban a túlélő feleség csak életfogytaig haszonélvezi, halála után azok arra szállnak, kire a törvény szerint szállniok kell.<sup>2</sup>

György 1631-ben vagy 1632 legelején halt el, felesége túlélte.

Az özvegyet, daczára a férjével kötött szerződésnek, nem hagyták bent az összes birtokokban; már 1632 nov. 16-án atyja nővérének, Révay Krisztinának és divék-ujfalusi Ujfalussy Jánosnak a fia Ujfalussy Gergely, gr. Esterházy Miklós nádortól — ki sógorságban állott vele — nádori adománylevelet, mások jogainak sérelme nélkül, eszközölt ki a

<sup>1</sup> Orsz. lvtl. NRA. fasc. 69. Nr. 11. §. 17.

<sup>2</sup> Orsz. lvtl. NRA. fasc. 69. Nr. 11. §. 24.

III. György után maradt, 32 telket meg nem haladó pecsenyédi birtokrészre, a kir. jogokkal együtt, mely birtok az adománylevél szerint fimagszakadás következtében a koronára szállt.<sup>1</sup> A beiktatást a 4 lakott és 2 lakatlan jobbágytelekből, 4 zsellérségből, rétből, erdőből és a petőfalusi malom fele részéből álló birtokba a nyitrai káptalan Berényi György kir. emberrel 1633-ban megkísérelte, de annak Zsámbokrétthy János felesége Magócz, úgy gyermekei: Zsámbokrétthy György, Pál és Erzsébet, továbbá Kenessey Jánostól való gyermekei: Mihály és András, úgyszintén a Zsámbokrétthy Eufrozina, férjezett Bossányi Andrásnéól maradt gyermekek: Bossányi Miklós, Péter, Krisztina, özv. Turcsányi Györgyné és Zsuzsanna, özv. Bogády Ferenczné nevében egy pecsenyédi jobbágyuk ellentmondott.<sup>2</sup>

A boldogult György tekintélyét bizonyítja, hogy a rokonság és birtokostársai általa őriztették családi leveleiket; a közben Divékujfalura az Ujfalussyakhoz költözött özvegye 1634 márcz. 5-én kiadja Kenessey Mihálynak és Andrásnak a boldogultnak őrzésre átadott következő okiratokat: Bánffy János donációját Pecsényédről; Kéry György bevallását szintén Pecsényédről; atyjuk Kenessey János végrendeletét és a maguk között való osztályról szóló oklevelet.<sup>3</sup>

Gutay András, Bessenyei Zsigmond, Hencz András, Véghlessy János, Zékel István, Mátyássy Zsigmond és Mihály, valamint Széles Mátyás szintén őrizetére bízták Bori falura vonatkozó irataikat, melyeket György halála után özvegyétől visszakérték, és miután az özvegy azonnal ki nem adta, 1637-ben a vármegyéhez fordultak, melynek megbízásából Geréczy András szolgabíró és Paczolay Miklós esküdt kiszálltak az özvegyhez és felszólították a levelek kiadására; ki azt válaszolta: «de addigh az mégh le nem chendesednek ezek

<sup>1</sup> Rudnay lvt.

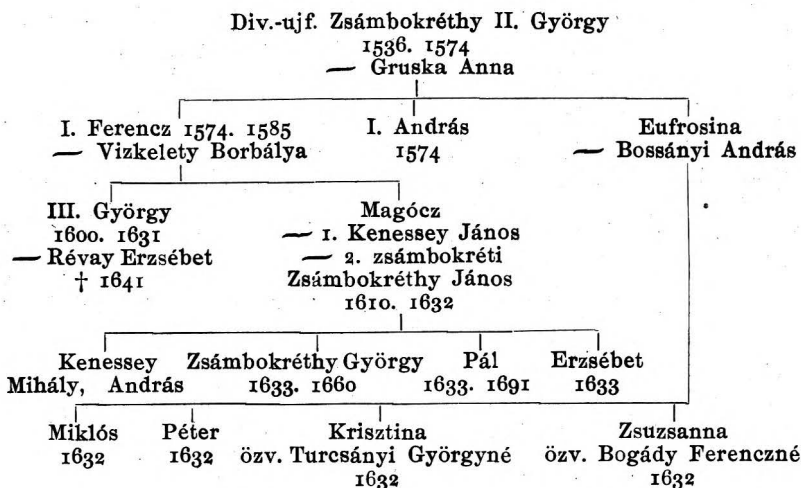
<sup>2</sup> Orsz. lvt. NRA. fasc. 1175. Nr. 22.

<sup>3</sup> Rudnay lvt.

az chavarghó katonák, addigh elő nem adhatom, hitem szerint az mint aianlottam is maghamat annak előtte az atyafiaknak.\* Későbbben ki is adta azokat.

Az özvegy 1641-ben halt el és ekkor Zsámbokréthy II. Boldizsár unokái II. Ferencz és István birtokba akarták a III. György után maradt fiági javakat venni, de a kir. jogügyek igazgatója magszakadás czímén zárlatot kért azokra és midőn a leányág képviselőjében Kenessey András, Zs. Magócz fia, a fiág ellen a zsámbokréti birtok miatt pert indított, a birtok még zárlat alatt állott.

A leányág elágazását ezen leszármazási tábla mutatja:



A per megindítása után a fiú- és leányág úgy egyezett meg, hogy a hosszas perlekedés mellőzése végett a királytól parancsot eszközölnek ki, hogy perüket rendkívüli bíraskodási időszakban a királyi Curiában a nádori bíróság szóbelileg tárgyalhassa le.

Gróf Esterházy Miklós nádornak Nagy-Szombatban 1642 febr. 7. kelt ítéletlevele hivatkozik a kir. parancsára és

\* Ugyanott.



és a felek megegyezésére, melyeknek alapján a leányág perét a II. Ferencz és István által képviselt fiág ellen a febr. 5. és a következő napokra összehívott rendkívüli bíraskodási időszakban egyes királyi tanácsosokkal mindkét rendről, az itélőmesterekkel és az ország nemes biráival, vagyis a kir. Curia felesketett ülnökeivel szóbelileg letárgyalta.

A nőág ügyvéde Gutay András, Perényi Imre volt nádor általam ismertetett 1511-ki ítéletleveléből két levélre hivatkozik: Oszlányi János és Elefánthy András alispánoknak 1462-iki és Mátyás királynak 1465-iki kiadványára, melyekkel bizonyítani kívánta, hogy a zsámbokréti javak pénzben lettek vásárolva és így az ország törvénye szerint mindkét ágat illetik, kérte ennek ítéletileg való elvi kimondását.

A fiág képviseletében Gosztonyi Ferencz ügyvéd ügyfelei személyes jelenlétében a két oklevélről másolatot kér.

A nőág a másolatok megadását ellenzi, mert az halasztással járna, pedig a mostani határidőt mindkét fél véglegesnek fogadta el és miután a fiág ígérte, hogy a birtokok fiági természetét privilegiális oklevelekkel fogja igazolni, így nincs egyéb hátra, mint hogy ezen kötelezettségének eleget tegyen.

Ezen felszólításra a fiág bemutatja az általam már hivatkozott okleveleket:

a vármegyének 1623-iki kiadványát; Ferdinánd királynak 1563-iki újadományról szóló levelét; a nyitrai káptalanak 1564. iktató levelét; a zabori conventnek 1464. iktató levelét és Báthory országbirónak 1558. kiadványát.

Ezek felolvasása után, hogy a két fél mégis másolatokat vehessen, a tárgyalás febr. 7-re halasztatott.

Febr. 7-én a perbe avatkozott Ujfalussy Gergely, mint a divék-ujfalusi család javainak igazgatója; ügyvédje Herczegh György ügyfelének személyes jelenlétében írásban is tiltakozott a rendkívüli birói szék illetékessége, valamint családja privilegiális jogainak csonkítása ellen, legyenek ezen jogok fi- vagy leányági természetűek.

A perben álló fel- és alperesek ítéletet kérvén, a bíróság a felmutatott okmányokat megbírálta és azokból megérteni vélte, hogy a kérdéses javak a divékujfalusi Zsámbochréthy család fiágát illetik, és miután a fiág azt kérte, hogy a javak fiági természete megállapíttassék, így az megállapíttatik és a javak a fiághoz utaltatnak; ha a leányág tagjai valamit követelnek, úgy azt a rendes úton követelhetik.\*

### III. György nejének végrendelete.

Az 1641-ben elhalálozott özvegy után maradt végrendelet főbb pontjai ezek:

A Boriban Széles Kristóf árváitól 1700 frton kiváltott három jobbágyot, öt zsellért és egy irtványt hagyja 1200 frtban Révay Lászlónak, a többi 500 frtot pedig Révay Andrásnak.

A Neporacson néhai Bossányi Imrétől 400 frtban zálogban birt jószágot hagyja Bossányi Imréné Révay Katának és gyermekének, ki ha magtalanul halna meg, úgy Révay Lászlónak.

A ruszkóczi két ház jobbágyát, kiket 700 frtban bir, hagyja 500 frtban néhai Révay Gáspár fiaira, 200 frtot pedig a zsámbochréti iskolára, miként ezt boldogult ura is kívánta; külön inti a végrendelet végrehajtóit Ujfalussy Gergelyt és Révay Lászlót, nehogy a pénz elveszen.

A Gutay Andrástól 600 frtban birt jószágot, úgy a szintén 600 frtban birt sághi jószágot hagyja néhai Zsámbochréthy János és Magdolna gyermekeinek Gyurkának és Palkónak.

Ujfalussy Gergelynek hagyja a Zsámbochréten birt zálogos jószágrészeket, Révay Istvánnak 500 frtot, a sztrazsai jobbágyát Eszterhas (így, Esterházy) Farkasnak.

Ruhafélét hagy: a szederjes bársony szoknyáját Ujfalussy Évának; a fekete bársony subát, Mérey Jánosné Révay

\* Orsz. lvtl. Dipl. oszt. 15788.

Zsuzsannának; a fehér gyöngyös süveget Révay László leánya Francziskának; az öregebbik arany lánczot, melyben 102 arany van, Révay László leányának Magócnak; a kisebbik lánczot, mely 24 aranyat nyom, Ujfalussy Gergely leányának Katának; Ujfalussy Évának arany lánczra 50 aranyat; egyik kék zománczos arany gyűrűjét, melyben gyémánt vagyon, hagyja Pongrácz Dánielné Révay Erzsébetnek; az öt gyémánt köves gyűrűjét Ujfalussy Évának; az egy gyémántú gyűrűjét Ujfalussy Katának; a zafir gyűrűt Ujfalussy Gergely leányának Anicskónak; rubin gyűrűjét Révay László leányának Krisztinkának; az ezüst mosdót Balogh Ferenczné Révay Ilonának; a Thurzó címeres öreg ezüst poharat Ujfalussy Gergelynek; Ersi Zsigmondné Révay Máriának fedeles aranyos kupát és egy ezüst kannát; Pongrácz Dánielnének aranyos kannát, szerecsendió kupát és szőlő forma kupácskát; az ezüst aranyozott vedret Ujfalussy Évának; a kijáró öreg aranyos poharat és a törkös gyűrűt Mérey Jánosnénak; az ezüst kanalait és a vizes ezüst pohárkát osszák meg Révay Kata és Erzsébet; az ezüst palaczkot Révay Máriának hagyja.

A pöstyéni ispitának 25 frtot rendel azzal, hogy annak kamatai évenként a szegények közt kiosztandók; a bori szentegyháznak 50 frtot; cselédei egyikének 20 frtot és két tehenet, az inasnak 32 frtot hagy, a többi cselédet a végrehajtók elégítsék ki.

Ujfalussy Gergelynek a nagy mozsarat is hagyja. Amiről nem végrendelkezik, azon osztozzanak Ujfalussy Gergely, Révay László és András.

Bossányi Péternek hagyja a bori Korossy-féle zálogos jószágot; Révay Lászlónak Turcsánban két zsellért.

A kristály óráját Révay László kapja; a fejre való ruhákat osszák meg Révay Kata, Mária, Zsuzsanna és Erzsébet.

A zsámbokréti prédikátornak hagy 100 frtot, úgy, hogy azt Ujfalussy Gergely egy emberséges embernek adja ki év 10 frt kamat mellett és ezt kapja a prédikátor.

A borii iskolának hagy 32 frtot, ez is kamatozzon és a kamatot kapják a deákok.

Boriban két portiót, valamint a jegyruháját Révay Lászlónak hagyja.

Nöcselédeinek abroszokat, lepedőket és teheneket hagyományoz.<sup>1</sup>

A két végrendeleti végrehajtó: Ujfalussy Gergely és Révay László; kik közül utóbbi számadását 1643 jan. 30-án közölte Ujfalussy Gergellyel, melyből kitűnik, hogy a végrendelező hagyományait — kivéve Révay István 300 frtját — kifizette. A számadás érdekesebb tételei: az ópénz beváltása 21 frt haszonnal járt; csikókat 72 frton, komlót 16 frton adott el; bárányokat drbonkint 1 frt 50 denárral, juhot 1 frt 15 denárral, idei bárányfit 50 denárral, a must vedrét 2 frttal, a vaj itczéjét 16 denárral, a boronza (brinza turó) mázsáját 4 frttal, a gyapjú mázsáját 5 frttal adta el. A temetési költség: vásárolt fekete bársonyt, rőffe 4 frt 75 denár, 9 rőf fejre való atlaczot 3 frt 50 denárjával, regális papirost 1 frt 28 denáron, 6 vég fekete posztót 62 frton, fűszerszámot 13 frt 50 denáron, szövétnekért adott 40 frt 60 denárt, képírónak 40 frtot, nyolcz konc papirost a gyászjelentésekre 1 frt 76 den., drabant köntösért 1 frt 80 denárt, sört küldött 24 frton, szakácsoknak és sütőknek 9 frt 50 denárt, a prédikátoroknak 21 frt, sóért 4 frt, a cselédeknek 50 frt 50 denár, boltosnak 16 frt 13 denár.

A ruszkóczi jószágot, melyet a végrendelező a Révayaknak hagyott, 800 frtban Ujfalussy Gergely tartotta meg; a hagyományosok ki lettek elégítve.<sup>2</sup>

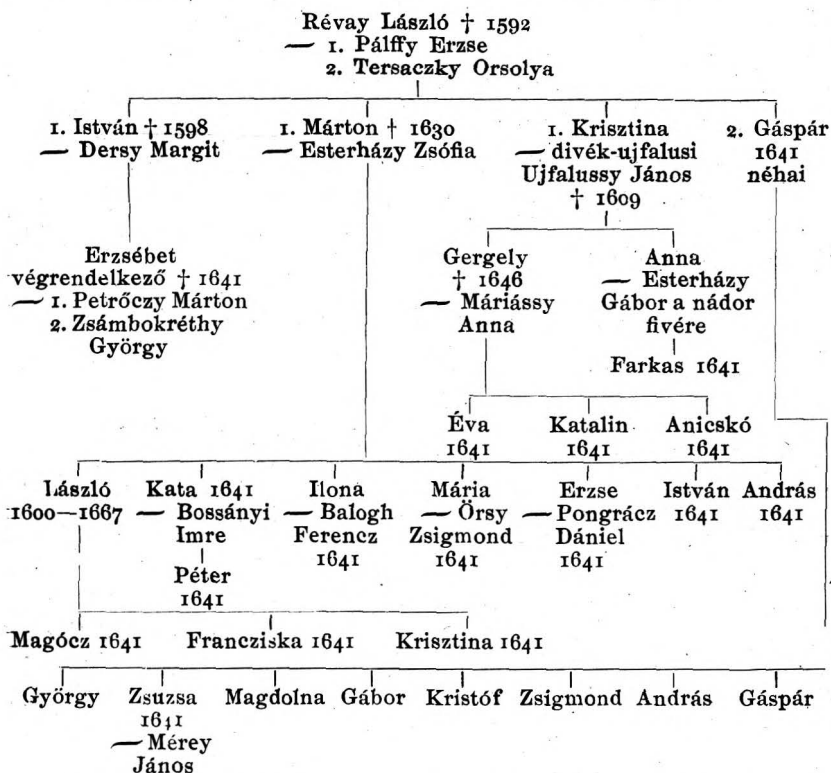
Bossányi Péter 1641 decz. 31-én nyugtatja Révay Lászlót és Ujfalussy Gergelyt, hogy az általa a boldogultnak

<sup>1</sup> Magyar nyelvű. Egyszerű egykorú másolat Rudnay lvt.

<sup>2</sup> Rudnay lvt. Eredeti, magyar. Révay aláírásával és gyűfűs pecsétjével.

400 frtban zálogba adott Korossy-féle jószágot a végrendelet értelmében neki kiadták.<sup>1</sup>

Révay László 1642 ápr. 10. nyugtatja bátyját Ujfalussy Gergelyt, hogy a Zsámb. Györgyné által Révay Gáspár fiainak hagyott 500 frtot kézhez vette, «hogy közikben oszam».<sup>2</sup>



A zsámbokréti iskolára és az ottani predikátor javára hagyományozott 200 és 100, összesen 300 frtot a végrendelet rendelkezéséhez képest Ujfalussy Gergely Presinszky Miklós-nál helyezte el, — ki is Zsámbokréten 1642 ápr. 18-án kelt iratával<sup>3</sup> tanuk előtt kötelezi magát, hogy az Ujfalussytól, mint Zsámbokréthy György és neje végrendeleti végrehajtó-

<sup>1</sup> Rudnay lvt.

<sup>2</sup> Rudnay lvt.

<sup>3</sup> Rudnay lvt.

jától 300 frtot vett kölcsön, mely után 36 frt kamatot fog fizetni, — abból 20 frt a zsámbokréti iskolának, 10 frt az ottani prédikátornak és 6 frt az iskolamesternek jár; ezen 300 frtot csakis Ujfalussy Gergely vagy örökösei kezéhez fizeteti vissza: «nehogy az abalienáltassék a zsámbokréti luteránusok elől»; ha pedig megszűnne ott a prédikátor, úgy a tőke és kamata azon luteránus község javára esik, hol a zsámbokréti possessorok és polgárok az Isten ígését hallgatni fogják. Biztosítékul lekötötte a felsővásárdi három szegény emberét.

Ezen irat tanúsítja a szereplő személyeknek protestáns hitbuzgóságát.

### Tamás utódai és a fiág kihalása.

Tamástól kezdve ezen ág a közpályán nem szerepel és vagyoniilag hanyatlik; a birtokok zálogba adása folytonos; fiai közül II. Ferencz kivételt képez, mert neje vagyonából az elzálogosított javak egy részét kiváltotta.

Tamás 1621-ben halt el, utána maradt gyermekek: III. Boldizsár, II. Ferencz, II. András és István.

Ezek közül II. Anrás tébolyodott, «mente captus», mondják a latin nyelvű kiadványok;<sup>1</sup> 1636-ban május 16-án a testvérek között osztályt tevő vármegyei küldöttség kisvicsapi Koronthály István alispán vezetése alatt róla a következőleg emlékezik meg és intézkedik: «Item minthogy Sambokrethi András nyawalias eő szenth felséghe ostora alla vetett», így jószágával együtt az öregebbik atyafi Ferencz mellé rendeltetik, ki őt tisztességesen ellátni és ruházní tartozik, mit ha nem tenne, a megye más emberre fogja bízni.<sup>2</sup> András 1642-ben még él, azután többé említve nincs.

<sup>1</sup> Rudnay lvt.

<sup>2</sup> Rudnay lvt.

A legöregebb testvér III. Boldizsár 1636 elején hal meg; az ugyanazon év máj. 16-án történt osztálykor kiskorú fiát Gábort özvegy anyja Oroszlány Dorka képviselte; Gábor nőtlenül hal el 1657-ben és hagyatékán rokonai 1661-ben osztoznak.

Úgy III. Boldizsár mint fia Gábor javaikat Boldizsár fivéreinek Ferencznek és Istvánnak adták zálogba, Gábor azonban másoknak is juttatott azokból, így egy lehotai jobbágyot 1652-ben 250 frton Ujfalussy Andrásnak, egyes kisbössányi földeket 60 imperiálison Gutay Jánosnak és más földeket Hathalmy Ferencznek zálogosított el.<sup>1</sup>

Tamás második fia II. Ferencz még 1635 előtt nőül vette Ocskay Máriát, Ocskay Gáspár és Aranyady Zsuzsanna unokáját; ezen időben halt ki Aranyady (Aranyány) Dömjén egykori ítélőmester, majd kir. helytartói személynök fiága, és a leányági leszármazottak egymásközt a vagyon miatt hosszút pert folytattak, melyről más alkalommal fogok részletesen írni; a leányági leszármazókhoz tartoztak az Ocskay testvérek Ferencz, János, Zsigmond, Gáspár, Kristóf és Fruzsina, bobrovnikai Halácsy Ráfaelné; ezek közül Gáspár jogán leányára Zs. Ferencznére Sztriczén, Csiziczen és Livinán jutott birtok rész, mely miatt azonban még Ferencz fia is perlekedett; Ocskay jogon kapott Ferencz neje Nagy-Őrvistyén birtokrészt és Ürményben szőlőt, de többször említik az okiratok, hogy 1400 frt körüli készpénzt is hozott férje házához, melynek segítségével családjának több elzálogosított birtokrészét, földjét és jobbágyát kiváltotta.<sup>2</sup>

A Zs. testvérek birtokai osztatlan állapotban lévén, 1636-ban István Nyitravármegyéhez szóló birói parancsot eszközölt ki gr. Esterházy Miklós nádortól és kir. helytartótól, melylyel a vármegye utasítva lett, hogy közte és testvérei

<sup>1</sup> Rudnay lvt.

<sup>2</sup> Rudnay lvt.

között a kisbossányi, lehotai, bédi és vitkóczyi birtokokat ossza fel; a vm. kisvicsapi Koronthály István alispánt, Barsy István szbirót, Bossányi Kristóf esküdtet, Bossányi Imrét és Józsefet, Littvay Miklóst, Szörényi Pált és Koronthály Akáczt küldötte ki az osztály megtételére, kik is 1636 máj. 16-án Kis-Bossányban eljárván, az osztályt megejtették; III. Boldizsár kk. fiának, Gábornak része Ferencznél és Istvánnál zálogban lévén, neki csak egy jobbágy hely, a kőház udvarának fele gazdasági épületekkel és gyümölcsös kert jutott; István, mint legfiatalabb megtartotta a kőházat és ennek fejében a többi testvér mindegyikének 70—70 frtot fizetett. A tébolyodott András részét — mint fent már említettem — Ferencz vette kézhez.<sup>1</sup> Lehota, Béd és Vitkócz továbbra is közösen maradtak.

II. Ferencz és István 1641-ben újból osztják maguk között a kisbossányi egyik gyümölcsös kertet, úgy a szilvást és a kertet «az mint az komló vagion».<sup>2</sup> A kertek általában nagy szerepet játszottak Kis-Bossányban, minden osztálykor nagy súlyt helyeztek azokra; a komlós kertnek maguk vették hasznát, mert sörházuk volt.

Még 1637-ben II. Ferencz a vármegye előtt panaszolta Istvánt, hogy a családi leveleket nem akarja neki kiadni; Koronthály István alispánnak Alsókoroson 1637 máj. 14-én kelt megbízásából Geréczy András szolgabíró és Bossányi Kristóf esküdt felszólították Istvánt, hogy «az atytyoktól maradt leveleket, mindennemű jószágról való pör folta leveleket ládaual edgiüth, adja ki az öregebbik testvérnek Ferencznek, kit azok a törvény szerint megilletnek». Miután pedig István bizonyos zálogos leveleket kiadni nem akart, megidéztek a vármegye színe elé.<sup>3</sup>

<sup>1</sup> Rudnay 1vlt.

<sup>2</sup> Rudnay 1vlt.

<sup>3</sup> Rudnay 1vlt.



II. Ferencz rendszerint vitkóczi birtokán lakott; 1649 után többé említve nem találjuk, neje már előbb halt el. Gyermekei: Mihály és Zsófia, Visky Jánosné.<sup>1</sup>

A fiú Mihály 1657 legelején nősült, elvévén feleségül Szilágyi Ilonát;<sup>2</sup> folytatta az Ocskayakkal együtt az Aranyady-féle hagyatékot képező Livina miatti pert;<sup>3</sup> mely hagyaték-ból Ocskay Ferencz 1658 aug. 27-én 234 tallért ad ki neki.<sup>4</sup>

Mihály egy lehotai zsellért 1663-ban zálogba ad Ujfalussy Lászlónak és nejének Pongrácz Annának, — az ürményi szőlőt is eladta, — de viszont Kisbossányban több földet kívált.<sup>5</sup>

Elhal 1665-ben, két hajadon leányt hagyván maga után: Magdolnát, későbbben Paczolay Jánosnét és Máriát, későbbben Divéky Jánosnét, kik atyjuk halála után atyjuk nagybátyjának Istvánnak gyámsága alá kerültek, mert özvegy anyjuk Szilágyi Ilona csakhamar újból férjhez ment Veszelszky Jánoshoz.<sup>6</sup>

István neje Marsovszky Márta, Marsovszky Miklósnak és Gosztonyi Erzsébetnek leánya; ez anyja nővérével, Bossányi Imréné Gosztonyi Margittal együtt, fivérüktől Gosztonyi Farkastól osztályrészül kapta Kis-Bábnak  $\frac{1}{4}$  részét, Soókon egy egész portiót, Ürményt is portiót és szőlőket, a Kesseleőkő melletti Nagy-Lehotán egy jobbágyot, Krencsen egy zsellért, Trencsén vármegyei Nagy-Chocholnán egy egész portiót; — ezen birtokokból Zsámbokréthynéra jutott a kishábi kuria a hozzátartozókkal, úgy a krencsi zsellér és a chocholnai birtokrész; atyai jogon Trencsén városban egy kőház továbbá Vicsapon és Hrakkón — utóbbi Trencsén vm — birtokrészek jöttek kezére.<sup>7</sup>

<sup>1</sup> Orsz. lvt. NRA. fasc. 970. sz. 56, 59, 63, 65, 68, 70.

<sup>2</sup> Orsz. lvt. NRA. fasc. 533. sz. 17. és Rudnay lvt.

<sup>3</sup> Orsz. lvt. NRA. fasc. 341. sz. 22. és 533. sz. 17—18.

<sup>4</sup> Orsz. lvt. NRA. fasc. 533. sz. 38.

<sup>5</sup> Rudnay lvt.

<sup>6</sup> Rudnay lvt.

<sup>7</sup> Rudnay lvt.

Istvánnak testvéreivel való osztályairól részben már megemlékeztem; itt még megemlítem, hogy unokaöccsének Gábornak halála után István kérésére az alispán megbízást ad Paczolay György szolgabírónak és Dezsericzky István esküdtnak, hogy Vitkóczot, Kisbossányt és Lehotát osszák fel István és Mihály között; az 1661 decz. 1-én megejtett osztálykor Kis-Bossányban és Lehotán bizonyos erdőket 12 frt büntetés terhe alatt tilalom alá vetnek és tiltják a fiatal leveles fa, és zöldág vágását is, a juhok és a szarvasmarha részére.<sup>1</sup>

Testvéreivel együtt folytatott pert Kis-Bossáynak Chinorán felé eső határa miatt; folytatott pert a kisbossányi vizi malom miatt is, melynek befejezése után 1662-ben ő és Mihály a malmot, mely nem volt valami jó karban, újból bérbeadták; a bérbevevő molnárok tartoztak a malmot 52 ft költségen kijavítani, és ezen 52 frt az évi 90 frtot, 12 mérő buzát, 78 mérő rozsot, 2 mérő kását és 2 drb disznó tartását kitévő bérösszegeből levonásba jött.<sup>2</sup>

Az ősök által a másik Zsámbokréthy családtól Sztriczén szerzett birtokrész miatt, az amabból származó Pál és János újból beperelték Istvánt és Mihályt, mely pernek végét azonban ezek meg nem élték.<sup>3</sup>

István könnyelmű költekező ember, a ki a vagyont össze tartani nem tudja; az Orbonás-féle jószágokra az Ipoly mellett, bátyjával Ferenczczel együtt előbb felpénzt vesz fel, majd ő maga újból zálogba adja azokat Szelényinek; a bédi birtokot Keresztury László, kisbossányi földi egy részét 970 frton Rudnay László és Vilmos; két drb kisbossányi földet egy vasalt lovas szekér ára fejében 18 frton Laczko chinoráni kovács; több kisbossányi és hornyáni földet 325 frton mások; lehotai földet, jobbágyságait és fűrészmalmát 494 frton és 40 ezüst talléron az Ujfalussyak; szentmihályuri atyai örökségét

<sup>1</sup> Rudnay lvt.

<sup>2</sup> Rudnay lvt.

<sup>3</sup> Rudnay lvt.

idegenek veszik zálogba; Vitkóczon három üres helyet Vis-kynénak ad 100 tallérban; midőn fivérének Ferencznek unokáját Magdolnát — mint annak gyámja — Paczolay Jánoshoz férjhez adja, szintén zálogba adással szerzi meg a lakodalmi költségeket, zálogba adván egy kisbossányi földet Sándor Ádám lovászának. A Borsiczky-féle kamencsáni jószágot Hidvéghy Mihálynak engedi. — Midőn 1657-ben unokaöccse Mihály egy drb földet Gutay Jánostól kivált, a pénzt István által küldötte meg Gutaynak, — de István a pénzt magának tartja, és kénytelen későbbben saját még szabad földeiből adni megfelelő földet Gutaynak, hogy az kibocsássa a Mihály által kiváltani kívánt szántót.<sup>1</sup>

Felesége javait is eltékozza; a kisbábi kuriát tartozékaival együtt Bartha Mihálynak 500 frton; a trencsényi házat — már neje halála után — Szulyovszky Zsigmondnak 400 frton; Kis-Vicsapot id. Gosztonyi Miklósnak 1000 frton; a krencsi birtokot ugyanannak és rokonainak 500 frton bocsátja; saját végrendelete szerint eladta neje alsó és felső chocholnai és hrakkói birtokrészt is, — úgy hogy neje joggal panaszkodott Bossányi Menyhértnek Dávid Mária előtt: «im minden jószágomat zálogba hánnya az uram, s az széghény gyermekimnek semmi sem marad».<sup>2</sup>

Hogy mire fordította ezt a sok pénzt, az a levelekből ki nem tűnik, — itt-ott apróságokat szerez, de csakhamar ismét tulad azokon; Kisbossányban kivált egy-egy földet vagy jobbágyot, de mihamarabb ismét zálogba adja; Zsám-bokrétén egy zsellért vesz, de azt ismét Gosztonyi Ferencznek bocsátja; Nagy-Neporaczon 100 tallérban vált magához özv. Bossányi Gáspárnétól egy jobbágyot, de azt tőle ismét Hodossy Gáspár veszi át.<sup>3</sup>

<sup>1</sup> Rudnay lvtl.

<sup>2</sup> Rudnay lvtl. az 1677. évi tanuvallatások és záloglevelek.

<sup>3</sup> Rudnay lvtl.

1669-ben alkotott végrendeletében István felpanaszolja, hogy «a közelmúlt hónapokban»\* a pogány török miatt a házukból kiszorulván, feleségének vagyonát részben családjának mindennapi táplálására fordította; — más feljegyzések szerint ekkor Trencsénbe menekült és ott készpénzből élt; Kis-Bossányban a törökök egyik jobbágynak házáat teljesen elpusztították, — másik jobbágját Pavlovics Mihályt levágták és fundusa lakatlan lett; pereit is felhányja, — de mindez nem indokolja vagyonának majdnem teljes elkótyavetyélését.

III. György halála után, mint már ott elmondottam, István 1642-ben védte a leánnyággal szemben a zsámbokrétit, kisbossányi és lehotai birtokok fiági természetét, de miután a leányaira szállhatott javak legnagyobb részét elpazarolta, igyekezett halála esetére leányait a fiággal szemben lehetőleg biztosítani; az 1669 márcz. 24-én Kis-Bossányban Gosztonyi Miklós, Gutay János, Gosztonyi Pál, Bossányi Mihály és László, Beliczay Tamás és egy olvashatlan nevű tanuk előtt alkotott magyar nyelvű végrendeletében úgy intézkedik, hogy miután néhai feleségének trencsénmegyei javaiból befolyt 600 frt vételárat a kisbossányi jószág oltalmazására, perekre és a már említett török dúlás idején családjának mindennapi táplálására fordította, és miután az ország törvényei szerint árva leányai javait nem volt joga elkölteni, így rendeli, hogy halála után fiági örökösei addig ne vehessék el a kisbossányi birtokot leányaitól, amíg a 600 frtot le nem teszik, és tartozzanak leányait tisztességesen megruházni, becsületesen kiházásítani és nekik tisztességes lakadalmat szolgáltatni; kívánja, hogy a kisbossányi kőházból is elégtessenek ki a leányok, mert az az anyja pénzén épült; ingó-bingó marháját leányaira hagyja; az atyja által Ujfalussy Andrásnál zálogba helyezett arany és ezüstnemű többet érvén a zálogösszegnél, Ujfalussyak a több értékből elégtessék ki leányait; a vitkóczi,

\* Az Érsekujvár eleste utáni török pusztítások.

bédi, szalakuszi, elefánti és zsámbokréti jószágok a leányágot illetvén, az azokra vonatkozó levelek maradjanak a leányoknál; a mi jószágot bátyja Ferencz kiváltott, abból adjanak Ferencz örökösei részt leányainak; azután így ír: «minthogy én nem derekas írástudó lévén», így nem tudta megérteni a levelek tartalmát, és így a végrendeletben nevezett urakat és a leendő arbitereket kéri, hogy jól vizsgálják meg a leveleket, hogy árváinak káruk ne legyen. Gyámokul nevezi: Gosztonyi Miklóst, Gutay Jánost, Hidvéghy Mihályt, Sirmiensis Istvánt és Tivadart, Sándor Istvánt és Gosztonyi Pált.<sup>1</sup>

Ugyancsak hasonló czélból közvetlenül halála előtt 1677 jul. 28-án a nyitrai káptalan előtt is tesz vallást, bemondva, hogy miután felesége javait el kellett saját szükségére, pereire, egyre is, másra is adnia, kiváltképen midőn háborus időben javai elveszvéen, neje javaiból «kényszerítettünk elkerülhetetlen nagy szükségünket gyámolétanunk»,<sup>2</sup> így kisbossányi birtokát leányainak Erzsébetnek, Évának, Ilonának és Eszternek és mindkét ágon lévő maradékaiknak 450 m. frtban, ezen összeg letételéig, hagyja.<sup>3</sup>

István a káptalan előtt tett ezen végrendelezése utáni napokban elhal és vele sírba száll a divékujfalusi Zsámbokréthy család fiága.

Négy leányt hagyott hátra, a legidősebb Éva hajadon maradt; ketten még atyjuk életében mennek férjhez, és pedig Erzsébetet báró Révay Zsigmond Tamás, László és homonnai Drugeth Erzsébet fia veszi nőül, ámde Erzsébet néhány héttel atyja halála után követi őt a sírba; Ilona Trajtler Izrael szügyi birtokos neje lett, ki az Orbonás-féle örökséget magához váltja; Esztert már az Ujfalussyak házassítják ki, nőül

<sup>1</sup> Rudnay Ivlt.

<sup>2</sup> Ez arra mutat, hogy Kisbossány több éven át a török hódoltság-hoz tartozott.

<sup>3</sup> Rudnay Ivlt.

veszi Stirbics Horváth Pál, ki 1678 febr. 22-én nyugtatja az Ujfalussyakat a nejével adott nászajándékra nézve,<sup>1</sup> melynek sorozata:

egy zöld tabit szoknya, három rend csipke módjára nyomtatott ezüst prémezettel,

kék kvinet szoknya, két rend király színű selyem csipkével és harmadik rend hasonszínű selyem galonnal prémezve, zöld tabitból való derék (vál) ezüst csipkével prémezve, egy kék színű kvinet vál, királyszínű selyem csipkével prémezve,

két gyolcslepedő, hat asztali keszkenyőcske, két patyolatból való félineg, három előkötő ruha patyolatból, köröskörül fehér csipkével prémezve,

egy czvilichből való gyolcs párnahéj, egy vánkossra való czvilich, egy szívforma rubintos aranygyűrű, király színű kapisol szoknya, veres bársony vál, ezüst csipkével prémezett, egy gyöngyös párta, selyem öv publikán színű<sup>2</sup> zsinórzattal, tizrend vörös kaláris gyöngygyel egyvelítve, hat kifehérített abrosz, hat törülő kendő, hat lepedő, három félineg, három előkötő ruha, patyolatból való két félineg, patyolatból való három előkötő ruha, három selyemmel kivarrt vánkoss héj, egy király színű selyem posztó mentécske,

<sup>1</sup> Rudnay lvtl. Magyar. Közölte br. Radvánszky Béla is.

<sup>2</sup> Pelikán madár, árnyalt fehér színű.

egy arany galonnal prémezett, róka mállal bélelt mentécske és

fekete bársonyból való arany prémmel prémezett kar kesztyű.<sup>1</sup>

Az, hogy István két leányát még életében előkelő emberekhez adta férjhez, bizonyítja, hogy jó társadalmi állása volt.

### A kihalt fiág után maradt vagyoni jogok rendezése.

István halálakor az érdekelt leányági örökösök ezek voltak:

István négy leánya;

testvérének II. Ferencznek leánya Zsófia Visky Jánosné;

ugyancsak II. Ferencz fia Mihály után maradt leányok Magdolna, ekkor már özvegy Paczolay Jánosné és Mária, kit István halála után az Ujfalussyak adnak férjhez hűséges emberükhöz Divéky Jánoshoz.

Özvegy Paczolayné volt az első, a ki saját és akkor még hajadon nővérének Máriának, nevében fiaival Paczolay Györggyel és Jánossal — a két Paczolay leányt, Ilonát és Annát nem említik — érdekeiknek megvédése végett a vármegyéhez fordul, és tanuk kihallgatását kéri annak megállapítására, hogy a Zs. férfiág miféle jogu birtokokat kinek adott zálogba és miféle ingókat vett apjuk után volt gyámjuk István át? Kőszeghy Imre, Nyitra vm. alispánja parancslevelével Csuthy Pál szolgabíró és Huszár János esküdt már 1677 aug. 14-én vallatják Gutay Jánost és a jobbágyokat; — a tanuk a zálogba adott javak egyikét-másikat megemlítik, — és elmondják, hogy István több verem gabonát, valamint nagyobb mennyiségű hüvelyest és kását vett át.<sup>2</sup>

<sup>1</sup> Prémezés szegélyezést jelent; csak utjabban értünk alatta szőrmét.

<sup>2</sup> Rudnay lvt.

Ismét ugyanazon szolgabíró és esküdt 1677 okt. 15-én Révay Zsigmondnak, mint ekkor már elhalt neje után maradt gyermekei Miklós, Krisztina és Erzsébet gyámjának, valamint Trajtler Izraelnének és a két hajadon leánynak kérésére hallgatnak ki tanukat arra nézve, hogy István neje Marsovszky Márta, anyja Orbonás Ilona és nagymama Elefánthy Magdolna miféle jószágokat hoztak férjeikhez? mire lett azok ára fordítva? főleg nem lett-e az a fiági birtokokba fektetve? a kihallgatott nemes és jobbágy tanuk vallomásai megfelelnek az általam már elmondottaknak.<sup>1</sup>

Ugyanezen kérdésekre az Ujfalussy fiág is eszközöltet ugyanazon tiszttviselők által 1677 okt. 29-én kihallgatásokat.<sup>2</sup>

Közben a vármegye a felek kérésére az osztály békés megejtésére küldöttséget küld ki, melynek tagjai: Ordódy László, Dolinay Gábor, ujfalusi Horváth János, Bossányi Gábor és Csuthy Pál szolgabíró, kik már 1677 szept. 20-án kiszállottak Kisbossányba és ott a fiági Ujfalussy János, Imre, Pál, továbbá András özvegye nagykárolyi Károlyi Éva, mint kiskoru gyermekei gyámja egyrészt, másrészt Zs. István leányai között oly irányú egyezséget hoztak létre, hogy a leányoknak az Ujfalussy fiági Kisbossányból és Lehotából leánynegyed jár, de ezek felszámíthatják igazolható egyéb követeléseiket is, miket az Ujfalussyak készpénzben fognak kifizetni; a hajadonok részére pedig atyjuk halálától kezdve hajadoni ellátás lett rendelve.<sup>3</sup>

Ezen egyesség végrehajtása érdekében, miután a felek a leányok felszámítható követeléseire nézve megállapodni nem tudtak, a vm.-ei küldöttség okt. 20-án újból összeült és a felek meghallgatása után kimondotta, hogy miután a leányok nem igazolták azt, hogy a kisbossányi kuria az anyák pénzén épült; azt sem, hogy az anyák pénze a fiági javakba

<sup>1</sup> Rudnay lvtl.

<sup>2</sup> Rudnay lvtl.

<sup>3</sup> Rudnay lvtl.



lett fektetve, így ezekre nézve igényeikkel elutasítottak; ellenben a Ferencz és István által kiváltott zsellérek a leányoknak íteltettek oda, azonban az atyák által elzálogosított részletek a leányok terhére váltandók ki; az ingók számbavételére és a leányok közötti felosztására Csuthy szolgabíró esküdtjével lettek kiküldve.<sup>1</sup>

A szolgabíró az ingókat felosztotta; a sörfőző ház felszereléséből egy rézből való sörfőző fazekot és négy kádat Ujfalussy János vett meg 49 frton.<sup>2</sup>

Mihály leányai azonban a küldöttség előtt meg nem jelentek és az eljárás ellen tiltakoztak.

Az Ordódy László, Bossányi Gábor, Gosztonyi Pál és Bossányi Ádám tagokból álló fogott bírák 1677 nov. 22-én Vitkóczot osztották fel a leányok között; István leányai a falu felét, Viskyné  $\frac{1}{4}$ -edét és Mihály két leánya szintén negyedét kapták; Évát, Esztert és Mihály hajadon leányát gyámjuknak Ujfalussy Jánosnak ügyvéde képviselte.<sup>3</sup>

Az Ujfalussyak a megyei küldöttségnek okt. 20-iki döntése értelmében István leányainak felszámították az atyjuk által zálogba helyezett fiági javak kiváltására fizetett összegeket, minek következtében egy-egy leánynak, egyéb kisebb költségeket is leszámítva, csak 70—80 frtot fizettek ki.

II. Ferencz leánya Viskyné és Mihály leánya kielégítése érdekében a vármegye újabb küldöttséget menesztett, melynek tagjai: Hasko Jakab rozsnyói püspök és vágújhelyi prépost, tőkésujfalusi Horváth János, paczolai Hidvéghy Mihály, Ghyczy Pál, Hancsok János megyei jegyző, Csuthy Pál, Almássy Balázs és Fabriczius János, kik Vágújhelyen 1678 jun. 20-án egyezséget létesítettek a felek között, melynek értelmében az Ujfalussyak Paczolaynének és az akkor még hajadon Máriának az Ocskay Mária pénzén kiváltott földek fejé-

<sup>1</sup> Rudnay lvtl.

<sup>2</sup> Rudnay lvtl.

<sup>3</sup> Rudnay lvtl.

ben 762 frtot tartoztak fizetni, melyből azonban a Szilády (eddig mindég Szilágyinak iratott) Ilona által elzálogosított földek kiváltandók. Az Ujfalussyak Paczolaynénak 1678 jul. 8-án, Máriának pedig Divéky Jánoshoz történt férjhez menetele után 1684 febr. 28-án megfelelő levonások mellett az összeget ki is fizették, Viskynét pedig már előbb kielégítették.\*

A hajadon Évának egy szolgabirói bizonyítvány tanúsága szerint «a fiugyermekeivel egyenlő hajadoni ellátás» czimén az Ujfalussyak évenként adtak bizonyos összeg pénzt és bizonyos számú szapu gabonát. A másik hajadon Mária pedig náluk lakott és 1684-ben kiházásították.

Mindezen kifizetésekkel és ellátással azonban a leányok megelégedve nem voltak és a kir. Kuriában pert indítottak az Ujfalussyak ellen, melynek során a nádori bíróság 1695-ben a következő tagokból álló békéltető küldöttséget bizott meg a barátságos kiegyenlítéssel: gróf Illésházy Miklós Trencsén és Liptó vármegyék főispánja, Balassa Gábor, beczkói Révay Zsigmond, Dubniczky András, Beniczky László Pozsony vm. jegyzője és ifj. Terstyánszky László Trencsén vm. szolgabirája.

Ezen küldöttség 1695 márcz. 8-án Nagyszombatban összejövetén, megjelentek előtte a fiág részéről Ujfalussy Pál, Imre és János, — a Zsámbokréthy Tamástól és nejétől Orbonás Ilonától származó összes leányágak képviselőitében pedig Révay Zsigmond Tamás turóczi örökös főispán, mint első nejétől való gyermekeinek gyámja is; utóbbi bemutatta a következő iratokat: Zs. Tamás bevallását 450 frtról neje Orbonás Ilona javára 1590-ből; Zs. István hasonló bevallásait; — a megyei küldöttség 1677-iki végzését; a trencsényi ház elidegenítésére vonatkozó iratot, melynél ha Ujfalussyak hasznot huztak, arra is igényt emel a leányág; Zs. István végrendeletét.

A felek — az Ujfalussyak fentartással — a következő egyezségben állapodtak meg:

\* Rudnay Ivít.

1. Az Ujfalusssyak a leányág pénzbeli, leánynegyedi, a tren-  
cséni ház miatti követeléseire, úgy Éva eddig hajadoni ellátására  
fizetnek május 1-én 600 rh. frtot. 2. Éva hajadoni ellátására éven-  
kint fizetendő összeg megállapíthatása végett a jövedelmek  
össze lévén irandók, az Ujfalusssyak költségén kiküldetnek:  
Gosztonyi Pál, Beniczky Ferencz, ifj. Bossányi Ádám és zsámbok-  
réti Zsámbokréthy György szolgabíró esküdtjével. 3. A leányág  
hit alatt kiadja a család összes okmányait az Ujfalusssyaknak.  
4. A per során hozott egyik marasztaló ítélet végrehajtásakor  
Turóczmegyei Dubovánban és Hadvigán az Ujfalusssyaktól Ré-  
vay javára lefoglalt jobbágyságokat Révay visszaadja.

A kiküldött bizottság (Beniczky Ferencz helyett Gosz-  
tonyi Miklós jött) Kis-Bossányban Rudnay László házánál  
1695 máj. 13-án összejövéen, Révay előadta, hogy a fiágban  
kihalt Zsámbokréthy-család birt Divék-Lehotán  $2\frac{1}{2}$  jobbágy-  
és két zsellértelket, hegyeket, erdőket; Kis-Bossányban  
11 zsellérséget, melyek mindegyikéhez 5 szapu alá való föld  
és háromnál több szekér szénát adó rét tartozik; továbbá  
van ott körülbelül 100 szapu alá való 3 szántóföld, 40 szekér  
szénát adó rét, bőséges kert és más haszon, vízi malom,  
mely után a molnár kézi munkán és egyebeken kívül évi  
90 szapu gabonát fizet; kéri ezen alapon megállapítani Éva  
hajadoni ellátását. Ujfalusssyak tiltakoznak, hogy Révay ügy-  
védi meghatalmazás nélkül perbeszédet mond, kéri őt jog-  
talan beavatkozás miatt megbüntetni; előadják, hogy a nemesi  
kuria rongált és csak falai állanak és mit sem vettek olyant  
át, mi ne lett volna megterhelve; semmiből semmit lehet csak  
megítélni; tagadják a malom nagy jövedelmét. A küldöttség  
döntése: Révay nem allegált, hanem informált és így nem  
büntethető; figyelembe véve az Ujfalusssyak egymásközi osz-  
tályáról szóló levelet, megállapították, hogy a két kerekű ma-  
lom most 50 szapu gabonát fizet, de a javítások az uraságot  
terhelve, a tiszta hozam 25 szapu; a molnár kézi munkája  
évi 5 frtot ér; a 112 szapus szántóföld évi tiszta hozama

50 szapu; a puszta telkek földjeinek hozama 40 szapu, miből tiszta hozam 20 szapu; a lehotai javak évi hozama 16 frt; tekintettel a házak roskatag állapotára, Éva hajadoni ellátására megállapíttatik évi 35 frt, 5 szapu buza és 5 szapu árpa.

Ezen döntés után Révay 19 drb újabb keletű, egyenkint felsorolt családi okiratot adott át az Ujfalussyaknak.<sup>1</sup>

Az Ujfalussyak Kis-Bossányt és Lehotát 1678 okt. 27-én osztották fel egymás között.<sup>2</sup>

Érdekes, hogy a Rudnayak is igényt emeltek a Zsámbochréthyak után maradt ősi fiági javakra; ámde Ujfalussy János 1677-ben a turóczi monostor előtt ez ellen tiltakozván, elhallgattak; bizonyára reá jöttek a családfán, hogy ők egy ízzel korábban váltak el az Ujfalussyaktól, mint a Zsámbochréthyak, és így keresni valójuk nem lehetett.<sup>3</sup> Egy századdal utóbb azonban az Ujfalussyak fiága is — gróf Ujfalussy Károly elhunytakor — kihalván, ezen és az Ujfalussy-féle birtokok, a családi levelekkel együtt a Rudnayakra szálltak.

Évtizedek multak el a fiág kihalta után, midőn a kir. fiscus a fiág kihalta czimén a korona jogait kísérelte meg a birtokokra érvényesíteni; 1750 jun. 12-én pert indított a fiscus a Zs. Boldizsár fiai János, Miklós és Tamás fimagvának szakadása folytán a koronára szállt birtokok és birtokjogok, különösen pedig a vitkóczi birtok miatt, mely akkor a Nyitra városban lakó Dezsericzky József és Klára és a Vitkóczon lakó Pereszlényi Mihály és neje Tapolcsányi Éva, előbb Visky Ignácné, továbbá Dezsericzky István és neje Raksányi Mária, Divéky Mátyás, mint feleségétől Dezsericzky Máriától származó gyermekei gyámja, végül Divéky Ferencz kezén volt. A pört azonban a fiscus 1752 jan. 12-én elejti és így Vitkócz a Zsámbochréthy leányág kezén maradt.<sup>4</sup>

<sup>1</sup> Orsz. lvt. táblai perek 4—6052.

<sup>2</sup> Rudnay lvt.

<sup>3</sup> Rudnay lvt.

<sup>4</sup> Orsz. lvt. táblai perek 4—6052.

István 1250. 1267,  
comes Jóna 1299. 1334 (két neje volt, kik?)

Bálint 1348. 1396, — bessenyői Saár Makicza, özvegy 1407

András de Rudno 1373. 1414  
— 1. Erzsébet  
2. Salamine  
innen a Rudnayak

János de Ujfalu 1402. 1436  
— 1. Majthényi Ilona  
2. Erzsébet

1. Gáspár 1436. 1473  
— kispalugyai Platthy Dorottya, özvegy 1478  
innen a divék-ujfalusi Ujfalu ssyak

1. Menyhért 1436

1. I. Boldizsár de Zavar 1436 † 1476  
— Zsámbokréthy Orsolya 1462, özvegy  
1476, utódok divék-ujfalusi Zsámbokréthyak

2. László 1436  
dictus Medenczés

I. János de Zavar 1464. 1524

I. György 1464

Ambrus 1464. 1525  
de Zavar és de Zsámbokrét  
— Borcsicz Borbálya 1536 özvegy

Margit 1464. 1477  
— kawai Posár Domokos 1477

II. Boldizsár 1536. † 1569  
— Elefánthy Magdolna  
második férj Deseő Menyhért 1570

II. György 1539. † 1573 vagy 1574  
— Gruska Anna 1544—1559

I. Miklós 1547. 1552

II. János 1569. 1571

II. Miklós 1569. 1577

Tamás 1569. 1621  
— Orbonás  
Ilona 1590

Borbálya 1569  
— Zermegh  
György

Anna 1569. 1577  
— Bossányi  
Sándor  
1577. 1599

I. Ferencz 1574. 1585  
— Vizkelethy  
Borbálya

I. András 1574

Eufrozina  
— Bossányi  
András

III. Boldizsár † 1636  
— Oroszlányi  
Dorottya özvegy  
1636

II. Ferencz 1622. 1649  
— Ocskay Mária  
1635

II. András 1622. 1642  
gondnoksága alatt  
álló elmebeteg

István 1622. † 1677  
— Marsovszky  
Márta 1672

III. György 1600. † 1631  
— Révay Erzsébet  
1627. † 1641

Magócz 1610. 1641-ben  
özvegy  
1. Kenessey János 1610  
2. zsámbokréti Zsám-  
bokréthy János 1610. 1633

Gábor 1636. † 1657

Mihály 1656. 1665  
— Szilágyi Ilona  
1657 özvegy 1665

Zsófia 1656  
— Visky János

Éva 1669. 1695

Erzsébet 1669  
— báró Révay  
Zsigmond  
1677. 1694

Ilona 1669. 1695  
— Trájtler  
Izrael 1677

Eszter 1669. 1695  
— Stirbics  
Horváth Pál 1678

Magdo na 1663. 1677  
— Paczolay János

Mária 1663. 1684  
— Divéky János

# FÜGGELEK.

## I.

1334 junius 2.

*A nyitrai káptalan előtt Zsámbokréti Péter comes kiegyezik a ghimesi vár alvárnagyával István mesterrel, egy belleszi ember meggyilkolásáért fizetvén 12 girát.*

Nos Capitulum Nitriensis ecclesie tenore presencium Significamus quibus expedit vniuersis, Quod Comes Petrus de Sabakerek coram nobis personaliter constitutus, se obligando firmiter assumpsit dare et soluere magistro Stephano vice Castellano de Gymus, pro morte seu homicidio cuiusdam hominis de Belech, duodecim marcas denariorum viennensium coram nobis in terminis et subcondicionibus infrascriptis, quatuor videlicet marcas in quindenis beati Johannis Baptiste nunc venturis. Item quatuor marcas in octavis beati Jacobi apostoli proxime sequentibus, residuas vero quatuor marcas in octavis beati Michaelis archangeli similiter proxime affuturis, tali modo, quod si primamolucionem non faceret, birsagium, si secundam negligeret, penam dupli incurreret, si vero tertiam facere obmitteret, primasoluciones factas perdisset, et tanquam conuictus in duello subcumberet contra eundem magistrum Stephanum eo facto, dictos vero solucionibus fiendis expeditus redderetur in facto mortis hominis supradicti. Datum in octavis Corporis Christi. Anno eiusdem M. CCC. XXX. quarto.

Orsz. lvt. Dipl. oszt. 2833, hártján, hátlapjára nyomott pecsét nyomaival.

## 2.

*Bars, 1372 julius 3.*

Nagy Lajos király patvaróczi Zalai Gotárd anyját és ennek révén őt magát és nővéreit épen úgy részelteti a fiú örökös nélkül lévő Zsám-bokrétai János vagyonában, miként ezt már János leányára és ennek örököseire nézve megengedte.

Átirva Nagy Lajos királynak Diósgyőrött 1373 szeptember 25-én kelt oklevelében.

## 3.

*Diósgyőr, 1373 szeptember 25.*

*Nagy Lajos király Zalai Péter özvegye és leányai részére újból kiadja az 1372 julius 3-án kelt fenti kiadványát, kész lévén azt privilegiális alakba is foglalni.*

*Commissio domine regine Junioris.*

Nos Lodouicus dei gracia rex Hungarie, Polonie, Dalmacie ect. notum facimus tenore presencium vniuersis, Quod magister Symon prothonotarius domine Regine consortis nostre carissime in personis Nobilium dominarum relicte videlicet quondam Petri dicti de Zala, Sororis scilicet Gothhardi de Pathuarych et filiarum eiusdem domine, quarum vna Junior prefato magistro Symoni matrimoniali federe nupta habetur, nostrum regium adiens conspectum, exhibuit nobis quasdam literas nostras patentes, rotundo et secreto nostro sigillo consignatas, super quadam speciali gracia et prefecione filiarum in filios et legitimos successores per nos dicte domine et filiabus suis predictis facta emanatas, tenoris subsequens, supplicans idem magister Symon culmini nostro regio humiliter et devote, vt easdem nostris literis patentibus transscribi et transsumpti faciendo pro ipsis nobilibus dominabus et earum heredibus de benignitate regia dignaremur confirmare. Quarum tenor talis est.

Nos Lodouicus dei gracia rex Hungarie, Polonie, Dalmacie etc. Memorie commendamus tenore presencium signi-

ficantes vniuersis, Quod licet nos nobilem dominam filiam Johannis filii Michælis de Sabokreke alias in paternis possessionibus heredem prefecerimus et successorem paternum, Tamen quia Gothhardus filius Petri dicti de Zala de Pathuarrÿch nostrum adiens conspectum, asserensque nobilem dominam matrem suam fore sororem ipsius Johannis filii Michælis vterinam, nostre humiliter supplicando instetit maiestati, In eo videlicet, vt sicut filiam ipsius Johannis eiusque heredes participes fieri volumus, sic et pueros dicte nobilis domine sororis prefati Johannis sue videlicet matris expertes fieri non sineremus in possessionibus Johannis filii Michælis memorati. Nos igitur premissam petitionem ipsius Gothhardi iustam et rationi consonam fore estimantes, maxime pro eo, quia pater ipsius Gothhardi homo aduena in dicta patria habebatur. Sicut ad eiusdem Gothhardi supplicationem sic non minus interveniente pro eodem Gothhardo petitione Magnifici viri Ennrici Woyuode Transsiluani, eidem Gothhardo suisque sororibus et eorum heredibus ac posteris huiusmodi gracie prerogatiuam de plenitudine regie nostre potestatis et gracia speciali duximus faciendam, vt sicut memorata nobilis domina filia ipsius Johannis et eius pueri habentur et sunt per nos instituti heredes et successores Jurium possessionariorum annotati Johannis, sic et pueri prelibate sororis supradicti Johannis videlicet Gothhardus predictus et eius sorores ipsorumque heredes et posteritates vniversi habeantur et existant veri heredes et legitimi quo ad porcionem eorum maternam successores possessionariorum Jurium Johannis prenotati, Sic vt pueri ipsarum nobilium dominarum Sororis videlicet et filie predicti Johannis communiter et vniformiter succedant in Juribus possessionariis eiusdem Johannis de nostra gracia et annuenciâ speciali, harum sub secreto nostro sigillo testimonio literarum, quas sub magno nostro sigillo dari presentibus mandamus dum fuerint in nostram Cancellariam reportate. Datum in



Bors in sabbato proximo post festum beatorum Petri et Pauli apostolorum. Anno domini Millesimo CCC. mo LXX. mo secundo.

Nos itaque iustis et legitimis admissionique dignis supplicationibus prefati magistri Symonis nominibus quibus supra, nostre celsitudini humiliter porrectis pretactas literas nostras omni prorsus vicio et suspicione carentes, presentibus de verbo ad verbum transscribi et transsumpti facientes, pro pretactis nobilibus dominabus et earum heredibus duximus perhempniter confirmandas, presencium nostrarum testimonio literarum, quas in formam nostri priuilegii redigi faciemus, dum nobis fuerint reportate. Datum in Gyosgewr die dominico proximo ante festum beatorum Cosme et Damiani martirum. Anno domini Millesimo Trecentesimo Septuagesimo tercio.

Hátlapján a lehullott pecsét alatt: *Commissio domine regine Junioris.*

Hártyán, hátlapján pecsét nyomaival. Eredeti a Reviczky levéltárban Nr. 1102.

#### 4.

*Nagyszombat, 1435 junius 10.*

*Zsigmond király Majthei Gergely és Ujfalusi János csejtei várnagyoknak zálogba adja Zavart és Zukot.*

*Relacio Leonardi Noffry de Baymocz.*

Nos Sigismundus Dei gracia Romanorum Imperator semper Augustus ac Hungarie Bohemie Dalmacie Croacie etc. Rex. Notum facimus tenore presencium significantes quibus incumbit vniuersis. Quodquia pro redemptione Castri nostri Chehte vocati, quod alias condam magnifici Stibory de Bolondoch priefuit, et propter defectum seminis eiusdem ad manus nostras Regias est deuolutum, ac pro seruicys fidelium nostrorum Gregory de Mahte et Johannis de Wyfalw Castellanorum predicti Castri nostri de Chehte per eos nostre maiestati ac annotato condam Stiborio exhi-

bitis, ac pro eorum dampnis in conseruacionem iamdicti Castri per eos perceptis, eidem Gregorio in Mille, ac prefato Johanni in Quingentis florenis auri puri veri et iusti ponderis, qui in toto faciunt Mille et quingentos florenos auri, dinoscimur obligari. Ideo nos ipsos Gregorium et Johannem de premissis Mille et Quingentis florenis auri certos reddere volentes et securos, quoddam Opidum nostrum Zavar vocatum in Posoniensi, et possessionem nostram Zuk appellatam in Nitriensi Comitatibus existentes, cum cunctis ipsarum vtilitatibus et pertinencys prefato Gregorio pro predictis Mille, ac pretacto Johanni pro antedictis Quingentis florenis auri, qui vt premittitur in toto faciunt Mille et quingentos florenos auri, pignori duximus abligandos, ymmo impignoramus et obligamus talimodo, Quod quandocunque nos aut nostri successores Reges scilicet Hungarie pretactum Opidum nostrum Zavar ac prelibatam possessionem nostram Zuk a predictis Gregorio et Johanne redimere voluerimus seu voluerint, extunc ipse Gregorius predictis Mille ac dictus Johannes memoratis Quingentis florenis auri, promptis in florenis et non cum aliqua estimacione rerum cuiuscunque generis existant rehabitis et receptis, huiusmodi opidum et possessionem cum predictis ipsarum vtilitatibus et pertinencys nobis ac predictis nostris successoribus remittere et relaxare debeant et teneantur. Assumimus nichilominus ac nostro et successorum nostrorum Regum scilicet Hungarie nominibus promittimus et pollicemur annotatos Gregorium et Johannem in pacifico dominio predictarum Opidi Zavar et possessionis Zuk ac earumdem vtilitatum et pertinenciarum vsque tempus redemptionis ipsius et eiusdem contra quosuis impeditores, causidicos et actores intra et extra Iudicium vbique protegere, tueri, manutenere et conseruare proprijs nostris et eorumdem successorum nostrorum laboribus fatigis pariter et expensis, Harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum Tirnaue feria sexta

proxima post festum Penthecostes. Anno domini Millesimo Quadringentesimo Tricesimo Quinto. Regnorum nostrorum Anno Hungarie etc. Quadragesimo nono. Romanorum vigesimo quinto. Bohemie Quintodecimo. Impery vero Tercio.

Eredetie hártján, Zsigmond király rányomott pecsétével, mely alatt olvasható: Relacio Leonardi Noffry de Baymocz. Majthényi levéltár Novákon N. 11. Lásd fénynyomatát mellékelve.

## 5.

*Koholt oklevel.*

*Nagyszombat, 1435 június 10.*

*Zsigmond király Majthei Gergely és Miklós, úgy Baskafalvai Dénes csejtej várnagyoknak zálogba adja Zavarát és Zukot.*

*Relacio Leonardi Noffry de Baymocz.*

Nos Sigismundus dei gracia Romanorum Imperator semper Augustus ac Hungarie Bohemie Dalmacie Croacie etc. Rex. Notum facimus tenore presencium significantes, quibus incumbit vniuersis. Quod quia pro redempcione Castri Chehte vocati, quod alias condam Magnifici Stibory de Bolondoch prefuit, et propter defectum seminis eiusdem ad manus nostras Regias est deuolutum, ac pro seruicys fidelium nostrorum Gregory de Mahte et Nicolai de eadem Mahte ac Dyonisy de baskafalwa Castelanorum predicti Castri nostri de Chehte, per eos nostre maiestati ac annotato condam Stiborio exhibitis ac pro eorum dampnis in conseruacionem iamdictj Castri per eos perceptis, eidem Gregorio in Mille, ac prefatis Nicolao et Dionisio in quingentis florenis auri puri veri et iusti pōderis, qui in toto faciunt Mille et quingentos florenos auri dinoscimur obligari. Ideo nos ipsos Gregorium, Nicolaum et Dionisium de premissis Mille et quingentis florenis auri certos reddere volentes et securos, quoddam Opidum nostrum Zavar vocatum in Posoniensi, et possessionem nostram Zuk appellatam in Nitriensi Comitatus

existentes, cum cunctis ipsarum vtilitatibus et pertinencys prefato Gregorio pro predictis Mille, ac prefatis Nicolao et dionisio pro antedictis quingentis florenis auri, qui ut pre-mittitur in toto faciunt Mille et quingentos florenos auri, pignorj duximus obligandos, ymo impignoramus et obligamus talimodo, Quod quandocunque nos aut nostri successores Reges scilicet Hungarie pretactum Opidum Zawar ac prelibatam possessionem nostram Zwk, a predictis Gregorio ac Nicolao et dionisio redimere voluerimus seu voluerint, extunc ipse Gregorius predictis Mille, ac dicti Nicolaus et Dionisius memoratis Quingentis florenis auri promptis in florenis et non cum aliqua estimacione rerum cuiuscumque generis existant rehabitis et receptis, huiusmodi Opidum et possessionem cum predictis ipsarum vtilitatibus et pertinencys nobis ac predictis nostris successoribus remittere et relaxare debeant et teneantur. Assumimus nichilominus ac nostro et successorum nostrorum Regum scilicet Hungarie nominibus promittimus et pollicemur annotatos Gregorium, Nicolaum et Dionisium in pacifico dominio predictare (így) Opidi Zawar et possessionis Zuk ac earundem vtilitatum et pertinenciarum vsque tempus redemptionis ipsius et eiusdem contra quosuis impeditores causidicos et actores intra et extra Iudicium vbique protegere tueri manutenere et conseruare proprijs nostris et eorumdem successorum nostrorum laboribus fatigis pariter et expensis. Harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum Tirnaue feria sexta proxima post festum Penthecosthes. Anno domini Millesimo Quadringentesimo Tricesimo quinto. Regnorum nostrorum Anno Hungarie etc. Quadragesimo nono. Romanorum Vigesimo quinto. Bohemie Quintodecimo. Impery vero Tercio.

Eredetie hártján, alul rányomott pecsét maradványaival; az okmány mellett talált fedőpapir Mátyás kir. pecsétéhez való és az okmány pecsét-maradványánál kisebb. A pecsét alatt olvasható: Relacio Leonardi Noffry. Majthényi család nováki levéltárában Nr. 16. Lásd fénynyomatát mellékelve.

## 6.

*Nagyszombat, 1435 június 12.*

*Zsigmond király a pozsonyi káptalant utasítja, hogy királyi ember közbenjöttével Majthei Gergely és Ujfalusi János Zawar és Zuk birtokába adlogjog czimén beiktattassanak.*

Sigismundus dei gracia Romanorum Imperator semper Augustus, ac Hungarie Bohemie Dalmacie Croacie etc. Rex. Fidelibus nostris Capitulo ecclesie Psoniensis. Salutem et gratiam. Cum nos quoddam Opidum nostrum Zawar vocatum in Comitatu Psoniensi habitum, cum cunctis suis vtilitatibus et pertinencys, fidelibus nostris Gregorio de Mahte et Johanni de Wýfalw Castellanis Castri nostri Chehthe vocati pro certa pecunie sumpma pignori duxerimus obligandum, velimusque ipsos in dominium eiusdem per nostrum et vestrum homines legitime facere introduci. Igitur fidelitati vestre firmiter precipiendo mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Ladislaus de Opay, uel Sebastianus de eadem, sin dominicus de Chepen, sin Iwan seu Janos (így) de eadem Chepen, siue Martinus de Bresth, neue Johannes de eadem alys absentibus homo noster, ad faciem prefati Opidi Zawar vicinis et commetaneis eiusdem vniuersis inibi legitime connocatis et presentibus accedendo, Introducat memoratos Gregorium et Johannem in dominium eiusdem, Statuatque idem eisdem premissis pignoris titulo possidendum si non fuerit contradictum. Contradictores vero si qui fuerint euocet ipsos contra annotatos Gregorium et Johannem palatinalem in presenciam ad terminum competentem, rationem contradiccionis eorum reddituros. Et post hec huiusmodi Introduccionis et statucionis seriem, cum contradictorum et Enocatorum si qui fuerint vicinorumque et commetaneorum qui premissis Statucioni intererunt nominibus, terminoque assignato, eidem palatino more solito rescribatis.

Datum Tyrnaue in festo Sancte trinitatis. Anno Domini Millesimo quadringentesimo Tricesimo quinto. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. XL<sup>o</sup> nono. Romanorum vigesimo quinto. Bohemie XV.<sup>o</sup> Impery vero tercio.

A pozsonyi káptalannak 1435. évi beiktató leveléből. Eredetie a Majthényi-család nováki levéltárában N. 12.

## 7.

1435 julius 19.

*A pozsonyi káptalan jelenti, hogy Majthei Gergely és Ujfalusi János Zavar birtokába ellentmondás nélkül be lettek iktatva.*

Nos Capitulum ecclesie Posoniensis, Memorie commendantes tenore presencium significamus quibus expedit vniuersis, Quod nos litteras Serenissimi principis domini Sigismondi dei gracia Romanorum Imperatoris semper augusti, ac Hungarie Bohemie Dalmacie Croacie etc. Regis, domini nostri naturalis, Statutorias Secreto suo sigillo consignatas, nobis preceptorie loquentes, sumpma cum obediencia recepimus in hec verba:

(Zsigmond kir. 1435 jun. 12. kiadványa 1. fent.)

Nos igitur mandatis vestre maiestatis in omnibus obedire cupientes vt tenemur, vnacum prefato ladislao de Opaý homine regio, nostrum hominem videlicet Mathiam Notarium seq. Scribam nostrum, ad infrascriptam Statucionem faciendam nostro pro testimonio fidedignum duximus transmittendum. Qui tandem exinde ad nos reuersi, nobis vniformiter retulerunt, quod ipsi die dominica proxima post festum visitationis beate Marie virginis proxime preteritum, ad faciem prefati Opidi Zavar vocati vicinis et commetaneis eiusdem vniuersis inibi legittime conuocatis, et Matheo de Keresthwr, petro de Zylzeg, Nicolao de Sarlocz, altero Nicolao de Eghazaslocz, villicis et Johanne Vincze filio Emericj de Isthe vicinis et commetaneis inibi presentibus accessissent, dictusque homo regius presente dicto nostro testimonio: Jamfatos Gregorium

de Mahte et Johannem de Wýfalw in dominium eiusdem introduxisset, Statuissetque idem eisdem premissis pignoris titulo possidendum nemine contradictore ipsis inibi apparente, consuetis etiam tribus diebus in facie eiusdem moram faciendo. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes litteras nostras privilegiales pendentis et autentici Sigilli nostri munimine roboratas duximus concedendas. Datum Sedecimo die diei Introduccionis et Statucionis premissarum. Anno domini supradicto.

Eredetie hártján a pozsonyi káptalan függő pecsétével, a Majthényi család nováki lvtárában Nr. 12.

## 8.

*Prága, 1437 június 28.*

*Zsigmond király Zavarra és Zukra 100 ar. forint felülfizetést vesz Majthei Gergelytől, Miklóstól és Dénestől.*

*Relacio Emerici de Marczaly Magistri Curie.*

Nos Sigismundus dei gracia Romanorum Imperator semper Augustus ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. Rex. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit vniuersis, Quod quia fidelis noster Gregorius filius Ladislai de Maythēh, nunc et adpresens ad singularem nostre maiestatis requisicionem, Centum florenos auri nomine veri mutui et sub spe restitutionis nostre maiestati dedit, concessit, et realiter assignauit, Ideo nos ipsum Gregorium de rehibicione huiusmodi centum florenis auri certum reddere volentes et secure, possessiones nostras Regales Zawar in Poseniensi, et Swk in Nitriensi Comitatibus existentes, alias per nostram maiestatem eidem Gregorio ac Nicolao presbitero carnali, necnon Dyonisio filio Johannis de dicta Maythēh condicionali fratribus eiusdem Gregory, pro Mille Quingentis florenis auri pignori obligatas, simulcum vniuersis ipsarum vtilitatibus et pertinencijs quibusbet quouis nominis vocabulo vocitatis, ad easdem posses-

siones de Jure spectantibus et pertinere debentibus, sicuti proprius pro prescriptis Mille Quingentis florenis auri impignorasse dinoscimur. Sic et eodem modo eciam exnunc pro premissis Centum florenis auri adpresens nobis utprefertur concessis, quorum totalis simul computata summa facit Mille Sexingentos florenos auri. Sed et consideratis fidelitatibus et fidelium seruiciorum meritis prefati Gregorÿ, per eum maiestati nostre locis debitis et temporibus opportunis iuxta sue possibilitatis exigencia exhibitis et impensis, eisdem Gregorio et Nicolao presbitero ac Dÿonisio, vsque ad vite tempora eiusdem Gregorÿ pignori duximus obligandas ÿmmo obligamus et impignoramus eomodo, quod nos seu nostri successores Reges utputa Hungarie dictas possessiones Zawar et Swk a prefatis Gregorio, Nicolao presbitero et Dÿonisio, vita ipsius Gregorÿ dumtaxat produrante pro prescriptis pecunÿs nullatenus redimere valeantur. Ipso vero Gregorio ab hac luce sublato, dum et quandocunque nos seu predicti nostri successores a prelibatis Nicolao presbitero et Dÿonisio eorundemque Gregorÿ ac Dÿonisÿ heredibus, necnon illis quibus ÿdem Gregorius ac Nicolaus presbiter et Dÿonisius testamentaliter legauerint pretactas possessiones nostras simulcum ipsarum utilitatibus et pertinencys prenotatis redimere voluerimus, extunc ÿdem rehabitis et receptis prescriptas Mille Sexingentos florenos auri, dictas possessiones nostras Zawar et Swk nobis aut predictis nostris successoribus sine omni difficultate et renitencia aliquali remittere et resignare debeant et teneantur. Assumimus nichilominus nostro et dictorum nostrorum successorum Regum nominibus, prefatos Gregorium, Nicolaum presbiterum et Dÿonisium vsque ad tempora vite eiusdem Gregorÿ, ipso vero mortuo, eosdem Nicolaum presbiterum ac Dÿonisium et suos heredes, Illosque quibus huiusmodi florenos seu pecuniarum summam legauerint, in pacifico dominio possessionum predictarum vsque tempus redempcionis



earumdem contra quoslibet impetitores, causidicos et actores intra et extra Judicium conseruare ac protegere, tueri, defensare et expedire proprijs nostris et eorumdem successorum nostrorum laboribus et expensis, Harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum prage feria tertia proxima post festum Natiuitatis beati Johannis Baptiste. Anno domini Millesimo quadringentesimo tricesimo septimo. Regnorum nostrorum Anno Hungarie etc. Quinquagesimo primo. Romanorum XXVII. o. Bohemie XVII. o. Imperij vero quinto.

Eredeti, hártján, a Majthényi-család nováki lvtárában. Alul rányomott pecsét maradványaival, mely alatt olvasható: Relacio Emerici de Marczaly Magistri Curie. Jegy.: N. 10.

## 9.

*Magyarhass 1448 február 24.*

*Bossányi György Országgh Mihály nyitrai főispánnak és kir. kincstartónak panaszos levelet ír Ugrócsi Miklós, Rédeki Benedek és Zsámbokréti János részéről szenvedett sérelmei miatt.*

Magnifice (domine) vestre magnificencie perpresentem tenorem valde lacrimabili voce significo, Quare Nicolaus de wgrod Amicus domini pangracy magnum dampnum fecit. Et ego ipsius in vna cum sorore et filys meis fideliter seruui et vellem sibi ad huc de presenti seruire tanquam domino nostro graciosus, vltorius eciam vestre magnificencie sciredo. Quomodo Benedictus de Radek et Johannes de Sabokrzck (így) acusauerunt pro domino Nicolao de wgrood, quod ego ipsum accusassem pro magnifico domino Johanni de hunyad gubernatore huius regni aut sedi regie maiestatis, imo rogo magnificenciam vestram ne sibi illud adhibere daretis fidei creditatem, Nam ipsi Benedictus de Radek et Johannes de Sabokrzck tempore husitarum ad magnum dampnum portauerint et demum proch dolor captiuati per ipsorum prauam tradicionem nec non dedecus, de qua dominus pan-

gracius me liberauit. Et tempore ad huc de presenti ipsi Benedictus et Johannes libenter pro honore et collo meo (me) inportarent Sicuti iuxta ipsorum (accionem) matrem meam et sororem meam de (domo) excluderunt et In vna amisi... vili miserunt. Et mulierem tante debilitatis, que vno anno uel citra sursum pedibus non ambulauit, nec aliquo alimento nutrivi valet preter lacte, tanquam in faus ablactatur. Et tamen scire potest eciam vestra Magnificencia quod ego pro domino pangrancio et domino stephano vna cum sorore mea et filys meis fideliter seruiui, vnde tunc magnifice domine si debeo venire super fidelia seruicia mea pro collo et honore meo diligenter peto dignemini atendere et ego volo me emendare sibi domino Nicolao de wgrod coram vestra magnificencia et coram domino pangrancio et coram omnibus bonis, quando nisi sibi placet, Et hoc nescit dominus Nicolaus quod ipsi benedictus de radek et Johannes de Sabokrzck tempore vallacionis fuerint... intus wgrod et omnes expensas pro giskra seruauerunt. Imo rogo magnificenciam vestram, quatenus dignaretis aplicare se ad dominum pangrancium et de hoc loqui cum ipsius magnificencia, vt ipse me defensaret a castro wgrzod (így) et conseruaret. datum in hungarico hass\* feria vjta proxima ante festum mathie. Anno etc. xl-mo VIIjo

*Georgius de Bassan*

vester ad singula prorus et paratus.

Hátlapján: Magnifico domino et domino Michaeli dicti Orzssagh (így) comiti Nitriensi uel thesaurario regie maiestatis sibi domino et domino sinceris honoribus preferendo etc. etc.

Papir, levélalakban összehajtva, a pecsét hiányzik, de hat helyen van átvágva a pecsétet tartó papírszelet átfűzésére. Igen rongált.

\* Zasa is lehet.

## 10.

*Buda, 1464 junius 8.*

*Mátyás király utasítja a nyitrai káptalant, hogy Péli Balázs és Bibi György, valamint utóbbi fia, a nekik adományozott Középséle, valamint Kisséle birtokába királyi ember közbenjöttével iktattassanak be. A királyi embereknek kijelöltek között megnevezve Zavari Boldizsár.*

Mathias dei gracia Rex Hungarie Dalmacie Croacie etc. fidelibus Capitulo Ecclesie Nitriensis Salutem et graciam. Cum nos consideratis fidelitatibus et fidelibus seruicys fidelium nostrorum Egregiorum Blasy de Peel et Georgy Biby Castellatorum Castri nostri Sempthe per eos nostre Maiestati exhibitis, porcionem possessionariam in possessione Kezepzela vocata Que alias valentini Rubus dicti de eadem, ac domum sew curiam in possessione Kyszela omnino In comitatu Nitriensi existente habitas, que condam Josa literati prefuissent, Scilicet per defectum seminis eorundem Valentini Rubus et Josa literati ad Sacram dicti Regni nostri hungarie Coronam consequenterque nostram maiestatem Juxta antiquam et approbatam eiusdem Regni nostri Hungarie consuetudinem devolute fore perhibentur, premissis sic ut prefertur stantibus et se habentibus Memoratis Blasio de Peel et Georgio Biby et per eum Georgium Biby, Blasio et Luce filys suis ipsorumque heredibus ex posteritatibus vniuersis, vigore aliarum literarum nostrarum donacionalium ex inde confectarum inperpetuum contullerimus, velimusque ipsos in dominium earum per nostrum et vestrum homines legittime facere introduci. Igitur fidelitati vestre firmiter Mandamus quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, Quo presente Valentinus de Sylagh, uel Ladislaus, uel Nicolaus de Swran, siue Balthazar de Zawar alys absentibus homo noster ad facies dictarum porcionis possessionarie in dicta possessione Kezepzela vocata ac domus sew Curie in dicta possessione Kysszela in prefato Comitatu Nitriensi existente habitarum, vicinisque et conmetaneis earundem vni-

uersis Inibi legitime convocatis et presentibus accedendo, introducat prefatos Blasium de dicta Peel, ac Georgium Biby, ac alterum Blasium et Lucam filios eiusdem Georgy in dominium earundem Statuatque easdem eisdem simulcum cunctis earundem vtilitatibus et pertinencys quibuslibet premissis nostre donacionis Titulo perpetue possidendas si non fuerit contradictum. Contradictores vero si qui fuerint euocet ipsos contra prefatos Blasium Georgium at alterum Blasium ac Lucam nostram personalem in presenciam adterminum competentem rationem contradiccionis eorum reddituros, et post hec huiusmodi Introduccionis et Statucionis Seriem cum contradictorum et Evocatorum si qui fuerint, vicinorumque et conmetaneorum qui premissis Statucioni intererunt nominibus, terminoque assignato eidem nostre personali presencie fideliter rescribatis. Datum Bude octauo die festi Sacratissimi Corporis Xpi anno eiusdem millesimo quadringentesimo sexagesimo quarto. Regni nostri anno septimo. Coronacionis vero primo.

Átírja a nyitrai kápt. u. azon év július 30-án, lásd a II. sz. alatt.

## II.

1464 július 30.

*A nyitrai káptalan jelenti, hogy Péli Balázs és Bibi György, valamint ennek fiaí Kőszéle és Kiszéle birtokába ellentmondás nélkül be lettek Zavari Boldizsár királyi ember által iktatva. A szomszédos birtokosok között is nevezve Zavari Boldizsár,*

Omnibus Xpi fidelibus presentibus et futuris presentium noticiam habituris Capitulum Ecclesie Nitriensis Salutem in omnium saluatore. Ad vniuersorum noticiam harum serie volumus peruenire. Quod nos literas Serenissimi principis et domini domini Mathie dei gracia Regis Hungarie Dalmacie Croacie etc. Introductorias simul et Statutorias Sigillo suo Regio consignatas nobis directas honore quo decuit recepimus in hec verba (1. Mátyás kir. 1464-iki ok-

levelét a ro. sz. alatt). Nos itaque Mandatis prefati domini nostri regis prout et tenemur in omnibus semper obedire cupientes, vnacum prefato Balthasar homine regio vnum ex nobis videlicet honorabilem magistrum Clementem Custodem et concanonicum nostrum ad . . . perpetuam statucionem faciendam nostro pro testimonio transmisimus fidedignum. Qui tandem ex inde ad nos reuersi nobis concorditur retulerunt hoc modo. Quod ipsi die dominica videlicet ipso die festi diuisionis apostolorum noviter preteriti adfacies prescriptarum porcionis possessionarie in dicta possessione Kezepzela, ac domus sew curie in antedicta possessione Kvszela vocate in dicto Comitatu Nitriensi existente habitarum, vicinisque conmetaneys earumdem vniuersis videlicet prefato Balthasar de Sawar (így), Georgio Cheh de Swr, dicto valentino de Zylagh, Johanne rathow de Chepen, Emerico de Besenew, petro de Kwrth, Pelbarth de Nagýrew, dyonisio Silwa de felzechepen (így), ac ladislao Cheh de eadem felzechepen, Inibi legitime conuocatis et presentibus accedendo Introduxissent prefatos Blasium de peel ac Georgium Bibý necnon alterum Blasium et Lucam filios eiusdem Georgý in dominyum earumdem, Statuissentque easdem eisdem simul cum cunctis earumdem vtilitatibus et pertinencys quibuslibet premissis Regie donacionis titulo perpetuo possidendas, nullo penitus contradictore Inibi apparente, diebus legitimis a regno Statutis ibidem permanendo, lege et consuetudine eiusdem Regni approbatis requirente. Incuius rei memoriam perpetuamque firmitatem presentes literas nostras priuilegiales pendenti et autentici Sigilli nostri munimine roboratas ipsis Blasio de peel et Georgio Bibý ac altero Blasio et Luce filys eiusdem Georgy eorumdemque heredibus dare duximus communi svadente Justicia. Datum Quinto decimo die diei Introduccionis et Statucionis predictarum. Anno domini suprascripto.

Hártya, zöld selyemről függött pecsété elveszett. Eredetiye Bátorfy Lajos bírókában E. i. f. i. N. 37 jegyekkel.

## NÉVMUTATÓ.

Rövidítések : Zs. = Zsámbokréthy, b. = birtok, p. = puszta, l. = lásd, cs. = család.

Alaghy Menyhért gróf országbíró

1627—28, 115, 117, 120.

Almássy Balázs 1678, 139.

Alsóelefánti l. Elefánthy cs.

Alsólócz b. Pozsony vm. 28, 29.

Alsóozorócz l. Ozorócz

Alsóozoróczy l. Ozoróczy

Alsórécsény b. Nyitra vm. 64.

Andocs p. b. Nyitra vm. 29.

Andrássy Ferencz 1636. 53.

Apaghy—Füssy—Demédy Dorottya

és Oroszy Ferencz leánya Klára

Zsámb. Györgyné, előbb Gosztonyi

Miklósné 1550. 40. — Anna Posár

Lukácsné 1550. 41.

Apay (Opoy) László és Sebestyén

1435. 72. 151. 152. — Gáspár 1504. 81.

1507. 82.

Appony b. Nyitra vm. 35, — Nagyszeg 51.

Apponyi (nagyapponyi) János 1554. 98. — Balázs 1621. — 113.

Apponyi (kisapponyi) Benedekné és Pál 1536. 1549. 34. — György 1507. 82.

Aranyán (Aranyady) Dömjén ítélőmester 1543., 1560., 1570. 39, 95, 96, 129, 131. — Zsuzsanna Ocskay Gáspárné 129.

Assa és ablanczkürti Ghyczy l. Ghyczy

Baán Ignác 1696. 65.

Bábi Thardy l. Thardy.

Báby Dóra Zermegh Jánosné 49.

Bábindály Györgyné Cseh Anna

1562. 42.

Babóthy Ferencz apát-kanonok 1628. 117.

Bácsmegyey Anna l. Balogh Mihályné Bajmóczi járás Nyitra vm. 50.

Bajmóczi vár és b. Nyitra vm. 29, 30, 43, 66, 72, 112, 113.

Bajmóczi Noffry Leonard 1435. 147, 149.

Bajnai Both l. Both.

Bakó Pál 1696. 51.

Balassa (gyarmati) Gábor 1635. 140. — Zsigmond 91.

Balogh Ferenczné Révay Ilona 1641. 125.

Balogh Mihályné Bácsmegyey Anna 1560. 102.

Balogh(nebojszai) Ferencz és neje Both Dorottya 1553, 1553, 1559, 1564, 1570. 6, 29, 38, 39, 40, 50, 52, 57, 60, 69.

Gergely 1592. 46. Borbála Ghyczy Pálné 1589, 1592. 46, 50, 52, 69.

Balogh Sándor 1737. 66.

Bánffy János 121.

Banka b. Nyitra vm. 94.

Baragján (Brogyán) b. Bars vm. 25, 33, 35.

Baragányi (Brogyányi) Salamon és Pál 1408. 25. — István özvegye Dorottya 1536. 33.

Baranyay Bálint 1628. 114.

Barbi borbély 1592. 47.

Baross Ádám 1696. 51.

Bars község Bars vm. 17, 147.

Bars vm. 15, 25, 26, 41. Alispánja 51.

- Bársony György 1559. 37.  
 Barsy István 1636. 130.  
 Bartha Mihály, neje Kerecseny Erzsébet és fia Mihály 1628, 1635. 116, 117, 133.  
 Bartakovics Imre és neje Zs. Anna 1696, 1703. 18, 50, 66, 69. — Mária Simonyi Józsefné 66, 69.  
 Baskafalvay (Majthei, Bacskády) János fia Dénes 1435, 1476. 71, 72, 73, 75, 149, 150, 153, 154.  
 Basó Mátyás 91.  
 Báthéy Antal deák 1511. 83.  
 Báthory János 1511, 1520. 82, 83.  
 Báthory István országbíró 1475. 74, 85. István nádor 1520. 88. András országbíró 1555, 1558, 1561. 92, 100, 123. Miklós országbíró 1575. 43. Kristóf 104.  
 Bawarowszky grófok czimere 10.  
 Bécs város 51, 53, 54, 55, 65, 79, 103.  
 Beczkói Révay I. Révay.  
 Béd b. Nyitra vm. 90, 130, 132, 135.  
 Bél Mátyás munkája 9, 16.  
 Bela (Szebedruzs, ma Bélapatak) b. Nyitra vm. 70, 86.  
 Beke György 1628. 114.  
 Beliczay Tamás 1669. 134.  
 Bellész b. Nyitra vm. 16, 144.  
 Bély (tepeni) István 1553. 38.  
 Beniczky Miklós 1628. 114. 117. — Ferencz 1695. 141. — László 1695. 140.  
 Berényi György 1633. 121.  
 Besnyó p. Nyitra vm. 29.  
 Bessei Farkas I. Farkas.  
 Besseney (Bessenewi) Imre 1464. 159. — Zsigmond 1637. 121.  
 Besznák Miklós 1575. 43.  
 Besztercze I. Vágbesztercze.  
 Bethlen Gábor 104, 112, 113.  
 Bezerédy György 1628. 114.  
 Biby György és fiai Balázs és Lukács 1464. 73, 157, 158.  
 Bíró Ferencz 1569. 106.  
 Bogády Ferenczné Bossányi Zsuzsanna 1633. 121, 122.  
 Bohuniczi Bolgár Skraba I. Bolgár. Bolgár Skraba (bohuniczi) Ádám 1536. 1549. 32, 99.  
 Bolondóczy Stibor 1435. 71, 98, 147, 149.  
 Borcsányi Ferenczné Demény Ilona 1562. 42. — Menyhért 1549. 35.  
 Borsicz b. Trencsén vm. 89.  
 Borcsiczky (Borcsiczky) Borbála Zs. Ambrusné 1536. 31, 89. — Ferencz 89, 99, 133.  
 Bori b. Nyitra vm. 37, 48, 49, 95, 99, 118, 119, 120, 121, 125, 126.  
 Borii Thewrewk I. Thewrewk.  
 Bornemisza Pál püspök 1570, 1579, 40, 57, 93.  
 Boronkay Anna Dióssy Kristófné 1583. 47.  
 Borovszky László 1696. 64.  
 Bory Nehéz Imre 1598. 111, 118. özvegye Vizkelethy Magdolna 1602. 118. — György és fia György 119. — Gábor 1618. 120. — Anna Gruska Andrásné 95. — Lajos és Pál 1562. 100.  
 Bossány (Kis) I. Kisbossány.  
 Bossányi (nagybossányi, ugróczi) Barla 1294. 15. Irizsló 1315. 16. — György 1448. 20, 156. — János 1496. 22. — Péter 1554. 94. — Máté és Ráfael 1558. 101. — Lőrincz és neje Gruska Katalin és fia István 1564, 1602. 96, 97, 119. — Sándor neje Zs. Anna és leánya Anna 1595. 104. — Márton és fiai 1590. 112. — Imre 1607. 109. — Mihály 1622. 118. — Andrásné Zs. Eufrozina és gyermek. Miklós, Péter, Krisztina, Turcsányi Györgyné és Zsuzsa Bogády Ferenczné 1633. 116, 120, 122. — Imre és neje Révay Katalin és fiuk Péter 1636, 1641. 124, 126. 127, 130. — Kristóf 1636, 1637. 130. — József 1636. 130. — Gáspár özvegye 133. — Mihály és László 1669. 134. — Gábor 1677, 1696. 51, 138, 139. — Ádám 1677. 139. — Ifj. Ádám 1695, 1697. 65, 141. — Imréné Gosztonyi Margit 131. — Menyhértné Dávid Mária 1677. 133. — Miklós 1696. 51. — János 1696. 53. — Ifj. Gábor 1696. 53.

- Bossányi Horváth I. Horváth.  
 Both (bajnai) Ferenczné Zs. Zsófia, leánya Dorottya Balogh Ferenczné 1520, 1524. 29, 38, 39, 52, 57, 59, 60, 61. 64, 69, 89.  
 Bódi Gallus I. Gallus.  
 Brathóczy János 1536, 1549. 34.  
 Breszti Márton és János 1435. 72, 151.  
 Bucsányi Osvát 1476. 75. — Zsigmond 1569. 95, 105. — Mária Ordódy Lászlóné, előbb Gosztonyi Ferenczné 1696. 51.  
 Buda város 21, 25, 87, 88, 158; Budán Mindszentek utcája 86.  
 Budaháza b. Ung vm. 103.  
 Budai káptalan 81, 86.  
 Buday György 1628. 114. — Ferencz 9, 16.  
 Budetin vár és b. Trencsén vm. 13, 35.  
 Chinorán b. Nyitra vm. 17, 132.  
 Chióky György 1575. 43.  
 Chocholna b. Trencsén vm. 131.  
 Chyóka István fiai Gáspár és János 1561. 100.  
 Csák Máté 15, 16.  
 Csallóközi Zerdahelyi I. Zerdahelyi.  
 Csalticz b. Trencsén vm. 35.  
 Csalticzky Péter 1536, 1549. 34.  
 Cseh (felsőcsepenyi) László 1464. 159.  
 Cseh (ludányi) János 1561. 42. — Anna Bábindály Györgyné 1562. 42.  
 Cseh (súri) György 1464. 159.  
 Cseh szövetségesei 112.  
 Csejte (Chehte) vár és b. Nyitra vm. 26, 49, 71, 90, 93, 147, 149.  
 Csepeni Domokos, Iván és János 1435. 72. — Rathow János 1464. 159. — Silva Dénes 1464. 159.  
 Cserey Ferencz 1628. 114.  
 Cseri b. Hont vm. 105.  
 Csermeny Istvánné Demény Orsolya 1562. 42.  
 Csernikpalójtai Palójtay I. Palójtay Csiághi István 1628. 114.  
 Csizicz (Szádok) b. Nyitra vm. 129.  
 Csizmazia András 1628. 114, 115.  
 Csornok fia István 1315. 16.  
 Csuty Gábor 1621. 113. — Pál 1677, 1678. 137, 138, 139. — Gáspár 1696. 53.  
 Csuzy (pusztaszentmihályi) János 1555. 100, 111.  
 Czobor (czoborszentmihályi) Gáspár 1537. 36. — Anna Thurzó Szaniszlóné 1627. 113.  
 Dávid (turócszentpéteri) Gábor és neje Zs. Mária 1696. 49, 67, 69. — Györgyné Molnár Dorottya előbb Fabricius Jánosné és fia Dávid János 1696, 1748. 51, 53, 64, 67, 69. — Mária I. Bossányi Menyhértne.  
 Debreczen v. 67.  
 Debreki Huszár I. Huszár.  
 Deménd b. Hont vm. 29, 41.  
 Demény Farkas leányai Ilona Borzsányi Ferenczné és Orsolya Csermeny Istvánné 1561, 1562. 42. 1. Apaghy-Füßy.  
 Demkovics Ferencz 1696. 51.  
 Derskóczy Imre leánya Borbálya Zs. Pálné, majd Hully Péterné 27, 69.  
 Dersy Margit Révay Istvánné 120, 127.  
 Deseő (nagyemőkei) Menyhért neje Elefánthy Magdolna 1570. 90.  
 Dezsericzky István 1661. 132. — József, Klára, István és neje Raksányi Mária; Mária Divéky Mátyásné 1750. 142.  
 Diósgyőr 17, 145, 147.  
 Dióssy István 1696. 54, 109. — Kristófné Boronkay Anna 1583. 47. — Pál 1638, 1696. 49. — Imréné Zs. N. 49, 66.  
 Divék b. Nyitra vm. 70.  
 Divék nemzetség 19, 22. — Czimere 14.  
 Divéki Barla I. Bossányi.  
 Divék-Lehota I. Lehota.  
 Divékujfalu b. Nyitra vm. 94, 96, 121.  
 Divékujfalusi Ufalussy I. Ujfalussy.  
 Divékujfalusi Zsámbokréthi I. Zsámbokréthi.  
 Divékvölgy 94.  
 Divéky (egyházasdivéki) Katalin Rudnay László özvegye 1606. 48. — János 1507. 82. István 1507. 83. Tamás fia György 1520. 88. — Já-



- nosné Zs. Mária 1678. 131. 137, 140. —  
 Mátyás és neje Dezsericzky Mária  
 1750. 142. — Ferencz 1750 142.  
 Dobó János és Miklós 1561. 42.  
 Dobrocsna b. Nyitra vm. 94, 96, 121.  
 Do inay Gábor 1677. 138.  
 Dombay Pál 1583. 47.  
 Dömsödy Ambrus 1628. 114.  
 Drugeth (homonnai) Erzsébet Révay  
 Lászlóné 135.  
 Dubován b. Turóc vm. 141.  
 Dubniczky András 1695. 140.  
 Dudvág folyó 76.  
 Duk b. Pozsony vm. 74.  
 Duló Ádám 1696. 53.  
 Duran p. Ung vm. 103.  
 Effinger Mátyás 1696. 65.  
 Eg esdy László 1536, 1549. 34. — Ki-  
 lián és fiai László és János 1520,  
 1574. 94, 106, 107. — László fiai  
 Gáspár és Boldizsár 1588. 107.  
 Egyházasdivék b. Nyitra vm. 71, 82, 86.  
 Egyházasdivéky I. Divéky cs.  
 Egyházaslóczy bíró, Pozsony vm. 1435.  
 152.  
 Egyházasromhány b. Nógrád vm. 105.  
 Elecske b. Nyitra vm. 64.  
 Elefánt b. Nyitra vm. 90, 135.  
 Elefánthy (alsóelefánti) 1291. 15, 30,  
 110. — András 1462. 20. 123. — Mi-  
 hályné Podmaniczky Katalin 30, 34,  
 90. — Magdolna Zs. Boldizsárné,  
 utóbb Deseő Menyhértne 31, 90, 94,  
 138. — Imre 1579. 43. — Ferencz  
 1569. 90, 94, 104, 106. — Simon 1569.  
 106.  
 Emödy György 50. — Rozina Zsámb.  
 Pálné 50. 69. — Zsigmondné Ghyczy  
 Magdolna 1696. 52, 54, 61.  
 Ényi Lukács 1628. 114.  
 Eör Ung vm. 103.  
 Eözdöghe b. Nyitra vm. 92.  
 Erdély és vajdák 17, 99, 103, 146.  
 Erdélyországi Móré I. Móré.  
 Ernő Lukács 1628. 114.  
 Érsekujvár vár Nyitra vm. 103.  
 Ersy (Örsy) Zsigmondné Révay Mária  
 125, 127.  
 Esztergom vm. alisp. 1702. 66.  
 Esztergomi érsek 94, 98, kanonok 100.  
 kápt. 91, 92, 93, 100. 111, 117.  
 Esterházy (Esterhas) Miklós gróf ná-  
 dor 1628, 1632, 1636, 1642. 117, 120,  
 122, 129. — Gábor és Révay Anna  
 fia Farkas 1641. 124, 127. — Zsófia  
 Révay Mártonné 127. — Nádor és  
 kir. helyt. 1703. 18.  
 Fabriczius János neje Molnár Dorottya  
 és leányai Rozina és Éva 1678, 1696.  
 51, 64, 139. — Ágost 1647. 53, 62.  
 Falussy Miklós 1628. 116, 117.  
 Fánchy György 1628. 114.  
 Farkas (hessei) Mihály és neje Gruska  
 Dorottya 96, 100, 119.  
 Farkasvarbóki Varbóky I. Varbóky.  
 Fehérhegyi csata 112.  
 Fejor Miklós 1635. 117.  
 Felsőatrak b. Nyitra vm. 28, 42, 47.  
 Felsőcsepeni Silva I. Csepeni.  
 Felsőcsepeni Cseh I. Cseh.  
 Felsőelefánti Turóczy I. Turóczy.  
 Felsősök b. Nyitra vm. 42, 47.  
 Felsővásárd b. Nyitra vm. 128.  
 Fekete Tamás 1628. 115.  
 I. Ferdinánd király 28, 29, 30, 31, 36  
 37, 40, 56, 93, 97, 103, 123.  
 II. Ferdinánd király 113.  
 Fodróczyné Zsámb. Anna 43, 69.  
 Forgách Zsigmond gróf 1596, 1621  
 108, 113. — István 1628. 114. —  
 György 1628. 114, 115.  
 Földváry István 1628. 114.  
 Fronk András, neje Sándor Klára és  
 leánya Mária 1696. 54, 64, 65.  
 Füßy (Oroszy, Apaghy, Demény)  
 Dorottya leányai Klára Gosztonyi  
 Miklósné, utóbb Zs. Györgyné 1550,  
 1556. 40, 47, 69; Anna Posár Lu-  
 kácsné 1550, 1556. 41. — János és  
 György anyjukkal 42. — Cs. 41, 42.  
 Gáffor János, neje Majthényi Borbála  
 és gyermekeik Miklós, Péter, Már-  
 ton, Katalin és Eszter 1688, 1694,  
 1696. 51, 54, 64.  
 Galgócz vár és város Nyitra vm. 33,  
 35, 59, 93, 112, 114, 115, 120.

Gallus (bódi) György deák 1564. 93.  
Garamvölgyi convent 23, 26.  
Geréb (vingárti) Péter gróf 1497.  
81, 83.

Geréczy István 1616. 109. — András  
1637. 121, 130.

Ghyecz (giczi, assa és ablanczkürti)  
József 1553. 38. — Pál és neje Ba-  
logh Borbála 1583, 1589, 1592. 47,  
50, 52, 62. — Anna l. Koronthá'y  
Akáczné. — György 1696. 51, 52,  
53, 63, 66. — István és fia Pál 1647,  
1696, 1702. 52, 53, 56, 63. — Anna  
Palásthy Gáborné 1696. 51, 52. —  
Pál és fia György 1647, 1696, 1702.  
51, 52, 53, 66. — Id. István 1696,  
1702. 51, 54, 63, 66. — Ferenczné  
Révay Ilona és gyermek. Farkas és  
Eleonóra 1696. 51, 52. — Borbála  
Zerdahelyi Jánosné 1696. 51, 54,  
66. — Magdolna Emődy Zsigmondné  
1696. 51, 54, 61. — János és fiai  
István és Pál 1638. 53, 55, 56. —  
Pál és neje Vásárhelyi Klára 1678.  
139. 1696. 52, 53. Éva és Zsuzsanna  
1696. 54. — Cs. 6, 29, 50, 62, 64, 68.

Ghymes vár Nyitra vm. 16, 115, 144.  
Giskra 20.

Gosztonyi (Krencsi) Miklós özvegye  
és gyermekeik István, János, Fe-  
rencz és Katalin 1550. 40, 41. —  
Farkas fia Miklós 1601, 1602, 1615,  
1650. 41. — Ferenczné Zermegh  
Magdolna 49, 69. — Ferencz özvegye  
Bucsányi Mária és leánya Mária  
Marsinay Ferenczné 1696. 51, 54,  
64. — Miklós és Ferencz 1642, 1658.  
54, 123. — Andrásné Marossányi  
Krisztina 1702. 66. — Erzsébet Mar-  
sovszky Miklósné; Margit Bossányi  
Imréné; Farkas 131. — Ferencz  
133. — Miklós 1669. 1695. 133, 134.  
135, 141. — Pál 1669, 1677, 1695. 134,  
135, 139, 141.

Gruska (kislejczy illetve rédeki) András  
és Bory Anna leányai Anna Zsámb.  
Györgyné 95, 118, 122. — Katalin  
Bossányi Lőrinczné; Dorottya Far-

kas Mihályné; Borbála Korossy  
Zsigmondné 96.

Gutay András 1637, 1642. 121, 123. —

János 1669, 1677. 133, 134, 135, 137.

Guti Országh l. Országh.

Guzits Horváth l. Horváth.

Gyarmati Balassa l. Balassa.

Gyéredy Márton 1555. 100.

Gyosgewr l. Diósgyőr.

Gyöngyössy Mihály 1628. 115.

Győri Pál 1628. 115.

Hadviga b. Turócz vm. 141.

Halácsy (bobrovniki) Ráfaelné Ocskay  
Fruzsina 129.

Hancsok János 1678. 139. — György  
1696. 53, 64.

Hasko Jakab püspök 1678. 139.

Hass vagy Zass l. Magyarhass.

Hathalmi Miklós 1621. 113. — Ferencz  
129.

Hebech p. Hont vm. 29.

Hegedüs János 1628. 114.

Hegyeshalom b. Mosony vm. 46.

Hencz Katalin (revistyei) Thewrewk  
Györgyné 1550. 99. — András 1637.  
121.

Herboltfalva b. Pozsony vm. 74.

Herczegh György 1642. 123.

Hethe (Hetmény) p. Nyitra vm. 29.

Hethey János 1511. 86.

Hidasi Rác l. Rác.

Hidvéghy (paczolai) Mihály 1660, 1678.  
49, 133, 135, 139.

Hindy Bereczk és fiai Pál és Tamás,  
neje Dorottya; László özvegye Ma-  
gócz, István, Miklós 1408. 24. —  
Balázs 1476. 75.

Hodossy Gáspár 133.

Homoky Imre 1628. 114.

Homonnai Drugeth l. Drugeth.

Hont vm. 29, 41, 66, 105.

Horka b. Ung vm. 103.

Horkay cs. l. Korcsvay.

Hornán p. Nyitra vm. 132.

Horváth Pál 1628. 115. — György  
1601, 1628. 100, 114.

Horváth-Guzich Miklósné Podma-  
niczky Katalin 1536, 1549. 30, 34.

- Horváth (kisapponyi) János 1591. 107.  
 Horváth (plávnói, bossányi, zsám-bokréti) Miklós, neje Zs. Anna, gyermek. Bálint, Ilona, Katalin és Borbála 1489, 1496, 1504, 1511. 21, 24, 28, 31, 82, 83.  
 Horváth (Stirbics) Pál neje Zsám-b. Eszter 1678. 136.  
 Horváth (tökésujfalusi) János 1677, 1678. 138, 139.  
 Hrabor b. Nyitra vm. 38.  
 Hrakkó b. Trencsén vm.  
 Hrussóvár Bars vm. 100.  
 Hruszóc (zábláti) másként Trencsényi Lőrincz 101. — Mihály, neje Zs. Katalin és gyermek. János, György, Magdolna, Vissocsányi Ferenczné és Zsófia Littvay Miklósné 1583, 1589, 1590, 1592, 1601, 1616. 6, 43, 46, 47, 69. — Katalin Kürthy Pálné 1650. 47. — Cs. 30, 45.  
 Hul y Péterné Derskóczy Borbála és gyermek. Miklós, Dorottya, Zsófia 1484. 27, 69.  
 Hunyady János kormányzó 20, 155.  
 Hunyady András 1698. 51.  
 Huszár (debreci) István 1511. 84.  
 Huszár Péter 1635. 117. — István 1638. 54. — István 1677. 137. — János 1703, 1711. 66.  
 Iliny b. Nógrád vm. 105.  
 Illésházy Gábor gróf 1649. 14. — Miklós gróf 1695. 140.  
 Ilmér (Ürmény) b. Nyitra vm. 29.  
 Ilméry másként Ürményi cs. 6, 29, 47. — Sebestyén 1505. 82. — Anna Zs. Lászlóné 1509, 1525. 28, 29, 52, 69. — András, Imre és Ferencz 28. — Orbán 1555. 100. — Mihály 102. — István 1628, 1636. 114, 115, 116.  
 Ipolydók, Zs. Ipoly utódai 18, 19, 21.  
 Ipoly folyó 132.  
 Ispán Mihályné Apollónia 1536. 32, 33.  
 István ghymesí alvárnagy 1334. 144.  
 Isztei (Isthe) Vincze Imre fia János 1435. 152.  
 Itélőmesterek, királyi, királynői, helytartói, országbirói, nádori 6, 17, 19, 39, 51, 53, 55, 63, 65, 95, 96, 101, 108, 116, 117.  
 Ivánkafalva b. Nyitra vm. 29.  
 Jablonovszky hercegek czimere 10.  
 János deák Galgócson 1536. 33.  
 János deák Zsámbookréten 1553. 40.  
 Jeszeniczei Szunyogh cs. 1. Szunyogh. Jósá Borbála Rausár Sebestyénné 46.  
 Jósá deák 1464. 157.  
 Kaladna b. Nógrád vm. 105.  
 Kálnay Zsuzsa Zs. Kristófné 69.  
 Kaplat b. Nyitra vm. 101.  
 Kápolnay Mihály 1557. 91.  
 Kamencsán b. Trencsén vm. 89, 133.  
 Károlyi (nagykárolyi) Éva Ujfalussy Andrásné és gyermek. 1677. 138.  
 Kass. város 69, 104.  
 Kaszavár Trencsén vm. 12, 29, 93, 99.  
 Kaszay (kaszavári, sztriczai) cs. 7, 12. — Gáspár 1549. 34, 37.  
 Kava b. Komárom vm. 29.  
 Kawai Posár 1. Posár.  
 Kelemen nyitrai örkan. 1464. 159.  
 Kesseney Jánosné Zs. Magócz és fiai Mihály és András 1610, 1611, 1632, 1633, 1634, 1641. 48, 69, 111, 114, 119, 121, 122.  
 Kerecseny Erzsébet 1. Bartha Mihályné Kerekes János 1628. 114.  
 Keresztury Máté 1435. 152. — László 132.  
 Kéry György 121.  
 Kesseleökö vár Nyitra vm. 131.  
 Keszihőczy Palásthy cs. 1. Palásthy.  
 Királyi apród 93. — Curia 23, 35, 38, 39, 75, 76, 82, 86, 110, 111, 117, 122, 123, 140. — Fiscus 66, 122. — Helytartó 18, 40, 91, 93, 94, 98, 100, 117. — Személyes jelenléti bíróság 38, 41, 82, 83, 84, 86, 106, 107, 111. — Személynök 51. — Tárnokmester 79, 81, 156.  
 Kisapponyi 1. Apponyi.  
 Kisapponyi Bartakovics 1. Bartakovics.  
 Kisapponyi Horváth 1. Horváth.  
 Kisbáb b. Nyitra vm. 131.  
 Kisbarnolczi nemesek Pozsony vm. 24.  
 Kisbehincz b. Nyitra vm. 46.

- Kisbossány b. Nyitra vm. 66, 70, 79, 81, 86, 94, 95, 97, 101, 105, 106, 115, 118, 130, 131, 132, 134, 138, 141, 142.
- Kisdovorán b. Nyitra vm. 97.
- Kisfaludi b. Bars vm. 25, 26, 55.
- Kisfaludi Olasz l. Olasz és Zsám-bokrétly.
- Kis János 1628. 115.
- Kisjéc (Kisjác) b. Nyitra vm. 95, 96, 101, 118.
- Kisjézi Gruska cs. l. Gruska.
- Kiskürt b. Nyitra vm. 64.
- Kislóniky Tamás deák 1553. 38.
- Kismacsad b. Pozsony vm. 29.
- Kisóhaj p. Nyitra vm. 29.
- Kistapolcsányi Imre 1408. 26. — György 1553. 38. — Tamás és fiai Mihály, János, Ferencz és Imre 1555, 1575, 1584. 100, 111, 112, 159.
- Kis Tamás 1486. 81.
- Kisugrócz b. Bars vm. 27.
- Kisujlak b. Nyitra vm. 43, 90, 91.
- Kisvicsap l. Vicsap.
- Kisvicsapi Koronhály l. Koronhály.
- Kiszéle (Kyszela, Kvszela) b. Nyitra vm. 157, 159.
- Kiszsámbokrétly Zsámbokrétly cs. l. Zsámbokrétly.
- Knyezsiczi káplán Bars vm. 1408. 26.
- Komárom vm. 29, 81.
- Komáromy Mihály 1628. 114.
- Koplány b. Nógrád vm. 105.
- Koppán nemzetség 78.
- Koplányi Orbonás cs. l. Orbonás.
- Korcsva b. Ung vm. 103.
- Korcsvay másként Horkay Máté és Gergely 103.
- Koros b. Nyitra vm. 130.
- Korosy Bernát 1536, 1549. 34. — Zsigmondné Gruska Borbála 1559. 96, 119.
- Korompai Nehéz cs. l. Nehéz.
- Korpona vár Hont vm. 105.
- Kornis János (ercsü) özvegye Mór Margit 1519. 87.
- Koronhály Akáczné Ghyczy Anna 1583. 47. — Akác 1636. 130. — István 1628. 114.
- Korvin János herczeg 78, 79, 81.
- Kosztolány b. Bars vm. 75.
- Kosztolányi Mihály 1476. 75.
- Kozák alias Latkóczy l. Latkóczy.
- Kőszeghy Imre 1677. 137.
- Kőzépzele b. Nyitra vm. 73, 157, 159.
- Kőzépzelei Rubus Bálint 1464. 157.
- Krastyánszky l. Borcsjczy.
- Krencs b. Nyitra vm. 41, 131.
- Kubinyi Kristóf 1557. 91.
- Kükeházai (Kewkeházai) Chyóka l. Chyóka.
- Kürthy (Kwrthi) Péter 1464. 159. — Pálné Hruassó Anna 1650. 47. — cs. 50, 82.
- Kvassay István 1696. 51, 53.
- Laczko chinoráni kovács 132.
- Lajos II. király 28, 87, 88.
- Laszkár Pál 1536, 1549. 34.
- Latkóczy alias Kozák János 1607. 109.
- Lehota (Lefotka, Rudnó, Divék) b. Nyitra vm. 70, 81, 86, 97, 99, 101, 108, 109, 118, 130, 131, 132, 138, 142. — fűrészmalom 132.
- Lély Mihály 29.
- Lenkey Sándor 1705. 66.
- Lestyén b. Nyitra vm. 81.
- Léva vár Bars vm. 41.
- Levéld b. Mosony vm. 46.
- Levéldi Rausár cs. l. Rausár.
- Lipót I. király 53, 54, 55, 65.
- Lipovnok b. Nyitra vm. 97.
- Lippay (zombori) Gáspár 1635. 117.
- Liptó vm. főispánja 141.
- Litassy Pál 1621. 113.
- Litvay Miklósné Hruassó Zsófia 1601, 1616. 47, 69. — Miklós 1635, 1636. 117, 130.
- Livina b. Nyitra vm. 39, 91, 129, 131.
- Loë vagy Lohe cs. czimere 9, 10, 11.
- Losonczy István a temesvári hős 1555. 92.
- Ludányi Cseh cs. l. Ludányi.
- Luka (pécsi) János 1569. 105.
- Lupkay György 1696. 65.
- Macsad l. Kismacsad.
- Mácsó b. Nyitra vm. 94.
- Magyarád b. Hont vm. 41.

Magyarádi Oroszy 1. Oroszy.

Magyarhass vagy Magyarzass hely-  
név 156.

Maholányi János 1696. 51.

Majthényi (Majthei, kesseleököi),  
László leánya Ilona Ujf. Jánosné  
70. — László fia Gergely és fiai  
Zórád, Zsigmond, Ráfael és János  
1435, 1437, 1474, 1476, 1477, 1479.  
71—77, 82—98, 147—154. — Miklós  
pap 1435, 1437. 73, 149—154. —  
János fia Dénes (Baskafalvay) 1435,  
1437. 73, 149, 153. — Rafael fia  
István és János fia Márton 1520.  
88, 91, 92. — Uriel 1546. 98. —  
János 1696. 51. — Borbálya előbb  
Gáffor Jánosné, utóbb Sándor  
Ádámné 1696. 51—54.

Makray János 1569. 105.

Marczelháza Posár 1. Posár.

Mariássy Anna Révay Gergelyné 127.

Markóczy János 1564. 97.

Marossányi Krisztina Gasztonyi An-  
drásné 1702. 66.

Maróthy György (Székei) 1509, 1553.  
29, 38. — Mihály 1569. 105.

Marsinay (Marsonai, nezdeniczi) Fe-  
rencz neje Gosztönyi Mária és fia  
Ferencz 1696. 51, 54, 64, 65.

Marsovszky Márta, Miklós és Gosz-  
tonyi Erzsébet leánya Zsámb. Ist-  
vánné 131, 138.

Mátyás pozsonyi kápt. jegyző 1435.  
152.

Mátyás kir. 19, 21, 22, 70, 73, 74, 78,  
79, 81, 83, 84, 85, 123, 157, 158.

Mátyássy Zsigmond és Mihály 1637. 121.

Matyasovszky György 1705. 66.

Mere b. Hont vm. 41.

Mérey János és neje Révay Zsuzsanna  
1641, 1650. 47, 124, 125, 127. — Mi-  
hály 1564. 93, 97.

Mészáros másként Sopornay János  
1628. 114.

Miklósfalva (Mikosfalva, Tepkó) b.  
Nyitra vm. 48, 67, 100, 118.

Mikolai Péter 15.

Miskolczy Boldizsár 1628. 114.

Miticzi Roson 1. Roson.

Mocsolnok b. Nyitra vm. 70, 79, 82, 86.

Molnár Dorottya Fabriczius Jánosné,  
majd Dávid Györgyné 1696. 51,  
53, 64.

Móré (putnoki) Péter, fia János és  
leánya Margit Kornis Jánosné 1489,  
1504, 1507, 1511, 1519. 19, 21, 22, 73.  
87, 90, 96, 123, 157—158.

Mosony vm. és alispánja 46.

Mutnoki Mór 1. Mór.

Nádas (Nedasócz) b. Nyitra vm. 35.

Nádasdy Tamás nádor 1553, 1555, 1556,  
1557, 1561. 41, 91, 94, 100, 110.

Nádasi Pál 1479. 27.

Nadlány b. Nyitra vm. 97.

Nádorok 18, 21, 26, 36, 39, 41, 82,  
88, 91, 94, 100, 113, 117, 118, 120,  
122, 123.

Nádori helyt. 93, 94, 96, 97.

Nádori ügyekben kik. bíró 81.

Nádori bírói szék 83, 88, 122, 140.

Nagyapponyi Apponyi 1. Apponyi.

Nagybarnolci nemesek Pozsony vm.  
1375. 24.

Nagy másként Tarjány 1. Tarjány.

Nagy Iván cs. munkája 9, 16.

Nagyemőkei Deseő 1. Deseő.

Nagyendréd Zobonya 1. Zobonya.

Nagy Lajos király 5, 6, 17, 25, 145.

Nagy Lehota b. Nyitra vm. 131.

Nagykárolyi Károlyi 1. Károlyi.

Nagyrévi Pelbárt 1464. 159.

Nagy-Szombat Pozsony vm. 71, 72,  
115, 117, 122, 140, 148, 150, 152.

Nagy Tapolcsány 1. Tapolcsány.

Nagyörvistye b. Nyitra vm. 129.

Nagyszeg 1. Appony.

Námény János 1696. 51. — Klára  
Zsámb. Györgyné 67, 69.

Nebojszai Balogh 1. Balogh.

Nedeczky József, Erazmus és Bálint  
1536, 1549. 34.

Német prot. fejedelmek 112.

Nehéz másként Bory Imre 118.

Neporacz b. Trencsén vm. 124, 133.

Nemesmiticzi Roson 1. Roson.

Neskenyey Ambrus 43.

Névery Mihályné Zs. Borbálya 1420.  
 19, 24.  
 Neždeniczi Marsinay I. Marsinay.  
 Nikó p. Nyitra vm. 70, 81, 86.  
 Nikkolsburgi béke 113.  
 Nógrád vm. 105, főispánja 91.  
 Nozdoviczky Andrásné 1696. 54.  
 Noffry (bajmóczi) Leonard 1435. 147,  
 149.  
 Nyitrai alispánok 20, 27, 28, 38, 43, 46,  
 51, 95, 98, 101, 105, 109, 111, 113,  
 128, 130, 137.  
 Nyitrai főispánok 20, 44, 156, 113.  
 Nyitrai kápt. és kanonokok 16, 18,  
 26, 35, 37, 53, 55, 74, 76, 77, 81, 83,  
 84, 88, 89, 93, 94, 97, 100, 107, 108,  
 115, 116, 121, 123, 125, 144, 157,  
 158, 159.  
 Nyitrai püspökök 30, 33, 37, 40, 93.  
 Nyitra apáti b. Nyitra vm. 42.  
 Nyitra folyó 15.  
 Nyitra város 93.  
 Nyitra vára 37.  
 Nyitra vm. közönsége, rendei és  
 közgy. 5, 15, 27, 29, 30, 39, 43, 44,  
 45, 46, 48, 49, 66, 70, 84, 92, 105,  
 109, 110, 111, 112, 113, 123, 129, 148,  
 157, 159.  
 Nyitra vm. követei 38, 112, 113.  
 Nyitra vm. szolgabírái, esküdt bírái  
 adószedője, jegyzője, árvapénzkeze-  
 lője 95, 101, 105, 106, 109, 113, 121,  
 130, 132, 137, 139.  
 Nyitra vm. törvényszéke 98.  
 Nyitra Zsámbokrét I. Zsámbokrét.  
 Nyitra zsámbokréti Zsámbokrétly I.  
 Zsámbokrétly.  
 Nyitra vm. fölkelő sereg 112.  
 Nyitray Gáspár 1590. 107.  
 Ocskay (ocskói) Gáspár és neje Ara-  
 nyány Zsuzsanna és gyermek. Ferencz,  
 János, Zsigmond, Gáspár, Kristóf,  
 és Fruzsina Halácsy Ráfaelné 129,  
 131. — Mária Zs. Ferenczné 1635.  
 129, 139.  
 Óhaj b. Bars vm. 47.  
 Oláh Miklós primás 1564. 94.  
 Olasz (kisfaludi, Zsámbokrétly) János

és utódai 1384, 1372. 5, 12, 17, 21,  
 22, 24, 25, 69.  
 Olaszai b. Pozsony vm. 74.  
 Olgyai (olgyai) György 1558. 1574-  
 43, 101.  
 Okolicsányi Pál 1697. 65.  
 Ondrohó b. Nyitra vm. 47.  
 Opay (Apay) László és István 1435-  
 151, 152.  
 Orbán Pál 1696, 1697. 51, 65.  
 Orbonás (Koplányi) András leánya  
 Ilona Zs. Tamásné 105, 132, 135,  
 138, 140.  
 Ordódy László 1677. 138, 139. — Neje  
 Bucsányi Mária előbb Gosztonyi  
 Ferenczné 1696. 51, 54, 64, 65.  
 Orosziányi Dorka Zs. Boldizsárné  
 1636. 129.  
 Oroszvár b. Mosony vm. 46.  
 Oroszy (magyarádi) Ferencz 40.  
 Oroszy-Füssy-Demédy cs. I. Füssy.  
 Országbírák 81, 85, 87, 93, 100, 101,  
 115, 117, 120, 123.  
 Országbírói szék 39, 43, 74, 76, 100,  
 108, 111, 115, 116.  
 Országgh (guti) Mihály 1448, 1465,  
 1478. 20, 26, 156. — László fia Kris-  
 tóf 1554, 1557, 1558. 90, 91, 92.  
 Oszlányi János 1462. 20, 123.  
 Oszlányi járás Bars vm. 25.  
 Ozorócz b. Trencsén vm. 35.  
 Ozorócz (alsóozoróczi) László 1536,  
 1549. 32, 33.  
 Örsy (Ersi) Zsigmondné Révay Mária  
 1641, 125, 127.  
 Paczolay Jánosné Zs. Magdolna és  
 gy. György, János, Ilona és Anna  
 1677, 1688. 131, 132, 137, 139, 140. —  
 Miklós 1637. 121.  
 Palástly (petőfalvai, keszihóczy) Tamás  
 és Mihály 1561. 100. — Gáborné  
 Ghyczy Anna és gy. István, Bor-  
 bála, Mária 1696. 51, 52.  
 Palojthay (cesernikpalojtai, Simonffy)  
 Simon 1373. 19, 145, 147. — Bene-  
 dek 1536, 1549, 1553, 1558. 6, 34,  
 42, 101, 102.  
 Palotás András 1628. 115.

- Palugyai Leonard 1707. 67.  
 Páruteczay Satvan 1553. 38.  
 Patvaróczy Zalay (Patvaróczy cs. Vasaffy) Péter és Gotárd 1372. 6, 17, 18, 24, 28, 145, 146. — Péter 1476. 75.  
 Pavlovics Mihály 134.  
 Pecsényéd b. Nyitra vm. 48, 67, 100, 118, 121.  
 Pécsi Luka l. Luka.  
 Pekry Istvánné Spáczay Margit 1554. 91. — Zsuzsanna Zs. Pálné 1559, 1568. 39, 43, 46, 69.  
 Pély Balázs 1464. 73, 157, 158, 159.  
 Perényi Imre nádor 1511. 56, 82, 86, 123.  
 Pereske b. Hont vm. 41.  
 Péterffy 17, 18.  
 Petőfalú b. Nyitra vm. 29, 121.  
 Petőfalvai Palásthy l. Palásthy.  
 Petrikovics cs. 14.  
 Petrőczy (kasza) Pál fia Miklós 1548. 93, 99. — Mártonné Révay Erzsébet utóbb Zs. Györgyné 120.  
 Plávnói Horváth l. Horváth.  
 Plathy Ferencz 1628. 114.  
 Podhragy b. Nyitra vm. 108.  
 Podmaniczky (Podmanini) Ráfael és János 1536. 30, 31, 32, 35, 36. — Katalin Elefánthy Mihályné utóbb Guzych Horváth Miklósné 1536, 1549. 30, 34, 90. — Sára Szunyogh Mózesné 1536, 1549. 32. — István 30, 33. — Jánosné Tarnay Katalin 1536. 32.  
 Podmaniczki jobbágyok 53.  
 Pongrácz (szentmiklósi és óvári) Pongrácz 1448. 20, 155. 1575. 43. Dánielné Révay Erzsébet 1641. 125. — Anna Ujfalussy Lászlóné 1663. 131.  
 Ponikova erdő Bars vm. 25.  
 Pozsonyi kápt. 72, 98, 99, 120, 151, 152.  
 Pozsonyi kir. kamara 66, 67.  
 Pozsony város és tisztviselei 65, 68, 18, 92, 93, 97, 100, 107, 115.  
 Pozsony vm. 24, 25, 28, 29, 70, 75, 148, 149.  
 Posár (Kavai, Szakálasi, Marczelházai) Lukácsné Oroszy-Füssy-Deméndy Anna 1550, 1556. 41, 42. — Lukács fia Lukács, ennek fia Ferencz utáni kk. Lukács és Mária 1650. 41. — Domokosné Zs. Margit 1477. 78.  
 Pöstényi ispita Nyitra vm. 125.  
 Prága v. Cseh o. 36, 73, 155.  
 Práznócz b. Nyitra vm. 35.  
 Práznóczy Pál 1536, 1549, 1553. 34, 37, 38.  
 Presinszky Miklós 1642. 127.  
 Protha b. Trencsén vm. 41.  
 Prus czimerközösség czimere 10.  
 Puchó város Trencsén vm. 13.  
 Pusztaszentmihályi Csuzy l. Csuzy.  
 Rác (hidasi) Fülöp 1494, 1504, 1507. 1511, 1519. 1524. 23, 28, 58, 81, 89.  
 Radosnai pleb. László 1536. 33.  
 Radosócz (Radosna) b. Nyitra vm. 35.  
 Rajcsán b. Nyitra vm. 22.  
 Rajcsányi István leánya Anna Zs. Lászlóné 21, 22, 24.  
 Rajmannus Mátyás és leánya Magdolna Rudnay Miklósné 1696. 51, 52, 66.  
 Rákóczy Ferencz fejedelem 66, 67, 104. — Pál orszb. 1635. 117.  
 Rakovy János 1564. 93.  
 Raksányi Mária l. Desericzky Istvánné.  
 Ráskay Balázs 1503. 81.  
 Rátony b. Nyitra vm. 42, 47.  
 Rathow (csepeni) János 1464. 159.  
 Rausár (levéldi) Sebestyén és Jósá Borbálya leánya Éva Zs. Pálné 1568. 46, 69.  
 Rédeki Gruska l. Gruska.  
 Rédeky Benedek 1448. 20, 155, 156. — András 1555. 100.  
 Rédek b. Nyitra vm. 95, 118.  
 Retberg, Ralf von, munkája 9, 11.  
 Révay (révai, beczkói) Ferencz 1543, 1545, 1548, 1550, 1553. 36, 38, 93, 94, 96, 97. — Zsuzsanna Mérey Jánosné 1641, 1650. 47, 124. — István és Dersy Margit leánya Erzsébet Petrőczy Mártonné, majd Zs. Györgyné 1627, 1632, 1634, 1636, 1641. 116, 117, 120, 121, 122, 124, 143. — László,



- András, Kata, Bossányi Imréné, Gáspár fiai, István, Francziska, Magócz, Krisztinka, Erzsébet Pongrácz Dánielné, Ilona Balogh Ferenczné, Mária Örsy Zsigmondné 1641. 124. 127. — Zsigmond (beczkói) 1695. 140. — Zsigmond Tamás báró és neje Zs. Erzsébet és gy. Miklós, Krisztina, Erzsébet 1677, 1695. 135, 138, 140, 141, 143. — László és neje Homonnai Drugett Erzsébet 135. — Márton 1622. 118. — Krisztina Ujfalussy Jánosné 120, 127. — Ilona Ghyczy Ferenczné 1696. 51, 52.
- Revistyei Hencz 1. Hencz.
- Rezócz b. Trencsén vm. 35.
- Ribény b. Trencsén vm. 106.
- Ribenszky Ferencz 1635. 117.
- Róbert Károly király 16.
- Rokonczay János 1505. 82.
- Rongyos Sztricze 1. Sztricze.
- Roskovics Lukács 1628. 116.
- Roson (nemesmiticzi) cs. 7, 14, 30. — László 1495, 1510. 11, 13. — Pál és Kristóf 1549. 13. — László 1590. 14.
- Rozsnyói püspök 1678. 139.
- Rubus Bálint de Kezeczela 1464. 157.
- Rudnay (rudnoi és divékujfalusi) cs. 27, 84, 93, 99, 142, 143. — Bernát fia Péter 1520. 94, 106, 108. — Osvát fia György, fiai és mostoha anyja Zerdahelyi Zsófia 1520, 1557, 1569. 94, 95, 97, 105, 106. — György fiai János és Pál 1574, 1591. 106, 107. — István 1607. 109. — Zsigmond 1628. 114, 115. — László és Vilmos 1695. 132, 141. — László özvegye Katalin 1606. 48. — Miklósné Rajmannus Magdolna 1696. 52, 54, 66.
- Rudnó b. Nyitra vm. 70, 81, 86, 98.
- Rudnó Lehota 1. Lehota.
- Rudnyánszky (dezseri) cs. 30 Berecz 1537. 30, 36.
- Rum vára 46.
- Rumy Farkas fia Mihály 46.
- Ruszkócz b. Trencsén vm. 96, 99, 118. 124, 126.
- Saág b. Nyitra vm. 29, 124.
- Sabakerek, Sabakrek, Sabokrek, Sabakreki, Sabakrep, Sabokrzek, Sambokrek, Sambokrethy 1. Zsámbokrét és Zsámbokréthy.
- Sándor (szlavniczai) cs. 30. — Gáspár 1536, 1549. 32. — Miklós 1536, 1549. 34. — Ádám, neje Majthényi Borbála és gyermek. Ferencz, Miklós és Erzsébet 1658, 1696. 52, 54, 62, 64, 65, 133. — László és fia Mihály 1658. 54. — Mihály fiai Menyhért és László 1696. 54, 65, 66. — Mihály leánya Klára Fronk Andrásné 54, 65. — László 1621, 1630. 113. — István 1699. 135.
- Sarlócz falu bírása Pozsony vm. 1435. 152.
- Sawar 1. Zavar.
- Sembere Boldizsár 1553. 38.
- Sempte vár és b. Nyitra vm. 112, 114, 115, 116, 118, 120, 123, 157.
- Siebmacher munkája 9, 10, 11.
- Silwa Dénes de Felsőcsepeny 1464. 159.
- Simon itélőmester 1. Palojthay.
- Simon zavari pleb. 1476. 75.
- Simonffy 1. Palojthay.
- Simony b. Bars vm. 35.
- Simonyi György, János, Sándor és Burián 1536, 1549. 34. — Mátyás 1507. 83. — Ádám 1696. 51, 53. — Mihály és Miklós 1701. 66, 67. — Józsefné Bartakovics Mária 66, 69.
- Sirmiensi (Szulovszky) István és Tivadar 1669. 135.
- Siska Jeromos 1555. 108.
- Skraba 1. Bolgár.
- Soklyói apát 1628. 117.
- Soók b. Nyitra vm. 131.
- Soóky Ferencz 1628, 114, 115, 116.
- Sopornay másként Mészáros 1. Mészáros.
- Spáczay Margit és Márton 1554, 1557. 91. — Margit Pekry Istvánné 1. Pekry. János 1696. 51.
- Stirbich Horváth 1. Horváth.
- Stibor (bolondóczi) vajda 71, 98. 1435. 147, 149.
- Stubics Tamás 1628. 114.



Stubicskay István 1628. 114.  
 Suk 1. Zuk.  
 Surány vár és b. Nyitra vm. 92.  
 Sutócz b. Nyitra vm. 16, 38, 43, 101.  
 1549. 31.  
 Surányi (Swrani) László és Miklós  
 1464. 157.  
 Sári Cseh György 1464. 159.  
 Svehla (ozoróczi) cs. 30. János 1536,  
 1549. 31.  
 Sylaghi 1. Sziládi.  
 Szabó András 1536, 1549, 1553. 6, 23,  
 34, 42. — Márton 1628. 114.  
 Szádok b. 1. Csizicz.  
 Szakálosi Posár 1. Posár.  
 Szalakusz b. Nyitra vm. 90, 135.  
 Szapolyay János király 29, 30, 91.  
 Szász András 1621. 112. 115.  
 Szebedruzs (Bélapatak egy része) 6.  
 Nyitra vm. 81.  
 Székely (Ilméry) András 29.  
 Székely (maróti) György 1509, 1553.  
 23, 38.  
 Székesfejérvári 1527. orszgy. 29.  
 Szelestyén b. Hont vm. 105.  
 Szelényi 105, 132.  
 Szelezsényi Mária Emődy Györgyné 50.  
 Széles Mátyás 1637. 121. — Kristóf  
 árvái 1641. 124.  
 Szélessy János 1605. 118, 119. — Ka-  
 talin, Bory Gáborné 1618. 120.  
 Szent Ferencz rendi szerzetes 1519. 87.  
 Szentmihályur b. Nyitra vm. 132.  
 Szép János 1628. 114.  
 Széplak (Krásznó) b. Nyitra vm. 16,  
 111, 112, 118.  
 Szilády Ilona 1. Szilágyi Ilona.  
 Szilády Bálint 1464. 157, 159.  
 Szilágyi Ilona Zs. Mihályné utóbb  
 Veszlészky Jánosné 1657. 131. —  
 András 1549. 13. — Baccalaureus  
 András 1476. 74.  
 Szlavniczai Sándor 1. Sándor.  
 Szlavnicza-Kamenicza b. Trencsén  
 vm. 35.  
 Szölcsény (Szolcsány) b. Nyitra vm.  
 111, 112.  
 Szörényi Pál 1636. 130.

Sztrázsa b. Nyitra vm. 124.  
 Sztricz (Alsó, Felső, Kis, Nagy, Ron-  
 gyos) 6, 7, 12, 13, 15, 27, 33, 35, 37,  
 39, 40, 47, 49, 90, 110, 129, 132.  
 Sztriczai Kaszay 1. Kaszay.  
 Szucsány b. Turócz vm. 118.  
 Szulyovszky Zsigmond 133. 1. Sir-  
 miensis.  
 Szunyogh Mózes és neje Podmaniczky  
 Sára 1536, 1549. 13, 32, 33, 34.  
 Szuholdolei Tóth 1. Tóth.  
 Szügy b. Nógrád vm. 105.  
 Tajnay Gáspár 1564. 94.  
 Tanyi Ferencz 1628. 114.  
 Tapolcsány (nagy) vár és város Nyitra  
 vm. 20, 21, 26, 27, 90, 91, 92, 101,  
 108, 113.  
 Tapolcsányi cs. 1. Kistapolcsányi.  
 Tapolcsányi Éva Pereszleányi Mihályné  
 1750. 142.  
 Tarány p. Nyitra vm. 29.  
 Tarczay Katalin Podmaniczky Já-  
 nosné 1536. 32.  
 Tárjány másként Nagy Fábián 105.  
 Tarnóczy Boldizsár 1576. 43. — Bá-  
 lintné Zs. Éva 49, 69. — Ifj. és id.  
 János 1607. 109.  
 Temesvár 92.  
 Temetvény vár Nyitra vm. 114.  
 Tepeni Bély 1. Bély.  
 Tepkó 1. Miklósfalva.  
 Terestyénfalva b. Nyitra vm. 70.  
 81, 86.  
 Tersaczky Orsolya Révay Lászlóné 127.  
 Terstyánszky cs. 30. Gáspár 1537. 30,  
 37. — László 1695. 140.  
 Tersztye b. Trencsén vm. 30.  
 Tessényi György 118.  
 Teszéry Miklós és neje Zs. Zsófia  
 1519, 1525. 28, 29, 38, 52, 69, 87, 89.  
 Thardy Gáspár (bábi) 1553. 38.  
 Thewrewk Györgyné Hencz Katalin  
 és fiai Gergely, Ferencz és László  
 1550, 1556, 1559. 99.  
 Thurzó cs. 30, 112. György 1537, 1553.  
 30, 37. — Ferencz 37, 38. — Szaniszló  
 és Elek 1575. 43. — Szaniszló 1621,  
 1622, 1624. 118. — Szaniszló 1627,

113. — Ádám és Mihály 1627, 1628.  
 113, 114, 115, 116. — Szaniszló özvegye Czobor Anna 1627. 113.  
 Thurzó czimeres pohár 125.  
 Thury István 1628. 114.  
 Tirnavia l. Nagyszombat.  
 Tolnay Antal 1549. 35.  
 Tompafalva b. Hont vm. 41.  
 Tóth Farkas 1554 90, 91.  
 Tót Mátyás (szuhodolei) 1480. 26.  
 Tőkésujfalussy Miklós 1536, 1549. 34.  
 Tőkésujfalusi Horváth l. Horváth.  
 Tőkésujfalu b. Nyitra vm. 35.  
 Török Márton 1628. 114.  
 Trajtler Izrael és neje Zs. Ilona 1669, 1677, 1695. 135, 138, 143.  
 Trebete b. Nyitra vm. 119, 37.  
 Trenchén város 131, 133, 134, 140, 141. vár 29, 35, 43, 47.  
 Trenchén várm. 5, 7, 12, 13, 14, 15, 27, 30, 32, 41, 89, 90, 96, 99, 105, 131. főispánja 140. szbirája 140. alisp. 11, 13, 14, 19.  
 Trenchényi (zábláti) l. Hrussov.  
 Trombitás János 1628. 114.  
 Tuhinszky fenytőügy 120.  
 Turán b. Turóc vm. 118.  
 Turóc vm. 118, 141.; főispánja 140.  
 Turóci konvent és prépostja 74, 75, 77, 98.  
 Turóczy (felsőelefánti) Benedekné Zs. Anna 1496. 28.  
 Turóczy János 1576. 43.  
 Turócszentpéteri Dávid l. Dávid.  
 Turcsányi János 1554. 90, 91. — László 1590. 107. — János 1607. 109. — György özvegye Bossányi Krisztina 1633. 121, 122.  
 Turcsán b. Nyitra vm. 125.  
 Udvarhelyszék 104.  
 Ugróczvár Bars vm. 20, 156.  
 Ugróci Bossányi ág l. Bossányi.  
 Ugróczy Miklós 1448. 20, 155, 156.  
 Ujfalu Bars vm. 41. — Komárom vm. 29. — Divék-Ujfalu b. Nyitra vm. 81, 86.  
 Ujfalusi (tőkésujfalusi) Horváth l. Horváth.  
 Ujfalussy Anna Bory Györgyné 119.  
 Ujfalussy (divékujfalusi) János, neje Majthényi Ilona, fiai Gáspár, Menyhért, Boldizsár és László 1435, 1436, 1462. 19, 20, 70, 81, 147, 148, 151, 153. — Gáspár fiai Imre, János, Lázár és Péter 1489, 1504, 1511, 1520. 81–89. — Boldizsár és utódai l. Zsámbokréthy. — Imre fiai 1511. 86. — Gáspár 1543. 96. — János 1553, 1543, 1567, 1575. 43, 46, 70, 71, 72, 76, 90, 94, 96. — Gergely 1543, 1552, 1553, 1564. 94, 96, 97, 98. — András 1607. 1652. 109, 129. — János 1622. 118. — Miklós 1628. 117. — János fia Gergely és neje Máriássy Anna 1622, 1632, 1633, 1641, 1642. 48, 118, 120, 123, 124, 125, 126, 127. — Gergely leányai Kata, Éva, Anicskó 1641. 125, 127. — László és neje Pongrácz Anna 1663. 67, 131. — János, Imre, Pál és András özvegye Károlyi Éva 1677, 1695. 138, 139, 140, 142. — Károly gróf 142. — Cs. 22, 27, 58, 61, 70, 71, 74, 76, 108, 135, 136, 137, 138, 140, 141.  
 Ujfalussy (tőkésujfalusi) l. Tőkésujfalussy.  
 Ujlacska b. Nyitra vm. 63, 64.  
 Ujlaky Lőrincz országbíró 1519. 87.  
 Ujlaky György 1628. 114.  
 Ulászló II. király 22, 29, 81, 86.  
 Ung vm. 103.  
 Ungváry Mátyás 1479. 27.  
 Ürmény (Ilmér) b. Nyitra vm. 64, 114, 129, 131.  
 Ürményi l. Irmely.  
 Vág folyó 22.  
 Vágbesztercze vár Trenchén vm. 32.  
 Vágújhely város és b. Nyitra vm. 49, 139.  
 Vágújhelyi járás Nyitra vm. 49.  
 Vágújhelyi prépost 139.  
 Vágszentkereszt b. Nyitra vm. 93.  
 Vanyay András 1635. 117.  
 Varbóky (farkasvarbóki) Ferencz fia György 99, 100.  
 Várday Pál érsek 1549. 98.

- Vasaffy I. Patvaróczy.  
 Vásárhelyi Klára Ghyczy Pálné 1696, 52, 53.  
 Vaskóy Albert 1507, 1520. 82, 83, 86.  
 Vathay András 1569. 106.  
 Végh György 1628. 114, 115.  
 Véglessy János 1637. 121.  
 Velyke János 1562. 100.  
 Venecz p. Nyitra vm. 29.  
 Verbény b. Nyitra vm. 94, 98, 101.  
 Vesseney Istvánné Veronika és fiai 1460. 26.  
 Veszeley Miklós 1507. 82, 83.  
 Veszelszky Jánosné Szilágyi Ilona 131.  
 Vészka (Vesztenszke) p. Nyitra vm. 94, 97, 101.  
 Vésztóy Jakab és István 1628. 114, 115, 116.  
 Vicsáp b. Nyitra vm. 42, 131, 133.  
 Vieszka b. Nyitra vm. 22.  
 Vilicsizky cs. czimere 12.  
 Vince (isztei) Imre fia János 1435. 72, 152.  
 Vingtárti Geréb I. Geréb.  
 Visky Jánosné Zs. Zsófia 131, 137. — Ignáczné Tapolcsányi Éva 1750. 142.  
 Viszocsány b. Trencsén vm. 33, 35.  
 Viszocsányi Ferencz és neje Hrussóy Magdolna 1536, 1549, 1601, 1611. 34, 47, 69.  
 Vitkócz b. Nyitra vm. 130, 132, 133, 134, 139, 142.  
 Vizkelethy Tamás 1585. 110. — Pál 1598. 119. — Borbála Zs. Ferenczné 48, 110, 122. — Magdolna Bory-Nehéz Imréné 1602. 118.  
 Von Tausas cs. czimere 10.  
 Wgródi I. Ugróczy Miklós.  
 Wilcze-Kosy czimerközösség 10.  
 Wyfalv I. Ujfalv.  
 Zábláti Hrussóy I. Hrussóy.  
 Zalay Péter és Gotárd I. Patvaróczy.  
 Zambokreti I. Zsámbokréthy.  
 Zavar (Sawar) b. Pozsony vm. 70—77, 81, 85, 86, 89, 96—99, 148—154.  
 Zavary Boldizsár I. Zsámbokréthy.  
 Zavari plébános Simon 1476. 75.  
 Zayugrócz vár Trencsén vm. 15.  
 Zékel István 1637. 121.  
 Zéle (közép és kis) b. Nyitra vm. 157, 158, 159.  
 Zermegh János deák 1553. 38. — Györgyné Zs. Borbála 104. — János és Bábó Dóra leánya Magdolna előbb Gosztonyi Ferenczné, utóbb Zs. Györgyné 49, 69.  
 Zerdahely b. Nyitra vm. 35.  
 Zerdahelyi (csallóközi, nyitraserdahelyi) Péter 1528. 89. — András 1536, 1549, 1553, 1558, 1563. 34, 38, 95, 101. — Pál 1554. 98. — Zsófia Rudnay Osvátné 1557. 95. — Mihály 1558. 109. — István 1596. 108. — András 114. — Jánosné Ghyczy Borbála 1696. 52, 54, 66.  
 Zobonya László 1453. 19.  
 Zobori konvent 22, 26, 84, 123.  
 Zolthay Lőrincz 1551. 103.  
 Zomory Ádám 1569. 106.  
 Zuk (Suk, Zslkósz) b. Nyitra vm. 70—77, 85—89, 96—99, 148—154.  
 Zsámbokréthy, Sabakerek, Sabakrek, Sabokrek, Sabokreki, Sabokrep, Sabokrzek, Sambokrek Nyitra vm. 5, 14, 15, 24, 25, 155, 156. — Birák 23, 27. — Iskolamester Laszkár Pál 1536, 1549. 34. — Iskola 124, 127, 128. — Luteránusok és prédikátor 42, 125, 127, 128. Vármegyei közgyűlés 113. — Postamester 54. — László segéd-lelkész 1536. 33.  
 Zsámbokréthy alias Hrussóy 1590. 6.  
 Zsámbokréthy (kiszámbokréti) cs. 5, 7. — István 14, 24.  
 Zsámbokréthy különböző családok: Besse fia Péter és János fia Péter 1375. 24. — Pál 1581. 104. — Miklós 1620. 104. — Mihály 1689—1706. 68. — János 1708. 67.  
 Zsámbokréthy (régiek) czimer 12. — Márton 1291, 1294, 1315. 15, 16. — Mihály fia Tamás 1294. 15, 24. — Péter 1334. 16, 24, 132. — Péter fia László 1344. 16. 24. — Mihály fia I. János 1344. 1372. 16. 18, 24, 145, 146. — Ipoly 1364. 17, 18, 24, 58. —

Ilona Olasz Jánosné 1364, 1372, 1408. 5, 17, 18, 24, 25, 58. — Katalin Patvaróczi Zalay Péterné 1364, 1372. 6, 17, 18, 24, 145, 146. — Ipoly fia Lászlónak fia I. István 1420. 19, 24. — Miklós leánya Borbála Névery Mihályné 1420. 19, 24. — I. István fia Péter 1448, 1453, 1459, 1465. 19, 21, 24, 26, 70. — I. István fia II. János 1436, 1448, 1450, 1453, 19, 20, 21, 24, 70, 155, 156. — I. István fia II. László 1459. 1465, 1479, 1487, 1496. 21, 22, 24, 26, 27, 70, 85, 86, 89. — II. János neje Dorottya és leányai Ilona és Anna Horváth Miklósné 1464, 1489, 1504. 20, 21, 23, 24, 74. — II. László fia II. István 1465. 21, 24. — II. Lászlóné Rajcsányi Anna 21, 22, 24. — Péter leánya Orsolya Ujfalussy-Zavary Boldizsárné 1462, 1476, 1477, 1489. 5, 19, 23, 24, 70, 76, 78.

Zsámbokréthy (zsámbokréti) czímer 7, 8. Ilona Kisfaludi Olasz Jánosné 1364, 1372, 1408. 5, 17, 18, 24, 25, 58. — Olasz János fia Zsámbokréthy I. János 1364, 1372, 1408. 17, 18, 24, 25. — I. Mihály 1408, 1411, 1412. 25. — II. János neje Dorottya 1411, 1412. 25. — I. András 1411, 1412. 25. — I. Pál és neje Derskőczy Borbála, utóbb Hully Péterné 1460. 22, 26, 55. — II. Mihály 1465, 1478, 1479, 1480, 1484. 21, 26, 27. — II. András 1499. 27. — Anna Turóczy Benedekné 1496. 28. — I. László és neje Ilméry Anna 1465, 1479, 1484, 1487, 1496, 1503, 1504, 1519. 21, 22, 23, 26, 27, 28, 31, 52, 82, 87, 89. — II. Pál és neje Pekry Zsuzsa 1524—1559. 28, 30, 31, 34, 39, 42, 57, 60, 63. — I. György és neje Oroszy-Füßy Klára 1536—1583. 7, 9, 28, 29, 31, 34, 37, 57, 60, 63. — Zsófia előbb Teszéry Miklósné, utóbb Both Ferenczné 1520, 1524. 29, 38, 52, 62, 64, 87. — III. Pál és neje Ransár Éva 1559—1589. 39, 42. — Katalin Hrussóy Mihályné 1583. 43,

47. — Anna Fodróczyné 43. — Kristóf és neje Kálnay Zsuzsanna 1583—1614. 7, 9, 12, 42, 47, 48. — III. János és neje div. ujf. Zsámbokréthy Magócz 1610—1633. 48, 49, 111, 121, 122. — II. György és neje Zermegh Magdolna 1633—1660. 48, 50. — IV. Pál és neje Emődy Rozina 1633—1690. 48, 50, 111, 121, 122, 124. — Erzsébet 1633. 48, 111, 121. — III. György és neje Námény Klára 1686—1701. 6, 12, 50, 65, 66, 67, 141. — Éva Tarnóczy Bálintné 49. — N. Dióssy Imréné 49. — Mária Dávid Gáborné 1696. 49, 67. — Anna Bartakovics Imréné 1696. 49.

Zsámbokréthy (divékujfalusi, Ujfalussy, Zavary) czímer 14. — Orsolya Ujfalussy, majd Zavary Boldizsárné 1462, 1476, 1477, 1489. 5, 19, 23, 24, 70, 76, 78. — I. Boldizsár 1436, 1462—1476. 5, 19, 20, 21, 24, 27, 37, 70—87, 98, 99, 157, 159. — I. János 1464—1524. 21, 23, 56, 76, 78. — I. György 1464. 77. — Ambrus és neje Borcsicz Borbála 1464—1525. 31, 40, 76, 78, 81, 84, 88, 89. — Margit Posár Domokosné 1464—1477. 74, 76, 77, 78. — II. Boldizsár és neje Elefánthy Magdolna 1536—1569. 31, 33, 34, 89, 103, 104. — II. György és neje Gruska Anna 1539, 1573. 34, 35, 90, 92, 93, 95, 102, 103, 119. — I. Miklós 1547, 1552. 35, 90, 97, 102. — II. János 1569, 1571. 90, 104. — II. Miklós 1569, 1577. 90, 104, 108. — Tamás és neje Orbonás Ilona 1569—1621. 95, 104, 105, 108, 109, 128, 138, 140. — Borbála Zermegh Györgyné 1569. 104. — Anna Bossányi Sándorné 1569, 1577. 104. — I. Ferencz és neje Vizkelety Borbála 1574, 1585. 48, 100, 102, 110, 119. — I. András 1574. 102, 110. — Eufrozina Bossányi Andrásné 102, 110. — III. Boldizsár és neje Oroszlányi Dorottya 1622. 109, 128, 129. — II. Ferencz és neje Ocskay Mária 1622, 1649.

109, 122, 128, 129, 130, 132. —  
 II. András 1622, 1642. 109, 128,  
 130. — István és neje Marsovszky  
 Márta 1622—1677. 109, 122, 128, 129,  
 131—140. — III. György és neje Révay  
 Erzsébet 1600—1637. 49, 108, 109,  
 111, 112, 124. — Magócz Kenessey  
 Jánosné, utóbb zsámb. Zsámbok-  
 réthy Jánosné 1610, 1641. 48, 111,  
 121, 122, 124. — Gábor 1636, 1657.  
 129, 130. — Mihály és neje Szilágyi  
 Ilona 1656, 1665. 131, 132, 133, 137. —  
 Zsófia Visky Jánosné 1656, 1678. 131,  
 137. — Éva 1669, 1695. 135, 137. —

Erzsébet Révay Zsigmondné 1669,  
 1677. 135, 137. — Ilona Trajtler  
 Izraelné 1669. 1695. 135, 137. —  
 Eszter Stirbics Horváth Pálné 1669,  
 1695. 135, 137. — Magdolna Paczolay  
 Jánosné 1663, 1667. 131, 133, 137. —  
 Mária Divéky Jánosné 1663, 1684.  
 131, 133, 137.  
 Zsigmond király 25, 71, 72, 75, 76, 77,  
 84, 85, 147, 149, 151.  
 Zslkócs 1. Zuk.  
 Zylaghi Bálint 1464. 159.  
 Zylzegi Péter 1435. 152.

# TÁRGYMUTATÓ.

	Lap
Előszó.....	3
I. A különböző Zsámbokréthy-családok és czímereik .....	5
II. A régi Zsámbokréthyak .....	15
III. A kisleludi Olasz utódok .....	25
A mohácsi vész előtt.....	25
Zsámbokrét megvívása és a régi levéltár elpusztulása .....	29
I. György praefektus és alispán.....	37
II. Pál fia III. Pál alispán .....	42
I. György utódai .....	47
IV. György pere a leányág ellen.....	50
A zsámbokréti Zsámbokréthyak nemzedékrendje .....	69
IV. A divékujfalusi Zsámbokréthyak .....	70
Zavary Boldizsár és Zavar elvesztése .....	70
Zavary másként Zsámbokréthy János .....	78
Zsámbokréthy Ambrus fiai a) II. Boldizsár.....	89
b) II. György .....	95
c) I. Miklós .....	102
II. Boldizsár gyermekei .....	104
II. György utódai .....	110
III. György .....	112
III. György nejének végrendelete .....	124
Tamás utódai és a fiág kihalása .....	128
A kihalt fiág után maradt vagyoni jogok rendezése .....	137
Nemzedékrend .....	143
Függelék (okmányok) .....	144



Nos Sigismundus dei gratia Romanorum Imperator semper Augustus ac  
 tenore presentium significantes quibus manibus commiseris. Et quia pro redem-  
 tione de Bolondoch p[er]fuit et p[er] de factum semis eius ad manus n[ost]ras Regi  
 Mathie et Johanne de Wipfalu Castellanos predicti Castri n[ost]ri de Chebiche  
 ac pro eor[um] dampnis in ysternacione iudicia Castri p[er] eos p[re]ceptis. Et  
 veri et iusti ponderis qui in toto faciunt mille et quingentos flor[os] annu[os] dimissam  
 et quingentas flor[os] annu[os] certos reddere volentes et securos quoddam opidum n[ost]rum  
 in Rutheni Comitatus existit cum annis ip[s]orum civitatibus et p[er]tinentiis p[er]  
 et quingentas flor[os] annu[os] qui ut p[er]mittitur in toto faciunt mille et quingentos flor[os]  
 annu[os] talimodo. Et quoniam nos aut n[ost]ri successores Reges s[unt] Hungarie p[er]  
 a p[re]dictis Gregorio et Johanne redimere voluimus seu voluerint ext[ra] ip[s]os  
 flor[os] annu[os] p[er]mpt[is] in florens et non cum aliqua estimacione reor[um] annu[os] ge-  
 ram p[re]dictis ip[s]orum civitatibus et p[er]tinentiis nobis ac p[re]dictis n[ost]ris successoribus  
 ac n[ost]ro et successoribus n[ost]ror[um] Regum s[unt] Hungarie nominibus p[er]mittimus et pollicemur  
 opidi Zator et possessionis sub ac cura et valitudine et p[er]tinentiis. Et p[er] temp[us]  
 et actores n[ost]ros et extra iudicium nobis p[er]te[n]t[ur] manutenerere et p[er]fuerat  
 et expensis n[ost]ras n[ost]ro vigore et testimonio n[ost]ro mediante Datum Anna  
 Millesimo et Quadragesimo Quinto Regnorum n[ost]ror[um] Anna Huni  
 Bohemie et undecimo Imperii n[ost]ri Decano.



Jo. Leonardus Hoffz de Baymory

KN

Junctis Bohemie Dalmae Cratae rā Lex Notuamus  
mpatione Castri nei Chetthe vocati quod als ada agalmsia  
pue est deuolutum ac p seruans fidelium nro Gregorio de  
per eos nec maiestati ac amocato ada Saborio exhibitas  
egorio in mille ac pūto Johanni in quingentis flor auri pū  
u obligari: Ideo nos ipos Gregoria z Johanne de pmissis anile  
Zavart vocatum in posomen z possessione nram Zuk apellata  
futo Gregorio pro pdictis anile ac pūto Joham pro antedictis  
e aut pignori duximus obligand nmo impignoramus et obli  
ptatum opidum nem Zavart ac pūbata possessione nram Zuk  
e Gregorius pdictis mille ac dictus Johannes memorat quingent  
enies existunt rehasitis z receptis huiusmodi opidum z possessione  
commut z rehasitis debeant z tuncantur Assumimus nichilomin  
mur amotatos Gregorium z Johanne in pūasico domno pctor  
us redemptoris ipius z eiusde ut quosus imperatores auspidas  
ne pūis nris z eorū de successore nroz laboribus fatigis pre  
aue fēu sexta pūma post festum pūctis Anno domini  
nare rā Quadagesimo nono Romanoze quingesimo quinto

Nos Sigismundus dei gra Romanorum Imperator semp Augustus ac Hungarie Bohemie  
 Et quia p redemptione Castri Chehe vocati quod ats ora Magnifica Senbori de Bolonvich pfiut  
 de Mahre et Nicolai de ead mahre ac dyonisi de hufafalmya Castellanoz pnti Castri nri de Chehe  
 Castri p eos pceptis eide Gregorio in mille ac pfaris Nicolao et dyoniso in quingentis flor au pui  
 Gregorui Nicolau et dyonisi de pmissis mille et quingentis flor au certos reddere volentes et senoribz qu  
 gissen cu dictis ipaz voluimus et pntibus pfaris Gregorio pro pntis mille ac pfar Nicolao et dyoniso  
 dyonimus obligandz pmo impignoramus et obligamus talimodo Et quicunqz nos aut nri successores Reges  
 Nicolao et dyoniso redime voluerim seu voluerint extitit qd Gregorius pntis mille ac dicti Nicolao et  
 genaro existant rehabetis et receptis huiusmodi pntu et possessione cu pntis ipaz voluimus et pntibus  
 ac nro et successor nroz Regu sit Hungarie nobis pntitum et pollicemur annuatos Gregorui  
 et pntibus usqz temp redemptoris pntis et eiusqz qd quosius impeditores causidicos et actores nri  
 laboribus fatigis pui et expensis hanc nram vigore et testimonio hanc mediante Datu  
 Decesimo quinto Regnoz nroz Anno Hungarie et Quadragesimo nono Romanorum Regim



almace Croacie re Rex. Nos facimus tenore presentium significantes quod manibus vestris  
et per defectu semis eiusdem ad manus nostras legibus esse devolutum ac per huiusmodi fidelium nostrorum Gregorij  
et per eos nostram maiestatem ac amonitum quod Babeno polibitis ac per eorum dampnis in ostensione raditij  
et iusti possideris qui in toto faciunt mille et quingentos floros aureos dimostimur obligari. Idem nos ipsos  
uocamus Opida nimirum Zavarac vocatum in possessionem et possessionem nostram. Iste appellata in Nisem Comitatus  
per antedictos ingenerat floros aureos qui ut punitur in toto faciunt mille et quingentos floros aureos pignori  
sive huiusmodi pignori Opida Zavarac ac plibatam possessionem nostram. Iste a predictis Gregorio ac  
et dimissum memoratis quingentis floros aureos pignori in florem et no. et alia estimatio in cuiusvis  
est nobis et fortis nos successores remittere et relaxare debeat et teneat. Assumimus nichilominus  
Nicolau et dimissum in pacifico domino predictare Opida Zavarac et possessionem Iste ac eorum utilitatem  
et gratia iudicij ubique protegere tueri manutene et conservare. Nos nos et eorum successores nostrorum  
Turnau feria sexta prima post festum penthe. Anno domini millesimo. Quatringentesimo  
no octavo Bohemie Antedecimo Imperij Caroli Tercio.

Noffei